T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI

Sabahat AFŞİN
18906009

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN

Diyarbakır 2022

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI

Sabahat AFŞİN
18906009

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN

Diyarbakır 2022

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Avukatlıkta Reklam Yasağı" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

…/…/2022

Sabahat AFŞİN

ÖN SÖZ

Küreselleşen dünya adını verdiğimiz bu çağda insan nüfusunun artması ile aynı mesleği yapan kişi sayısı da artmıştır. Özellikle avukatlık gibi serbest piyasanın baskın olduğu mesleklerde meslektaş sayısının artmasının bazı riskleri de bulunmaktadır. Gelir azalışı ve/veya kaybı bu risklerin başında gelmektedir. Buna engel olup iş çevresi oluşturmak amacıyla kendi tanıtımlarını yapmak isteyen avukatlar, gelişen teknolojiyi de araç edinerek birtakım girişimlere yönelmişlerdir. Reklam da bu girişimlerin başında gelmektedir. Ancak reklam sonucu hem avukatlık mesleğinin niteliğinin zarar görmesi ihtimaline hem de avukatlar arasında haksız rekabet durumlarına engel olmak amaçlarıyla mevzuatımızda birtakım düzenlemelere yer verilmiştir. "Avukatlıkta Reklam Yasağı" adlı bu çalışmamızda avukatın reklam yapması ile alakalı olarak mevzuatta yer alan düzenlemelerden en ayrıntılısı olan 'Reklam Yasağı Yönetmeliği' başta olmak üzere diğer düzenlemelere de yer verdik. Düzenlemeleri ayrıntılı olarak incelemekle birlikte; bu düzenlemelere yönelik yapılan olumlu ve olumsuz eleştirilere, yasağa aykırı eylemlere karşı avukatlara verilen disiplin cezalarına da çalışmamızda yer verdik. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirilerek yaptığımız çalışmanın günümüz koşullarında avukatlık mesleğinin gelişimi açısından faydalı olması temennisindeyiz.

Çalışmamın hazırlanmasında emek ve vaktini harcayan ve bana her fırsatta hoşgörüsüyle yaklaşıp yardımcı olan kıymetli danışman hocam Dr. Öğrt. Üyesi Necat AZARKAN' a ve önerileriyle bana oldukça büyük katkı sağlayan Prof. Dr. Ali AYLİ hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte her zaman destekleri ve bana olan inançları ile yanımda olan değerli aileme ve tüm sevdiklerime teşekkürü borç bilirim.

Sabahat AFŞİN

Diyarbakır 2022

ÖZET

Ülkemizde avukatlık mesleğinin tarihsel anlamda Batı'ya göre köklü bir geçmişi yoktur. Esas olarak Tanzimat Dönemi'nden itibaren gelişme gösteren avukatlık mesleğinde kamu hizmeti niteliği ağır basmış ve düzenlemeler de bu yönde yapılmıştır. Reklam yasağı da bu kapsamda yapılan düzenlemelerin başında gelmektedir. Avukatlığın; bağımsızlığı, kamu hizmeti niteliği, saygınlık ve onuru avukatlar arasındaki haksız rekabetin engellenmesi gibi hususlar gerekçe gösterilerek ve esas alınarak yapılan bu düzenlemeye ilişkin mevzuatımızda birtakım hükümler bulunmaktadır. Bu kapsamda esas olarak Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesi reklam yasağı başlığı altında genel bir düzenlemeye sahiptir. Daha ayrıntılı düzenleme ise bu maddeye dayanılarak çıkarılan Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğidir. Bu yönetmelik yasağı detaylandırmış ve somutlaştırmıştır. Bunlara ek olarak yine Türkiye Barolar Birliği tarafından çıkarılan Meslek Kurallarında da özellikle 7, 8 ve 40. kurallar avukatlıkta reklam yasağına ilişkindir. Bu düzenlemelere aykırı eylemlere karşı Barolar ve Türkiye Barolar Birliği tarafından verilen disiplin cezalarıyla da yasak somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Avukatlıkta reklam yasağı; düzenlemelere gerekçe olarak sunulan hususlar dikkate alınarak Doktrinde hukukçuların bazıları tarafından savunulmaktadır. Fakat bu yasak ve düzenlemeler doktrinin büyük çoğunluğu tarafından ise eleştirilmekte olup günümüz koşullarına uymadığı söylenmektedir. Ayrıca bu hukukçular yasağın diğer ülkelerde de yumuşatıldığını ve reklam yapmanın yasaktan ziyade hak olduğunu vurgulayıp buna yönelik kararların verildiğini de görüşlerine destek olarak sunmaktadırlar. Tez kapsamında da değerlendirmemizi yapmış olmakla birlikte kısaca söylemek gerekirse; yasağın günümüz koşullarına uymadığı ve yeterince de uygulanmadığı bu sebeple uygulama birliği sağlanmadığını da açık bir şekilde görmekteyiz. Bu sebeple avukatlıkta reklam yasağı uygulamasında günümüz koşullarına uygun bir şekilde gerekli iyileştirme ve düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kamu Hizmeti, Bağımsızlık, Reklam, Yasak, Hak, Reklam Yasağı, Avukatlık, Rekabet, Haksız Rekabet.

ABSTRACT

The legal profession does not have a long history in our country. In the legal profession, which has developed mainly since the Tazminat, the quality of public service predominates and regulations have been made for this. Advertising ban is one of the regulations made in this context. Attorneyship; some regulations were made as a result of this practice, which was based on issues such as independence, public service, dignity and honor, and prevention of unfair competition among lawyers. In this context, article 55 of the Attorneyship Law has a general regulation under the heading of prohibition of advertising. The more detailed regulation is the Turkish Bar Association Advertising Ban Regulation issued based on this article. This regulation detailed and concretized the prohibition. In addition of these, in the Professional Rules issued by the Union of Turkish Bar Associations, rules 7, 8 and 40 mainly relate to the prohibition of advertising in attorneyship. Which the disciplinary punishments given by the Bar Associations and the Union of Turkish Bar Associations against acts contrary to these regulations, the prohibition became concrete.

Prohibition of advertising in the advocacy; It is defended by some lawyers, taking into account the issues presented as justification for the regulations. However, these prohibitions and regulations are criticized by most of the lawyers and it is said that they do not comply with today's conditions. In addition, this majority; They emphasize that the ban has been softened in other countries and that advertising is a right rather than a ban, and they support their views. Although we have made our evaluation within the scope of the thesis, we also clearly see that the ban does not comply with today's conditions and is not implemented sufficiently, therefore, there is no unity of application. For this reason, in our opinion, necessary improvements and arrangements in accordance with today's conditions.

Keywords

Public service, Independence, Advertising, Prohibition, Right, Advertising Ban, Advocacy, Rivalry, Unfair Competition.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ I

ÖZET II

ABSTRACT IV

KISALTMALAR VII

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM 3

AVUKATLIK VE REKLAM KAVRAMLARI İLE ALAKALI GENEL BİLGİLER 3

1.1.AVUKATLIK MESLEĞİ 3

1.1.1.Avukatlık Mesleğinin Kapsamı 3

1.1.2.Avukatlık Mesleğinin Fonksiyonları 5

1.1.3.Sonuç Olarak 15

1.1.2.Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi 16

1.1.3.Avukatlık Mesleğinin Niteliği 45

1.1.3.1.Avukatlık Mesleğinin Kamu Hizmeti Olmadığı Görüşü 47

1.1.4.Avukatlık Meslek Kuralları 51

1.1.5.Avukatlık Ortaklığı ve Yasal Düzenlemesi 60

1.1.6.Avukatlık Şirketleri ve Yasal Düzenlemesi 62

1.1.7.Patent Vekilliği 64

1.2.REKLAM 65

1.2.1.Reklama İlişkin Yapılan Düzenlemeler 65

1.2.2.Reklam Kavramı ve Reklamın Amacı 68

İKİNCİ BÖLÜM 73

AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI 73

2.1.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI DÜZENLEMESİ 73

2.1.1.Avukatlık Mesleğinde Reklamın Yeri 73

2.1.2.Avukatlık Mesleğinde Reklam Yapma Gerekçeleri 77
2.1.3.Avukatlık Mesleğinde Reklam Olarak Görülen Bazı Hususlar 79
2.1.4.Avukatlıkta Reklam Yasağı Düzenlemesini Destekleyen Görüş 80
2.1.5.Avukatlıkta Reklam Yasağı Düzenlemesini Desteklemeyen Görüş 82
2.2.2.Türk Hukukunda Avukatlıkta Reklam Yasağına İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Yargısal Kararlar 86
2.2.3.Reklam Yasağı Yönetmeliği 90
2.2.4.Avukatlıkta Reklam Yasağına Aykırı Yapılan Eylemlere Karşı Verilen Disiplin Cezaları ve Bu Cezalara Karşı Gidilecek İtiraz Yolu 137
2.2.5.Karşılaştırmalı Hukukta Avukatın Reklam Faaliyeti 139
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 150
AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ELEŞTİRİLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 150
3.1.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ELEŞTİRİLER 150
3.2.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 151
SONUÇ 152
KAYNAKÇA 156

KISALTMALAR

Aşa.	Aşağıda
Av.	Avukat
Av. K.	Avukatlık Kanunu
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
D.	Daire
E.	Esas
K.	Karar
K.T.	Karar Tarihi
m.	Madde
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayı
ss.	Sayfa Sayısı
T.	Tarih
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBBDK	Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri

GİRİŞ

Nüfusun, gelişmişliğin ve bunlara bağlı olarak okuma oranının artmasıyla birlikte meslek icra eden kişi ve meslektaş sayısı da günden güne artmaktadır. Aynı mesleği icra eden kişi sayısı arttıkça rekabet de bununla doğru orantılı olarak artar. Özellikle serbest mesleklerde yani gelirin belli bir müşteri kitlesiyle elde edildiği mesleklerde aynı mesleği icra edenlerin sayısının artması gelir kaybının azalması riskini doğurmasından dolayı kişiler kendilerince birtakım önlemler almaktadır. Bu önlemlerin başında da reklam gelmektedir. Reklam, kişilerin tanıtımlarının yapılarak en geniş mecraya ulaştıkları alanların başında gelmektedir. Özellikle günümüz gelişen ve küreselleşen dünyasında reklamın etkisi oldukça büyüktür.

Avukatlık ise ülkemizde sonradan gelişen ve yer edinen bir meslek olarak günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Hukuk mezunlarının artması ile avukat sayısı ve buna bağlı olarak serbest rekabet de artmaktadır. Bu gerekçelerle avukatlar, meslektaşları arasından sıyrılıp kendilerini göstermek ve tanıtımlarını yapıp geniş kitlelere ulaşmak için birtakım yollara başvurmaktadırlar. Reklam ise bu yolların başında gelmektedir. Avukatlar reklam ile geniş çevreye ulaşmaya çabalamaktadırlar. Ancak bunun da bazı sınırları vardır.

Tez kapsamında avukatların reklam yapmasının mevzuatta düzenlenen bazı sınırlarına yer vermeye çalıştık. Bu kapsamda Avukatlık Kanunu'nu, Meslek Kuralları'nı, Reklam Yasağı Yönetmeliği'ni mümkün olduğunca ele almaya çalıştık. Ancak yapılan ve gittikçe artan eleştirilere de baktığımızda göreceğimiz üzere; ülkemizde yer alan bu düzenlemeler günümüz koşullarına uymamaktadır. Bu kapsamda da düzenlemelerin değiştirilmesi ve günümüz koşullarına uyarlanması gerekmektedir. Diğer ülkelerde de yaşanan gelişmeler sonrası görüleceği üzere; reklam yapmak yasak olmaktan çıkarılmış ve hak olarak kabul edilmiştir. Hak olarak kabul edilen reklama avukatların başvurması da yasal görülmüştür. Tabi bu durum bazı ülkelerde hala belli sınırlamalara sahip olsa da Amerika gibi Anglo Sakson Hukuk

Sisteminin uygulandığı ülkelerde ise çok daha rahat ve yaygın olup sınırlamalar da pek bulunmamaktadır. Ülkemizde bu sistemden ziyade Kıta Avrupası Hukuk Sistemi örnek alındığı için reklam konusunda bu kadar özgürlükçü bir ortam oluşmasının mümkün olmayacağı da bilinmektedir. Ancak Kıta Avrupası Hukuk Sistemini uygulayan ülkelerde de sınırlamaların ve yasakların çoğu kaldırılmış olduğundan ülkemizde de bu yönde düzenlemelerin yapılması gerektiği ısrarla savunulmakta ve elzem görülmektedir.

Yaptığımız çalışmada avukatlığın ülkemiz ve dünyadaki gelişimini, reklam kavramını, avukatların reklam yapmalarının sınırlarını ve buna ilişkin düzenlemeleri ele alacağız. Avukatların bu yasak sebebiyle aldıkları disiplin cezalarına da çalışmamız kapsamında yine yer vermeye çalışacağız. Bu hususlarla birlikte yasağa karşı yöneltilen olumlu ve olumsuz eleştirilere de yeri geldikçe değindik. Sonuç kısmında ise yasakla ilgili önerilerimize ve eleştirilerimize yer verip çalışmamızı bu şekilde tamamlamaya gayret ettik.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVUKATLIK MESLEĞİ VE REKLAM KAVRAMI İLE ALAKALI GENEL BİLGİLER

1.1.AVUKATLIK MESLEĞİ

1.1.1.Avukatlık Mesleğinin Kapsamı

Avukatlık çok eski tarihlerden beri varlığını devam ettiren ve büyük öneme sahip bir meslektir. Bu meslek ilk zamanlar savunmanlık çerçevesinde gelişmiş ise de zamanla vekillik kapsamındaki önemi ortaya çıkarak bu alanda gelişim göstermiştir. Bu öneminden dolayı avukatlık mesleği yıllardır varlığını sürdürmektedir. Adalete hizmet eden, insan hak ve onurunun sağlanması kapsamında büyük yeri olan avukatlık mesleğine duyulan saygı bununla doğru orantılı olarak fazladır. Avukatlar; tarih boyunca insan haklarını geliştirip genişlettiler. Demokratik bir hukuk devletinde avukatların ve bu mesleğin değerinin korunması o toplumun huzur ve güvenliği açısından büyük kıymet taşır[1]. Avukatlık mesleğinin saygınlığı, avukatlığın insanlık tarihinin en önemli değeri olan insanlık onurunu korumasından kaynaklanmaktadır[2]. Bununla birlikte hukuka saygı ilkesi de avukatlıkta önemli olup hukuka saygı ilkesine önem veren bir toplumda avukat önemli bir yerdedir[3]. Avukatlığın önemini bir devletin varlığının üç temel işlevlerinden ikisi olan hukukun üstünlüğü ve yargı işlevinin parçası olmasına da bağlayabiliriz[4]. Çünkü avukat; yargı faaliyetlerine katılarak bu alanı demokratik hale getirmektedir. Ayrıca eskiden iddia ve hüküm üzerinden yürütülen faaliyetlerin savunma unsuru ile tamamlanıp adil yargılanma ilkesi kapsamında adaletin gerçekleştirilmesi vazgeçilmez bir unsurdur. Bu sebeple

[1] Rona Aybay, "Avukatlığın Kamu Hizmeti Niteliği, Avukatın Tarafsız Olmasını Ne Zaman Gerektirir?", **İstanbul Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2014, s.21.
[2] Başar Yaltı, "Avukat", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 85, Sayı 4, 2011, s.3.
[3] Talay Şenol, "Bağımsız Avukatlık", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 54, 2004, s.271.
[4] Ejder Yılmaz, "Kamuda Çalışan Avukatlar", **Ankara üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, 2018, s.734.

savunmanın olmadığı yargılama faaliyetinin eksik ve adaletsiz olduğu da açıktır[5]. Bu bağlamda avukat bir yandan insan hak ve onuru için çabalarken diğer yandan hukukun üstünlüğü ilkesi kapsamında yargılama faaliyetine katılarak adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Avukatın daha çok kamu faydasına yönelik olarak gerçekleştirdiği mesleki faaliyeti; hukuka uygun etkili bir yargı mekanizmasıyla iç içedir[6]. Yargının ana unsuru avukattır[7]. Günümüzde yargı faaliyetine etkin bir şekilde katılan avukatlar sayesinde birçok haksızlığın önüne geçilerek insan haklarına uygun kararlar verilmesi sağlanmaktadır. Böylece avukatlar gerçek yargı faaliyetinde etkin role sahip olmaktadır. Gerçek yargı da avukatların savunmaları dikkate alınarak verilen kararlarla oluşur[8]. Bu bağlamda avukatın savunması yargı kararlarını şekillendirir. Avukat hem yanında bulunduğu tarafın temsilcisidir hem de yargılama işinde yargının bir mensubu olarak adaletin gerçekleştirilmesi uğraşına iştirak etmektedir.[9] Avukatın müvekkilinin hakkını araması ve onu savunması bir çeşit sanattır[10]. Avukat sanatını müvekkilinin davasını etkili bir şekilde savunmakla icra eder[11]. Bu haliyle avukatın sanatını icra eden iyi bir sanatkâr olması gerekmektedir. Ayrıca bahsettiğimiz gibi avukatlık faaliyeti bir sanatsa bunun eğitimini alan kişilerce icra edilmesi zorunlu olmaktadır. Böylece hukuk bilgisi ile dolu, yargının temel unsuru olan avukatın; kişilerin haklarını koruyup sağlamak için bulundukları yerde kendilerine verilen tekel hakkı ile görevlerini yapmaları gerekir[12]. Bu şekilde yargılama faaliyetleri hem hızlanmış hem de daha adil kararların verilmesi sağlanmış olacaktır.

Tarihsel gelişiminde fonksiyonları itibarıyla avukatlık, taraflara ve mahkemelere yardımcı olan bir meslek olarak kabul edilmekteydi. Hakim ve savcıların bazı şeyleri gözden kaçırmaları pek mümkün olmakla birlikte kişilerin de kendi

[5] Vedat Ahsen Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.241.
[6] Kanadoğlu, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", s.106.
[7] Yaltı, "Avukat", s.4.
[8] Yekta Güngör Özden, Avukatlık Mesleği, Hukuk Merceği Konferans ve Paneller, 1998-2000, Ankara Barosu Yayınları, S.35.
[9] Mehmet Harun Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı 3, Temmuz 2010, s.31.
[10] Atilla Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 68, Sayı 1, 2010, s.141.
[11] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.271.
[12] Ali Çetin Aslan, "Avukatlık Tekeline Genel Bir Bakış", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, Özel Sayı 2014, s.1705.

uğraşıları ile adaleti sağlamaları oldukça zordur[13]. Bireylerin kendi asıl sorunlarını görmeleri ayrıca bunu hukuki olarak dile getirmeleri pek mümkün ve aynı zamanda gerekli de olmadığından avukatların rolü ve önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır. Avukatlar, vatandaşların bu gibi sorunlarını çözmek için kanunlar tarafından konulan gerçeklikler içerisinde mesleği yürütürler[14]. Ana Britannica Ansiklopedisi tarafından yapılan tanıma göre de: "*Avukat hukuki sorunlarda görüş bildirmek, hukuki belgeleri düzenlemek, resmi dairelerde ihtilaflı işleri izlemek, mahkemeler ve hakem kurulları önünde gerçek ve tüzel kişilere ait hakları savunmak, yasaların ve hukuk kurallarının yargı mercileri ve öteki resmi mercilerce tam olarak uygulanmasına yardımcı olmak üzere hukukçuluk mesleğini yerine getiren kimsedir.*" [15] Bu tanım biraz ayrıntılı olmakla birlikte avukatlık mesleğinin kapsamını ve aynı zamanda zorluğunu iyi bir şekilde açıklamaktadır.

1.1.2.Avukatlık Mesleğinin Fonksiyonları

1.1.2.1.Avukatlık ve Toplumsal Düzen Arasındaki İlişki

Avukatlığın hukuki yeri ile devlet ve toplum düzeni arasında yoğun bir ilişki vardır [16] . Kişilerin aralarındaki anlaşmazlıkları kendi kendilerine çözmelerinin engellenmesinden itibaren avukatlık mesleği vardır[17]. Yani kişiler kargaşaya yol açan "kendi haklarını kendi alma" sürecinden sonra avukatlar eliyle haklarını arama yoluna başvurmuşlardır. Bu durumun hem kişiler hem de devletler açısından ayrıca toplum düzenini sağlama noktasında faydalı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Avukatların yaptıkları işlerin ve verdikleri hizmetlerin somut bir karşılığı olmayabilir. Ancak avukatlar toplumda çok önemli bir yere sahip olup toplumsal karmaşayı ve insanlar arasındaki problemleri çözerek aslında topluma büyük bir hizmet verip kilit rol taşımaktadırlar. Bu bakımdan somut olarak bir hizmet görülmese dahi avukatlık her toplumun geleceği ve bugünü için büyük önem taşımaktadırlar. Avukatlar, yaşadığı

[13] Hasan Tahsin Gökcan, "Yeni Türk Ceza Kanunu Hükümleri Karşısında Avukatlık Mesleği", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 67, Sayı 2, 2009, s.151.
[14] Orhan Gazi Ertekin, "Bir "Yakın Dövüş Sanatı Olarak" Avukatlık", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.442.
[15] Ana Britannica Ansiklopedisi, Cilt:3, s. 416.
[16] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.273.
[17] H. Argun Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.212.

toplumun analizini iyi bir şekilde yapacak bir durumda olmalarından dolayı adaletin sağlanması gayesi için toplumdaki çatışmaları önleyip kişilerin haklarını savunup toplumsal denetimde ve siyasi hayatta da söz sahibi kişilerdir[18]. Toplum dışında hukukun da hem teknik hem kültür boyutunun sahibi avukattır[19]. Avukatlık için genel olarak diyebiliriz ki toplumsal düzenin sağlanmaya çalışıldığı bir hukuk faaliyetidir. Avukat da kişilerin hukuk kapsamında haklarını korumaya çalışmaktadır. Bizler avukatı ve avukatlığın önemini "hak arama" kapsamında değerlendirebiliriz[20]. İnsanlar menfaatlerini hak sanırlar ancak gerçekte hangi menfaatin hak olduğunu avukatın hazırladığı dava ile yargıda belirlenir[21]. Görüldüğü üzere -gerçek ya da tüzel fark etmez- kişilerin menfaatlerini belirli kalıplara koyup hukuki nitelik yükleyen ve bu durumu yargı önüne taşıyanlardır avukatlar.

1.1.2.2.Avukatlık ve Adalet Kavramı Arasındaki İlişki

Avukatlar, hukuk devletinde adaletin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadırlar. Hukuk devletinde de gaye adaletin üst düzeyde sağlanmasıdır. [22] Adaletin sağlanmasında ise hukukçunun ahlak, tarafsızlık ve cesur olması gibi kişisel özellikleri ve karakteri mühimdir[23]. Ali Haydar Özkent'in hukukçunun yaptığı işin mahiyetini anlatırken yaptığı bu benzetme dikkate değerdir: "*Kılıç ve süngü takıp tehlikedeki vatanı ve milleti için hududa koşan askerle, fazilet ve bilgi silahlarını kuşanarak tecavüze uğramış bir hakkı müdafaa için adalet meydanına koşan avukat aynı derecede sevgi ve saygıya layık değil midir?*" [24] Hem geçmiş tarihlere hem de günümüze bakıldığında adaletin tecellisinin bir ülkenin ayakta kalabilmesi için ne kadar önem arz ettiği görülecektir. Yapılan bu benzetmenin önemi de daha iyi anlaşılacaktır. Ancak adalet, avukatın yalnızca müvekkilinin haklarını koruması demek değildir. Tabi ki avukat müvekkilinin haklarını korumalıdır ancak daha önemlisi avukatın bunu yaparken adaleti gözetmesidir. Bu haliyle adalet aslında

[18] M. İhsan Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar Ve Profesyonel Meslek Örgütleri: Barolar Ve İşlevleri", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 87, Sayı 4, 2013, s.35.
[19] Yaltı, "Avukat", s.4.
[20] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.269.
[21] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", s.138.
[22] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.273.
[23] Yekta Güngör Özden, "Hukukçunun sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2013, s.375.
[24] Ali Haydar Özkent, "Genç Avukatlarla Gizli Konuşmalar", **Ankara Barosu Dergisi**, sayı 3, 2011, s.310.

bireysel istek ve mutluluktan ziyade, toplumsal çıkarları korumayı amaçlar ve toplumsal düzene uyduğu ölçüde gerçekleşmiş olur. İnsan ilişkilerine dayalı toplumsal düzende adalet gerekli olup mecburi nitelikte değildir ve adalet, toplumsal düzenin kurallarına uyduyu sürece adildir[25]. Eflatun da toplumsal düzenin korunması için; adil insanın en mutlu insan olduğunu ve adil yaşamın da en güzel yaşam olduğu fikrini savunmuş ve bu şekilde toplumsal düzenin bozulmasına engel olmaya çalışmıştır. Yani insanlara adil yaşamın mutluluğu sağlayacağına dair bir görüş sunarak onların adil olmasını ve toplumsal düzenin sağlanmasını bu şekilde gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Tüm bunlara ek olarak adaletin farklı ayrımları vardır. Bunlar maddi ve şekli ayrımdır. Maddi adalete aynı zamanda içerikli adalet de denmekle birlikte bazı ilkelerin sağlanmasını isteyen adalet olarak da tanımlanmaktadır. Bu ilkelerin neler olduğuna yönelik net görüşler olmasa da bunların insan haklarını koruyan ve adaletin sağlanmasına yönelik ilkeler olduğu fikri ağır basmaktadır[26]. Şekli adalet ise; belirtilen usule ve kurallara uygun hareket etmektir ve maddi adalet de belirtilen bu kuralların içeriğinin hakkaniyete ve hukuka uygun olup adil olmasıyla ilgili adalettir. Kuralın adil olması demek yani maddi adaletin sağlanması şekli adaletin de sağlanacağı başka bir değişle; bu kurala uygun davranılacağı anlamına gelmemektedir. Şöyle ki; kuralın adil olması ile kuralın uygulamasının adil olması farklı şeylerdir. Gerçek manada adaletin sağlanması için bu iki adaletin uygulanarak adil bir kuralın adil bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu durum sayesinde gerçek adalet sağlanabilecektir. Şekli adalet genel olarak hukuka uymakla bağdaştırılmaktadır ancak şekli adaletin sağlanması için bahsettiğimiz gibi yalnızca kuralın adil olması yeterli olmaz, bu kuralın adil ve tarafsız bir şekilde uygulanması gerekir. Sonuç olarak avukatlık mesleğinin amacı da şekli adalete uygun maddi adaleti gerçekleştirmek olmalıdır.

1.1.2.3.Avukatlık ve Özgürlük

[25] Hans Kelsen, "Adalet Nedir?", Ali Acar(çev.), **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 107, 2013, s.432.
[26] Gülriz Uygur, "Adalet Ve Hukuk Devleti"**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, Cilt 53, 2004, s.29.

Avukatlık mesleği ile özgürlük kavramı arasındaki ilişkiye konu kapsamında kısaca değinmek gerekir. Özgürlük, hukukun üstünlüğünün temel kavramıdır. Mesleğin ana ilkesi de bu nedenle özgürlüktür. Sokrates'in de dediği gibi: "*Balık için su ne ise, Savunma için özgürlük odur*". Özgürlük, hukukun evrensel kuralları kapsamında her kişiye ve kuruma karşı geçerli bir durumdur. Bu bağlamda özgürlük hem vatandaşı hem politik gücü içinde barındırır.

Avukatlık mesleğinin özgür ve bağımsız niteliğinin korunması da mecburidir[27]. Mesleğin özgür bir şekilde icra edilmesi mesleğin varlığını koruyan en önemli hususlardan biridir. Avukatın işini yaparken ki özgürlüğü, müvekkilinin haklarını kazanmasında büyük öneme sahiptir. Bu sebeple avukatın özgür olmasını engelleyecek şekilde bağımsızlığına el atılması; avukatın savunduğu müvekkilinin özgürlüğüne el atılmış sayılır[28]. Bu bağlamda avukatın bağımsızlığı demek avukatın savunduğu bireylerin özgürlüklerinin devlet tarafından korunması demektir [29] . Avukatlık mesleği, demokratik yönetimlerde var olabilir. Avukatın bir yandan müvekkilinin hakkını özgür bir biçimde savunması –çelişki olarak düşünülse de- diğer yandan o devleti güçlendirmektedir. Avukatlığın güçsüz ve etkisiz olduğu rejimlerde ise zamanla yargı ve devlet zayıflayarak yok olarak vatandaşların da devlete ve yargıya dair inançlarını ortadan kaldırmaktadır[30]. Avukatlık mesleği görüldüğü üzere önemli bir nitelik arz etmekte ve ülkelerin hem içte hem dışta gelişmelerine en büyük katkıyı sağlamaktadır. Bu durum; iç hukukta vatandaşların haklarını koruyarak dış hukukta ise içteki bu başarısının verdiği güven ile devletin gelişmesine oldukça önemli bir katkı sağlayarak etkisini göstermektedir.

[27] Kanadoğlu, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", s.77.
[28] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.272.
[29] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.273.
[30] Fahrettin Kayhan, "Avukatlık Kimliği ve Avukatın Yargı Sistemi İçindeki Yeri", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 3,2010, s.287.

1.1.2.4.Avukatlık ve Güven Kavramı Arasındaki İlişki

Avukatlık kişi ve kişiliğe sıkı sıkıya bağlıdır[31]. Meslek; yargı, adalet ve hukukla iç içe olduğundan dolayı meslekte şüpheye yer olmayacak şekilde davranılmalıdır. Bu sebeple şüpheden uzak ve güvenilir kimselerce meslek icra edilmelidir. Tüm bunlar için avukat ile vatandaşın her anlamda ve her konuda anlaşması gerekmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde avukatlık mesleği bir güven mesleğidir. Anayasa Mahkemesi de bir kararında güven konusuna yoğunlaşarak avukatların mesleği icra ederken dikkat etmeleri gereken hususları şu şekilde belirtmiştir: "*Avukatlık mesleğini seçenlerin, avukatlık adına uygun bir biçimde görevlerinin gereklerini özenle yerine getirmeleri, avukatlık unvanından ayrı düşünülemeyecek saygı ve güveni koruyup güçlendirmenin başta gelen koşullarından biridir. Avukat, meslek disiplin ve ahlakını olumsuz yönde etkileyecek her eylemden uzak duracak, genelde ve özelde meslek onurunu güçlendirip yükseltecektir*"[32]. Anayasa Mahkemesi kararında da görüldüğü üzere mesleği icra eden avukatların; mesleğin onuru ve saygınlığı için gerekli özeni yerine getirmeleri ve onlara duyulan güveni kıracak hareketlerden uzak durmaları gerekmektedir. Bu bakımdan mesleğin aslında diğer mesleklerden farklı olarak onur ve saygınlığına çok önem verilmektedir. Avukatlık mesleğinde insanların hakları özgürlükleri korunmaya çalışılmakta, ülkelerin demokratik nitelikte olup olmadığı o ülkedeki avukatlara ve durumlarına bakılarak anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar değerlendirildiğinde avukatlık mesleğine ve mesleği icra edenlere bazı sorumluluklar yüklenmesi doğal olarak karşılanmalıdır.

1.1.2.5.Avukatlık ve Hukuk Kavramı Arasındaki İlişki

Avukatlık mesleğini ele alırken incelememiz gereken bir diğer başlık ise hukuktur. Hukuk kavramını avukatlık mesleği ile arasındaki ilişkiyi ele alarak değerlendirmek konu kapsamında faydalı olacaktır. Hukuk; sınırları kesin ve belli bir tanımlaması olmayan bir kavramdır. Yorumlamalara bağlı olarak gelişip şekillenen hukuk bilimi böylelikle sınırlı bir tanımlamaya bağlı kalmamıştır. Bu teorik anlaşmazlığa karşın, hukukçuların hukuk bilimine ilişkin tanımlamaları farklı olsa bile

[31] Hüseyin Avni Ferah, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 1, 1998, s.75.
[32] Anayasa Mahkemesi, 23.6.1989 Tarih ve 1988/50 Esas, 1989/27 Karar sayılı ilamı.

çalıştıkları ve düşündükleri yöntemde birçok ortak noktalar olup bu yöntemle çalışmak zorundadırlar[33]. Bu bağlamda hukukçular herhangi bir olguyu veya durumu tanımlarken aynı tanımlamaya ulaşamasalar bile; tanım için kullandıkları yöntem de akıl yürütme usulleri de ortaktır. Bu durumda tanım üzerinde değil de kullanılan yol ve yöntem üzerinde anlaşmış oldukları gerçeği ortaya çıkacaktır. Avukat, zannedildiği gibi yalnızca mevzuatta boşluk arayan, görülen dosyada yüksek mahkeme kararı araştıran ya da bir şirket gibi düzenli ödeme yapan kimse değildir. Avukat yol ve yöntem sorgulayan ve bunun için araştırmalar yapan kimsedir[34]. Ayrıca yapılan yorumlar her zaman bilimsel olmuştur. Hukuk bilimi hiçbir zaman bilimsel kural dışılıklara işaret etmez. Aksine önceki açıklayıcı araçlar genel olarak yeni olanaklara uygulanabilir[35]. Başka bir deyişle; hukuk sürekli bir yenilik içinde olmasının yanında geçmişte yapılan açıklamalardan da kullanılan yöntemlerden de yararlanır ve böylelikle geçmiş, şimdi ve gelecek belli bir sistem içinde şekillenmiş olur. Hukukçu, çağının gereklerine uygun hukuki kavramları, kurumları, kuralları ve sistemleri öğrenmelidir[36]. Hukuk bilim; avukatlık ise sanat ve meslektir[37]. Hukukçular ise hukuk devletini inşa eden mimar ve işçilerdir[38]. Hukuk devletinde hukukçunun önemi büyüktür ve iyi bir hukukçu kötü bir kuralı dahi iyi yapabilirken, kötü bir hukukçu ise iyi kuralları kötü yaparak mesleğe zarar verebilir.

Hukukta ayrıca amaç insanlara yardım etmek ve onların haklarını sağlamaktır. Başka bir anlatımla; avukatlıkta amaç kendi üyelerine ya da sadece kendi müvekkillerine yardım etmek değildir, amaç halka hizmet etmektir[39]. Hukuk mesleğinin temel amacı bireyler arasındaki sorunların çözülerek huzurlu bir ortam yaratılmasına yardımcı olmaktır. Avukatlık ile hukukun ayrılmaz bir bütün olduğu da açıktır. Hukuk ile avukatlığı bir araya getiren ise toplumun varlığıdır. İnsanların bir

[33] Christian Atıas, "Hukuk Biliminde Gelişme", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, s.259.
[34] Berşan Kayıkçı, "Avukatlık Metodolojisi: Yargının Yargılanması", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, ss.447-448.
[35] Atias, "Hukuk Biliminde Gelişme", s.262.
[36] Özcan Karadeniz, "Hukuk Öğretimi Bakımından Roma Hukuku", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 1, 1969, s.334.
[37] Atilla Sav, "Hukuk Öğrenimi-Meslek Eğitimi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 2, 1993, S.206.
[38] Özden, "Hukukçunun Sorumluluğu", s.377.
[39] Richard L. Abel, "Avukat Sayısını Belirleyen Faktörler: Olan Ve Olması Gereken", Kasım Akbaş(çev.), **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.518.

düzen içinde bir arada hayatlarını devam ettirmelerini sağlayan en mühim kurumlardan biridir hukuk[40]. Nerede toplum varsa orada hukuk vardır[41]. Hukukun gerçekleşmesi ise avukatların varlığına ve çabalarına bağlıdır. Avukatların mesleklerini icra edebilmeleri için o toplumda hukukun üstünlüğü ilkesi yer almalıdır. Avukatlık mesleği, hukuk devletinin en önemli öğelerinden birisi olan, hukukun üstünlüğü ilkesi ile yakından ilgilidir[42]. Başka bir anlatımla; bir ülkede hukukun var olduğunu ve diğer her türlü ilke ve çıkarlardan üstün olduğunu görmek istiyorsak; o ülkede avukatlık mesleğinin ülkedeki yeri ve konumuna bakmamız gerekmektedir. Avukat temelde ve daha çok ceza yargılamasındaki savunma hakkına riayet edilmesini sağlamakta ayrıca özel hukuk davalarında yaptığı vekillik ile adaletin tecellisinde önemli bir yer tutmaktadır. Böylelikle hukukun üstünlüğü ile savunma hakkı başta olmak üzere diğer haklara da dikkat edilerek avukatlık mesleğinin özgür ve bağımsızca icra edilmesi sağlanmaktadır. Bir toplumda hukuka hürmet varsa o toplumda avukatın da konumu özeldir[43]. Avukatın böyle bir toplumda değeri daha çok bilinmekte ve buna bağlı olarak avukat daha özgür olmaktadır. Avukatın özgürlüğü ise; savunmanın özgürlüğü, vatandaşların özgürlüğü demektir. Avukatların özgürlüğü o ülkenin hukukunu da geliştirir. Hukukta yaşanan gelişme avukatların cesurca ve bilimsel savunmaları ve ileriyi görmeleri ile mümkün olmuştur[44]. Avukatların bu tür girişimleri ve çabaları sayesinde hukuk bilimi gelişmelere ayak uydurmuş ve hukuksuz uygulamaların kaldırılması sağlanmıştır.

1.1.2.6.Avukatlık ve Bağımsızlık Kavramı Arasındaki İlişki

Genel olarak hukukun özel olarak savunmanın bağımsızlığının öneminden dolayı avukatın bağımsızlığı konusu oldukça önemli bir husustur. Bu başlığa Molierac'ın şu sözüyle başlamak gayet yerinde olacaktır: "*Görevimizi yaparken hiç kimseye, ne müvekkile, ne hakime hele ne iktidara tabiyiz. Bizim aşağımızda kişilerin varlığı iddiasında değiliz. Fakat hiçbir hiyerarşik üst de tanımıyoruz. En kıdemsizin,*

[40] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.19.
[41] N. Kağan Kocaoğlu, "Roma Hukukunda Adli Teşkilatlanma", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2013, s.188.
[42] Seyithan Deliduman, "Medeni Yargıda Avukatlık"**, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1-2, 2003, s.377.
[43] Özfırat ve diğerleri, "Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Etik Kuralları", s.75.
[44] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.214.

en kıdemliden veya isim yapmış olandan farkı yoktur. Avukatlar esir kullanmadılar. Fakat efendileri de olmadı"[45]. Yıllar önce avukatın bağımsızlığı ile ilgili söylenmiş bu sözde de geçtiği üzere; avukatlar hiçbir kişi veya zümreye tabi olmayan ve özgürce mesleğini icra eden kimselerdir.

Avukatın bağımsızlığı ile doğrudan veya dolaylı olarak alakalı mevzuat hükümlerine değinmek gerekir. Anayasa'nın 138.maddesinde avukatlarla doğrudan ilgili olmasa da mahkemelerin bağımsızlığı hususu düzenlenmiştir. Uluslararası Barolar Birliği'nin 1956'da Oslo'da aldığı kararda, "*Avukat, mesleğinde bağımsızlığını koruyacak, bağımsızlığının kaybına neden olacak hiçbir iş ya da meşguliyet kabul etmeyecektir*" denilmiştir[46]. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na 02.05.2001 tarihli 4667 sayılı yasa ile getirilen ek fıkra Avukatlık Kanunu'nun 1.maddesinin 2.fıkrasını oluşturmuştur: "*Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder*"[47]. Bu fıkra ile avukatların bağımsızlığı vurgulanmıştır. Avukatın bağımsız savunmasını yaparak yargıda hakim ve savcılarla kurucu öğe olduğu belirtilmiştir[48]. Ülkemizde hem kanuni düzenlemelerle hem de doktrinde yapılan açıklamalara göre avukatlar, yargıda kurucu öğelerden biri olarak kişinin müdafaasında kurumsal yetki kullanan meslek üyeleridir[49]. Bu sebeple avukatların bağımsız ve özgürlüğü baroların da bağımsız ve özgürlüğünün temeli ve sebebidir[50]. Başka bir deyişle; avukat ve baroların istiklali demek müdafaanın da istiklali demektir[51]. Savunmanın bağımsızlığı ise demokrasinin gereğidir. Bağımsız özgür savunma bağımsız yargıda; bağımsız yargı hukuk devletinde; ve tüm bu hususlar da eksiksiz demokraside olur[52]. Avukatın ve buna bağlı olarak savunmanın bağımsızlığı, yapılan düzenlemeler ve uygulamalar ile korunmaya çalışılmış bir alandır. Çünkü avukatın bağımsızlığı hukuk devletinin varlığına işaret eden en büyük kanıttır.

---

[45] https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/acis-konusmasi-5602, (Erişim Tarihi:01/02/2022).
[46] Adil Giray Çelik, "**Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları"**, ss.136-137.
[47] Av.K. m.1.
[48] Cumhur Çaycı, "Devlet Avukatları, Namıdiğer Kamu Avukatları", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.487.
[49] Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", s.26.
[50] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.40.
[51] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.289.
[52] İ. Güneş Gürseler, "Tükenmeyen Özlem; Geleceğin Avukatlığını Karşılayabilecek Bir Avukatlık Yasası", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.259.

1.1.2.7.Avukatlığın Ekonomik Boyutu

Her meslekte olduğu gibi avukatlığın da ekonomik bir boyutu da vardır. Avukat kendini ekonomik olarak ne kadar güvende hissederse bir ülkede hukuk da o denli sağlanmış olur[53]. Avukat günümüzde gittikçe azalan ve sıkışan bir piyasada işini yapmaya çalışmaktadır[54]. Hiç kuşkusuz avukatlar kazanç sağlama amacıyla çalışırlar ve mali menfaatlerini de tamamen ihmal edemezler; bu açıdan bakıldığında, avukatlık mesleğinin serbest meslek yönü de vardır. Ancak diğer serbest meslek mensuplarından farklı olarak, avukatlar bakımından önemli olan kar amacı gütmemektir[55]. Bu kapsamda avukatlığın ticari olmasa da ekonomik boyutunun olduğu kabul edilir[56]. Günümüz koşullarında avukatlık ekmek parası kazanma savaşına dönmüştür. Avukatların değerli özverileri dikkate alınmaksızın işi takip etmesi istenmektedir[57]. Avukat sayısının bu nevi artmasına bağlı olarak avukatın öne çıkmak için ciddi bir emek sarf etmesi gerekmektedir. Avukatların sayısının anormal bir şekilde artması avukatları yoğun bir rekabete sürüklemekte ve bu rekabet de avukatları kötü etkilemektedir[58]. Avukatlar ne yazık ki günümüz koşullarında iş/dava aramak mecburiyetinde olan kimselerdir[59]. Hukuk ortamında bu denli rekabetin artmasına bağlı olarak avukatların müvekkillerini ve taleplerini doğru bir şekilde anlayıp buna adapte olması büyük değer kazanmıştır. Artık başarılı olmak için çok çalışmak yeterli değildir[60]. Böylelikle bazı müvekkil kesimine yönelik olarak yapılacak çalışma ile avukatların iş olanakları da bu kapsamda genişletilebilir.

Avukat çalışmaları ile kişilerin maddi ve manevi durumlarını geniş çapta etkileyebilecek durumdaki insanlardır. Genel olarak avukat, ciddiliği ve sorumluluğu ile mesleğini yerine getirirken satın alınan bir mal gibi muamele görmemeli. Tüm bu

---

[53] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.284.
[54] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.146.
[55] Selçuk Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı, Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına ARMAĞAN**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., Haziran 2006, İstanbul, s.674.
[56] Tekin Memiş, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", https://www.hukuki.net (Erişim Tarihi: 10/09/2021), s.2.
[57] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.41.
[58] Şamil Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 67, Sayı 3, 2009, s.64.
[59] Şamil Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler II", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2004, s.340.
[60] Anna Rappaport, "Türk Avukatları Tarafından Amerikalılarla İş yaparken Yapılan Beş Büyük Hata", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2012, s.220.

hususlar avukatı herhangi bir piyasa aktörü olarak tanımlamayı imkânsız hale getirmektedir[61]. Öyleyse avukat için en mühimi onun genel ve hukuki bilgisi ile bu bilgiyi kullanarak elde ettiği sermayesini kullanarak müvekkil sayı ve portföyünü artırmaktır[62]. Avukatlık yukarıda da bahsedildiği şekilde asıl olarak sermaye değil emeğe bağlı olarak ve bireysel sorumluluk ile yapılan uğraşıdır. Avukatlık diğer serbest mesleklerin birçoğu gibi bilim esaslı akademik eğitim çerçevesinde icra edilir[63]. Avukatlar için daima araştırma ve öğrenme büyük önem taşımaktadır. Buna gerekçe olarak; sosyal hareketliği, değişimi, hukuk kaynaklarının değişmesini ve farklı hukuk dallarının türemesi gibi sebepleri gösterebiliriz[64]. Avukatlık bu şekilde hukuksal gelişim ve değişimle orantılı olarak daima gelişen ve gayesine uygun gelişimler isteyen bir meslek olarak varlığını devam ettirmektedir[65]. Avukat, hem hukuk yorumlayarak hem mahkeme kararlarının oluşmasını sağlayarak hem de hukuku geliştirerek değerli bir yere sahiptir[66]. Günümüzde hukuksal sistemlerde usuli konular başta olmak üzere genel bir karışıklık mevcut olduğundan hukukçuların herhangi bir olayı yorumlaması dahi zorlaşmaktadır. Bu sebeple avukatla temsil edilmeyen kişilerin hakları zarar görmektedir[67]. Bu haliyle ister gerçek ister tüzel olsun kişilerin kendi davalarını avukatlar aracılığıyla takip etmeleri hem onlar hem de hukuk sistemimizde adaletin erken tecellisi için büyük fayda sağlamaktadır. Ayrıca usul ekonomisi bakımından da oldukça faydalı olacaktır. Çünkü hukuk veya ceza fark etmeksizin yargılamaların usul ile yöntemini ve esasını bilen avukatlar; yazdıkları dilekçeler, zamanında sundukları deliller, yargılamanın gidişatı için yaptıkları önemli değerlendirmeler ile en kısa zamanda, en az emek ve mesai harcamasıyla davanın sonuca ulaşmasını sağlarlar. Avukat; yaşamın ve toplumun gelişimini ve gereksinimlerini sezen, hukuk düzenine uygun kanallar açan, öncü işlevini yapan kimsedir. Hukuk kurallarının çağın gerisinde kalmamasını sağlamak, tutucu, bağlayıcı ve gelişmeyi önleyici niteliğe bürünmesini engellemek de avukatların uğraşının bir

[61]Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.147.
[62] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.729.
[63] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.275.
[64] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.37.
[65] Ejder Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 1-4, 1995, s.207.
[66]Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.146.
[67] Deliduman, "Medeni Yargıda Avukatlık", s.384.

yönüdür[68]. Avukatlık mesleğinde usta sayılan Atilla Sav' ın da dediği gibi avukat bir toplumda öncü rolü taşımaktadır. Bu öncülük hem kişilerin hem de kuralların ve değişimin öncülüğüdür. Avukatlar bir ülkede değişimi gerçekleştiren ve o devletin çağının koşullarına uyum sağlamasını sağlayan asıl kişilerdir. Avukat, hem yaşadığı dönemin gereklerini yaşar hem de geleceği arayarak yoluna devam eder. Bu özellikler avukat ve hukukçuları saygın ve onurlu yapar[69].

1.1.3.Sonuç Olarak

Bahsettiğimiz tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, avukatlık mesleğinin nasıl yapılması gerektiğine dair kısa bir özet geçmek gerekecektir. Bunun için uzun yıllar avukatlık yapmış Ali Haydar ÖZKENT'in öncelikle göreve yeni başlayan genç avukatlara yönelik olmak üzere "Avukatın Kitabı" adlı eserinde meslekle alakalı bulunduğu tavsiyelerden bazılarına değinmek gerekir. Bunlar;

-Müvekkillerle teklifsizlikten kaçınmak,

-Çabuk açılıp dökülmemek,

-Ücretlerini kararlaştırmak,

-Muhtaç ve zebun görünmemek,

-Temiz olmak,

-Hayatlarını yalnızca meslekleriyle kazanmak,

-Çalışmalarında intizam ve çalışmalarını takip,

-Müddetleri son güne bırakmamak,

-Kitaba bakmak,

-Yazı yazmak,

[68] Atilla Sav, "Meslek Ustaları", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 1990, s.216.
[69] Sav, "Meslek Ustaları", s.217.

-Mesleklerini sevmek gibi hususları tek tek açıklayarak örneklendirmiştir[70].

Öncelikle genç avukatların ama esasında tüm avukatların yukarıda belirtilen hususlara dikkat ederek mesleklerini yerine getirmesi hukuk devleti bir ülkede adaletin gerçekleşmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

1.1.2.Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi

1.1.2.1.Antik Dönemde Avukatlık Mesleği

Avukatlık mesleğinin tarihçesi çok eskilere dayanmaktadır. Avukatlık mesleğinin tarihçesine bakıldığında; eskiden beri var olan ceza dava ve uyuşmazlıklarından dolayı meslek, savunma görevi olarak kabul edilmiş ve ilk başlarda bu şekilde ortaya çıkan mesleğin tarihçesi de bu kapsamda oluşmuştur. Daha sonra değineceğimiz üzere avukatlık mesleğinin eski tarihinin Antik Yunan ve Roma üzerinde yoğunlaştığı görülecektir. Bunun sebebi ise Antik Yunan ve Roma'nın gelişmiş uygarlıkların başında geldiği ve yazılı hukuk kurallarının bu uygarlıklarda bulunmasıdır. Bu sebeple konu kapsamında daha çok Antik Yunan ve Roma uygarlıklarını inceleyeceğiz. Mesleğin öneminin daha iyi anlaşılabilmesi için avukatlığın dünyadaki durumundan sonra ülkemizdeki geçmişine de değineceğiz.

1.1.2.1.1.Antik Yunan'da Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi

Avukatlığın ilk kez Sümer, Mısır ve Antik Yunan gibi gelişmiş uygarlıklarda ortaya çıktığı düşünülmektedir[71]. Öncelikle Antik Yunan'da savunmanlık-avukatlık mesleğinin nasıl oluştuğuna ve ne gibi süreçlerden geçtiğine değinmek gerekir. Bunun sebebi Antik Yunan'da yargılamaya oldukça önem verilmesidir. Antik Yunan'da yargılamanın yapıldığı yer AEROPAGE olarak adlandırılmaktaydı. Yunanca'da Adliye, Aeropage, saflığın temizliğin sembolü bir yer olarak kabul edilmekteydi. Duruşmalardan önce Aeropage özenle yıkanıyor ve temizleniyordu[72]. Bu durum dahi yargılamaya ve yargılama faaliyetinin başrolü olan avukatlığa verilen önemi göstermektedir. Ayrıca Antik Yunan'da avukatlık mesleği mitolojide dahi yer almıştır.

[70] Özkent, "Genç Avukatlarla Gizli Konuşmalar", ss.299-312.
[71] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.212.
[72] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.12.

Mesela müdafaa işini ilk kez Zeus'un kızları Litailer yüklenmiştir. Litailer'e göre; suç işleyen kişilerin iradeleri sakatlanmış ve kendileri kandırılmış kimseler olduklarından dolayı Zeus'tan bu kimselerin affını istemişlerdir. Bu sebeple mitolojik taraftan da avukatlığın ilk temsilcileri Litailer olmuşlardır[73]. Bu kapsamda Antik Yunan'da savunmanlık görevinin mitolojide yer alacak ve Tanrı çocuklarına bahşedilecek düzeyde önemli bir görev olduğunu görmekteyiz.

Bununla birlikte Antik Yunan'da avukatlık mesleği ilk olarak Solon'un adını verdiği Solon Yasaları ile yazılı hale getirilerek düzenlenmiştir(İÖ 630-İÖ 560). Solon savunma kapsamında avukatlık mesleğinin kural ve kaidelerini belirten ilk kişidir[74]. Bu şekilde Antik Yunan'da savunmanlık-avukatlık yazılı olarak da belli kurallara bağlanmıştır.

Atina'da kişiler prensip olarak kendi davalarını kendi müdafaa etme hakkına sahiplerdi[75]. Solon Kanunu'nda da, bu husus kaide olarak düzenlenmiştir[76]. Bu sebeple ilk zamanlar Antik Yunan'da suç işleyenler kendilerini mahkeme önünde savunmuşlardır. Herkesin iyi konuşamaması ve kendini yeterince ifade edememesi sebebiyle zamanla bir başka kişinin suçlanan kişiyi savunma imkanı da getirilmiştir. Bu kişilere "*Synagore"* denilmiştir. Sonradan ise kişilere müdafaa şekillerini ve söyleyeceklerini önceden hazırlayan ve "logographes" (logograf'lar) (yazıcılar/arzuhalciler) olarak adlandırılan kişiler ortaya çıkmıştır[77]. Bu kişiler ücreti karşılığında savunmaları sanığa verirlerdi. İlk logograf Antiphon olup en ünlü logograflar ise Lysias, İsocrate, Demosthene'dir. Logographe'ların yazıp düzenledikleri dilekçeler davaya giriş niteliğinde olup savunmaya yönelik ve savunmaya karşı tartışmalar da bu dilekçeler kapsamında yapılıyordu[78]. Logograflar ilk zamanlarda suçlanan kişinin akrabalarından biriyken daha sonra toplum tarafından sözüne güvenilen ve iyi konuşan kişiler sanıkları savunmuşlardır. Sanıklar bu kişiler tarafından hazırlanan savunmayı ezberleyip mahkeme huzurunda tekrarlıyorlardı. Ancak bu durumda da konuşmayı unutanlar olduğu gibi şaşıranlar da olmuştur. Bu

[73] Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", s.225.
[74] Çelik, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri…", s.396.
[75] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.1.
[76] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.193.
[77] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.193.
[78] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s. 207.

durum üzerine ilk zamanlar suçlanan kişinin akrabalarından birinin onu savunmasına izin verilmiştir. Ancak daha sonra sanığın akrabası olmayan kişilerin de sanığı savunmasına izin verilmiştir ve logograflar mahkemede sanığın yanında yer almışlardır. Logograflar böylece zamanla avukatlık görevini yapan kişiler olmuşlardır.

Eski zamanlarda avukatlık faaliyetini daha çok güzel ve etkili konuşan ve "hatip" olarak adlandırılabilecek kişiler yapmışlardır[79]. Çünkü güzel konuşmak, insanları eskiden beri her alanda etkilemektedir. Özellikle avukatlık mesleğiyle bağdaşan etkili ve güzel konuşmaya eski Yunan'da da önem verilmiştir. Eski Yunan'da mahkemede güzel konuşma yani hitabet büyük öneme sahipti[80]. Hitabeti avukatlığa sokanın Pericles olduğu kabul edilir. Bir davada birden çok hatip savunma yapabiliyordu. Bunlar sanığın konuşmasını tamamlayan bir son konuşma veya davanın önemli noktalarını açıklayan ayrıntılı konuşmalar yapabiliyorlardı[81]. Ancak hitabetin olumsuz etkilerinden çekinildiği için bazı kısıtlamalar yapıldı[82]. Çünkü bu tür hareketlerin yargıçların ve jürinin kararlarını özgürce vermelerini etkileyecekleri düşünülürdü. Bu sebeple görevlendirilen bir nidacı duruşmalardan önce taraflara davayı kazanmak amacıyla herhangi bir şekilde kişileri heyecanlandıracak eylemler yapmamalarını duyurdular[83]. Bu bakımdan daha çok iddia ve savunmalara ağırlık verilmeye başlandı. Ancak zamanla konuşma süresinde azalmaya gidilip süreler sınırlandırıldı. Hatiplerin yargıçların vicdanına yönelen ve onların tarafsızlığını engelleyecek konuşmalar engellendi. Hatta etkili konuşmaları ile insanların duygularını mantıklarına karşı öne çıkaracak hatiplerin bir kısmı şehirden dahi atıldılar. Konuşacak kimselerin alçakgönüllü bir şekilde kalmaları ve hakimlerin karşısında onur kırıcı şekilde hareket etmemeleri kendilerine telkin edildi. Avukatlık mesleğinin saygınlığını korumaya yönelik bu hususlar, Roma avukatlarına da örnek oldu[84]. Bu avukatlara örnek olarak Demosthenes verilebilir. Demosthenes güzel ve etkili konuşmasıyla, yasalar ve mevzuatı iyi bilmesiyle avukatlığı günümüzdekine yakın bir çerçevede icra etmiştir. Antik Yunan ve Antik Roma'da bu şekilde

[79] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.1.
[80] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.194.
[81] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.2.
[82] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.207.
[83] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.207.
[84] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.208.

savunmanlık görevi toplum tarafından sevilen, güzel ve iyi konuşan birçok kişi tarafından yapılmıştır. Ancak avukat olarak adlandırabileceğimiz savunmanların nüfusu zamanla o kadar arttı ki meslekte haksız rekabet durumlarına yol açacak ve mesleğin saygınlığına zarar verecek şekilde savunmanlar; birbirilerine iftira atmaya, gözleri doymamaya ve mesleği olumsuz kullanmaya başladılar. Bu şekilde artan ve güçlenen savunma mesleğinin olumsuz etkilerine karşı bazı kurallarla sınırlandırılması mecburiyeti doğdu. Meclis de mesleğe ilişkin bazı kurallar çıkararak mesleği kontrol altına aldı[85]. Bu kuralların günümüzde hala uygulandığı ve avukatlarca bilinmesinin mecburi oluşu da unutulmamalıdır.

1.1.2.1.2.Roma'da Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi

Avukatlığın geçmişine ve gelişimine Roma'dan devam edersek: Roma'da adalet hizmetlerinin rahiplerin tekelinden kurtularak laik hukukçuların ortaya çıkması MÖ. 300 yıllarına rastlar[86]. Görüleceği üzere Roma'da hukukun ve hukukçuların tarihçesi oldukça eskiye dayanmaktadır. Eski Yunan'da bireylerin kendini hakim karşısında şahsen müdafaa etmesi prensibi Roma'da da uygulanıyordu[87]. MÖ. 17 yılından itibaren Formula (Formulaire) rejimi zamanında bizzat bulunma zorunluluğu kaldırıldı. Bu gelişmeden sonra taraflar kendilerini temsil eden bir Cognitor veya bir Procurator görevlendirebildiler[88].

Roma'da avukatlığın bir meslek haline gelmesi Jüstinyen'in ölümünden sonraki dönemde gerçekleşmiştir[89]. Meslek haline gelen avukatlığın bu şekilde itibarı artmıştır. Hatta avukatlar evleri önündeki bir palmiye ağacından tanınmışlardır[90]. Ayrıca Roma'da yüksek mevkilere gelmek için avukatlıktan geçmek gerekmiştir. Roma'da birçok ünlü avukat olmuştur. Cicero Roma'da savunma mesleğini yapan ünlü bir hukukçu olmuştur. Aynı şekilde Sezar da ünlü bir hukukçu olmuştur. Bu şekilde hem Cicero'nun hem Sezar'ın önceleri avukatlık görevini yapan ünlü politikacılar olduğunu söylemek mümkündür.

---

[85] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.213.
[86] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.2.
[87] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.21.
[88] Güner**, Avukatlık Hukuku**, s.66.
[89] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.3.
[90] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.209.

Roma'da ceza uyuşmazlıklarında sanığa faydalı olmak amacıyla "patroni", "advocati" ve "laudatores" gibi farklı görev ve amaçları olan kişiler bulunmaktaydı[91]. Bireylere duruşmalarda, patron olmak sıfatıyla Patrisienler ile patronun en yakınındaki yardımcısı olan Plebisienler yardımcı olurlardı. Daha sonradan ise tehlikeli bir durumda yardımına gereksinim duyulan dost manasındaki "advocatus" denilen kişiler patronların yanında yer almaya başladı[92]. Patronların görevi hem sözlü hem de yazılı tüm işleri sanık namına yaparak davayı devam ettirmekti. Advocatusların görevi ise müvekkillerine hukuk problemleri hakkında önerilerde bulunmaktı[93]. Laudatoresler ise duruşma sırasında sanığı övücü mahiyette konuşmalar yapan kimselerdi[94]. Bir davada kişinin yanında yer alıp ona faydalı olan kimse ile kişiyi vekil olarak temsil eden kimse birbirinden farklı şeyler olarak düzenlenmiştir[95]. Patronlar yukarıda açıkladığımız şekilde kişinin dava boyunca müdafaasını yaparlardı ancak avukatlar advocatus kelimesinden geldiği göz önüne alındığında görüleceği üzere özelikle ceza davalarında sanığın yanında yer alıp onlara yardımcı olurlardı[96]. Bu arada avukat kelimesinin kökeni olan "*advocatus*" teriminin etimolojisine inmekte fayda vardır. Advocatus sözcüğü avukat manasını taşımakla birlikte günümüz manasında ilk kez Bizans'ta kullanılmıştır[97]. Bu sözcük Yunancada da "güzel konuşan, üstün ve ayrıcalıklı" anlamına gelmektedir. Advocatuslar, suçlananı savunmuyor yalnızca yanlarında duruyordu[98]. Bunun dahi suçlanan için psikolojik olarak büyük öneme sahip olduğu unutulmamalı. Savunmanlara 'Avukat' nitelendirilmesine ise eski Roma'da başlandı[99]. Bunun dışında avukatlıkta hitabete her uygarlıkta önem verilmiştir. Roma'da da hitabete önem verilmiştir. Ancak Romalı avukatların savunmalarında dikkat çeken nokta; savunmanın şov şeklinde yapılmasıymış. Romalı avukatlar savunma yaparlarken mahkeme heyetini, jüriyi ve izleyicileri etkilemek için gerekli ayrıntılara ve şov öğelerine yer vermişlerdir. Roma'da savunmanlar müdafaaları sırasında çeşitli şekillere girer ve kendileriyle birlikte bir grupla

[91] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.3.
[92] Güner, **Avukatlık Hukuku,** s.65.
[93] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.3.
[94] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.3.
[95] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.194.
[96] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.194.
[97] Ali Haydar Özkent, **Avukatın Kitabı**, Arkadaş Basımevi, İstanbul 1940, s.178-179.
[98] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.21.
[99] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.14.

duruşmalara gelirlermiş. Bu kimseler müdafaası sırasında avukatın savunmasını alkışlamak ya da karşı tarafı yuhalamak gibi birtakım eylemde bulunmuşlardır. Bu sebeple bu kimseler "alkışlayıcılar" (Laudiceni) olarak adlandırılmışlardır[100]. Bu alkışlardan etkilenen mahkeme heyeti hükmünü ona göre verirmiş. Avukatların bu şekilde yaptıkları işi abartarak bir gösteriye dönüştürmelerine karşı Devletin önlem alması gerekmiştir. Ancak alınan önlemler savunmaya zarar vermemiştir.

Ayrıca yazılı anlamda da büyük bir kaynak teşkil eden on iki levha kanunları da Roma'da 452 yılında yayımlanmıştır. Bu suretle hukuk herkesçe anlaşılabilir hale gelmiştir[101]. Avukatlar uzman kişi sayılmışlardır. Fakat tarihin o döneminde bağımsızlıklarını elde edememişlerdir. Çünkü avukatları o dönem yüksek hakimler tayin edebiliyor ve disiplin tedbirleri alabiliyorlardı[102]. Ancak avukatlar zamanla bağımsızlıklarını elde ederek saygınlıklarını artırmışlardır.

1.1.2.2.Avukatın Ücret Alma Yasağı

Bahsettiğimiz ve bahsedemediğimiz diğer uygarlıklarda belirtilen süreçlerde avukat ilk zamanlarda verdiği hizmetin karşılığında bir ücret almazken ve hatta bu durum yasakken zamanla avukatlığın meslek haline gelmesiyle birlikte; avukatların verdiği hizmetin karşılığını almaları da mümkün hale gelmiştir. Önceleri davada taraf yanında bulunmak tamamen ücretsiz yapılmaktaymış. Avukatların ücret alması oldukça aykırı görülmekteymiş. Esasen avukatların ücret alarak kişilere bağımlı olması engellenmeye çalışılmış ve bağımsız olan avukatlık mesleğine zarar gelmesi bu şekilde önlenmeye çalışılmıştır. Avukatın ücret alma yasağı "Quoto Litis Kuralı" olarak adlandırılmıştır.

Avukatlık hem Yunan'da hem de Roma'da saygın bir görevdir. Bu sebeple avukatlar yaptıkları iş için ücret almazlardı[103]. Roma'da konuyla alakalı önceleri bir yasanın dahi çıkarıldığı görülecektir. M.Ö.204 tarihli Cincia Kanunu avukatların yaptıkları iş karşılığında ücret almalarını yasaklamıştı[104]. Roma hukukunda yer alan

[100] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.213.
[101] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.209.
[102] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.15.
[103] Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", s.226.
[104] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.3.

bu yasak avukata birtakım yükümlülükler yüklemektedir. Avukat, müdafaasını yaptığı davanın tarafı konumuna gelmemelidir, 'Quotolitis' olarak adlandırılan bu husus "çekişmeli hakkı edinmeme" olarak kural olarak yer almıştır. Menfaatini artırıp getiriye ortak olmak avukatlığın bağımsızlığına zarar verecek türden bir yaklaşım olup bu yaklaşım yasaklanmıştır[105]. Yasak, avukatlığın bağımsızlığına bağlı olarak çıkarılmıştır. Bu nedenle yapılacak sözleşme ile avukatın davaya ortak olarak katılması, avukatı müvekkiline bağlı kılacak şekilde avukatın tarafsızlığını ve bağımsızlığını zedelemesi olarak görülmüştür. Bu sebeple avukatın dosya ile bizzat ilgilenmemesi gerektiği düşünülmüştür[106]. Bu yasa ile avukatların verdiği hizmet karşılığında ücret almaları yasaklanmıştı ancak yasa amacına ulaşamamıştır. (Fakat yasanın avukatlığa başkaca faydaları da olmuştur. Mesela Cincia Yasası'ndan evvel savunmanlar resmi bir makama sahip değildiler[107]. Yasa ile avukatlık resmi makama da sahip olmuştur.) Hayatın gerçekleri savunmanları mesleklerini bedelsiz yapmalarını olanaksız hale getirdi. Böylesine bir gereksinim İmparator Claud (Bazı kaynaklarda Cladius olarak geçer) zamanında iyice belirdi ve İmparator Claud savunmanların ücret alabileceklerini belirten emri yayınladı[108]. Claudius'un yaptığı ayarlamalar ile -ücret almanın yasak olmaktan çıkarılması- ve İmparator Justin'in yaptığı ayarlamalar ile – avukatların örgütlenmesi- avukatlık mesleği köklü ve yaygın bir meslek olmuştur[109]. Böylelikle Roma'da avukatlık meslek haline geldi ve avukatlara patroni yerine advocati denilmeye başlandı. Avukatlık mesleğinin onur ve saygınlığından dolayı verilen ücrete de bu yönde bir isim verilmiştir. Batı'da bu ücretin "honoraire" (onurluk, onur ücreti) olarak adlandırılmasının nedeni de budur[110]. Bu şekilde avukatlar ilk zamanlar yaptığı hizmetin karşılığını almayarak hizmet vermiştir. Ancak sonraları avukata verdiği hizmetin karşılığı olarak mal veya para verilmeye başlanmıştır.

Ülkemizde ise Avukatlık Kanunu'nun 164.maddesine göre: "*Avukatlık ücreti, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblağı veya değeri ifade eder*."[111] Maddeyle avukatlık ücreti yasal temele dayandırılmış ve hukuki yardımın karşılığı

[105] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", s.138.
[106] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.210.
[107] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.14.
[108] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.16.
[109] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", ss.213-214.
[110] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", s.138.
[111] Av. K. M.164.

olarak görülmüştür. Kısaca avukatlık mesleği ve meslek karşılığında alınan ücretin antik dönemde Dünyadaki tarihçesi bu şekildedir.

1.1.2.3.Ortaçağ ve Sonrası Dönemlerde Avukatlık Mesleği

Ortaçağ; dinin kişiler üzerinde baskı aracı olarak kullanılarak onların hükümranlık altına alınmaya çalışılmasından dolayı karanlık çağ olarak bilinmekte ve utanç kaynağı olarak hatırlanmaktadır. Bu dönemde insanların yargılandığı Engizisyon mahkemeleri bulunmaktadır. Engizisyon mahkemeleri kiliselerin iddialarına göre insanların işkence edilerek itirafa zorlandığı mahkemeler olarak tarihte nam salmıştır. Bu mahkemelerde yapılan uygulamalar hukuk dışı olmasından öte insanlık dışı uygulamalar olmuştur. Bu şekilde elde edilen itiraflar tek delil olarak kabul edilmiş ve buna göre kararlar verilmiştir. Bu dönemde savunmanların ifadelerine ve yapacakları savunmalara engel olmak için sanık yanında bir avukatın yer almasına engel olunmuş ve işkence sonucu alınan itiraflar yeterli sayılarak savunmanlık görevi gereksiz görülmüştür. Savunmanın engellendiği Ortaçağ, bu yönüyle de karanlık çağ nitelemesini hak etmektedir. Ancak tüm engellemelere rağmen savunmanların sanıklar için hazırladıkları yazılı savunmalar, sanıklar tarafından kullanılmıştır. Bu çağda yalnızca hukuk davalarında avukatlar görev alabilmiş ancak ceza davalarında savunma lüzumsuz görüldüğünden ve engellenmeye çalışıldığından avukat yer alamamıştır.

1.1.2.4.Aydınlık Çağda Avukatlık Mesleği

Aydınlık çağ olarak adlandırılan Rönesans ve Reform ile oluşturulan özgür ortam savunma mesleğinin de gelişmesini sağlamıştır. Rönesans ve Reform gibi gelişmelere cesur, ileri görüşlü ve atılgan avukatlar ön ayak olmuşlardır. Konuşan ve fikirlerini beyan eden kişileri her türlü dogmaya karşı koruyan avukat olmuştur[112]. Bu dönemde avukat; Tanrı korkusuyla dolu, adalete yardımcı ve adaleti seven ılımlı kişi olarak nitelendirilmiştir[113]. Avukatlara oldukça değer verilmiş, avukatlık mesleği saygın bir meslek olarak görülmüştür. Mesela Fransa'da 14.yy'da avukatların farklı

[112] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.214.
[113] Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", s.227.

şehirlere giderek savunmanlık yapmalarından dolayı onlara "adaletin gezici şövalyeleri" denmiştir. Avukatlar bu sebeple şövalyelik onuru ile bağlı olmuşlardır.

1.1.2.5.Lonca Döneminde Avukatlık Mesleği

Avukatlara loncalar döneminde oldukça önem verilmiş ve avukatlık mesleği ayrıcalıklı görülmüştür. Avukatlık mesleği ele alındığında ilk lonca uygulamasının Eski Yunan'da başladığını, ücretli avukatlık döneminin başlamasıyla Roma'da farklı bir boyuta ulaştığını, Fransa'da 1345 tarihinde avukatlar levhasının oluştuğunu, İngiltere'de ise ilk loncanın 13.yüzyılda kurulduğunu ve 15.yüzyılda 3 avukat loncasının olduğunu görüyoruz[114]. Loncalarda mesleğe girişten meslekten çıkana kadar her aşama kurallara bağlanarak avukatlık mesleği ayrıntısıyla düzenlenmiştir. Avukat loncaları İngiltere ve Fransa'da parlamentoda yer alarak avukatların bizzat temsil edilmesi sağlanmıştır. Mesleğe başlarken edilen yemin, cübbe giyilmesi gibi hususlar lonca döneminde ortaya çıkan sembol ve işaretlerdir[115]. Ancak avukatlık loncaları ayrımcılığın önlenmesi ve eşitliğin sağlanması gibi gerekçelerle Fransız İhtilali ile sona ermiştir.

1.1.2.6.Sonuç Olarak

Antik Yunan ve Roma gibi medeniyetlerde avukatlık daha çok iddia ve savunmalar üzerinden ve sözlü olarak yapılmış olup karşı tarafı hem etkileyip hem de zan altında bırakmak amacı taşımıştır. Orta Çağ'da savunma hakkına karşı çıkılmasından dolayı meslek ciddi bir zarara uğramıştır. Özet geçmek gerekirse; Yunan ve Roma'da "İtham usulü" geçerliydi ancak zamanla müdafaa mesleği gelişti fakat sonrasında Orta Çağ ile mesleğe büyük zararlar verilip meslek ortadan kaldırılmıştır[116]. Ancak sonrasında Rönesans ve Reform ile meslek yine eski itibarını kazanmış ve hatta daha da gelişmiştir. Lonca döneminde de avukatlara oldukça önem verilmiştir ancak ihtilal ile bu ayrıcalık sona ermiştir. Modern dönemde ise avukat, kamuya bizzat öncü olmuştur. Ülkemizdeki kanunlar da çoğunlukla bu gibi

[114] Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", s.24.
[115] İnanıcı, **21.Yüzyılda Avukatlık Ve Baro Eleştirel Bir Değerlendirme**, s.58.
[116] Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, s.26.

süreçlerden geçerek avukatlığın geliştiği diğer yabancı ülkelerden alınarak dilimize tercüme edildiğinden dolayı bu izlerin hepsini taşımaktadır.

1.1.2.7.Ülkemizde Avukatlık Mesleği

1.1.2.7.1. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Dönemi Öncesi Avukatlık Mesleği

Ülkemizde avukatlık yeni bir kurum olarak sonradan ortaya çıkmıştır. Osmanlı'da resmi olarak avukatlığın yer alması; Osmanlı'nın son dönemlerine denk gelmiş ve yabancı avukatlar üzerinden yürüyerek mümkün olabilmiştir. Bundan dolayı bizdeki avukatlık süreci; avukatlığın bilinmesi, kabul görmesi ve bağımsızlığı için avukatların uğraşıları sonucu mümkün olabilmiştir [117] . Mesleğin tanınması ve kabullenilmesi uzun çabalar sonucu mümkün olabilmiştir. Ancak aşağıda da belirteceğimiz üzere Osmanlı'da avukatlığın geçmişi her ne kadar yeni olsa da savunmaya yönelik çalışmaların tarihi daha eskiye dayanmaktadır. Bununla ilgili olarak ülkemizde savunma mesleğinin tarihsel geçmişine ilişkin belgeli kaynakların 15 ve 16. yüzyıla, Osmanlı Dönemi'ne kadar uzanmakta olduğunu görmekteyiz[118]. Bu dönemlerde aşağıda da anlatacağımız üzere; arzuhalcilik, vekillik ve dava vekilliği gibi sıfatlar üzerinden tam olarak avukatlık olmasa da savunmaya yönelik işlemler icra edilmeye çalışılmıştır. Ancak avukatlık -Batı ülkelerinde yer aldığı şekliyle- Osmanlı'da Tanzimat Dönemi'nde yaşanan değişimler ile bizim sistemimize de dâhil olmuştur [119] . Avukatlığın Tanzimat Dönemi'nde yaşadığı gelişim ise şu şekilde olmuştur: Meslek tam manasıyla sistemimize alınmamış ve hukukumuzda yer edinmemiş olmakla birlikte mesleğin temeli hem hukuksal hem de sosyal açıdan atılmaya başlanmış ve büyük oranda da sağlanmıştır[120]. Bu alt yapı sayesinde avukatlık kurumunun temeli ülkemizde atılmaya başlanmıştır. Ancak avukatlığın yasalaştırılması sürecine kadar Osmanlı'da İslamiyet'in getirdiği hükümlerin etkisini sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Bundan dolayı Osmanlı'da Tanzimat Dönemi'ne kadar İslami hukuk sisteminde yer alan vekâlet ilişkisi yürürlükte kalmıştır[121]. Bu sebeple

[117] Kayhan, "Avukatlık Kimliği ve Avukatın Yargı Sistemi İçindeki Yeri", s.276.
[118] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.37.
[119] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.26.
[120] Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", s.238.
[121] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.27.

ülkemiz hukuk düzenini tam manasıyla anlamak için öncelikle İslam hukuk siteminin nasıl yürütüldüğüne bakmamız gerekecektir.

1.1.2.7.1.1.İslam Hukuk Sisteminde Avukatlık Mesleği

İslam hukukunda yani Tanzimat Dönemi'ne kadar Osmanlı Devleti'nde hem ceza hem de hukuk davaları bir aradaydı. Kadı olarak adlandırılan yargıç her iki uyuşmazlığa da bakardı[122]. Davalar böylelikle şer'iye mahkemelerinde (Şer'i Şerif)[123] görülmekteydi. Kadı yargıçlık vazifesini yerine getirerek karar mercii olarak hükümler verirdi. Bu durum Osmanlı'da da bu şekilde uzunca bir süre uygulandı. Osmanlı'da hem İslam dininin kuralları uygulanarak Şer'i Hukuk hem de padişahların sözleri ve fermanları ile oluşturulan Örf'i Hukuk mevcuttu. Hukuku bilenler ulema sınıfı, kadılar ve müftülerdir. Ulema sınıfı üst kademeden gerekli bilgileri veren sınıftı. Müftülük makamı da gerekli fetvaları veren kurumdu. Kadılar ise yargılama faaliyetlerinin ve idari işleyişin içinde yer alan kimselerdi. Şöyle ki kaza'ları yöneterek idari merciin içinde yer alan kadılar; kendilerine getirilen konularda ve önlerine gelen uyuşmazlıkta gerekli kararları verip yargılama işini de yürütmüşlerdir. Kadılar hem dini kurallara dayalı Şer'i hukuku hem de örf adete dayalı toplumsal kuralları yani Örf'i Hukuku tatbik etmişlerdir. Eğer Kadı uyguladığı hukuki kural ve kaide de şüpheye düşerse, müftünün yanında yer alan ve '*müçtehit*' olarak adlandırılan uzmanlara ve ulemaya müracaat edebiliyordu. Bu kimselerin belirttikleri hukuksal fikirler de '*fetva*' olarak adlandırılıyordu. Sonraları oluşturulan '*Şeyhülislamlık*' mevkii ise Osmanlıdaki en yüksek müftülük mevkii olup verdiği fetvalar da hem din hem de hukuk konularında en etkili ve birleştirici kaynaklar oldular[124]. Osmanlı Devleti'nde yer alan "ifta kurumu" avukatlık mesleğiyle alakalı eksikliği bir nevi en aza indirgemekteydi. Osmanlıda en büyükleri Şeyhülislam olmak üzere bu kuruma atanan müftüler hem din görevlisi hem de hukukçu konumundaydılar. Çünkü Osmanlıda İslam dini ile hukuk iç içe geçtiğinden; yargılama faaliyetlerinde islam hukukunun uygulanması neticesinde yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere müftüler hem hukukçu hem de din görevlisi konumundaydılar. Bu sebeple vatandaşlar hukuki bilgi ve görüşlerinden

[122] İbrahim Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi"**, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi,** Sayı: 3-4, 2004, s.24.
[123] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.37.
[124] Coşar, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", s.237.

dolayı müftüye başvurarak aldığı fetva denilen görüşleri kendi savlarını güçlendirmek için kullanırlardı[125]. Osmanlı İmparatorluğu'nda oldukça gelişen bu kurum, bugünkü anlamda bir avukatlık mesleğinin doğumunu büyük ölçüde engellemiştir[126]. Kadılar, müftülerin verdiği fetvalar doğrultusunda kararlar verdiği için avukatlık ve savunmanlık yapılamamıştır. Ülkemizde yer alan sisteme bakıldığında müftüleri bilirkişilere benzetebiliriz. Müftüler de verdikleri fetvalarla hâkime dava konusu olay hakkında yardımcı olur ve davanın seyri açısından verdikleri fetvalar da önem arz etmekteydi. Fakat bilirkişi raporları ile müftü fetvalarının arasında bazı farklar vardı. Şöyle ki; günümüzde hâkimler, bilirkişilerin raporlarına bağlı değillerken Osmanlı'da hâkimler müftülerin verdikleri fetvalara aykırı kararlar pek verememekteydi. Yani müftünün verdiği ve fetva adındaki görüşüne rağmen yargıcın farklı bir karar verebilmesi için oldukça kuvvetli sebepleri olmalıydı[127]. Bu fetvaları günümüzde yer alan İçtihadı Birleştirme Kararlarına benzetmek; kararların uygulanmasının mecburiliği noktasında kanaatimizce doğru bir yaklaşım olacaktır.

Osmanlı'da aynı zamanda İslam hukuk sisteminde yargıç yani kadı, taraflar duruşmaya gelse de gelmese de davaya bakmak mecburiyetindeydi ve davaya gelmeyen yerine vekil tayin ederdi. Osmanlı'da görülen bu vekiller "vekili müsahharlar" dı. Bunlar mahkemece belirlenip atanırdı ve bu usulün sebebi ise; gelmeyen tarafın hak kaybına uğramasını engelleyerek davayı devam ettirmekti[128]. Bu şekilde yapılan atamalar ile bir süre sonra kadının yakınında hukuki bilgisi az veya çok olup bu bilgisini kullanıp paylaşarak meslek icra etmeye çalışan kişilerin varlığını oluşturdu[129]. Bu kişilere '*muhzir*' denildi. Davaları ilgililere tebliğ etmek, gelmeyen şahitleri ya da hakkında dava görülen kişileri mahkemeye celp etmek üzere, bir nevi adli polis görevi gören Muhzırbaşı ve onun emrinde Muhzırlar vardı[130]. Bu kişilere aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere dava vekilleri denmiştir.

[125] M.Akif Aydın, **Türk Hukuk Tarihi**, 3. Baskı Beta Yayınları, İstanbul, 1999, s.95.
[126] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.5.
[127] Ziya Kazıcı**, İslam Müesseseleri Tarihi**, Kayıhan Yayınları, İstanbul,1996, s.130.
[128] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.219.
[129] H. Argun Bozkurt, **Hukukun Öyküsü**, Ankara Barosu Yayınları, 2006, Ankara, s.290.
[130] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.37.

1.1.2.7.1.2.Osmanlı Devleti'nde Arzuhalcilik

Ülkemizde savunma 16.yy'da belirmeye başladı[131]. Daha sonra ayrıntılı değineceğimiz üzere ilk zamanlar 'arzuhalcilik' denen ve savunma mesleğinin ülkemizdeki kökeni olarak görebileceğimiz bir kurum mevcuttu. Bu kimseler ülkemizde avukatlık kurumunun temelini oluşturdular[132]. Osmanlı Devleti'nde her meslek ve zanaatın bir ocak kurması ve üyelerini bazı kural ve kaidelere tabi kılması ilkesi mevcuttu. İşte bu dönemde avukatlık yani vekillik işini de arzuhalciler gerçekleştiriyordu[133].

Arzuhal; vatandaşın dilek ve şikayetlerinin yazılı olduğu dilekçedir. Arzuhalci, ise bu dilekçeleri yazan kişidir[134]. Osmanlı'da okur-yazar sayısı oldukça az olmasından dolayı toplumun arzu ve şikayetlerini idari mevkilere yazılı olarak iletebilmesi mümkün olmadığından bu görevi aracı olarak arzuhalcilerin yerine getirmelerinden dolayı arzuhalcilere daha fazla ihtiyaç duyulmuştur[135]. Arzuhalciler de bu ihtiyaca yönelik olarak görevlerini yerine getirip düzgün ve güzel bir şekilde dilekçeler yazmışlardır.

Arzuhalcilik mesleğine bazı tarihi eserlerde değinilmiştir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde arzuhalcilerden şu şekilde bahsetmektedir: "*Esnafı Yazıcıyan Dükkan 400, Nefer 500. Bu tayfa ordu ve pazarda, Sadrazam kapsında arzuhal ve mekatip tahrir ederler. Pirleri Kasım İbniAbdulkufi'dir*."[136] Arzuhalciliğin aslında diğer uygarlıklarda benzer karşılığı olmuştur. Örneğin; Antik Yunan'da gördüğümüz logorafların ülkemizde arzuhalcilik mesleğini yapanlara benzediği açıktır. Ne yazık ki bu benzerlik Osmanlı'nın savunma konusunda diğer medeniyet ve uygarlıklardan ne kadar geride olduğunun da bir göstergesidir.

---

[131] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.216.
[132] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.196.
[133] Güner**, Avukatlık Hukuku**, s.73.
[134] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.216.
[135] Nevin Ünal Özkorkut, "Savcılık, Avukatlık, ve Noterlik Kurumlarının Osmanlı Devleti'ne Girişi", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2003, s.149.
[136] Yusuf Kaçar, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", Vekilnet Hukuk Forum Sitesi,(Erişim Tarihi: 01/02/2020), s.6., Adil Giray Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.38.

Osmanlı'da arzuhalcilik işi bazı kural ve sınırlamalara tabi olup herkes bu mesleği yapamazdı. Yazıcı olmak için öncelikle ocaktan gelmek ve ocakta yetişmek gerekirdi. Bu kişiler aldıkları eğitim ile yazıcılık iznine başvurabilirlerdi. Arzuhalcileri, çavuşlar ocağı zabitlerinden çavuş emini ve ocak katibi seçerdi. Sonrasında arzuhalcilik için girilen sınavda başarılı olanlara izin tezkiresi yani diploma verilirdi. Ancak ondan sonra yazıcılık (arzuhalcilik) dükkanı açılabilirdi[137].

O zamanlar arzuhal yazmak bir hüner olduğundan herkes yazamaz ve yazılan her arzuhal de uygun görülmezdi. Ayrıca, arzuhallerin şer'i kurallara uygun olması zorunluydu. Arzuhalcilerin şerhi hükümleri bilen bilgin kişilerden olması aranırdı[138]. Arzuhalci, ona başvuran şahsın yazdırmak istediği meseleyi inceler ve sonrasında bunu yazmanın hukuki olarak uygun olup hem ona hem de şahsa bir zarar vermeyeceği kanaatine varırsa istenilen şeyi yazardı. Sonrasında önceden belirli bir şablona göre istek yani arzuhal kâğıda geçirilirdi[139]. Arzuhalcilerin yazdıkları dilekçelerin şeriyeye yani dini kurallara da münasip olması aranırdı[140]. Bu şekilde dilekçede olması gereken hususlara uygun dilekçeler yazan arzuhalciler halkın yargı alanındaki ihtiyaçlarını bir ölçüde karşıladıkları da açıktır.

Arzuhalcilerin ahlak sahibi, toplumsal düzeni koruyan, dürüst ve iyi tanınan kişilerden olmasına dikkat edilirdi [141] . Arzuhalcilerin; malumat sahibi, ahlaklı, yürürlükteki mevzuatı bilen, halkın düzenini koruyan ve bozmaktan çekinen ve yukarıda da bahsettiğimiz gibi dürüst kimselerden olması aranırdı[142]. Böylelikle o dönemde mesleği ehli kişilerin yapması sağlanmaya çalışılmıştır. Görüldüğü üzere Osmanlı'da arzuhalci olmanın belli şartları bulunmaktaydı. Bu şartlar daha sonra ortaya çıkacak avukatlık mesleğinin niteliğini olumlu etkilemiştir.

Arzuhalciler yaptıkları bu işten dolayı vatandaştan loncaların belirlediği ücretleri alırlardı. Arzuhalciler işlerini icra ederken arzuhalcibaşının gözetimi altında yer alırlardı. Ancak sonraları arzuhalcilikte ortaya çıkan olumsuz değişimler ve

[137] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.196.
[138] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.73.
[139] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.73.
[140] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.217.
[141] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.39.
[142] Özkent, **Avukatın Kitabı**, s.47.

bozulmalardan dolayı bazı arzuhalcibaşlarının müracaatı üzerine 1762 yılında yayımlanan ve rüus adı verilen resmi yazı ile arzuhalciliğe ilişkin ilk kez yazılı kaideler konulmuştur[143]. Görüldüğü üzere Osmanlı'da arzuhalcilik sıkı kurallara bağlı olarak icra edilen bir meslek olmuştur. Bu sıkı kurallar sayesinde herkes arzuhalcilik yapamamış ve böylece meslek hukuki olarak bozulmamış ve yıllarca varlığını devam ettirebilmiştir.

1.1.2.7.1.3.Osmanlı Devleti'nde Dava Vekilliği

Arzuhalcilik mesleği kendi içinde avukatlığa geçiş aşamalarından birini oluşturan dava vekilliğini ortaya çıkarmıştır[144]. Şöyle ki; 1939'da Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinden sonra idari yapıda gerçekleştirilen değişiklerle yerel yönetimlere daha fazla yetkiler tanınınca arzuhalcilik taşrada bir meslek olmuş, bu kimseler zamanla dava vekili haline gelmişlerdir[145]. Dava vekilleri ilk zamanlarda müdafaayı gerçek manada yapmayıp yalnızca yanlarında yer aldıkları şahıslara müdafaaları konusunda yardım etmişlerdir[146]. Bu haliyle dava vekilleri taraflara hukuki olarak yardımcı olan kimseler olmuşlardır.

Dava vekillerinin İslam'ın etkisiyle Osmanlı Devleti'nde de yer aldığını yukarıda belirtmiştik. Diğer şekilde İslam Hukukunda yer alan dava vekilliği, Osmanlı'da 1875 yılı "Mekteb-i Hukuk" un açılmasına değin bulunmaktaydı ve dava vekilleri, "ayak kavafı" veya "kağıt kavafı" olarak adlandırılmaktaydı[147]. Bu kimselere ayrı bir işyerleri olmadığından ve işlerini sürekli dolaşarak ayakta ikame ettiklerinden ayrıca kağıtlarla dolaştıklarından dolayı bu isimler verilmiştir. Bu şahıslar İstanbul'da lüks yerlerde ikamet eder ve yaptıkları alışveriş sebebiyle kadıyı ve mahkeme çalışanlarını tanırlardı. Bu tanışıklık sebebiyle vatandaşlar onları dava vekilleri olarak seçerlerdi[148]. Bu kişilerin asıl işleri bakkallık olup mahallelerinde tanıdıkları kadılar ve mahkeme çalışanlarından dolayı insanlar tarafından dava vekilleri olarak görevlendirilmişlerdir. Bu kişilerin çoğunlukla okuma yazması olmadığı için ve

[143] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", ss.27-28.
[144] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.218.
[145] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.7.
[146] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.40.
[147] Güner, "Avukatlık Hukuku", S.**?**
[148] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.28., Adil Giray Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.44.

insanlardan para alarak onları dolandırdıkları için onlara halk tarafından yalancı anlamına gelen "müzevir" lakabı konmuştur. Maalesef bu kişilerin gerçeğe aykırı söylemleri ve hukuktan oldukça uzak olmaları savunmanlık mesleğine de gelişimine de ve mesleğin vatandaşlar nezdindeki itibarına zarar vermiştir.

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı'na kadar olan süreçte ve İslam Hukuku'nda Batı'da yer aldığı gibi bir baroya ya da baroya üye avukatlara rastlanmaz[149]. Bunun sebeplerini genel olarak yukarıda anlatmaya çalıştık. İslam Hukuku'nun bu durumda en etkili sebep olduğunu da belirtmiştik. Tekrar belirtmek gerekirse; şer'i mahkeme savunma ve temyiz gibi hukuk kurumlarına yer vermediği için avukatlık kurumunun bulunmaması doğaldır[150]. Fakat İslam Hukuku'nda mahkemelerde günümüz avukatlarının faaliyetlerini yürüten ve "vekil" olarak adlandırılan kişiler vardı[151]. Ayrıca dava vekilliği İslam Hukuk sisteminde yer alan duruşmalarda bulunma zorunluluğu sebebiyle ortaya çıkan kurumdur[152]. İslam Hukuku'nda, hukuk ve ceza uyuşmazlıklarında görülebilen tüm davalarda tarafların vekille temsil edilebilecekleri belirtilmiştir. Hukuk davalarında vekille temsil edilen şahsın duruşma salonunda hazır bulunması gerekmez iken, ceza davalarında tarafların vekilleri ile duruşma salonunda hazır bulunma zorunluluğu vardır[153]. Vekiller; her ne kadar Batı hukukunda yer alan avukatların bütün vasıflarını taşımasalar bile avukatlık görevi yapıp mahkemelerde yanlarında yer aldıkları kişilerin menfaatlerini savunuyorlardı[154]. Fakat burada yer alan şekliyle vekillik, hem savunma hem de yargılama kapsamında tam olarak avukatlığı yansıtmamaktadır[155]. Vekil avukat gibi amme hizmetinde bulunmaz, adaleti sağlamada da etkisi fazla değildir[156]. Bu sebeple vekillik, Osmanlı'da avukat olarak yer almadı ve dava vekilleri çoğunlukla kişinin tanıdığı kimselerdendi[157]. Vekillik önceleri daha çok tarafların çıkarlarını müdafaa etmek, yargılamanın devam etmesini sağlamak ve kararların doğru bir şekilde

[149] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.25.
[150] Güner, **Avukatlık Hukuku**, ss.72-73.
[151] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.25.
[152] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.74.
[153] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.20.
[154] Coşkun Üçok, **Savcılıkların Avrupa Hukukunda Gelişmesi ve Türkiye'de Kuruluşu,** *S. S. Ansay'ın Hatırasına Armağan*, Ankara, 1964, s,36.
[155] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.27.
[156] Güner, "Avukatlık Hukuku", S.**?**
[157] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.28.

verilmesine yardımcı olmak için ortaya çıkmışken, sonraları yani 13.yy'dan itibaren bu kurum da bozulmuş ve yozlaşmıştır[158]. Ayrıca dava vekilleri dönemin koşulları ve zihin yapısından dolayı da görevlerini bağımsız yürüten kişiler değildi. Bu hususlar açık bir şekilde göstermektedir ki dava vekilleri gerçek manasıyla avukatlık mesleğinin en önemli özelliklerinden biri olan bağımsızlıktan uzak olması başta olmak üzere avukatlık mesleğinin gerektirdiği diğer özellikleri de taşımamaktadır. Ancak yine de dava vekilliği korunmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilanı sürecine kadar dava vekilliği ile ilgili birçok düzenleme yapılmıştır. Bu suretle, dava vekilleri mesleğe giriş ve mesleğin icrası bakımından sıkı bir denetim altına alınmıştır[159].

1.1.2.7.2.Osmanlı Tanzimat Dönemi Avukatlık Mesleği

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ve 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ülkemizde savunma mesleğine dair ilk düzenlemelerdir[160]. Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nde yargısal ve hukuksal alanlardaki gelişmeler ile özel olarak savunma genel olarak vekillik mesleği kurumsallaşma sürecine girmiştir. Bu süreç neticesinde avukatlık, yargının üç sacayağından biri olma yolunda ilerlemiştir. Ancak bu dönemde yabancı avukatların Osmanlı'da etkin oldukları görülecektir. Henüz yeni yeni temelleri atılmaya çalışılan avukatlık mesleğini yapacak Türk vatandaşlar olmadığından savunmanlık ve vekillik görevlerini yabancı avukatlar yürütmüştür. Örneğin, konsolosluk mahkemelerinde yapılan yargılamalarda yabancı şahısların temsilini yabancı avukatlar yapmışlar ve sonrasında bu avukatlar ülkemizde dava vekilliği de yapmaya başlamışlardır[161]. Yabancı avukatlar bu şekilde hem konsolosluk hem de ticaret mahkemelerinde görev yapmışlardır. Bu avukatlar ayrıca bir baro da kurmuşlardır ve bu baro Osmanlı'daki ilk baro olma özelliğine sahiptir. Bu avukatlar tarafından kurulan baro 1908 yılına kadar varlığını sürdürmüştür[162]. Bu hususa aşağıda daha ayrıntılı olarak değineceğiz. Ayrıca Islahat Fermanı ile birlikte avukatlığın en temel özelliği olan savunma vekilliği avukatlık kapsamına alınmıştır. Milattan önceleri Antik Yunan'da ve sonrasında Roma'da yer alan ancak daha sonra

[158] Üçok, **Savcılıkların Avrupa Hukukunda Gelişmesi ve Türkiye'de Kuruluşu,** s.36.
[159] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.8.
[160] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.45.
[161] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.197.
[162] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.197.

vazgeçilen ‘akrabaların vekil olması’ uygulaması, Osmanlı’da ise Islahat Fermanı ile birlikte bir hak olarak düzenlenmiştir[163]. Bu şekilde ülkemizde avukatlık mesleğinin gelişiminin diğer ülkelere ve milletlere göre çok daha geriden geldiği ne yazık ki açık bir şekilde görülmektedir. Ülkede görev yapan şeriye mahkemeleri, konsolosluk mahkemeleri ve azınlık mahkemelerinin yanı sıra getirilen yeni hukuk kurallarını uygulayacak nizamiye mahkemeleri kurulup buralarda uygulanacak hukuk ve ceza yargılama hukukları kabul edilmiştir[164]. Tüm bu hususlar Osmanlı’da yozlaşan hukuk sistemini daha da kötü bir hale getirmiştir. Dava vekilliği ile alakalı birtakım düzenlemeler yapmak mecburiyeti doğmuştur. Bu sebeple 1908 yılında Meşrutiyetin ilanı ile birlikte dava vekilleri aldıkları karar doğrultusunda Arif’in Kıraathanesi denilen yerde toplanarak mesleği yükseltmek için birtakım kararlar almışlardır[165]. Bu kararlar savunma mesleğini yüceltmek ve mesleği yalnızca alanında ehil kişilerin yapmasını sağlayacak nitelikte kişilerin yapmasına yönelik düzenlemeleri içermiştir. Kararların günümüz Avukatlık Meslek Kurallarına benzediğini de söyleyebiliriz.

Dava vekilliğine ilişkin hükümlere Mecelle ile birtakım değişiklikler yapılarak mesleğin daha ehil kişiler tarafından yapılması sağlanmıştır. Ayrıca dava vekillerinin sınava girmeleri ve ruhsat almaları da getirilen şartlardan bazılarıdır. Mecelle; Ahmet Cevdet Paşa’nın başkanlığını yaptığı bir kurul tarafından 8 senede İslam hukukunun dağınık hükümleri derlenerek düzenlenmiş olup 1926 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Mecelle dava vekâletini ise yalnız hususi hukuk bakımından tetkik etmiştir[166].

Bu dönemde Mecelle’ye ek olacak birçok yasal düzenleme yapılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde(1875 yılına kadar) yapılan düzenlemelere bakacak olursak:

-1858(1274) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu,

[163] Bozkurt, “Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış, s.219.
[164] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.75.
[165] Bozkurt, “Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış”, s.221.
[166] Özkent, **Avukatın Kitabı,** s.58.

-1861(1278) tarihli Usulü Muhakeme-i Ticarete Dair Nizamname,(Bu nizamname ile tarafların mahkemeye bizzat gelmeleri ya da yerlerine vekil tayin etmeleri mecburi olmuştur.)

-Ticaret Deavi Kalemi Nizamnamesi,

-Dersaadet ve Mülhakatı İdare-i Zabıta ve Mülkiye ve Mahakimi Nizamiyesine Dair Nizamname,

-1869(1286) tarihli Şuray-ı Devlet Nizamname-i Dahiliyyesi,

-1869(1286) tarihli Divan-ı Ahkamı Adliyenin Nizamname-i Dahiliyyesi,

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz düzenlemeler ile özelde savunma genelde vekillik görevinin yani bir bütün olarak düşündüğümüzde avukatlık mesleğinin kurumsallaşma sürecine girmiş olduğunu görmekteyiz. Hukuk alanında ve yargıda meydana gelen bu düzenlemeler ile savunma, kurum olarak yargılama ve hukuk sistemine girmeye başlamıştır. Bu dönemde yaşanan gelişmeler ile vekillik önce kurumsal bir nitelik kazanmaya başlamış sonrasında kurumsal niteliğiyle yargı sistemi içinde yer almıştır[167]. Ancak avukatlığın tam olarak bir kurum olarak ortaya çıkışı Tanzimat'tan sonra gerçekleşmiştir ve İslamın hukuk alanından etkilerinin silinmesi de bu dönemde gerçekleşmiştir. 1875(1292) yılında yayınlanan Mehakim-i Nizamiyede Dava Vekilleri Hakkında Nizamname ile avukatlık Osmanlı'da yargı sistemine girmiş ve dava vekilliğine ilişkin İslam hukukunda yer alan geleneksel yaklaşımdan vazgeçilmiştir[168].

Tarihsel süreç içinde avukatlık mesleği ile ilgili yapılan ilk düzenleme 1876 tarihli "Nizamiye Mahkemelerinde Görev Yapacak Vekillere İlişkin" düzenlemedir[169]. 13.01.1876 tarihinde yürürlüğe giren Dava Vekilleri Nizamnamesi ise ülkemizde avukatlık mesleği ile ilgili yazılı ilk metin olarak kabul edilir. Çünkü bu düzenleme ile ilk kez, vekalet işlerini üstlenenlere resmi olarak "dava vekilliği" sıfatı verilmiştir[170]. Tüzükte; dava vekili olmak isteyenlerin hukuk mezunu olmaları veya yabancı hukuk

[167] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.30.
[168] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.34.
[169] Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", s.27.
[170] Kaçar, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", s.8.

fakültesini bitirmiş ise diplomasını hukuk mektebine onaylatmış olmaları, 21 yaşını doldurmaları, devlet çalışanı, tacir ve müflis olmamaları, mahkumiyetlerinin olmaması gibi koşulları taşımaları istenmekte, ruhsat alma ve Cemiyeti Daime (Baro)' ye kaydolma zorunluluğu getirilmektedir[171].

Dava vekilleri kademe ve sınıflara ayrılmıştı. Birinci sınıfta yer alanlar, bidayet (ilk mahkeme), istinaf ve temyiz mercilerinde, ikinci ve üçüncü sınıfta yer alanlar ise sadece bidayet ve istinaf mercilerinde müdafaa yapabileceklerdi[172]. Ancak belirtilen nizamname ile avukatlık mesleği yalnızca İstanbul sınırları içinde kabul edilmiş. Fakat daha sonra yayımlanan 1879(1296) tarihli İrade ile söz konusu nizamname tüm ülke için geçerli şekle getirilmiş yani avukatlık kurumu İstanbul harici için de kabul edilmiş. Ancak, avukatlık kurumunun yani dava vekaletinin yalnızca Osmanlı vatandaşlarına mahsus olması hala mümkün olmamıştır. Çünkü belirtilen tarihlerde Osmanlı Devleti'nin her yönüyle bağımlı olmasını ve iç işlerine müdahaleyi mümkün kılan kapitülasyonları vardı. Bu sebeple yabancı avukatların birçoğu Osmanlı Devleti'ne gelmiş ve ilk baro örgütlenmesini kurmuşlardır[173]. "İstanbul'da kurulan ilk baronun, Fransız uyruklu Louis Amiable tarafından kurulduğu ve isminin Konstantinople Barosu = SosieteDuBarreu De Constantinople olduğu belirtilmektedir." [174] İstanbul Barosu (Konstantinopol Barosu Cemiyeti) ise 1875(1292) tarihli Dava Vekilleri Nizamnamesinde öngörülmesine rağmen ancak 5 Nisan 1878 tarihinde toplanmıştır. Bu baronun özelliği ilk Osmanlı Barosu olmasıdır. Bu baro ülkemizde kurulan ilk baro olmasına rağmen Türk Barosu olmamıştır. Şöyle ki; baronun 33 üyesi bulunup bunlardan sadece 5 tanesi Osmanlı vatandaşı olup bu kişiler de Türk kökenli değillermiş. Bu baro kapitülasyonlar sebebiyle yabancı avukatların ülkemizde rahat ve kolay bir şekilde avukatlık mesleğini yapabilmelerinden dolayı kurulabilmiştir. Ayrıca o zamanlar ülkemizde yetişmiş avukatlar ve yetişmelerini sağlayacak imkânlar olmadığından meslek bir süre yabancılar tarafından yerine getirilmiştir. Yoğun bir şekilde yapılan yasalaştırma faaliyetinde genel olarak Batıdan kanunlar olduğu gibi alındığından Osmanlı vatandaşı

[171] Güner, **Avukatlık Hukuku,** s.78.
[172] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.49.
[173] Zafer Toprak, **"Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye'de Adalet Örgütü", Cumhuriyet Dönemi Hukuk Devrimi,** Türk Hukukçu Kadınlar Derneği Yayınları, İstanbul, 1994, s.43.
[174] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.47.

dava vekilleri de dava konuları hakkında bilgisiz ve yetersiz kalmaya başlamışlardı. Bu sebeple Osmanlı'da mahkemelerde bu kanunları daha iyi bilen yabancı avukatlar dava vekilliği icra etmeye başlamışlardır[175]. Ayrıca bu baronun 1880 yılında yayınladığı tüzüğü, avukatlığı bir kurum olarak ortaya çıkarmada büyük bir öneme sahiptir[176] Bu baro 1908 yılına kadar devam etmiştir. Ancak bu durum ülkemiz tarafından esas alınarak kendi baromuzun kuruluşuna ve savunma mesleğinin ilerlemesi için gerekli adımların atılmasında itici bir güç olmuştur. Osmanlı'da yabancılar tarafından oluşturulan bu yapı Osmanlı Devleti'ne bu şekilde bir yapının var olduğunu ve savunmanlık mesleği ile alakalı ülkedeki boşluğu gösterip bununla alakalı olarak düzenlemeler yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır[177]. Bu baro yavaş yavaş eski ehemmiyetini kaybetmekle beraber Meşrutiyet'in ilanına kadar (1908) devam etmiştir[178].

Avukatlık kurumunun Osmanlı yargı sistemine girmeye başlaması ile avukat ihtiyacı da doğmuştur. Hukuk alanındaki bu yenileşme ile; çıkarılan yasaları şeriat hükümleri ile karar veren kadılar aracılığıyla uygulamak mümkün olmadığından, bir yandan şeriye mahkemelerine yargıç yetiştirmek amacıyla eğitim çalışmalarına başlanmış, diğer yandan da yeni yasaların uygulamasını sağlayacak hukukçuları yetiştirebilmek için hukuk okulu kurulmuştur[179]. İhtiyacı karşılamak üzere 1875(1292) yılında Galatasaray Sultanisine bağlı olarak Mekteb-i Hukuk-i Sultani kurulmuştur. Bu okul çağdaş ilk hukuk okuluydu. Bu okulun Nizamnamesinin 16. maddesine "Mektebi lisans rütbesiyle bitirenlerin ülkenin her tarafında dava vekâletine mezun olacakları" hususu yazılarak, yalnızca hukuk fakültesinden mezun olanların avukatlık yapabilecekleri düzenlenmiştir[180]. Başka bir deyişle Osmanlı'da avukatlık mesleğinin yapılabilmesi için Hukuk Fakültesi mezunu olabilme şartı bu nizamname ile getirilmiştir. Ancak bu okulda derslerin çoğunun Fransızca okutulması hoş görülmedi. Diğer taraftan kanunları tatbik için daha büyük sayıda hukukçuya ihtiyaç vardı. Bu ve bu gibi sebeplerden dolayı Galatasaray Sultanisi Hukuk Fakültesi kapatılmış, yerine

[175] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.29.
[176] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.8.
[177] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları,** s.49.
[178] Özkent, **Avukatın Kitabı,** s.65.
[179] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.75.
[180] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.35.

Adliye dairesi bahçesinde yeniden yapılan üç dershaneli bir Pavyon (Hukuk Mektebi) açılmıştır[181]. Bu okul günümüz İstanbul Hukuk Fakültesinin temelini oluşturmuştur. Bu okul hakim ve dava vekili yetiştirmek gayesiyle açılmış olup staj şartı getirmiştir. Şöyle ki; okulun Nizamnamesinin 33. maddesi: "mezuniyet şahadetnamesi alan talebeden dava vekaletinde bulunmak isteyenler bir yıl nizamiye mahkemelerinde staj gördükten sonra vekalet ruhsatnamesine hak kazanacaklardır." şeklinde düzenlenmiştir[182]. Böylelikle dava vekilliği için öngörülen hukuk fakültesi mezunu olmak şartına bu nizamname ile staj yapma şartı da eklenmiştir.

1884 yılında padişah iradesi ile "Rumeli Şarki Vilayetine Mahsus Avukatlık Kanunu" çıkarılmış ve ülkemizde bir yasada ilk kez "avukat" ifadesi kullanılmıştır[183]. Ancak dava vekilleri ve avukatlar bir mesleki ayrıma tabi tutulmamışlardır[184]. "Yerli ve ecnebi, şartları haiz olan herkes avukatlık edebilir"[185] hükmü gereğince avukatlık yine yalnızca Türk Vatandaşlarına özgülenmemiştir.

1.1.2.7.3.Cumhuriyet Dönemi Avukatlık Mesleği

Cumhuriyet döneminde avukatlıkla alakalı yapılan düzenlemenin ilki 1924(1340) tarih ve 460 sayılı Muhamat Kanunu'dur[186]. Mahamat Mısır'da avukat kelimesinin karşılığı Mahami kelimesinden doğmuştur[187]. Bu kanun avukatlık mesleğinin kurumsallaşması yolunda önemli bir niteliğe sahiptir. İlk defa bu yasa ile avukatlık bir meslek olarak kabul edilmiştir[188]. Bu yasa ile dava tekelinden avukatlık tekeline geçilmiştir[189]. Bu kanun ile avukat olmanın Türk vatandaşlığı olup staj yapan kişilere verilmesi ile alakalı birtakım koşullar getirilmiştir[190]. Kanun biri geçici olmak üzere 18 maddeden oluşmaktadır. Kanunun ilk maddesinde muhaminin yani avukatın tanımı yapılmıştır. Şöyle ki: "*Bilûmum mesaili hukukiyede eshabı müracaata şifahi veya tahriri itayi rey ve müstediyat ve levaydı ve her nevi evrak tanzim ve mahkemeler*

[181] Özkent, **Avukatın Kitabı,** s.62.
[182] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.35.
[183] Kaçar, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", s.9.
[184] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.46.
[185] Özkent, **Avukatın Kitabı,** s.75.
[186] Kanun metni için bkz. Kanuntbmmc0020046.pdf.
[187] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.67.
[188] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.197.
[189] Aslan, "Avukatlık Tekeline Genel Bir Bakış", s.1677.
[190] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.9.

ve hakemler ve bilcümle daire ve meclisler huzurunda eşhası hukukiye ve hükmiyeye ait hukuku bilvekâle takip ve dâva ve müdafaa etmeği meslek ittihaz edenlere muhami denir." [191] Başka bir deyişle; hukuki konuların tümünde başvuranlara yazı veya söz ile bilgi veren, dilekçeleri yazan ve düzenleyen; mahkeme ile diğer idari kurum ve kuruluşlarında gerçek veya hükmi şahısların hukuksal iş ve işlemlerini vekil sıfatıyla takip ve dava etmeyi, kişileri savunmayı meslek edinenlere muhami denilecektir. Avukat kelimesi 1900'lerin başında toplumsal hayatta kullanılmıştır ancak yabancı bir sözcük olduğundan dolayı resmi dile girmesi de istenmemiştir. Bu sebeple avukat sözcüğü yerine himaye eden (koruyan) manasında "muhami" sözcüğü kullanılmaktaydı[192].(Muhamat Kanunu'nda 708 Sayılı kanun ile değişiklik yapılarak; "muhamat" kelimesi yerine "avukatlık" ve "muhami" kelimesinin yerine de "avukat" ibaresi kullanılmaya başlanmıştır. Aynı kanuna birçok düzenleme ile değişiklik getirilerek modernize edilmeye çalışılmıştır.) Böylelikle avukatlık mesleğinin kurumsallaşmasında önemli bir yere sahip olan bu kanun ile dava vekilliği ibaresinden vazgeçilmiş olup muhami yani avukat terimi kullanılmaya başlanmıştır. Çünkü dava vekilliği terimi avukatlık ibaresini tam olarak karşılamamaktaydı. Muhamat Kanunu ile avukatlık Tanzimat Dönemi kapitülasyonlarının sebep olduğu aleyhe durumun önüne geçerek Türk vatandaşlarına özgü bir meslek haline geldi.

Avukatlık mesleğinin kurumsallaşması açısından kanunun bir diğer önemi ise üçüncü maddesinde yer alan "baro" düzenlemesidir. Kanun maddesine göre bir yerde sayıları on'a ulaşan avukatların bir baro kurması mecburi kılınmış ve kurulan baroya, o yerde görev yapan avukatların kayıtlı olması zorunlu tutulmuştur. Muhamat Yasası, Türkiye'nin her yerinde avukat olunamayacağını bu nedenle de baro kurulamayacağını gözeterek ve biraz da kazanılmış hakların korunması düşüncesiyle dava vekilliğine izin vermiştir[193]. Kısa bir ayrıntı olarak şuna da değinmek gerekecektir: Aynı gün çıkarılan bir yasa ile yargıçların ve diğer adalet ilişkililerinin görev yaparken

[191] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.36.
[192] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.197.
[193] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.83.

taşıyacakları özel giysiler de bir örnekleştirilmiştir[194]. Böylelikle meslek her anlamda kurumsallaşmaya başlamıştır.

Ayrıca tez kapsamında önem arz ettiğinden dolayı Kanunun 5.maddesinde Baro Disiplin Kurulunun düzenlendiğini belirtmek gerekecektir. Bu maddeye göre; "*Her baronun, genel kurul tarafından seçilen bir başkanı, bir ikinci başkanı ve üçten ona kadar üyeden oluşan bir disiplin kurulu olacaktır. Bu kurul, meslek onuru ve adabı ile bağdaşmayan ve bu kanun ile nizamname hükümlerine aykırı hareket eden avukatlara çeşitli disiplin cezaları verebilir. Bu cezalar; 1)Yazılı ihtar, 2)Disiplin kurulu huzurunda tevbih(uyarı), 3)Bir aydan bir seneye kadar geçici olarak meslekten men, 4)Kaydın silinmesinden ibarettir. Disiplin kurulu, yarıdan bir fazla üye ile toplanabilir ve karar oylamasında eşitlik ortaya çıkarsa başkanın bulunduğu tarafın oyları tercih olunur*."[195] Böylelikle avukatlık mesleğinin onuru ve bağımsızlığı için Cumhuriyet Dönemi'nin ilk avukatlık kanununda gerekli düzenlemelere eksik de olsa yer verilmiştir.

01.12.1938 tarihinde 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile Muhamat Kanunu ve bu kanuna değişiklikler getiren diğer kanun ve düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanun 141 maddeden oluşmaktaydı. Yani önceki düzenlemelere göre oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. İlk kanuna göre çerçevesi daha geniş olan bu yasadaki bazı hususlar "devletçi zihniyetin" derinleştiğine delildir[196]. Bu kanunun en önemli özelliği; avukatlığın "*kamu hizmeti*" olarak düzenlenmesidir [197] . Avukatlığın niteliği ile alakalı yorumlarımıza tez kapsamında ilerleyen kısımlarda yer verdik[198]. Yasa ile avukatların sahip oldukları haklar daha geniş düzenlenmiş, zorunlu meslek sigortası getirilmiş, avukatların sorumlulukları artmış ve avukatlık stajının bir kısmının avukat yanında yapılması kabul edilmiştir[199].

[194] Atilla Sav, "Adalet Tarihimize İlişkin Notlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 65, Sayı 3, Yaz 2007, s.186.
[195] Durhan, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", s.37.
[196] Kaçar, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", s.15.
[197] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.85.
[198] Bkz. ss.47-60.
[199] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.86.

Bu kanun ise 07.07.1969 tarih ve 1136 sayılı Kanun ile mülga edilmiştir. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na belirli tarihlerde yapılan değişikliklerle birlikte kanun günümüzde hala geçerliğini korumaktadır. Yeni yasa avukatların mesleki menfaatleri çerçevesinde örgütlenmesine ilişkin kuralları düzenlemiş ve Türkiye Barolar Birliği ismi altında yeni bir üst örgüt getirmiştir[200]. Bu kanuna yapılan değişikliklerle birlikte avukatlık mesleği ve barolar lehine birtakım düzenlemeler yapılarak mesleğin gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır. Bahsedilen değişimler halen yeterli olmasa da küreselleşen dünyada çağın gereklerine uygun olarak sürekli birtakım değişim ve gelişmeler yapmak gerekse de belirtilen kanun önemli bir niteliğe sahiptir. Kanun kapsamında yapılan en önemli değişiklik ise şüphesiz 4667 sayılı Kanun ile yapılan değişikliktir.

Avukatlık mesleğine yön veren, Avukatlık Kanunu'nun neredeyse yarısını farklı boyutlarda değiştiren 4667 sayılı Kanun, pek çok yeni kurallar içermektedir[201]. Kanun kapsamında yapılan en mühim değişiklik ise; "Avukat kamu görevinden ziyade, bağımsız müdafaayı gerçekleştirerek yargının kurucu öğesini temsil eder." hükmüdür. Yapılan bu düzenleme ile avukatlık yargının kurucu ve bütünleyici öğesi olan müdafaa kurumu için kurumsal yetki kullanan bir erke dönüşmüştür[202].

1.1.2.7.4.Sonuç Olarak

Sonuç olarak Tanzimat'tan önce İslam dini ile uygunluk gösteren Osmanlı yargı sistemi; Tanzimat ile gösterdiği değişim ve gelişmelerle avukatlık mesleğinin ortaya çıkmasında ilk düzenlemelere sahiptir. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte avukatlık mesleği tamamen kurumsallaşmaya ve bağımsız bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Görüleceği üzere avukatlık mesleğinin geçmişi ülkemizde çok eski tarihlere dayanmamaktadır. Ancak avukatlık mesleğinin önemi onun tarihsel geçmişinden değil toplumsal işlevinden kaynaklanmaktadır[203]. Bu söz doğrultusunda mesleğin saygınlığının tarihi geçmişi ile doğru orantılı olmadığını, mesleğin niteliği gereği saygı ve onuru zaten fazlasıyla hak ettiğini ayrıca büyük öneme sahip bir meslek olduğunu söyleyebiliriz.

[200] Kaçar, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", s.17.
[201] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.90.
[202] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.91.
[203] Sav, "Meslek Ustaları", s.216.

1.1.2.8.Baronun Genel Niteliği ve Tarihsel Kökeni

Avukatlığın öneminden dolayı Barolara da çalışmamızda yer vermemiz gerekmiştir. Bu şekilde önce dünyada baro yapılanmasına değindikten sonra baroların ülkemizdeki durumunu ele alıp görev ve sorumluluklarını açıklamaya çalışacağız.

1.1.2.8.1.Baro Kavramı ve Dünya Tarihindeki Yeri

Baro nitelendirilmesi(Barreau) ilk kez 13.yy'da Fransa'da ortaya çıktı, bu kelime Fransızca BARRA(Barre) kökünden gelmektedir. O zamanlar mahkemelerde müdafaa işini üstlenenlerin kaldığı yer bir Barla(parmaklıkla) ayrılıyordu. Savunmanlar en fazla bu parmaklığın önüne kadar gelerek müvekkillerini müdafaa ederlerdi[204]. Fransa'da savunmanlık ve Baro örgütlenmesi, avukatlık mesleğinin temel ve kalıcı kuralları anlamında Dünya'da en eski yapılanma olup, meslek yayınları en eski ve en geniş olanlardır. Avukatlar, günümüzde hala geçerli ve uygulanan Baro teşkilatlanmasına XIV. Louis'in Hükümdarlığı altında baro denilen bir kuruluşla geliştirmişlerdir[205]. Ancak daha sonra hükümdarlığın altında kalmayıp bağımsız bir örgüt haline gelmiştir. Fransa'daki tarihsel süreç, Dünya'da savunma mesleğinin ve baroların çağdaş anlamda yapılanmasına ışık tutmuştur[206].

İlk baro Atina'da kurulmuştur ancak avukatlığı yalnızca özgür bireyler yapabilmiştir. Bununla birlikte avukatlık mesleğini yerine getirmek için bazı özellikler ve şartlar aranmıştır. Velilerine saygısızlık yaptıkları için cezalandırılanlar, bazı kanuni görevleri yapamayanlar, edebe aykırı işlerle meşgul olanlar, kendilerine bırakılan mirası savuranlar avukat olamazlardı[207]. Ayrıca kadınlar avukatlık görevini yapamayacak kesim içerisinde yer almışlardır. Kadınlar, öncelikle babalarına ve sonrasında ise eşlerine bağlı olduklarından avukatlıkta yeterli sayılmazlardı[208]. Bu

[204] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.22.
[205] Bozkurt, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", s.215.
[206] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.21.
[207] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.193.
[208] Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", s.208.

şekilde sadece bazı kesime tanınan ayrıcalık ile avukatlık mesleği yerine getirilmeye çalışılmıştır.

Antik Yunan ve Fransa dışında Roma'ya da bakmamız gerekir. Roma'da MS. 359 yılından sonra imparatorluk döneminde savunmanlar, kümeler şeklinde Barolarda örgütlenmeye başladılar[209]. Roma'da İmparator Justin döneminde ise avukatlar, yavaş yavaş bir araya gelmeye başladılar. Bu toplantılara "Ordo" adı verildi. Daha sonra topluluk halinde örgütlendiler. Örgütlenmenin sonucunda barolar oluşmuştur[210].

1.1.2.8.2.Ülkemizde Baroların Yeri ve Hukuki Dayanağı

Ülkemizde barolar anayasal dayanağını Anayasa'nın 135.maddesinden almaktadırlar. Anayasa'nın 135.maddesinde düzenlenen "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları" başlığı altında sayılabilecek kuruluşlardan biri de barolardır. Madde:"…*belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.*" ifadesi ile genel olarak baroların hak ve sorumlulukları düzenlenmiş olup anayasal güvence altına alınmıştır.

Barolar yasal dayanağını ise 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 76 ve devamı maddelerinden almıştır. Barolar, burada daha ayrıntılı düzenlenmiştir.

Avukatlık mesleğinin kutsallığı ile herkesin ve her kurumun karşısında durabilmesinden kaynaklı riskinden dolayı mesleği icra edenlerin bir araya gelerek daha güçlü bir yapılanma içerisine girmeleri sağlanmıştır. Şöyle ki hak sahibinin arayışı çoklukla devlet gücüyle karşı karşıya gelinmesini gerektirir. Kamu gücüyle karşı karşıya meslek faaliyeti yürüten avukat bu çalışmasında bir başına

[209] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** ss.18-19.
[210] Güner, **Avukatlık Hukuku,** s.66.

bırakılmamalıdır. Bu yardımı sağlayan yol mesleki örgütlenmeden geçer [211]. Örgütlenme ile avukatlar daha etkili savunma ve vekillik yapabilmektedirler. Böylelikle avukatlığın gelişmesi, sosyal ve toplumsal amaçlara ulaşabilmesi için örgütlü bir şekilde hareket etmesi gerekir[212]. Avukatlar, barolar aracılığıyla örgütsel potansiyel güce sahiptirler. Barolar ülkemizde de örgütlenme sürecini tamamlamış olup ayrıca bilgi esaslı bir sistemi kabul edip, mensuplarının da mesleki ve toplumsal menfaatlerini esas alan profesyonel ve kurumsal örgüt konumundadırlar [213]. Avukatların müşterek menfaatleri temelinde ortaya çıkan barolar, avukatların toplu bir şekilde çıkarlarını gözetleyen meslek örgütleridir. Baroların mesleki gayesi avukatlığın devamını sağlamaktır [214]. Çünkü avukatlık gibi önemli bir mesleğin geleceği ve gelişimi için her anlamda korunması gerekir. Baroların; mensuplarının müşterek ihtiyaçlarının karşılaması ve mesleki faaliyetlerin kolaylaştırması görevlerinin yanında en az bunlar kadar önemli baskı grubu olma özelliği de vardır. Baskı grupları, siyasal iktidar karşısında bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını korumak zorundadır[215]. Savunma hakkının garantisini oluşturan avukatlık mesleğinin yücelmesi ve gelişmesi için öncelikle meslek örgütünün güçlü ve bağımsız olması zorunluluğu vardır [216]. Bağımsızlık; herhangi bir yönlendirme, etki ve tepkiye karşı bağımsız faaliyeti amaç edinir. Bu kapsamda barolar bulunduğu ülkede bağımsız değilse, o ülkede kişilerin müdafaasının özgür ve saygın bir şekilde yapıldığı ve yargı erkinin bağımsız olduğu söylenemez[217]. Bu şekilde bireylerin hak arama özgürlüğü yalnızca baroların tam bağımsızlığı ile sağlanacaktır. Baroların; sessiz ve etkisiz olup idareye veya bazı kimselere bağlı olduğu ülkelerde yargı erki güçlü ve etkili olmayıp bağımlı durumdadır. Baroların bağımsız oluşundan korkmamak gerekir tersine baroların bağımlı olması eleştirilmelidir[218]. Baroların en temel görev ve sorumluluğu; avukatlık mesleğinin saygınlığını korumak gayesiyle avukatlık mesleğinin ahlak ve saygınlığına ilişkin prensipler koymaktır. Barolar önemle avukatların hak ve menfaatlerini koruyup

[211] Atilla Sav, "Ankara Barosu Tarihçesinden Bir Meslek Geleneğinin Başlatılması", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2,2004, s.69.
[212] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.44.
[213] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.50.
[214] İnanıcı, **21.Yüzyılda Avukatlık Ve Baro Eleştirel Bir Değerlendirme**, s.37.
[215] Önder Sav, "Baroların Bağımsızlığı", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 1990, s.203.
[216] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.88.
[217] Sav, "Baroların Bağımsızlığı", s.204.
[218] Sav, "Baroların Bağımsızlığı", s.204.

hukuku uygulamak ve geliştirmek için uğraşıp emek sarf etmelilerdir[219]. Ayrıca mesleğin öneminden ve yerine getirdiği büyük görevinden dolayı meslektaşların aynı çatı altına alınması gerekliliği doğmuştur. Bu şekilde baro denilen yapı oluşturularak avukatların tüm dünyada bu çatı altında bir araya gelmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

1.1.2.8.3.Baronun Temel İşlevi

Barolar, iki farklı temel işleve sahip kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır. Temel işlevlerinden biri, "hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak" olarak tanımlanan genel anlamdaki kurumsal görevidir. Diğeri ise, yargının kurucu öğesi bağımsız savunmanın temsilcileri olan avukatların, birbirleri ve iş sahipleriyle olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni ön plana çıkararak meslek düzenini, ahlakını, saygınlığını sağlamak ve avukatların ortak gereksinimlerini karşılamak olarak açıklayabileceğimiz özel kurumsal görevidir[220]. Görüldüğü üzere barolar oldukça önemli görevlere sahiptirler. Avukatlık gibi önemli bir mesleğin bu şekilde bir kuruluş altında toplanmaya çalışılması haklı olarak bazı görev ve sorumlulukları da beraberinde getirmiştir. Büyük öneme sahip ve bağımsızlık içerisinde yürütülmesi gereken avukatlık mesleğinin dahil olduğu meslek örgütü olan baroların; meslektaşlarının haklarını gözetmesi, bağımsız ve özerk olması ve mesleğin icra edilişine dair sorumluluklarının olması mesleğe verilen büyük önemi bir kez daha açıkça göstermektedir. Avukatlığın bağımsız ve hür bir şekilde sürdürülebilmesi için baroların önemi oldukça fazladır. Avukatlık mesleği için büyük değere sahip bu hususların sağlanması için baroların farklı fikirlere açık ve faaliyetlerini şeffaf bir şekilde yürütmeleri gerekir[221]. Ülkemizde anayasal ve yasal olarak güvence altına alınan barolar, mesleğin geleceği ve gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden barolar, hem üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeli hem de üyelerinin haklarını gözetmelidirler. Çalışmamız kapsamında reklam yasağının ihlal edilip

[219] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.288.
[220] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.591.
[221] Kanadoğlu, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", s.117.

edilmediğini de denetleyen yine barolardır. Barolar gelen şikayet üzerine gerekli incelemeyi yapıp eylemin disiplin suçu oluşturup oluşturmadığına karar verir. Baroların bu kararlarına karşı itiraz merci ise Türkiye Barolar Birliğidir. Konuya ve disiplin suçlarına daha sonra detaylı olarak değinilecektir.

1.1.3.Avukatlık Mesleğinin Niteliği

Avukatlığın niteliği, üzerinde hala fikir birliğine varılamayan konulardandır. Şöyle ki; avukatlığın kamu hizmeti olup olmadığı eskiden beri tartışılmaktadır. Mevzuata baktığımız zaman Avukatlık Kanunu'nun 1.1.maddesine göre: "*Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir."*[222]. Hükmü gereğince avukatlık kamu hizmeti olarak kabul edilmiştir. Ancak kanunda bu şekilde geçiyor olsa bile yukarıda da söylediğimiz üzere bu konu tartışmalıdır. Bu yüzden konuyu detaylı incelemek için öncelikle kamu hizmeti kavramını inceleyip sonrasında ise bu kavramın meslekle olan ilgisine bakmak gerekecektir.

"Kamu hizmeti" sözü Fransızların "Service public" tabirinden dilimize tercüme edilmiştir[223]. Kamusal hizmet ifadesi kullanım bakımından daha elverişli olsa dahi kamu hizmeti ifadesi daha çok yer etmiştir[224]. Kamu hizmetinde, adından da anlaşılacağı üzere, amaç kamuya hizmet etmektir. Kamu hizmeti ifadesi, bu hizmetin eşit şartlarda bulunanlara eşit ve şeffaf olmasını gerektirir[225]. Kamu hizmeti iki şeyin varlığına bağlı olarak var olmaktadır. Bunlardan birincisi verilen hizmetin kamuya dönük ve faydalı olması, ikincisiyse bu hizmetin kamu kurum veya kuruluşları tarafından ya da bu kurum veya kuruluşların gözetimi ile özel kişiler tarafından sürdürülmesidir[226]. Bu haliyle kamu hizmeti olarak nitelendirilen işlerin sözleşmelere de etkisi bulunmaktadır. Eğer bir işi kamu hizmeti olarak kabul ediyorsak artık o işe uygulanacak hüküm ve antlaşmaların da kamu hukukuna ilişkin olmasına dikkat etmeliyiz. Bu durumda çıkacak olan ihtilaflarda İdare Mahkemeleri görevli olacaktır. Bununla birlikte eğer bir işi kamu hizmeti olarak niteliyorsak, bu hizmetten

[222] Av. K. M.1.
[223] Süheyp Derbil, "Kamu Hizmeti Nedir?", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, 1950, s.28.
[224] Derbil, "Kamu Hizmeti Nedir?", s.28.
[225] Aybay, "Avukatlığın Kamu Hizmeti Niteliği…", s.17.
[226] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.3.

yararlananlar "kanuni durum" ilkesi uyarınca hak ve menfaatlerini arayacak ve görev ve borçlarını yerine getireceklerdir[227]. Avukat ile müvekkili arasındaki ilişki ise temel olarak özel hukuka dair ilkelere tabi olmasına rağmen kamu hukukuna dair kurallar da bu ilişkiye fazlasıyla müdahale eder. Avukatın, mesleğe girişten mesleğin sonuna değin katı ve yoğun bir kamusal denetim ve gözetime tabi tutulmuştur[228]. Bu durumun pek tabii karşılanması gerekmektedir. Avukatın bağımsız savunmayı icra etmesi, kişilerin temel haklarını savunması ve bu yönde mücadeleler vermesi gibi önemli görevleri yerine getirmesi, kamusal denetimi zorunlu kılarak avukatın yaptığı işin kamu hizmeti olup olmadığı olgusunu sorgular. Avukat, yargının en önemli ve temel unsurlarından biri olan bağımsız müdafaayı temsil eder. Avukatlığın hem kamu hizmeti hem de serbest meslek olarak nitelendirilmesinin arkasındaki sebep ise onun "bağımsız" olmasıdır[229]. Ayrıca avukatlığın serbest meslek olarak adlandırılması, mesleğin özel bir özgürlük kapsamında icra edilmesini gerektirir[230]. Avukatlığın serbest meslek olması bir yandan avukatın devletin kontrolü altında olmadığını, diğer yandan meslek olarak bir takım niteliklere sahip olduğunu ifade eder[231]. Bu özgürlük içinde hareket eden avukat ayrıca meslek kuralları ve diğer kanuni düzenlemelerden kaynaklı sınırlamalara da dikkat edecektir. Buradan da anlaşılacağı üzere avukatlık mesleği; kamuya hizmet ettiği ve yargının temel öğelerinden bağımsız savunmayı temsil ettiğinden yaptığı iş kamu hizmeti olarak adlandırılıp, mesleği yaparken tamamen tarafsız ve bağımsız olması da bu işin serbest meslek olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır. Avukatın görev yaptığı alanın, yargılama faaliyeti kapsamında kamu hizmeti olduğundan şüphe duyulmayan adalet dağıtımı olması, bu alandaki görevlerini gerektiği biçimde yürütebilmesi bakımından serbest meslek olması zorunluluğunun bulunması dikkate alındığında bu iki niteliğin birbirini tamamladığı sonucuna varılabilir[232]. Görüldüğü üzere basit bir niteleme dahi çoğu şeyi etkilemekte ve durumları değiştirebilmektedir. Bu nitelemeyi yapan yasa koyucudur. Kural olarak bir işin kamu hizmeti olup olmadığı kanunlardaki ifadeler esas alınarak

[227] Derbil, "Kamu Hizmeti Nedir?", s.30.
[228] Nejat Aday, **Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri**, 1993, ss. 13-14.
[229] A. Erdem Akyüz, "Avukatlık Başka Mesleklerin Emeklilik Alanı Değildir", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 3, 2011, s.270.
[230] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, s.15.
[231] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.33.
[232] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, s.18.

söylenir. Ancak yasa koyucunun yaptığı nitelemenin de hatalı olması ihtimali her zaman vardır[233]. Bu tarz durumlarda da kanun koyucunun iradesine karşı itirazların yapılması mümkündür.

Kamu hizmeti nitelemesinin kabul edildiği düşünülürse, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları mensuplarının kamu hizmetini yerine getirdikleri çıkarımına varılacaktır. Yani kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri Anayasa'ya göre kamu hizmeti çalışanı olduğu varsayılmakta fakat memurlar ve diğer kamu görevlileri kapsam dışında bulunmaktadırlar[234]. Ancak avukatlık kamu hizmeti niteliğinde olsa dahi mesleğin bağımsızlığı, tarafsızlığı, serbest meslek oluşu onun hiçbir şeyin denetimi altında olmadığını gösterecektir.

Bu durumda avukatlık için hukukçular tarafından öne sürülen iki ayrı görüş vardır: Avukatlığın kamu hizmeti olduğu görüşünde olanlar ve avukatlığın kamu hizmeti olmadığı görüşünde olanlar şeklindedir. Öncelikle avukatlığı kamu hizmeti olarak görmeyenlerin görüşünü inceleyip sonrasında ise bu görüşün aksine avukatlığı kamu hizmeti olarak gören görüşü inceleyeceğiz.

1.1.3.1.Avukatlık Mesleğinin Kamu Hizmeti Olmadığı Görüşü

Doktrinde hukukçuların bir kısmına göre avukatlık kamu hizmeti değildir. Bu görüşü benimseyen hukukçular, fikirlerini destekleyecek birçok örnek sunarak bu görüşlerine kanıtlar ileri sürmeye çalışmışlardır. Şöyle ki:

-Kamu hizmetinde görülen "süreklilik ve düzenlilik" unsuru avukatlar için geçerli değildir. Avukat; Avukatlık Kanunu'nun 37. maddesine göre "*kendisine teklif olunan işi sebep göstermeden reddedebilir.*"[235] Avukat istediği zaman istifa hakkını kullanabilir.

---

[233] Nejat Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2.Baskı, Ocak 1997, s.17.
[234] Zülal Öztürk, "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarınca Verilen Disiplin Cezalarının, "5525 sayılı Disiplin Affı Kanunu" Karşısındaki Durumu", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 65, Sayı 2, Bahar 2007, s.216.
[235] Av. K. M.37.

-Kamu hizmeti nesnel olup herkese eşit koşullarda sunulur. Ancak avukatlar tüm müvekkillerine eşit davranmak mecburiyetinde değildir.

-Kamu hizmetlerinde kamu yararı esas alınır. Bir ülkede avukatla temsil edilme mecburiyeti yoksa bu ülkede avukatlığın bir kamu ihtiyacı olduğundan da söz edilemeyecektir[236].

-Kamu hizmetlerinin çoğunda ücret istenmez ve kamu hizmetlerinde kar amacı güdülmez. Ancak avukatlık hizmeti esas olarak ücret karşılığı görülür ve kar amacı olmasa da kazanç sağlama amacı vardır.

-Kamu hizmeti sunulurken kamu gücünden yararlanılabilir. Ancak avukatlık hizmetinde kamu gücünden çoğunlukla yararlanılmaz.

-Avukatlık Kanunu'nun 1.maddesinde yer alan "avukatlığın serbest meslek olduğu"na dair ifadeden anlaşılacağı üzere; avukat devlet ile kamu hukukunun uygulandığı bir ilişki içinde değil ve bu sebeple avukat idarede çalışan memur konumunda da değildir[237].

-Kamu hizmetinde çalışanların çalışırken tarafsız olmaları gerekmekte fakat avukat kendi müvekkilinin menfaatleri için çabalarken tarafsız olması mümkün olamaz[238].

Yukarıda bahsedilen hususlara bakıldığında genel olarak avukatın özgür ve serbest olması, müvekkillerini seçebilmesi ve herkese hizmet vermek mecburiyetinde olmaması gibi durumlar başta olmak üzere diğer nedenlerle birlikte mesleğin kamu hizmeti niteliğinde olmadığı yönündeki görüş bu şekilde açıklanmaya ve desteklenmeye çalışılmıştır. Bu sebeplerden dolayı avukatlık hizmeti gerçekleştirilme şekli itibariyle kamu hizmeti olmamaktadır[239]. Ayrıca kamu hizmeti kavramından dolayı avukatın devletin egemenliği altına alınmasından çekinilmektedir. Bu görüşü savunanlara göre; avukat, devletin idare kapsamındaki egemenliğinden kaynaklı kamu

[236] Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler", s.67.
[237] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.275.
[238] Aybay, "Avukatlığın Kamu Hizmeti Niteliği…", s.18.
[239] Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler", s.67.

gücünü kullanamaz[240]. Avukat kamu kurumlarında görevli memur statü ve niteliğinde olmadığından; devletin vesayetine tabi olamaz. Tersine avukat kişilerin özel menfaatleri için kamusal fayda sağlayacak şekilde mesleğini bağımsız olarak yerine getirmektedir[241]. Avukat hem devlete hem müvekkillerine hem mahkemelere hem de topluma karşı bağımsızdır. Kısacası bu görüşü savunanlara göre; avukatlığın kamu hizmeti olduğuna yönelik düşünceler, mesleğin gelişmesine karşı en büyük engel oluşturmaktadır[242]. Tüm bu gerekçelerden dolayı yasa koyucunun iradesine rağmen avukatlığın kamu hizmeti olmadığı görüşü savunulmakta ve buna ilişkin örneklemlerle de desteklenmektedir. Bu görüşün desteklenmesinin ana gayesi; avukatlığın özerkliğine zarar verilmesinin ve avukatlığın bağımsızlığının zedelenmesinin engellenmek istenmesi olarak açıklanabilir.

1.1.3.2.Avukatlık Mesleğinin Kamu Hizmeti Olduğu Görüşü

Avukatlığın önceki başlık altında bahsedildiği üzere kamu hizmeti olmadığı görüşünün aksine; avukatlığın kamu hizmeti olduğu görüşü daha ağır basmaktadır. Avukatlığın kamu hizmeti niteliği yasada da düzenlenince bu görüşü savunan hukukçular çoğunlukta olmuştur. Bu görüşü savunanlara göre; yasa koyucunun dahi avukatlığı kamu hizmeti olarak görmesine rağmen bizlerin yalnızca kamu hukukuna tabi işleri kamu hizmeti olarak görmemiz bazı riskler doğurabilir[243]. Görüşü savunan hukukçuların görüşlerini destekleyecek kanuni düzenlemeleri ve yasal kararları aşağıda belirteceğiz.

İlk olarak avukatlığın kamu hizmeti olduğu mülga 1939 tarihli 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 22.maddesinde yer alan: "*Avukatlık amme hizmeti mahiyetinde bir meslektir*." İbaresi ile ifade edilmiştir. Daha sonra bu kanunun yürürlükten kaldırılması ile şuan yürürlükte olan 19 Mart 1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 1.maddesinde: "*Avukatlık kamu hizmeti ve serbest bir meslektir.*" ibaresi ile avukatlığın kamu hizmeti olduğu olgusu devam ettirilmiştir.

[240] Aybay, "Avukatlığın Kamu Hizmeti Niteliği…", s.16.
[241] Kanadoğlu, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", s.83.
[242] Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler", s.67.
[243] Derbil, "Kamu Hizmeti Nedir?", s.33.

Anayasa Mahkemesi de 1971 tarihinde verdiği bir kararla[244] avukatlığın kamu hizmeti olduğu görüşüne katılmıştır. Bu görüşe karşı çıkanların Avukatlık Kanunu'nun 1.maddesindeki kamu hizmetine yönelik ibarenin kaldırılması talebini bu ibarenin İdare hukuku ilkeleri ve Anayasa'yla çelişmediğine dayanıp ayrıca avukatlık faaliyetlerinin kamu faydasına dair sıkı bağlantı içinde olmasının bu faaliyetlere kamu hizmeti niteliği sağladığı ve bu nitelemenin avukatlığın serbest meslek oluşuyla bağdaştırılabilir olduğunu ve ifadeyi 1136 sayılı Kanun'un hükümlerinde yer aldığı üzere sınırlar bir nitelik arz ettiğinin açık olduğunu belirterek talebi reddetmiştir.

Avukatlık mesleğinin, adaletin gerçekleşmesinin sağlanması gibi bir kamu hizmetinde yer alması sebebiyle avukatlığın kamu hizmeti olarak görülmesi doğaldır[245]. Yargılama işinin kamusal bir nitelik olduğuna şüphe yoktur. Avukat da bu işe katıldığı ve hakkaniyete uygun kararlar alınmasını sağladığı için o da kamu hizmeti yapmaktadır[246]. Avukatlıkta yapılan iş; kişilerin somut olarak haklarını aramasını sağlayarak kamu yararını gerçekleştirmektedir[247]. Ülkemizde avukatlık bağımsız da olsa kamu yararına hizmet etmektedir[248]. Avukatlık gibi bir işi kamu hizmeti kapsamında görmemizin iç hukukta da bazı yansımaları olacaktır. Kısaca değinmek gerekirse; avukatlar kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından biri olan barolara üye olup faaliyetlerini bu kapsamda yürütürler hem de avukatlar, kamu hizmeti niteliğindeki yargılama faaliyetlerine hakkaniyete uygun kararlar verilmesi için katılmaktadırlar. Avukatın adli yardım görevi kapsamında dosyaları incelemesi avukatlığın kamu hizmeti niteliğinin olmasından kaynaklanmaktadır. Avukata karşı görevinden dolayı işlenen suçlara bu suçların hakimlere karşı işlenmesine dair hükümler uygulanır[249]. Avukatların görevlerini yerine getirirken yaptıkları ihmal ve görevi kötüye kullanma suçlarında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun[250] 230. ve 240. maddelerine göre kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları da onların kamu hizmetini yerine getirdiklerine delil niteliğindedir. Aynı şekilde Avukatlık Kanunu'nun 57.maddesi avukatlığın kamu hizmeti olduğunu destekler niteliktedir: "*Görev*

[244] Anayasa Mahkemesi, 21.01.1971 Tarih, 1969/33 Esas, 1971/7 Karar Sayılı İlamı.
[245] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, ss.3-4.
[246] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.276.
[247] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, s.4.
[248] Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", s.25.
[249] Yılmaz, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Doğru Avukatlık", s.203.
[250] RG:12.10.2004/25611.

sırasında veya yaptığı görevden dolayı avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hakimlere karşı işlenmesine ilişkin hükümler uygulanır."[251]

Avukatlığın sermayeden ziyade bilgi ve yeteneğe dayanması mesleğin ticari yapıya dâhil olmadığı sonucunu doğurmuştur[252]. Avukatlık bir ticari hizmet değil daha çok kamu yönü ağır basan bir hizmettir[253]. Ticari yönünden ziyade her meslekte olduğu gibi ekonomik yönü olan avukatlık mesleğinin bu yönünün varlığı doğal olarak karşılanmakla birlikte; mesleğin yargılama faaliyetine katkısından dolayı kamu hizmeti olarak görülmesinin doğal karşılanması gerektiği düşüncesindeyiz.

1.1.3.3.Sonuç Olarak

Yukarıda yer verdiğimiz iki görüşün de değerlendirmesi ile mesleği yapanların kamu görevlisi olmadığının açık bir şekilde kabulü ve mesleğin kamu hizmeti sayılmasının mesleğe zarar vermeyeceği kanaatindeyiz. Kanunlar ve yargı kararları ile avukatların kamu hizmetini ifa ettiklerini ve bu durumun mesleğin özerkliğine zarar vermesi görüşünün aksine mesleğin onur ve saygınlığını artırdığını düşünmekteyiz. Yargılama gibi önemli faaliyete katılıp adaletin tecellisine katkıda bulunan avukatlığın kamu hizmeti niteliğinin ağır bastığı açık bir şekilde görülmektedir.

1.1.4.Avukatlık Meslek Kuralları

Avukatlık mesleğini ve avukatlıkta reklam yasağını incelerken bakmamız gereken diğer önemli husus Avukatlık Meslek Kuralları'dır. Meslek Kuralları genel olarak avukatlık mesleğinin icra edilirken dikkat edilmesi gerekli hususları düzenleyen ve avukatların mesleğin onur ve vakarına uygun hareket etmelerini sağlamak için getirilmiş kurallardır. Konumuz kapsamında Meslek Kuralları avukatın reklam yapma yasağıyla ilgili hükümler içerdiğinden bu hükümler incelenip gerekli değerlendirmeler yapılacaktır. Ancak öncelikle meslek kurallarının tarihi ve niteliği hususları üzerinde durulması konunun anlaşılabilmesi açısından kanaatimizce daha iyi olacaktır.

1.1.4.1.Ülkemizde Avukatlık Meslek Kurallarının Kökeni ve Önemi

[251] Av. K. M.57.
[252] İnanıcı, **21.Yüzyılda Avukatlık Ve Baro Eleştirel Bir Değerlendirme**, s.48.
[253] Saraç, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağı", s.41.

Türkiye Barolar Birliği'nin 8-9 Ocak 1971 yılında Adana'da düzenlediği IV. Genel Kurulunda kabul olunan "Meslek Kuralları" 26 Ocak 1971 tarih ve 5 sayılı TBB Bülteni'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kurallar 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 117.maddesinin 7.fıkrası "…uyulması zorunlu meslek kurallarını tespit etmek" hükmü ile hem meslek kurallarına kanuni bir nitelik kazandırmıştır hem de avukatlara bu kuralların korunması yönünde bir yükümlülük yüklemiştir.

Bu kurallar üç Batılı kaynak dikkate alınarak hazırlanmıştır. O zamanlar; Oslo, Bern ve Vaud Kantonlarında meslek kuralları ile ilgili hükümler bulunmaktaydı[254]. Bu bilgiye bakarak ülkemizde meslek kurallarının diğer çoğu ülkeye göre çok daha erken getirildiğini ve bu alanda çok daha erken çalışmalar yapıldığını anlayabiliriz. Geçmiş tarihlere baktığımızda göreceğimiz üzere; avukatlık meslek kuralları diğer mesleklerin kurallarından çok daha önce ayrıntılı olarak düzenlenmiş tek meslek kuralıdır[255]. Ancak şu husus da dikkate alınmalı ki; günümüzde medeni devletlerin çoğunda avukatlık meslek kuralları birbirinin benzeri olup bu benzerliğin sebebi de tarih boyunca avukatlığın değişmez temellerinin olduğu gerçeğidir[256]. Meslek Kuralları, tüm medeni toplumlarca kabul edilip oluşturulmuş, avukatın mesleğini gereği gibi ifa etmesi için uygulanan kurallardır[257].

Meslek Kuralları; avukatlık mesleğinin saygın bir şekilde icra edilmesini sağlamak, mesleğin düzen ve ananelerini korumak amacıyla getirilmiş kurallardır[258]. Görüldüğü üzere amaç daha çok mesleğin saygınlığını korumaktır. Mesleği icra eden her avukatın bu kuralları çok iyi bilmesi ve meslek yaşamına uygulaması gerekmektedir. Avukatlık Kanunu'nun hükümleri gibi, Meslek Kuralları'nın da bilinmemesi mazeret olarak kabul edilemez[259]. Türkiye Barolar Birliği ve baroların meslek kurallarını her mensubuna ayrı ayrı göndermesi gibi bir görev ve sorumluluğu bulunmamaktadır[260]. Çünkü bu kuralları her avukatın, mesleğe başlamadan önce

[254] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir, s.138.
[255] Çelik, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri…", s.396.
[256] Faruk Erem, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi"**, Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 1990, s.206.
[257] Saadet Özfırat, Neslihan Özensoy, Nilüfer Akman, "Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Etik Kuralları", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 2005, s.76.
[258] M. Lamih Çelik, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 67, 2006, s.399.
[259] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.86.
[260] M. Lamih Çelik, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", s.400.

öğrenmesi gerekmektedir. TBB'nin bu kapsamda herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Avukatlık mesleği kendine özgü spesifik kurallara sahiptir[261]. Bu kurallardan en önemlisi de meslek kurallarıdır. Meslek Kuralları, hukuk kurallarına benzer olarak emredici nitelikteki toplumsal kurallardır[262]. Bu kurallar objektif ve belirleyicidir[263]. Meslek kuralları incelendiğinde fark edileceği üzere avukatların sınırları meslek kuralları ile çizilmiştir[264]. Avukatlar; mesleğin kamu hizmeti niteliğinde olmasından dolayı mesleklerini icra ederken bu kurallar çerçevesinde hareket edip sınırlarını bu şekilde belirlemeleri gerekmektedir. Bu kapsamda meslek kuralları, avukatlığın niteliklerinden olan kamu hizmeti faaliyetinin yerine getirebilmesi için avukatlara birtakım sorumluluklar yüklemiştir[265]. Meslek Kuralları'nda, avukatlığın kamu hizmeti niteliği kadar mesleğin yargının kurucu unsurlarından biri olarak bağımsız savunmayı yerine getirip kişilerin çıkarlarını sağladığına dikkat edilmelidir[266]. Avukatlar, herhangi bir görevin ifası sırasında kendilerini etkileyecek kuralları öğrenmekle görevlidirler[267].

Meslek Kuralları; hem doktrinde hem uygulamada meslek etiği olarak da kullanılmaktadır. Meslek Kuralları, esasen "etik kurallar" bütünüdür[268]. Bu kapsamda etik kavramına değinmek gerekir. Etik; bir hareket veya davranış sergileyen bireyin, kendisine aktarılan fiillerin sebebini sorgulayarak ve üzerine düşünerek kendisinden istenileni yerine getirmesi demektir. Bu haliyle etik, erdemli olmanın veya davranmanın temel tavrı olmaktadır[269]. Meslek etiği ise bu kapsamda mesleğin erdemine vurgu yapmaktadır. Avukatlık mesleğinde amaç hukuku uygulamak olduğundan meslek; hukukla iç içe geçmiştir. Bu kapsamda avukatlıkta meslekten

[261] Akyüz, "Avukatlık Başka Mesleklerin Emeklilik Alanı Değildir", s.272.
[262] Haluk İnanıcı, **21.Yüzyılda Avukatlık Ve Baro Eleştirel Bir Değerlendirme**, Legal Yayıncılık, Birinci Baskı, İstanbul 2008, s.42.
[263] Atilla Sav, "Avukatlık Mesleğine Yakışacak Tutum Ve Davranışlar Deyimi" Muğlak Ve Objektiflikten Uzak Mıdır?, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 121, 2015, s.424.
[264] Şenol, "Bağımsız Avukatlık", s.288.
[265] Çelik, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", s.401.
[266] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.182.
[267] Özfırat ve diğerleri,"Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Etik Kuralları", s.79.
[268] Yılmaz, "Kamuda Çalışan Avukatlar", s.737.
[269] Semih Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 2002, s.19.

kaynaklı etik, hukuktan kaynaklı etiği kendi kapsamında barındırır[270]. O halde avukat hem meslek etiğine hem de meslek etiği kapsamında yer alan hukuk etiğine uygun hareket etmelidir[271]. Bu şekliyle hukuka uygun etik davranışlar uygulanarak meslek icra edilmiş olacaktır.

Meslek Kuralları; uzun süreden beri uygulanan ve pratik yaşamda etkisini gösteren, meslek erbapları arasında gelenekleşen ve bilinen kurallardır. Bu kuralların varlık sebebi geleneksel toplum ya da din ve inanç değildir. Bu kuralların varlık sebebi mesleği yerine getiren üyeleri ve onların mesleği korumak ve geliştirmek için gösterdikleri çabalardır. Meslek düzen ve kuralların oluşturulması ve korunması meslek örgütünün işlevidir[272]. Bu haliyle meslek etiğinin tarihçesine baktığımızda ilk olarak Lonca Dönemi'nde loncalarda uygulandığı görülecektir. Zamanla loncaların etkinliğinin azalması ile modern toplumlarda loncaların etkinliğinin kalmadığını saptamak mümkündür. Bu aşamada mesleğin genel çıkarlarını korumak amacıyla meslektaşların bir araya gelip, meslek derneklerini kurduklarına tanık oluyoruz[273]. Sonraki aşamalarda barolar kurulmaya başlandı. Meslek Kuralları'nı belirleyen ve uygulayan ilk meslek kuruluşu barolardır[274]. Bu sebeple, avukatlık mesleğinin haklarını ve saygınlığını korumak için baro mensupları olarak avukatlar barolara hem içten hem de dıştan baskı oluşturmak zorundalar[275]. Avukatların bu kapsamda taşıdığı sorumluluk mesleğin geleceği ve onuru için büyük önemdedir

Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarının içeriğine bakacak olursak: Meslek Kuralları, Genel Kurallar, Yargı Organlarıyla ve Adli Mercilerle İlişkiler, Meslektaşlar Arası Dayanışma ve İlişkiler, İş Sahipleriyle İlişkiler, Avukatların Barolarla ve TBB ile İlişkileri, Yürürlük, Uygulama Alanı olmak üzere 6 başlıktan ve 50 kuraldan oluşmaktadır. Tez kapsamında önemli olduğu için ayrıca belirtmek gerekirse Genel Kural başlığının 7.maddesi ile 8.maddesi ayrıca İş Sahipleriyle İlişkiler başlıklı

[270] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.39.
[271] Seçkin, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar…", s.39.
[272] Atilla Sav, "Ankara Barosu Tarihçesinden Bir Meslek Geleneğinin Başlatılması", **Ankara Barosu Dergisi**, sayı 2,2004, s.69.
[273] Güner, "Avukatlık Meslek Etiği", s.24.
[274] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", s.138.
[275] Sedef Ünal, "Avukatların Sendikalaşması ve Avukatlar Sendikası Pratiği", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 4, 2018, s.296.

40.maddesi reklam yasağı kapsamında doğrudan; 5, 8, 16, 27 maddeleri ise dolaylı olarak düzenlenen hükümlerdir. Bu düzenlemelere aşağıda daha detaylı değineceğiz.

Meslek Kuralları; avukatlık mesleğini yapan kişilerce kabul görmüş ve yıllarca uygulanmaya çalışılmış kurallardır. Avukatın hem haklarını hem yükümlülüklerini düzenleyen bu kurallar; mesleği aktif ya da pasif sürdüren herkes tarafından ve aslında hepsinden önce hukukçular tarafından bilinmesi ve öğrenilmesi gereken kurallardır. Genel manada bu kurallar, avukatın iş sahiplerine karşı yüklendiği sır saklama yükümlülüğünden, ücretle alakalı hükümlerden, bağımsızlıktan ve bunun gibi diğer hükümlerden oluşmaktadır.

TBB Meslek Kuralları'nın reklam yasağı ile ilgili hükümlerine bakacak olursak:

Madde 7: "Avukat, salt ün kazandırmaya yönelen her türlü gereksiz davranıştan titizlikle kaçınmalıdır.

a. Avukat, yalnız adres değişikliğini, reklam niteliğini taşımayacak biçimde, ilan yoluyla duyurabilir.

b. Avukatın başlıklı kağıtları, kartvizitleri, büro levhaları reklam niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olamaz.

c. Avukat, telefon rehberinde meslekler kısmında adres yazdırabilir. Bunun dışında farklı büyüklükte harflere ya da ilan niteliğinde yazılara yer verdiremez.

d. Ortak büro kuran avukatlar, büronun reklam aracı olmamasına, hukuk bürosu olma niteliğini yitirmemesine dikkat ederler."[276]

Bu madde kapsamında avukatların reklam niteliği taşıyacak şekilde ilan yapmalarının veya başkaca hareketlerde bulunmalarının önüne geçilmek istenmiştir. Bu maddede avukatın tanıtımını yaptığı araç ve gereçlerin sınırları belirlenmeye çalışılmıştır. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu'nun verdiği disiplin kararlarında Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri ile bu maddeye atıflar sıkça yapılmaktadır.

[276] TBB Meslek Kuralları M.7.

Madde 8: "Avukat kendine iş sağlama niteliğindeki her davranıştan çekinir."[277]

Bu madde kapsamında avukatın iş sağlama niteliğindeki davranışları yasaklanarak avukatın reklam yapmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Madde 40: "Avukat kesin olarak zorunlu bulunmadıkça, müvekkili adına basına açıklamada bulunamaz. Açıklamalarda, adalete etkili olmak amacı güdülemez."[278]

Bu madde reklam yasağını tamamlar niteliktedir. Avukat, müvekkili hakkında açıklamalar yapabilmesi için her şeyden önce açıklamanın müvekkilin oluru ile yapılıp yapılmadığı araştırılmalıdır[279]. Avukatın bu şekilde müvekkilini araç olarak kullanıp medyaya demeçler vermesi ve müvekkili üzerinden reklam yaparak kendisine iş sağlamaya çalışması, reklam yasağına aykırılık teşkil ettiğinden Meslek Kuralları'nda bu husus düzenlenerek yasaklanmıştır.

TBB Meslek Kuralları, özellikle reklam yasağı gibi hususlar başta olmak üzere genel olarak katı ve yasaklamaya yönelik kurallardan oluşmaktadır[280]. Bu hükümlerin günümüz koşullarına uyarlanarak yumuşatılması gerekmektedir. Ne yazık ki bu kuralların katılığı hem yasaklar ortaya çıkarmakta hem hukuku ve kuralları uygulamaya çalışan avukatların kendi kurallarına riayet etmemesi gibi paradoksal bir sonuç doğurmaktadır. Ancak meslek kuralları avukatlar için bağlayıcı kurallar olduğundan, avukatların bu kuralara uyması zorunluluğu bulunmaktadır. Avukatın bu kurallara uymaması halinde başvurulacak son çare ise, disiplin cezası olmalıdır[281].

1.1.4.2.Avrupada Avukatlık Meslek Kuralları Düzenlemesi

Avrupa'da avukatlık mesleğinin niteliğine ve saygınlığına uygun bir şekilde icrası için birtakım düzenlemeler ve bazı kurumlar bulunmaktadır. Bu oluşumlardan biri Avrupa Barolar ve Hukuk Birliği Konseyi (CCBE)dir. Bu Konsey avukatlık mesleğinin niteliğine uygun olarak icrasına ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir adalet yönetimi sağlamaktadır. Bu kapsamda Avrupa'da görev yapan 700.000'den fazla

[277] TBB Meslek Kuraları M.8.
[278] TBB Meslek Kuralları M.40.
[279] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları**, s.174.
[280] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde", s.145.
[281] Özfırat ve diğerleri, "Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Etik Kuralları", s.76.

avukatın CCBE'ye üye olması sebebiyle bu kuruluş baro niteliğinde olup Avrupa'da hukuk birliğini resmi bir şekilde temsil eder vaziyettedir.

Bu konseyin kabul ettiği iki ayrı düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeler:

1-Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü (Charter of CorePrinciples of TheEuropean Legal Proffesion): Bahsedilen Tüzük, meslek kuralları olarak kabul edilmemekte olup yalnızca Avrupa geneli avukatlara uygulanması amaç edinilmiştir. Tüzük hem baroların bağımsızlığını kazanmasını hem avukatlık mesleğinin toplumda ve avukatlar arasında niteliğine uygun bir şekilde saygınlık kazanarak önemli bir hale gelmesini hedeflemektedir. Tüzük; Avrupa Avukatlarının Tabi Olduğu Meslek Kuralları'nın 1.1 maddesinden alıntı yaparak başlamaktadır. Tüzükte; Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel 10 ilke düzenlenmektedir. Bu ilkeler 25.11.2006 tarihinde CCBE'nin Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Bu ilkeler;

a)Avukatın, müvekkiline ait davayı takip için gerekli, bağımsızlık ve özgürlüğü;

b)Avukatın, müvekkiline ait davayı gizli tutması melek sırrına saygı çerçevesinde riayet etmesi;

c)Avukatın müvekkilleri arasında veya avukatla müvekkili arasında menfaat çatışmasına engel olması;

d)Avukatlık mesleğinin saygınlığı ile avukatın kendine yönelik saygınlık ve dürüstlüğü;

e)Avukatın müvekkiline bağlı olması;

f)Müvekkillerine ücret konusunda hakkaniyetli davranmak;

g)Avukatın mesleki yeteneği;

h)Meslektaşlar arasındaki saygı;

i)Hukukun üstünlüğü ve yargının hakkaniyetli yönetimine saygı;

j)Avukatlığın kendi kendisini denetlemesi[282];

şeklinde düzenlenmiştir. İlkeler genel manada avukatlık mesleğinin niteliğine uygun düşen ve mesleği yapanlar tarafından da uyulması gereken genel kurallardır. Bu ilkelerle ilgili ayrıca Avrupa'da Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü'ne İlişkin Şerh de düzenlenmiştir[283]. Bu şerh CCBE'de 11.05.2007 tarihinde Genel Kurul Kararı ile kabul edilmiştir. Bu şerh ile Tüzüğün faydaları umut edilmekte ve Tüzükte yer alan 10 ilke daha detaylı olarak açıklanmaktadır. Bu düzenleme; avukatların bağımsızlığının garantiye alınmayışını, onların hem mesleklerini hem hukuki işlerini icra etmelerinin mümkün olmayacağını belirterek sonlanmaktadır.

2-Avrupa'da Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları[284] da vardır. Bu kurallar ilk defa 28 Ekim 1988 tarihli CCBE Genel Kurul Toplantısında görüşülerek kabul edilmiştir. 28 Kasım 1998, 6 Aralık 2002 ve 19 Mayıs 2006 tarihlerinde yapılan Genel Kurul Toplantılarında ise Meslek Kurallarında değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca Kurallarda, 20 Ağustos 2007 tarihli Olağanüstü Genel Kurul Toplantısında CCBE Tüzüğünde yapılan değişiklikler de dikkate alınmıştır. Bu kurallar; Giriş, Genel İlkeler, Müvekkillerle İlişkiler, Mahkemelerle İlişkiler, Avukatlar Arasındaki İlişkiler olmak üzere toplam 5 başlıktan oluşmaktadır. Bu kurallar Tüzüğün giriş kısmında alıntısı yapılan Avukatın Toplumdaki Görevi başlıklı Giriş kısmındaki 1.1maddesiyle başlamaktadır. Bu hüküm şu şekildedir: "Hukukun üstünlüğüne saygı esasına dayalı olarak kurulmuş bulunan bir toplumda avukat özel bir role sahiptir. Avukatın görevi yasanın izin verdiği sınırlar içinde verilen talimatları yerine getirmekle başlayıp sona ermez. Avukat, kendisine hak ve özgürlüklerinin savunulması ve sağlanması görevini verenlerin çıkarlarının yanı sıra adaletin sağlanmasına da hizmet etmek zorundadır ve sadece müvekkilinin davasını takip etmekle görevli olmayıp aynı zamanda müvekkilinin danışmanıdır. Bir toplumda avukatın mesleki işlevine saygı göstermek o toplumda demokrasi ve hukukun üstünlüğünün varlığı için zorunlu bir koşuldur."[285]

[282] 25.11.2006 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Genel İlkeler Tüzüğü, d.barobirlik.org.tr(Erişim Tarihi: 01/01/2020).
[283] 11.05.2007 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Genel İlkeler Tüzüğü'ne İlişkin Şerh, d.barobirlik.org.tr(Erişim Tarihi: 01/01/2020).
[284] 28.10.1988 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları, d.barobirlik.org.tr(Erişim Tarihi: 01/01/2020).
[285] Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları, m.1.1.

Giriş kısmında genel olarak avukatın toplumdaki yeri ve meslek kurallarının niteliği düzenlenmiştir. Genel ilkelerde ise "Bağımsızlık, Güven ve Dürüstlük, Sır Saklama, Diğer Baro ve Meslek Örgütlerinin Kurallarına Uyma, Avukatlıkla Bağdaşmayan Faaliyetler, Kişisel Reklam, Müvekkilin Çıkarı ve Avukatın Müvekkiline Karşı Sorumluluğunun Sınırı"[286] hükümleri düzenlenmiştir.

Bu bölümde tez kapsamında önem arz ettiği için 2.6. maddede düzenlenen Kişisel Reklam kısmına da yer verecek olursak: "Bir avukat, verdiği bilgilerin yanlış ve aldatıcı olmaması, sır saklama yükümlülüğüne ve mesleğin diğer temel değerlerine aykırı olmaması kaydıyla, sunduğu hizmetlerle ilgili olarak kamuyu bilgilendirme hakkına sahiptir. Bir avukatın bu fıkra hükümlerine uygun olmak koşulu ile yazılı basın, radyo, televizyon, elektronik ticari iletişim araçları ve diğer vasıtalarla kişisel reklam yapmasına izin verilir"[287]

Müvekkillerle ilişkiler başlıklı üçüncü kısımda ise; Vekaletin/Talimatın Kabulü ve Sona Ermesi, Çıkar Çatışması, Pactum de QuotaLitis (Hasılı Davaya İştirak Sözleşmesi), Ücretlerin Düzenlenmesi, Alacağa Mahsuben Ödeme, Avukat Olmayanlarla Ücret Paylaşımı, Dava Masrafları ve Adli Yardım, Müvekkil Parası, Mesleki Sorumluluk Sigortası hükümlerini düzenlemektedir. Mahkemelerle İlişkiler başlıklı dördüncü kısımda ise; Mahkemede Geçerli Meslek Kuralları, Duruşmaların Adilane Yürütülmesi, Mahkemelerde Davranış, Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi, Hakemler ve Diğer Kişilerle İlişkiler hükümlerini düzenlemektedir. Avukatlar Arasındaki İlişkiler başlıklı beşinci ve son kısımda ise; Meslektaşlık Ruhu, Farklı Üye Ülke Avukatları Arasında İşbirliği, Avukatlar Arasında İletişim, Tavsiye Ücreti, Karşı Tarafla İletişim, Ücretlerle İlgili Sorumluluk, Mesleki Gelişimin Sürdürülmesi, Farklı Üye Devlet Arasındaki Uyuşmazlıklar hükümlerini düzenlemektedir.

Görüleceği üzere dünyada avukatlık mesleğine verilen önemden dolayı Avukatlık Meslek Kuralları'na önem verilmiş ve bununla ilgili düzenlemeler yapılarak avukatlığın kurumsal nitelik kazanması sağlanmaya çalışılmıştır.

[286] Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları, Genel İlkeler.
[287] Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları, M. 2.6.

1.1.5.Avukatlık Ortaklığı ve Yasal Düzenlemesi

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun[288] 44.maddesinde "Avukatların birlikte veya avukatlık ortaklığı şeklinde çalışmaları" düzenlenmiştir. Maddenin A bendinde "Aynı Büroda Birlikte Çalışma" hususu düzenlenmişken, B bendinde ise "Avukatlık Ortaklığı" hususu düzenlenmiştir. Konumuz kapsamında avukatların birlikte aynı büroda münferit veya müşterek çalışmalarının reklam yasağı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden kısaca bu konuya değinmek gerekmiştir.

Avukatlık Kanunu'nda genel olarak düzenlenen avukatlık ortaklığı ve aynı büroda birlikte çalışma durumu, "avukatlıkta reklam yasağı" konumuz açısından önem arz etmektedir. Avukatlık ortaklığı, Avukatlık Kanunu madde 44'ün yeni hali ile düzenlenen bir şirket türüdür[289]. Avukatlık ortaklığı aynı zamanda; TBB Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği 25.11.2001 Tarih 24594 sayı ile Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikte de düzenlenmiştir. Bu kapsamda avukatlık ortaklığının tüzel kişiliğe haiz olduğu, çalışmasının meslek çalışması olup ticari olmadığı ve vergilendirme bakımından da şahıs şirketlerine ilişkin hükümlerin uygulandığı genel olarak düzenlenmektedir.

Ortak avukatlık büroları ile avukatlık şirketleri, günümüzde avukatların çalışmalarını birleştirebilmelerinin iki önemli formülüdür. En az iki avukatın, bürolarını müştereken kullanmak amacıyla aralarında yapacakları bir sözleşme ile birleşmeleri durumunda, ortak bir avukatlık bürosundan bahsedilebilir. Bunlar, üçüncü kişilerle ilişkileri bakımından faaliyetlerini münferit avukat olarak yürütürler. Avukatlar günümüz zor koşullarında büro gider ve aidatlarını azaltmak amacıyla ortak avukatlık bürosu kurarak çalışmaktadırlar. Diğer hususlarda ortaklık söz konusu değildir[290]. Burada anlatılan husus Avukatlık Kanunu'nun 44.maddesinin A bendinde

[288] RG:7.4.1969/13168.
[289] Tuğrul Ansay, "Avukatlık Kanunu'ndaki Değişiklikler Ve Globalleşme", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2003, s.25.
[290] Meral Sungurtekin Özkan, **Avukatlık Hukuku**, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 1. Baskı, İzmir, 2006, s.55.

düzenlenen "*aynı büroda birlikte çalışma*" durumudur. Bu düzenlemede amaç avukatların giderlerinin azaltılmaya çalışılmasıdır. Aynı büroda birlikte çalışmak demek aynı baroya mensup birden fazla avukatın ortak bir büroda mesleki alanda çalışmalarını birlikte sürdürmeleri demektir. Bir tür gider ortaklığı olarak adlandırabileceğimiz bu çalışma şekli geçmişten beri uygulanmaktadır[291]. Bu durumda avukatlar; ortak bir büroda çalışmakta ama herkes kendi işini yapmaktadır. Giderler dışında herhangi bir ortaklık olmadığından bu müessese tüzel kişiliğe sahip değildir. Ortak bir büroda birlikte iş yürüten avukatlar, bir avukatın yanında ücretli olarak çalışan avukatlar, işlerinin büyüklüğünden dolayı şirkete dönüşmüş gibi görünen avukatların müşterek büro levhası, mektup başlığı, ve şirketmiş gibi bir görüntü oluşturması sonucu ortaya çıkacak sonuçlara katlanmak mecburiyetindedirler. Dolayısıyla meydana gelen sonuçlardan şirket niteliğine haizlermiş gibi sorumlu olurlar[292]. Bu durumun sebebi ise; vatandaşların karşılarındaki muhatabın sanki bir şirket intibaı yaratılmasına bağlı olarak oluşan beklentinin bu şekilde yükümlülük altına almaktır.

Avukatlık ortaklığı ise birden fazla avukatın mesleki çalışmalarını yürüttüğü tüzel kişiliktir. Avukatlık Ortaklığı'nın kendine has bir yapısı vardır ve hiçbir ticari şirket ile birebir örtüşmemektedir[293]. Bu tüzel kişiliğin amacı ise; alanı oldukça geniş ve kapsamlı olan avukatlığın uzmanlaşma kapsamında birden fazla kişi tarafından ayrı ayrı yapılarak müvekkil görüntü ve kapsamının artmasını sağlamaktır. Bir davanın, hukukun ayrı dallarını ilgilendirmesi halinde çalışanlar için ortaklık kolaylık sağlar[294]. Çünkü bu durumda dava konusunun analizi daha iyi yapılabilmekle birlikte mahkemeye de yardımcı olunarak süreç kısaltılabilmektedir. Ayrıca uzmanlaşmış bir kadro ile çalışma imkanının olması, verimi de artıracaktır. Avukatlık Ortaklıklarının artması ile mesleğe ve hukuka daha fazla katkıda bulunulabilecek; kurumsallaşan bu yapılar ile mesleki tecrübe ve mesleki etik değerleri yeni meslektaşlara aktarılabilecektir[295]. Çünkü uzmanlaşmanın zorladığı bir çoğulculuk ortak çalışmayı

[291] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.53.
[292] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.55.
[293] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", ss.54-55.
[294] Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, s.159.
[295] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.54.

zorunlu kılmaktadır [296]. Avukatlık Ortaklığı müvekkiller bakımından da fayda sağlayacaktır. Öyle ki, müvekkile karşı şahsi olarak sorumlu olan bir avukat yerine, Avukatlık Ortaklığı'nın tüm avukatlarının müştereken ve müteselsilen sınırsız biçimde sorumlu tutulabilecek olması müvekkiller bakımından daha sağlam bir güvence teşkil edecektir[297]. Böylece hem daha kurumsal hem daha uzman bir kuruluşun varlığı her iki taraf için daha faydalı sonuçlar doğuracaktır.

Tüm bunlara ek olarak başlığın reklam yasağı kapsamda değerlendirmesini kısaca yapmak gerekir. Şöyle ki 21.11.2003 tarih ve 25296 sayılı Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğinin *tabela* başlıklı 5.maddesine göre:

-"*Aynı büroda birlikte çalışma halinde, avukatlardan birinin veya bir kaçının adı ve soyadı veya sadece soyadı yanında "avukatlık bürosu" ibaresinin ve avukatlık ortaklığı halinde de; ortaklık sözleşmesinde belirtilen ortaklığın adı ve unvanı yanında "avukatlık ortaklığı" ibaresinin de yer alması zorunludur."*[298]

Ayrıca Yönetmeliğin *basılı evrak* başlıklı 6.maddesine göre de:

-"*Birlikte çalışma halinde; "avukatlık bürosu" ibaresi, avukatlık ortaklığı halinde "avukatlık ortaklığı" ibaresi ve ortaklıkta yer alan avukatların ad ve soyadlarının yer alması da zorunludur. Ortaklığa mensup avukatların, başlıklı kağıtlarında, kartvizitlerinde ve diğer basılı kağıtlarında; büro ya da ortaklığın adı yanında, kendi ad ve soyadlarını da kullanmaları zorunludur."*[299]

Bu hükümlere daha sonra avukatlıkta reklam yasağı kapsamında yeri geldiğinde daha detaylı değinilecektir.

1.1.6.Avukatlık Şirketleri ve Yasal Düzenlemesi

Avukatlığın yukarıda bahsettiğimiz gibi mevzuatta; aynı büroda birlikte çalışma ve avukatlık ortaklığı görünümlerine ek olarak uygulamada şirketleşerek avukatlık şirketleri oluşturması da görülebilmektedir. Avukatlık şirketlerinin

[296] Erem, **Meslek Kuralları Şerh,** s.159.
[297] Elçi, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", s.54.
[298] TBB Reklam Yasağı Yönetmeliği, m.5.
[299] TBB Reklam Yasağı Yönetmeliği, m.6.

kurulmasını isteyenler şirketleşme ile birlikte, ekonomik sorunların ve özellikle haksız "Hayat Standardı" uygulaması sonucu alınan vergi ve sorunlarının ortadan kalkacağı düşünce ve inancındadırlar. Ayrıca şirketleşmenin avukatlara uluslararası rekabet gücünü sağlayacağı, Türkiye- AB ilişkilerinin şirketleşmeyi gerekli kıldığı, liberal ekonomilerde avukatların ancak şirketleşme ile ayakta durabilecekleri, avukatlıkta uzmanlaşmanın şirketleşmeyi zorunlu hale getirdiği vb. görüşünde olanlar avukatlık şirketlerinin kurulmasını istemektedirler[300]. Bu kapsamda düşünüldüğünde uygulama ile avukatlık şirketlerinden alınan vergi miktarının düşeceği mümkün olmakla birlikte bu şirketleşmenin büyüyerek mesleğin tekelleşmesine neden olup haksız rekabet yaratacağı da olasıdır. Avukatlık şirketleri, şirketleşmeyen avukatlara karşı haksız rekabet ortamı yaratarak, şirketleşmeyen avukatlar için çalışma ortamını zamanla ortadan kaldırıp savunma mesleğinin mesleğe zarar verecek kuruluş ve örgütlerin tekeline ve eline geçebilecektir. Mesleğe yeni başlayacak avukatların, bu şirketler karşısında mesleklerini icra etmeleri ise hemen hemen imkansız hale gelebilecektir[301].

Avukatlık şirketlerinin, ticari şirket özellikleri dışında "Suigeneris- Kendine özgü" şirketler olarak kurulmalarının sağlanması dahi, bu şirketlerin ticari faaliyete yönelmelerini engellemeyerek, faaliyetlerinde kar elde etme ve kazanma ön planda olacaktır. Şirketleşme ile birlikte savunma, yargıyı oluşturan sav- savunma- karar üçlüsündeki maddi ve manevi yerini terke mecbur edilebilecektir[302]. Avukatlık şirketi bünyesinde çalıştırdığı avukatları, çalışan ve çalıştıran şeklinde iki gruba ayırarak kuruluş yasasında aksi yazılsa dahi avukatlık şirketi bir sermaye şirketi olarak kurulacak veya zaman içinde sermaye şirketine dönüşecektir[303]. Bu durumun mesleğin ticari kazanç yönüne doğru eğilim oluşturması da yüksek ihtimaldir. Bununla ilgili olarak Almanya uygulamasında Yüksek Mahkeme kararında mesleğin ticarileşmesine engel amaçlı hükümler vardır. Avukatların da mesleki hizmetlerinin icrası amacına yönelik olarak limited şirket kurabileceklerine dair Bayern Eyalet Yüksek Mahkemesinin 24 Aralık 1994 tarihli kararına göre: Avukatlık limited şirketi, herhalde esas sözleşmesi avukatın bağımsızlığını sağlamaya yönelik zorunlu asgari şartları içerdiği, özellikle şirket paylarının meslekten olmayan sermayederler tarafından

[300] Ferah, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", s.74.
[301] Ferah, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", s.75.
[302] Ferah, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", ss.73-74.
[303] Ferah, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", s.75.

iktisabının önlendiği ve şirket payları ile oy haklarının çoğunluğu limited şirkette aktif olarak çalışan avukatların elinde bulunduğu takdirde ticaret siciline tescil edilebilir[304]. Bu koşullar sağlanmaya çalışılarak şirketleşmenin zararlı yönlerinin en aza indirgenmesi ve bu şekilde kurumsallaşmanın sağlanmaya çalışılması amaçlanmaktadır.

Avukatlık şirketlerinin yukarıda belirtildiği üzere hem yararlı hem zararlı yönleri bulunabilmektedir. Konumuz kapsamında bu durumun haksız rekabet oluşturarak reklam yasağına sebep olması ihtimalinden dolayı kısaca değinmek gerekmiştir.

1.1.7.Patent Vekilliği

Bu kurum; önce "Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" olarak daha sonra adı "Patent ve Marka Vekilliği İle Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun"[305] olarak değişen kanun ile mevzuatımıza girmiştir. Ancak bu kanunun hükümlerinin çoğu 2018 yılında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararname ile mülga edilmiştir.

Kurum bünyesinde Patent, Marka ve Tasarım Vekilliği unvanları bulunmaktır. Unvanlar Türk Patent Enstitüsü tarafından yapılan yazılı sınavdan başarılı olanlara verilmektedir. Ancak bu unvanlara sahip olmak için hukuk mezunu ve avukat olmak şartları aranmadığından sınava girip şartları sağlayan herkes vekillik görevlerini yapabilmektedir. Görüldüğü üzere sınai haklarla ilgili konularda avukatlara ait olması gereken temsil, danışmanlık ve hakların korunması için girişim yapmak görevi, avukat olması gerekmeyen kişilere bırakılmakla, avukatın tekel hakkının önemli bir konuda ayrık durumu yaratılmıştır[306]. Özellikle, marka-patent vekillerinin yaptıkları ihmal ve hatalar, avukatlığın itibarını da sarsmaktadır[307]. Bununla birlikte avukatlar bu görevleri yerine getirdiklerinde olayın teknik hukuksal bilgiler içermesinden dolayı kanaatimizce avukatların ayrı bir eğitim almaları gerekmektedir.

---

[304] Abuzer Kendigelen, Fatih Doğan, "Avukatlık Mesleğinin Birlikte İcrası- Avukatlık Limited Şirketi-", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi**, Sayı 1-2, 2003, s.320.
[305] RG:19.11.2003/25294.
[306] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.161.
[307] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.32.

Yapılacak işlemler patentlerle ilgili ise bunlara ilişkin başvuruları ve diğer işlemleri patent vekilleri, markalara ilişkin başvuru ve işlemleri de marka vekilleri yürütür[308]. Vekiller, marka ve patentle ilgili hususlarda, bireyleri Enstitü nezdinde temsil eder ve kişiyle ilgili işlemleri de yürütür[309]. Vekillerin yetkileri ise kendilerine verilen yetkinin kapsamı ile sınırlıdır[310]. Vekil her başvurusu ve her müvekkili için yapacağı başvurularda ayrı ayrı vekaletnameler çıkarmalı ve ibraz etmelidir. Vekillerin vekaletname kapsamında yapacakları iş ve işlemler ile sürecin takip edilip yürütülmesi gerekmektedir.

Reklam konusunda ise Patent Vekillerinin 100 yıldan beri rakiplerine karşı haksız rekabet yaratacak şekilde reklam yapmaları yasaklanmıştır[311]. Bu kapsamda sırf marka, patent veya tasarım vekilliği yapan avukatların bu durumu tabela veya basılı evraklarında yazarak reklam yapmaları yasak olmaktadır.

1.2.REKLAM

1.2.1.Reklama İlişkin Yapılan Düzenlemeler

Reklam kavramı günümüzde her alanda kendisine başvurulan ve kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Hal böyle iken reklamla ilgili doktrinde ve mevzuatımızda tanımlar yapılmış ve reklamdan kaynaklanan haksız rekabet durumu yargı ve disiplin kararlarına işlenerek orda da genel tanımlamalar yoluna gidilmiştir. Bu bölümde bahsettiğimiz şekilde reklam kavramını açıklamaya çalıştık. Ancak reklam kavramı teknolojik gelişmelerden ve kapsamından dolayı net bir tanıma sahip olmayıp genel olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Türk Dil Kurumu'na göre reklam: "*Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol*."[312] olarak tanımlanmıştır.

[308] Samiye Eyüpoğlu, "Patent Vekilliği Mesleği", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 1, 2000, s.153.
[309] Eyüpoğlu, "Patent Vekilliği Mesleği", s.152.
[310] Eyüpoğlu, "Patent Vekilliği Mesleği", s.153.
[311] Eyüpoğlu, "Patent Vekilliği Mesleği", s.157.
[312] https://sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi: 27.10.2021).

Tanıma bakıldığında görüleceği üzere reklamla ilgili sınırlı bir açıklama yapılmamış ve "her türlü yol" denilerek de kapsamı oldukça geniş tutulmuştur.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun[313]da reklamın tanımı yapılmamış ancak ticari reklamın tanımı yapılmıştır. Kanun'un 61.maddesine göre: "*Ticari reklam, ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla geliştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurulardır*." Ticari reklamda görüleceği üzere amaç mal veya hizmetin satılmasını veya kiralanmasını sağlamaktır.

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nde[314] Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun'da olduğu gibi ticari reklamın tanımı yapılmıştır. Yönetmeliğin tanımlar başlıklı 4.maddesinin 1.fıkrasının n bendinde yer alan düzenlemeye göre ticari reklam: "*Ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak, bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurular*" şeklinde açıklanmıştır. Bu tanım fark edileceği üzere Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan tanımın aynısıdır. Bu şekilde uygulama birliğine gidilip kavram pekiştirilmiştir.

195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun (BİKK)[315] M.40/II**: "***Satışı artırmak gibi ticari gayelerle veya bir şeye veya bir fikre rağbet sağlamak gibi maddi veya manevi bir menfaat temini maksadıyla gazete ve dergilerde yazı, resim veya çizgilerle yapılan ilanlar, reklam sayılır*." denilerek reklamın ticari gayelerle ve menfaat temini için yapıldığı kabul edilmiştir. Burada yapılan tanımda reklamın hem ticari boyutuna hem de sosyal boyutuna yer verilmiştir.

[313] RG:28.11.2013/28835.
[314] RG:10.1.2015/29232.
[315] RG:9.1.1961/10702.

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Reklam Yönetmeliği'nin [316] Tanımlar başlıklı 3.maddesinin 1.fıkrasının f bendinde yapılan düzenlemeye göre: "*Reklam bir ürünün, hizmetin, faaliyetin, kurumsal kimliğin sesli, görüntülü veya yazılı olarak tanıtımını ifade eder*." denmektedir. Buradaki tanımda ise reklamın tanıtım boyutuna dikkat çekilmiş ve tanıtım çeşitleri üzerinde durulmuştur.

TRT Reklam Esaslarında M.1/B-a Reklamın tanımı: "*Kamu organlarının veya özel ve tüzel kişilerin ihtiyari olarak yayınladıkları, bir malın veya hizmetin ticari yönden tanıtılması amacını güden duyurular*"[317] şeklinde yapılmıştır.

İstanbul Ticaret Odasının Dürüst Reklamcılık Konusunda Riayeti Mecburi Mesleki Kararı M.5/a: "*Bir ürün; marka, kurum, hizmet, görüş ya da bir fikrin kitlelere iletilmesi amacıyla, bir bedel karşılığında, reklam verenin kimliğinin belirtilerek, değişik mecralarda yayınlanan mesaj*"[318] olarak tanımlamıştır reklamı. Burada dikkat edilecek olursa, reklam verenin kimliği konusuna da değinilmiştir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu Yönetmeliği'ne[319] göre reklam: "*Mal veya hizmetleri tanıtmak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek ve ikna etmek, satışını veya kiralanmasını sağlamak ya da artırmak amacıyla kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından bir bedel ödenerek herhangi bir vasıta ile yayımlanan pazarlama haberleşmesi niteliğindeki duyuru*" olarak tanımlanmıştır. Burada reklamın bir bedel karşılığında ve vasıta ile yayımlanması ağır basmaktadır.

Danıştay 10.Dairesinin 21.03.2005 tarih, 2004/11660 esas, 2005/1108 karar sayılı ilamında reklam: "*Bir ürün veya hizmetin alım, satım veya kiralanmasını geliştirmek, bir amaç veya düşünceyi yaymak veya reklamcının istediği başka etkileri oluşturmak amacıyla, ücret veya benzer bir karşılık ile iletim zamanında reklamcıya tahsis edilen kamuya yönelik duyurular*" [320] olarak tanımlanmıştır. Danıştay bu kararında reklamı kamuya yönelik bir duyuru olarak nitelemektedir. Bir diğer

[316] RG:26.8.2009/27331.
[317] Hayrunnisa Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, 2004, s.65
[318] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması"**,** s.66.
[319] RG: 16.8.1995/22376
[320] Semih Sırrı Özdemir, **Haksız Rekabet Kavramı Açısından Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar**, 12 Levha Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2013, s.38-39.

kararında da Danıştay 8. Dairesi: "*Reklam, ticari, sınai ve diğer bir kuruluşu tanıtmak veya herhangi bir malın satışını artırmak amacıyla kullanılan çeşitli yolardır*."[321] Bu kararda da reklamın amacının bir kuruluşun tanıtımı veya malın satışı olarak değerlendirilmiştir.

1.2.2.Reklam Kavramı ve Reklamın Amacı

Reklam; geçmişten günümüze süregelen bir iletişim ve bilgilendirme aracıdır. Reklam; üretilen ya da pazarlanan bir malın veya hizmetin topluma, yani bu maldan veya hizmetten yararlanabilecek durumda bulunan kimselere tanıtımını yaparak satışının artmasını sağlamak, mal veya hizmete imaj kazandırıp potansiyelini artırmak amacıyla hazırlanan, içerisinde bu reklamı yaptıran firmanın adının veya mal ve hizmet markasının bulunduğu ve bu bilgilerin yazılı, işitsel ya da görsel biçimde dışarıya yansıtıldığı bir iletişim aracıdır[322]. Bu araç vasıtasıyla toplum bu tür mal veya hizmetlerden haberdar olup seçimlerini ona göre yapmaktadır. Çağımızda teknolojinin ilerlemesi, aynı ürünü üreten ve aynı hizmeti verenlerin sayısının artması sonucu rekabet de artarak çoğu alanda mecburen reklama başvurulmaktadır[323]. Böylelikle reklam, çağımızda alıcıya ulaşmada en etkili araç olmuştur[324].

Reklam, herhangi bir etki yaratmak amacıyla hedef kitleye iletilen açıklama(beyan) şeklinde tanımlanabilir[325]. Yaratılan bu etki sayesinde reklamı yapılan mal veya hizmete yönelik olarak talep durumu değişebilmektedir. Bu şekilde reklam, toplumun çoğunu veya bazı kesimini ilgilendirerek maddi çıkar veya başka türlü fayda sağlamak gayesiyle, herhangi bir şekilde yapılacak tanıtım faaliyeti, överek dikkat çekme ve özendirme faaliyeti olarak ifade edilebilir[326]. Tanımda reklamın hangi

[321] Danıştay 8.Dairesi, 5.5.1976, 141/1513.
[322] Filiz Saraç, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağı", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 80, Sayı 1, 2006, s.41.
[323] Nadire Özdemir, Funda Algın, Deniz Şahin, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", **Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi 24 Sempozyum,** s.181.
[324] Recep Akcan Ve İbrahim Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı, Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan,** Alkım Yayınevi, Birinci Basım, Eylül 2003, İstanbul, s.83.
[325] İfakat Balık, **Haksız Rekabet Hukuku Açısından Karşılaştırmalı Reklam**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s.11.
[326] Yüksel Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", **Hukuk Kurultayı 2004**, Ankara, s.206.

yoldan yapılacağına dair bir netlik bulunmasa da; reklamın asıl amacının etki yaratarak dikkatleri üzerine çekmek olduğu belirtilmiştir.

Reklam mal veya hizmete olan talebin artırılmasını sağlayan aktif bir davranıştır[327]. Haliyle reklamda amaç; malı veya hizmeti tüketiciye tanıtarak o mal veya hizmetin tüketici tarafından tercih edilmesini sağlamaktır[328]. Bu şekilde reklam genel mahiyetiyle ticari, sınai ve diğer bir kuruluşun tanıtımını yapmak veya herhangi bir malın tercih edilmesini sağlamak gayesiyle başvurulan birtakım yollara verilen addır[329]. Belirtildiği üzere reklamda amaç tanıtımdır. Tanıtım yapılarak mal veya hizmet kamuya tanıttırılacak ki bu şekilde o mal veya hizmet üzerinde talep oluşturulmaya çalışılacaktır. Böylece reklamla asıl amaca ulaşılmış olunacaktır.

Reklamda bir mal veya hizmetin satışını artırmak için tanıtım yapmak esastır. Tanıtımda malın yazılı ve sözlü tanıtımı yapılarak tüketicilere ulaştırılması amaçlanmaktadır[330]. Mal veya hizmeti üreten ya da satan kişi bunları tüketicilere tanıtarak tercih edilmesini amaçlar[331]. Yani kısacası reklamlarda amaç tüketicilere ulaşmak ve onları o malı veya hizmeti almaya zorlamaktır[332]. Bu kapsamda asıl önemli olan reklam ile tüketicilerin o mal veya hizmete rağbet göstermelerini sağlamaktır. Reklam yapan kişiler de daha çok o mal veya hizmetin üretici ya da satıcısı konumundaki kişilerdir[333]. Bu kişiler çoğunlukla kendi menfaatlerine uygun yarar sağlamak için reklam yoluyla tanıtım faaliyetlerine girişmektedirler. Belirtildiği üzere amaç; yapılan tanıtım faaliyetlerinin tüketiciler üzerinde etki yaratmasını sağlamaktır.

Reklam kavramının rakipler arasındaki rekabetten ve küreselleşmeden kaynaklı özelliğini değiştirip geliştiğini söyleyebiliriz. Avukatlıkta reklam yasağının en önemli amaçlarından biri; avukatlar arasındaki rekabetin haksız rekabete dönüşmesini engellemektir. Şöyle ki reklamlarda rekabet unsuru arttığı için tanıtımdan ziyade tüketiciyi yönlendirecek şekilde gelişmiştir. Bu durumda da reklamın ikna etme

---

[327] Selçuk Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı, Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına ARMAĞAN,** Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., Haziran 2006, İstanbul, s.675.
[328] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.69.
[329] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.116.
[330] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.67.
[331] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.68.
[332] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.67.
[333] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.70.

niteliği tanıtım özelliğinden daha baskın hale gelmiştir [334] . İş verilmesini yönlendirmeyen eylemlerin de reklam olarak kabul edilmeyeceği açıktır. Diğer bir deyişle, salt "tanıtma", "bilgi verme" mümkün ve caizdir[335]. Ancak bu bir reklam faaliyeti değildir ve önemli olan gerçekleştirilen eylemin; reklam verenin hizmetinin veya ürününün tanıtılması ve satın alınmaya da özendirilmesidir.

Reklamın; üreticiler, mal veya hizmet sunucuları için bir hak olduğu söylenebilir[336]. Çünkü bir malı veya hizmeti satanların reklam ile satış hacimlerini artırması ve aynı şekilde tüketicilerin bu mal veya hizmetten haberdar olması reklamın iki tarafın menfaatlerini korur nitelikte bir hak olduğunu gösterir.

Reklam, "serbest rekabet" kavramı içinde yer alır[337]. Rakipler reklam yoluyla kendi ürün veya hizmetlerini tanıtıp bunlara yönelik talebi artırarak birbirlerine karşı rekabet etmiş olmaktadırlar. Bu rekabet ortamı da serbest rekabet şeklindedir. Günümüzde, çoğu ülkede rekabet özgürlüğü sağlayacak serbest piyasa ekonomisi hâkimdir[338]. Rekabet ortamının hukuka uygun bir şekilde olması rekabet özgürlüğü kadar önem arz etmektedir. Ayrıca rekabet nasıl doğruluk, dürüstlük ve iyi niyet kurallarıyla sınırlı ise, reklam da en geniş şekilde uygulandığı ticari faaliyetlerde dahi ancak belli kurallar içerisinde kabul görmektedir[339]. Bu kapsamda reklam yapma hakkı her ne kadar rekabet özgürlüğüne dayansa da bu hakkın sınırı dürüstlük kuralı ile çizilmiştir. Reklam veren kişi, reklam yaparak tüketiciye karşı dürüst davranma yükümlülüğü altına girmektedir[340]. Dürüstlük kuralına aykırı yapılan reklamlar ise koşulları oluşmuşsa aldatıcı reklam olarak nitelendirilip buna yönelik yaptırımlara maruz kalmaktadırlar.

Ticari hayatta herkesin kendisini, başkalarını, kendisi veya bi başkasının faaliyetlerini ve ürünlerini övmesi ile rakiplerinden üstün olduğu yönünde tanıtım yapması tabiidir. Ancak bunların yanlış veya yanıltıcı(aldatıcı) şekilde yapılması

[334] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.71.
[335] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.675.
[336] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.85.
[337] Faruk Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, Ankara Barosu Yayınları, 4.Baskı, Ankara 2007, s.91.
[338] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması", s.65.
[339] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.206.
[340] Ender Canan Eroğlu, "Aldatıcı Reklamlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 2005, s.19.

haksız rekabet oluşturur[341]. Reklam aslında tanıtım faaliyetidir. Fakat bu faaliyetin hem tüketicileri hem rakip kişi veya kurumları aldatmaması için bazı tedbirlerin alınması şarttır[342]. Aldatıcı reklama başvuranların rakiplerine nazaran tüketiciler nezdinde emeğinin sonucu olmayan, hak etmediği bir etki sağlamaya yönelmiş kabul edilir. Bundan müşteriler ve rakip kuruluşlar zarar görür[343]. Kişilerin bu tür zararlara maruz kalmaması için reklamın sınırları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu sınırlara uygun hukuki çözümler de sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda haksız rekabete dayalı davalar örnek olarak gösterilebilir.

Reklamda amaç bir mal veya hizmete yönelik talebi artırmaktır. Bu şekilde bir gaye olmadan sadece manevi çıkar sağlamak ya da bir fikri yaymak gibi gayelerle yapılan tanıtım faaliyetleri reklam kapsamına girmemektedir[344]. Reklamda iki taraf vardır. Taraflardan biri para verip reklam veren kişi, diğeri ise parayı alıp reklamı yayınlayan kişidir[345]. Reklamda amaç görüldüğü üzere ekonomik bir menfaattir. Hukukumuzda reklam kavramı ile ilgili bir düzenlemenin; hukuki manada olmaması reklamın ekonomik bir terim olmasından ileri gelmektedir. Reklamda rekabet özgürlüğü, reklam verenin bu rekabet hakkını kötüye kullanmasına neden olabilir. Hukuk, ancak hakkın kötüye kullanılması halinde olaya müdahale etmektedir[346]. Bu haliyle de yukarıda bahsettiğimiz özgür ve serbest rekabet ortamının sınırlarını oluşturur.

Reklam doğası itibariyle kişileri yanıltmaya yakındır[347]. Reklamın tarafsız, tamamen gerçekçi olması reklamın doğasına aykırı olduğundan aranmaz[348]. Çünkü reklamda amaç; tanıtımı yapılan şeye yönelik talebin artırılarak ekonomik kazanç sağlanmasıdır. Reklamda üretilen mal veya hizmetin üstün nitelikleri tanıtılırken ve satışının arttırılması hedeflenirken üretici veya tüketicinin mal veya hizmetin zayıf ya

[341] İsmail Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, Seçkin Yayınları, 11. Baskı, Eylül 2018, s.277.
[342] Ertuna Kara, "Yargıtay Kararları Işığında Haksız Rekabet Açısından Aldatıcı Reklamlar", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 90, Sayı 4, 2016, s.293.
[343] Semih Güner, **Avukatlık Hukuku**, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 2011, s.515.
[344] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.68.
[345] Şamil Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 67, Sayı 4, 2009, s.129.
[346] Eroğlu, Aldatıcı Reklamlar, s.17.
[347] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.70.
[348] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.70.

da yetersiz yanlarını belirtmesi ve tarafsız olması beklenemez[349]. Alıcıyı etkilemek için reklam yoluyla değişik yöntemler kullanılmaktadır. Reklamlarda, abartılı ifade ve görüntülere sıkça yer verildiği görülmektedir[350]. Reklam ile alıcılar müşteri durumuna getirilmek istenmektedir.

Reklamda bir diğer önemli husus ise reklam verenin kim olduğunun belli veya anlaşılır olması gerektiğidir[351]. Uygulamada pek görülmemekle birlikte üretici veya satıcı dışında üçüncü kişiler de reklam yaptırabilir[352]. Ancak reklamda taraflardan ziyade reklamı yapılan husus öne çıkmaktadır.

Görüleceği üzere reklam ile ürün veya hizmetin tanıtımı en geniş çerçevede yapılabilmekte fakat bunun da sınırlarına dikkat edilmesi gerekmektedir.

[349] Eroğlu, "Aldatıcı Reklamlar", s.19.
[350] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.83.
[351] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.68.
[352] Özdemir, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması", s.70.

İKİNCİ BÖLÜM

AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI

2.1.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞI DÜZENLEMESİ

Avukatların mesleklerini icra ederken birtakım yollara başvurduklarını ve bu yolların başında reklamın geldiğini önceki başlık altında belirtmiştik. Ancak mesleğin onur ve saygınlığından dolayı bu tür reklamların sınırlandığını da belirtmiştik. Bu başlık altında avukatların reklam yapmasının ölçüt ve sınırlarını, bilgi vermek, tanıtım yapmak ile reklam yapmanın ayrımına ilişkin durumları, avukatın ne şekilde reklam yapabileceğini, yapacağı reklamın sınırlarını, avukatın reklam yapmasının hangi durumlarda ve niçin yasaklandığını ele alacağız. Öncelikle avukatların niçin reklam yoluna başvurduklarına bakacağız.

2.1.1.Avukatlık Mesleğinde Reklamın Yeri

Avukatlık mesleğinde avukatların dosya almalarının ne kadar önemli olduğuna daha önce değinmiştik. Avukatların geçimlerini sağlayabilmeleri için düzenli olmasa da belli düzeyde gelir elde etmeleri gerekir. Büro ve diğer giderleri olan avukatların en azından bu giderlerini karşılayacak gelirlerinin olması gerekmektedir. Buna ek olarak avukatların her meslek erbabı gibi emeklerinin karşılığını almaları beklenir ve gerekir. Avukatlar; artan meslektaş sayılarından dolayı potansiyel iş kayıplarını engellemek ve mesleklerini sürdürebilmek için birtakım faaliyetlerde bulunurlar. Günümüz artan teknolojik gelişmeleri ve küreselleşen dünyada bu faaliyetler çoğunlukla reklam aracılığıyla yapılır. Belirttiğimiz üzere günümüz koşulları ve artan avukat sayısı avukatları bu şekilde alternatif yollara sevk etmiştir. Eskiden sayıları oldukça az olan avukatların bu şekilde reklam yapmalarına gerek duyulmamıştır. Ticari ilişkilerin henüz bugünkü yoğunlukta karşımıza çıkmadığı dönemlerde

avukatların ekonomik yönden önemli sayılabilecek kaygıları bulunmamaktaydı. Sosyal durumu avukata müşterileri karşısında gerçek ve faydalı bir bağımsızlık sağlıyordu. Bu bağımsızlık avukatın müşteri aramasını ve dolayısıyla, reklam gibi, amacı müşteri arayışı olan çarelere başvurmasını gerektirmiyordu. Ancak, ticari ilişkilerde sınırların yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlaması ve özellikle avukat sayısının artması avukatları reklam yaparak müşteri arayışı taktikleri geliştirmeye sevk etmiştir[353]. Diğer bir deyişle ekonomi ile birlikte hukukun kapsam alanının artması ve toplumun haklarını aramaya yönelik bilincinin artması ile oluşan hukuk piyasasında avukatlar, tanıtımları amacıyla reklam yoluna başvurmaya başlamışlardır [354] . Avukatların diğer rakipleri arasından kendilerini göstermeleri ve öne çıkarmaları için reklam yoluna başvurdukları gerçeğinden dolayı birtakım düzenlemelere gereksinim duyulmuştur. Bu nedenle bu durumda müvekkil sayısını artırıp portföyünü genişletmek isteyen avukatın reklam yapmasına yönelik kısıtlamaların doğru bir oranda ve mesleğe zarar vermeyecek biçimde yapılması kritik bir öneme sahiptir[355].

Avukatın her eylemi veya söylemini reklam kabul etmek hakkaniyete aykırı olacaktır. Avukatın yaptığı şey; dava konusu olan veya olmayan bir konu hakkında bilgi vermek olabileceği gibi, reklam seviyesinde olmayan kendi tanıtımını yapmak da olabilir. Bu yüzden bu ifadelerin anlamını iyi bilmek gerekir ki reklam yasağının kapsamını düzgün bir şekilde çizebilelim. Bu sebeple avukatın kendi tanıtımı gayesiyle topluma dönük yaptığı tanıtımlar ve verdiği bilgiler reklam yasağı kapsamı dışında olacaktır. Bu tür amaçlarla toplumun bilgilendirilmesi reklam yasağı gibi bir duruma sebebiyet vermez. Aksi durumda avukat oldukça sınırlandırılmış olacak ve avukatın her hareketi reklam olarak değerlendirilip bu durum mesleğe zarar verecektir[356].

Avukatın Avukatlık Kanunu'ndan gelen birtakım hakları vardır ki bunlar avukatın tanıtımını yapmayı sağlar. Avukatın kartvizit bastırması ve bunu dağıtması, tabela yaptırıp bunu bürosunun olduğu binanın Yönetmelikte yer alan kısımlarına asması gibi eylemler de avukatın tanıtımını yapar niteliktedir. Avukat bu şekilde

[353] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.673.
[354] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.184.
[355] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.728.
[356] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.730.

tanıtımını yapmaya mecburdur. Avukat tanıtımını yapamazsa, iş alması veya işlerini geliştirmesi çok zor olacaktır[357]. Ancak yalnızca tanıtımın avukatların iş alması için yeterli olup olmadığı ise tartışmalıdır. Meslek ahlak ve gerekleriyle bağdaşması, gerçeklere aykırı olmaması, kanuna ve ahlaka ters düşmemesi kaydıyla bütün tanıtım faaliyetleri serbest olması gerekmektedir. Tanıtım araçlarından serbestçe yararlanılması gerekmektedir[358]. Ayrıca reklamın tanımının yapılmamış olması ve Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesinde geçen "*her türlü girişim ve eylem*" ibaresinin açık olmayışı da reklam ile tanıtımın somut olarak ayrımını zorlaştırmaktadır. Hayatımızın her alanına sirayet etmiş reklamın herhangi bir tanımının yapılmamış olması, yapılan yorumları zorlaştırmakta ve bazen oldukça dar bazen de oldukça geniş yorumlamalara sebep olmaktadır. Bu sebeple reklam ile tanıtım arasında ayrımı oluşturacak bir çizginin çizilmesi ile reklamın tespiti konusundaki zorluklar da giderilmiş olacaktır[359]. Ancak bu belirsizlikler Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesine dayanılarak çıkarılan Reklam Yasağı Yönetmeliği ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu yönetmeliğe ek olarak hangi teşebbüs ve hareketlerin reklam sayılacağına baro disiplin kurulları karar vermektedir[360]. Baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin verdiği kararlar ile bu yasak somutlaşmaktadır. Bununla birlikte avukatın sınırlı da olsa şartlarını sağlayarak verdiği bilgilerin reklam yasağı kapsamına girmediğini belirtmek gerekir. "Bilgi verme" sınırını aşan ve özellikle "ilgi çekme" çabası içeren veya doğrudan doğruya "övgü ile müşteri celbi" diyebileceğimiz bir gayretin sarf edildiği durumlar kabul edilmemelidir[361]. Bilgi verme de belli sınırlar dâhilinde verilmelidir. Başka bir deyişle; verilen bilginin doğru ve gerçek olması, meslek ilkelerine riayet edecek şekilde olması, ayrıca gereksiz yere bilgi verilmemesi gerekmektedir[362]. Bu konuda Türkiye Barolar Birliğinin verdiği bir karara göre: "*Avukatların kamuya sunduğu bilgilerde 'bilgi verme hakkı' nı kullandığının kabul edilebilmesi için sunulan bilginin 'doğru ve gerçek bilgi' olması, 'verilmesinde gereklilik olanlarla sınırlı olması', 'objektif sınırlar içinde verilmesi' ve 'meslek ilkelerini ihlal etmemesi' zorunludur.*"[363]

[357] İlker Hasan Duman, Reklam Yasağı, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 3, 1992, s.361.
[358] Duman, "Reklam Yasağı", s.361.
[359] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.129.
[360] Duman, "Reklam Yasağı", s.360.
[361] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.211.
[362] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.731.
[363] M. Lamih Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2.Baskı, Nisan 2011, s.135.

Belirtildiği üzere bu şartlara uygun olarak yapılan söylemler bilgi verme olarak kabul edilip reklam yasağı kapsamında değerlendirilmemektedir.

Avukatların reklam yapmaları nadir olsa bile – tabii bunda avukatlık mesleğinin icrasının kanuni bir tekele bağlı olmasının, yani dava takibi bakımından avukatlık tekelinin bulunmasının da etkisi vardır- rekabete dayalı bir ortamda mesleklerini icra etmektedirler[364]. Avukat mesleğinde gelir elde etmek istiyorsa; hem mesleki olarak daha yetkin olmalı hem de müvekkil çeşidini artırarak daha fazla tanınmayı sağlamalıdır[365]. Daha fazla tanınmışlığın getirdiği dosya ve müvekkil artışı ile avukatlar daha fazla gelir elde edeceklerdir. Ancak bu sebeple avukatın meslektaşlarına karşı haksız kazanç içerisine girmemesi için yapacağı reklamın belli sınırlarının olması kabul edilmiştir. Hatta bazıları avukatın reklam yapmasına dahi gerek görmemiştir. Doktrindeki bazı hukukçulara göre avukatın bizzat kendisinin reklam yapması hoş görülmemiştir. Avukatların reklamını kendi müvekkilleri ve verdikleri emeğin yapacağı söylenmiştir. Ali Haydar ÖZKENT'e göre müvekkiller avukatın para ve emek harcamasına gerek olmaksızın reklamını yaparlar ve bu durum avukatın reklam yapmasına gerek olmadığını düşünen hukukçular tarafından da desteklenmektedir. Avukat bilgisi ve yaptığı savunmalar ile kendi reklamını yavaş yavaş yapmaktadır[366]. Avukatın reklam için fazladan uğraşmaması görüşüne sahip birçok hukukçu bulunmaktadır. Bu şekilde avukat reklam yapıyor imajını yaratacak her durumu da engelleme yükümlülüğü altındadır[367]. Buna ayrıca avukatlığın kamu hizmeti niteliğinin de sebep olduğu söylenebilir. Avukat ile müvekkili arasındaki ilişkide kamu hukukuna ilişkin kuralların da müdahalede bulunması sebebiyle avukat reklam ile değil mesleki faaliyeti ile itibarını kazanmalıdır. Avukatların reklam yapmasının onlara ve mesleğe zarar verdiğine ilişkin İsviçre Federal Mahkemesinin ceza kararı gerekçesinde de şu hususlara değinilmiştir: "*Avukatlar, adaletin yardımcısıdır. Gürültülü, gösterişli ve ticari bir reklam yalnız onlara zarar vermekle kalmaz, adaletin itibarını ve dolayısıyla devletin asıl kurumlarından birini zedeler*."[368]

[364] Seyithan Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan**, Alkım Yayınevi, Birinci Basım, Eylül 2003, İstanbul, s.170.
[365] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.727.
[366] Özkent, **Avukatın Kitabı,** s.551.
[367] Meral Sungurtekin Özkan, "Yazılı ve Görsel Basın Yoluyla Yapılan Avukatlık Reklamı"**, İzmir Barosu Dergisi**, Sayı 1, Ocak 1998, S. 22.
[368] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.218.

Reklam yoluyla halkın etki altına alınmasından avukatlık hizmetlerinde kaçınılmalıdır [369] . Avukatın çoğunlukla bu tür hareketlerden kaçınması beklenmektedir.

2.1.2.Avukatlık Mesleğinde Reklam Yapma Gerekçeleri

Avukatlığın bir yandan serbest meslek oluşu rekabeti ve dolayısıyla reklamı gerekli kılmakta diğer yandan kamusal niteliği ve saygınlığı avukatlara birtakım yükümlülükler yükleyerek onları sınırlandırmaktadır. Bu kısıtlamalara değinmekte fayda görmekteyiz. Aldıkları hukuki eğitim sonucu adaletin sağlanması gibi önemli bir amaca hizmet eden kimselerin toplumsal değerlerinden dolayı yasa koyucu avukatlık mesleğine giriş ve mesleğin gerçekleştirilmesinde bazı sınırlamalar düzenleyerek avukatlık mesleğini yapanlara birtakım yükümlülükler yüklemiştir[370]. Avukatın yargı faaliyetine tabi bulunması ve meslek anlayışına bağlı olarak ortaya çıkan bazı yükümlülüklerinin varlığı, onun mesleki bağımsızlığına halel getirmez. Zira objektif temeli olan yükümlülükler, haklı özgürlüğün hiçbir şekilde sınırlanması anlamına gelmez. Aksine bu gibi yükümlülüklere uyma, avukata gerçek bağımsızlığın yolunu açar[371]. Bu gibi kısıtlamalar ile avukatlık mesleği korunmaya çalışılmıştır. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 2003 yılında verdiği bir kararda; Avukatlık Kanun'una göre kamu hizmeti ifa eden avukatın bu niteliği dikkate alınarak kendisine uygulanan reklam yasağında amaç avukatın müvekkil ya da başka kimselere bağımlı olmasını engellemek, mesleğin ticarileşmesini önleyerek mesleğin zarara uğramasını engellemek amaçlanmıştır[372]. Kararda esas alınan görüşe göre; avukatlığın kamu hizmeti niteliğinin varlığı ve bağımsızlığının korunması için reklama gerek görülmemiştir. Ancak kararın 2003 yılında verildiğini ve o günden bugüne bu tür görüşlerin yumuşadığını da aşağıda daha ayrıntılı olarak belirteceğiz.

Aslında avukatlığın kamu hizmeti niteliğinden dolayı avukatın reklam yapması gereksiz görülmekte fakat avukatlığın aynı zamanda serbest meslek niteliğinde olması gelir elde etmek amacıyla rekabet edilmesini mecbur hale getirmektedir[373]. Avukatlık

[369] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.451.
[370] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.1.
[371] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, s.29.
[372] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları** s.134.
[373] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.728.

serbest bir meslek olduğundan rekabet gerekçesiyle reklam yapması doğal fakat bu durum bir yandan da kamu hizmeti olan avukatlığa sınırsız bir şekilde reklam yapma hakkını vermez. Bu durumda avukatın kısıtlanmadan reklam yapması kamunun çıkarlarına aykırı olacaktır[374]. Tamamen serbest bir şekilde yapılan avukatlık faaliyetinin vatandaşı güvence altına aldığı söylenemez[375]. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 1998 yılında verdiği bir kararda; "*Reklam yasağı ile ilgili hükümlerin, bir kamu görevi olan avukatlık mesleğini, iş temini konusunda meslektaşlar arasında haksız rekabet yaratmak, mesleğin ticarileştirilmesi ve avukatın müvekkilleri karşısında bağımsızlığını kaybetme tehlikelerine karşı korumak için getirildiği de açıktır*."[376] Bu kapsamda avukatlığın; yargının kurucu unsurlarından oluşu avukatların bazı kısıtlamalara tabi olmalarını mecbur kılar[377]. Avukatın yerine getirdiği mesleğin, saygınlığından ve kamusal niteliğinden dolayı bu şekilde birtakım kısıtlamalara tabi tutulması onun yaptığı işten gelir elde etmesini engellememektedir. Avukat, rekabet özgürlüğünden ve ticari alandan kaynaklı tüm haklarından vazgeçmemiştir. Fakat ticaret ve rekabet özgürlüğünü sınırlayıcı bazı hükümlere uymak durumundadır[378]. Avukatlık mesleğinin, ticari realitelerin tamamen dışında bulunduğu iddiası haklı değildir. Avukatlar, kendilerine özgü meslek ahlakına sahip ise de, faaliyetlerini serbest rekabet piyasasında yürütürler. Kazanç elde etmek gayesiyle çalışırlar ve mali menfaatlerini tamamıyla ihmal edemezler. Önemli olan, kar amacı gütmemeleridir[379]. Avukatlık mesleği 193 sayılı Gelir Vergisi Kanun[380]unun 65.maddesi gereğince: "*Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır*"[381] serbest meslek niteliğindedir. Bu hüküm ve Avukatlık Kanunu'nun 1.maddesi gereğince serbest meslek sayılan avukatlıkta amacın ticari kazanç olmadığı görülecektir. Ticaret yapmak; doğrudan veya dolaylı olarak avukatlara

[374] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.727.
[375] Abel, "Avukat Sayısını Belirleyen Faktörler: Olan Ve Olması Gereken", s.512.
[376] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları** s.133.
[377] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.728.
[378] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.282.
[379] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.464.
[380] RG:6.1.1961/10700.
[381] Gelir Vergisi Kanunu, m.65.

yasaklanmıştır[382]. Bu durum avukatların hem tamamen mesleklerine odaklanmalarına engel olmakta hem de yaptıkları ticaretle avukatlık mesleğinin onuruna ve etik kurallarına aykırılık oluşturmaktadır. Buradaki ayrıntıya dikkat edilmelidir. Ticari olarak gelir elde eden avukatlık mesleğinde, kar amacı güdülmez ve buna yönelik eylemler de sınırlanmıştır. Bu sınırlamaların amacı avukatlıkta haksız rekabetin önlenmesidir. Avukatların reklam yapması hiçbir şekilde kısıtlanmazsa; avukatlık mesleği ticari bir hal alacak ve mesleğin sağlamaya çalıştığı kamu yararı da bununla birlikte zarar görecektir[383]. Çünkü avukatlık mesleğine ilişkin reklam konusunda mevcut olan sınırlamalarda ortaya çıkacak gevşeklik veya yumuşama, kolaylıkla ticari biçimdeki bir rekabete yol açabilecektir[384]. Bu ise sürekli dile getirdiğimiz üzere avukatlığa, saygınlığına ve geleceğine büyük zarar vermektedir. Ülkemizde ve diğer çoğu ülkede yer alan bu sınırlamalar reklam yasağı olarak adlandırılmaktadır. Bu yasaklar kapsamında yer alan birçok düzenleme mevcuttur. Bu düzenlemeler esas alınarak verilen disiplin ve yargı kararlarıyla da reklam konusunda genel bir çerçeve çizilebilmektedir.

2.1.3.Avukatlık Mesleğinde Reklam Olarak Görülen Bazı Hususlar

Hangi eylemin reklam olarak görüldüğüne ve yasaklandığına dair birkaç örnek vermemiz gerekir. Avukat, farklı tedavi çeşitleri bulmuş doktorlar gibi reklam yapamaz ve ilaç satıcıları gibi ilan veremez[385]. Bunlarla birlikte avukatın alacağı veya aldığı davada; davayı kazanacağını garanti etmesi ya da davayı kaybederse yargılama giderlerini karşılayacağını söylemesi de reklam niteliğinde olup yasaktır[386]. Bu konu ile ilgili olarak Danıştay 8.Dairesinin verdiği aynı nitelikteki bir kararda: "*Avukatın müvekkilleriyle yapmış olduğu ücret sözleşmesinde davayı kazanacağını taahhüt etmesi ve davayı kaybetmesi halinde masraf ve vekâlet ücreti almayacağını bildirmesi reklam mahiyetindedir*" [387] ibarelerine yer verilmiştir. Aynı şekilde, avukatın iş sağlamak amacıyla, vekâlet verebilecek kişilere mektup yazması veya yılbaşı kartı

[382] Özkent, "Genç Avukatlarla Gizli Konuşmalar", s.305.
[383] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.728.
[384] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.463.
[385] Özkent, "Genç Avukatlarla Gizli Konuşmalar", s.308.
[386] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.106.
[387] Danıştay 8.Dairesi, 7.1.1976 Tarih, 4395/26 Sayılı Kararı.

göndermesi reklam niteliğindedir[388]. Bir insanı avukat olarak tanıtmaya, halkı belli bir avukatı yeğlemesine avukatlık hizmetinden yararlandırmaya yöneltmeyi amaçlayan etkinlikler reklam sayıldığı gibi bir avukatın emeğini, çalışmalarını, hizmetini tanıtmak ve övmek için tasarlanmış duyuru, ilan, film ve bunların içeriği de reklam sayılmaktadır. Öte yandan bir avukatın "avukatlığının" reklamını yapması, onun halk tarafından tanınması yolunda çaba göstermesi ve dikkatleri onun üzerine çekmesi reklam sayılmaktadır[389]. Kullanılan kâğıtlarda klişeye yer verilmesi, duvar pano gibi yerlerde avukat veya avukatlık mesleğiyle alakalı olarak reklam niteliğinde yazılar yazılması, resimler çizilmesi veya medyada bu şekilde tanıtımların yapılması, belli bir müşteri kitlesine mesajla gönderilmesi gibi eylemler reklam yasağı kapsamında yer alan eylemlerdir[390]. Bu şekilde mesleğin ahlakıyla bağdaşmayan reklam faaliyetleri her ülkede belli ölçütlerde yasaklanmıştır.

2.1.4.Avukatlıkta Reklam Yasağı Düzenlemesini Destekleyen Görüş

Doktrinde avukatlıkta reklam yasağını destekleyen görüşler de mevcut olup buna ilişkin dayanaklar da bulunmaktadır. Bu kimseler; avukatın bağımsızlığı, avukatlığın kamu hizmeti oluşu ve vatandaşın güveninin korunması gibi birçok sebep sunmaktadırlar. Bu hukukçulara göre yasağın birçok sebebi var. Serbest ve yoğun reklama izin verildiği takdirde avukatlık hizmetinin maliyetinin artması ve avukatlık ücretlerinin bundan etkilenmesi[391] bu sebeplerden biridir. Serbest ve sürekli reklam imkânı, avukatlık hizmetinin ücretlerini de etkilemesi de yasağın bir başka gerekçesidir. Bir ürünün tanıtımında kullanılan pahalı reklam kampanyalarının avukatlıkta kullanılmasına olanak tanımanın avukatlık hizmetlerinin pahalılaşmasına sebep olacağı düşüncesi[392]bir diğer yasak gerekçesi olarak sunulmaktadır. Reklamın, vekâlet ücretlerini artırarak, avukatlık hizmetlerinin pahalılaşmasına yol açması[393] da bir diğer sebeptir. Reklam yasağının, kişisel yeteneklerin öne çıkmasına ve avukatlık hizmetinin ucuzlamasına da yardım etmesi[394]; Reklam yasağının, avukatlık mesleğinin

[388] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.107.
[389] Duman, "Reklam Yasağı", ss.359-360.
[390] Duman, "Reklam Yasağı", s.360.
[391] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.674.
[392] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, ss.465-466.
[393] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.95.
[394] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.95.

ticarileşmesini ve haksız rekabeti engellemesi[395]; Ticari endişelerin ve rekabetin mesleği etkilemesine ve mesleğin önüne geçmesine izin verilmesinin düşünülemeyeceği görüşü[396], ticari reklamın sadece avukatlara zarar vermekle kalmadığı, adaletin itibarını ve dolayısıyla mahkemelere ve adalete olan güveni de zedelemesi[397]; Reklam yapan avukatın, müvekkiline karşı sahip olması gereken bağımsızlığını koruyabilmesi durumunun zorlaşması[398]; Avukatın yaptığı işe gösterdiği saygısı ve müvekkiline karşı güvence altına alması lazım bağımsızlığının farkında oluşu, onun, müvekkilini "müşteri" olarak adlandırıp başka müşteriler aramak amacıyla reklama başvurmasına engel olması düşüncesi[399]; Reklam sonucu üstlenilecek ve takip edilecek davalar adalete ve adaletli kararlara olan güvene zarar verebilmesi[400]; Avukatlık bir kamu hizmeti olduğu için avukatların reklam yapması bu duruma ters düşüp mesleğin onurunu zedelemesi; Reklamın sınırı aşılarak yapılan abartılı reklamların hak arayanlar tarafından bazı yanlış anlamalara sebep olabilmesi gibi gerekçeler öne sürülerek reklam yasağı düzenlemesi desteklenmiştir.

Bütün meslekler saygıdeğer olmakla birlikte avukatlık mesleğinin belirli özellikleri vardır ve bu özellikler avukatlık mesleğini yürütenlerin daha dikkatli bir şekilde hareket etmeleri gerektirir. Nitekim avukat; hukuka hizmet eden, yargılama faaliyetine etkin bir şekilde katılan ve bu faaliyetin de kurucu unsurlarından birini yerine getiren bir meslek icra ettiği için diğer mesleklere göre bazı kısıtlamalara katlanmak mecburiyetindedir. Reklam yasağı bu kapsamda düşünülmüş bir tedbir olup avukatlık mesleğinde tek amacın gelir elde etmek olmadığı noktasında kişilere güven vermesi dikkate alındığında yasağın haklı gerekçeleri bu kapsamda ifade edilmiştir[401]. Bununla birlikte toparlayacak olursak avukatlıkta reklam yasağının iki temel fikre dayandığı ileri sürülmüştür. Bunlardan ilki, hak arayanların avukatlık hizmetinin kalitesinden çok abartılı reklamlar vasıtasıyla yanlış beklentilere kapılabileceğidir. Diğeri ise; reklam sınırlamalarının, avukatlık faaliyeti ile ticari faaliyet arasındaki sınırlandırmaya da hizmet edeceği ve reklam yasağının avukatın mesleğini salt kazanç

[395] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.93.
[396] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.185.
[397] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.94.
[398] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.94.
[399] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.186.
[400] Akcan Ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.94.
[401] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.674.

sağlama amacıyla yürütmediği konusunda hak arayanlarda güven yaratıcı bir unsur olduğudur[402]. Bir başka görüşe göre de reklam yasağında amaç, avukatlık mesleğini tamamen ticari bir iş niteliğine dönüştürmemek, adaletin icrasında hakkaniyete aykırı olacak şekilde ortaya çıkabilecek sonuçları engellemek, avukatlar arasında haksız rekabet oluşturacak farklılıkları önlemektir[403]. Bununla birlikte reklam yasağında ana amaç, vatandaşların avukatlık mesleğine ve avukatlara güvenmeleri ile mesleğin saygınlık, dürüstlük içinde yürütüldüğüne inanmalarını sağlamaktır[404]. Sonuç olarak reklam yasağının iki yan ve bir temel amacı olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan biri müvekkili başka bir deyişle vatandaşı korumak, diğeri ise meslektaşı yani avukatları korumaktır. Bu iki amaç gerçekleştiğinde mesleğin saygınlığı korunmuş olacaktır. Avukatlar birbirlerinin rakibi değil, meslektaşıdırlar. Reklam yasağının bir gerekçesi de budur[405]. Reklam yasağına aykırı bir şekilde hareket eden ve bunun sonucunda da haksız rekabet sağlayarak kazanç sağlayan avukatlar, müvekkilleri üzerinde hak etmedikleri bir etki yaratarak mesleğe zarar verebilmektedirler[406]. Bu şekilde getirilen reklam yasağı hükümleri avukatlar arasındaki haksız rekabeti önlemektedir. Haksız rekabetin önlenmesi ile mesleğe yeni başlayan ya da meslekte uzun yıllar çalışan avukatlar arasındaki makasın uçları birbirine yaklaştırılmaya çalışılsa da olumsuz bir şekilde bu yasağın makasın uçlarını birbirinden daha da uzaklaştırılabileceği de ihtimal dâhilindedir. Sonuç olarak avukatlıkta reklam yasağını destekleyen hukukçuların fikirleri bu şekilde olup buna karşı olarak bu yasağa karşı çıkan ve yasağı oldukça katı bulan hukukçular da vardır. Buna yönelik hususlara aşağıda yer vereceğiz.

2.1.5.Avukatlıkta Reklam Yasağı Düzenlemesini Desteklemeyen Görüş

Avukatlıkta reklam yasağını oldukça katı ve eskimiş bulup asıl olarak reklam yapmanın değil reklam yapmanın yasaklanmasının avukatlara zarar verdiğini düşünen ve şahsi fikrimize göre sayıları reklam yasağı uygulamasını destekleyenlere oranla daha fazla olan hukukçular bulunmaktadır. Bu hukukçuların reklam yasağı

[402] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, s.282.
[403] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.433.
[404] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.674.
[405] Erem, "Reklam Yasağı", s.19.
[406] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.728.

uygulamasına neden karşı çıktıklarına dayanak gösterdikleri bazı hususlar vardır. Bu hususları sayacak olursak: Avukatlık Kanunu'nun kabul edildiği 19.03.1969 tarihinde sahip olduğumuz anlayışa uygun düşen bu yasağın günümüz anlayışına uygun düşmemesi[407]; Avukatlık Kanunu'nun birinci maddesinde belirtildiği üzere; Avukatlık serbest bir meslektir bu durum avukatın reklam yapma ihtiyacını artırmaktadır; Bu sert ve katı anlayış yüzünden avukatların tanıtıma yönelik başka girişimlerde bulunabileceği ihtimali vardır[408]; Reklam yasağının katı oluşu hem avukatların uzmanlıkları ve hukuki bilgileri dışında rekabet etmesine neden olmakla birlikte hem de uzmanlık ya da faaliyet alanını belirtemediği için avukatın ve müvekkilin de vaktini almakta[409]; Herkesin ve her şeyin reklamının yapıldığı, ürün ve hizmetlerini artırdığı bir dönemde sadece avukatlara reklam yasağının getirilmesi, uzmanlaşma yolunun açılmaması ve avukatların şirketleşmesine izin verilmemesi genel denge içinde rekabetin avukatlar aleyhine bozulmasına neden olur düşüncesi[410]; Reklam yasağının her şeyden önce bireylerin temel hak ve özgürlükleri arasında yer alan ticaret ve teşebbüs özgürlüğü ile ifade özgürlüğüne aykırı olması[411]; Bütün serbest mesleklerin özü, insana onun isteğince faydalı olmaksa, devletin bu mesleklerden kişilerin faydalanmasını kısıtlayıcı düzenlemelere gitmemesi ve bu çerçevede ferdin isteğini, tercih hakkını ortadan kaldıracak uygulamalar yapmaması gerekliliği[412]; Reklam hakkının sınırlanması, avukatın genel manada itibarının değerlendirilmesini zorlaştırmasına sebep olup mesleğe ilişkin değerlendirme yapamayan vatandaşların sadece avukatlık ücretine bakıp bunu avukatın niteliğiyle bağdaştırması[413]; Yasağın maalesef vatandaşı kendi sorununa daha uygun çözüm bulacak avukatı bulması koşullarını zorlayacak olması[414]; Sadece reklamı yasaklayarak avukatlık mesleğinde görülen etiğe aykırı davranışların da engellenmeyeceği fakat avukatlık mesleğinin saygınlığı ve gayesiyle çelişmeyecek bir biçimde yalnızca avukatı tanıtan ve onun iş alanı hakkında bilgi veren faaliyetlerin de vatandaşlardaki hukuk ve avukat bilinci

[407] Duman, "Reklam Yasağı", s.359.
[408] Duman, "Reklam Yasağı", s.361.
[409] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.127.
[410] Memiş, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma Ve Şirketleşme,** s.738.
[411] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.95.
[412] Bilici ve Bayar, "Reklam Yasağı" Mı, "Reklam Serbestisi" Mi?,s.200.
[413] Abel, "Avukat Sayısını Belirleyen Faktörler: Olan Ve Olması Gereken", s.512.
[414] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.38.

artıracak faaliyetlerin reklam olarak sayılmayıp yararlı olabileceği düşüncesi[415]; Avukat bağımsızlığı ile reklam arasında bağlantı bulunmakla birlikte, yetkin genç bir avukatın da, mesleğe başladığında az da olsa reklama gereksinme duyacağı unutulmaması gerektiği ve reklam sayesinde müşteri çevresi oluşturması[416]; Reklam yasağını aşmak için avukatlar dolaylı olarak reklama yönelip yasağı aşmaya çalışmaları ancak bu durumun hem mesleğe zarar vermesi hem de avukatların kişisel saygısının azalmasına yol açarak reklam yapmalarından dolayı avukatları soruşturma görme riskiyle baş başa bırakmaları ihtimali; Reklam yasağından dolayı iş bulmakta zorlanan avukatın daha ucuza iş almaya çalışıp müvekkiline bağımlı hale gelerek mesleğin onurunu ve bağımsızlığını zedeleyeceği düşüncesi; Reklam yapamayan avukatın aldığı sayılı işten yeterince ücret kazanmak için fazla para istemesinin vatandaşın aleyhine ekonomik risk yaratması gibi sebepler öne sürülerek reklam yasağı uygulamasının revize edilmesi istenmektedir. Bu sebepler genel olarak göstermektedir ki; reklam yasağı uygulaması ile avukatın hakları elinden alınmakta ve vatandaşların da kendi iş ve işlemlerde hangi avukata danışacağını bilememesi sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Bu yasağa karşı çıkanların savunduğu argümanları belirttik. Ayrıca bu hukukçular tarafından reklam yasağı uygulamasının ne şekilde ve nasıl değiştirileceğine yönelik de birtakım görüşler mevcuttur. Reklam yasağı uygulamasının yeniden düzenlenmesi gerektiğini ileri süren bu kişiler ayrıca; toplumda hukuk ile avukatlık bilinci geliştikçe ve reklam yasağının amacı oturdukça detaylı düzenlemelerin yerine sade ve amaca uygun bir uygulamanın olması[417] düşüncesi ile Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliği'ndeki ayrıntılı hükümleri kast ederek bunların sadeleştirilmesini tavsiye etmektedirler. Serbest meslek olan avukatlık mesleği, birinci derecede avukatın sorumluluğu içerisinde yürütülmekte ve rekabete her an açık olmaktadır. Bu da reklam yapmayı teşvik etmektedir[418]. Ayrıca günümüz artan teknolojik gelişmelerden avukatların da faydalanmasının hakkaniyete uygun olduğu söylenmektedir. Şöyle ki; diğer meslek mensuplarında olduğu gibi, avukat da artık hem mesleğini yerine getirme hem de

[415] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.186.
[416] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.466.
[417] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[418] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.170.

kendini tanıtma konusunda teknolojinin nimetlerinden yararlanmaktadır. Bu teknolojik imkanların sunduğu yeni oluşumlar, mevcut hükümler çerçevesinde getirilen reklam yasağı ile kriterleri hayli zorlamaktadır. Bu nedenle reklam yasağı ile ilgili kriterlerin yeni gelişmeler çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi gerekir[419]. Reklam yasağı ifadesi ve uygulamasından ziyade diğer ülkelerde yer alan yeni düzenlemeler dikkate alınıp gerekli değişikliklerin yapılarak uygulamanın 'reklam hakkı' olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte reklam yasağı uygulamasının değiştirilmesinin müvekkiller lehine bir durum olduğunun çünkü bilinçli müvekkillerin avukat aramakla uğraşmasının ve anlaştığı avukata yönelik de kendi davasıyla ilgili yetkinliğinin olup olmadığına yönelik çekincesinin son bulması düşünülmektedir. Vatandaş kendisine avukat seçerken yalnızca kişinin avukat olmasına bakmamaktadır. Asında vatandaş da hukuk tüketicisi sıfatıyla bir tüketicidir. Bu sebeple vatandaş, kendine ve ihtiyaçlarına uygun olarak avukat seçme olanağına sahiptir. Bu sebeple avukatın reklam yapması müvekkil açısından da önemlidir[420]. Bununla birlikte avukatın kendi faaliyetlerini topluma yayma olanağının olması ve vatandaşın da avukatların çoğunun kapısına gitmeden hukuki problemine uygun avukatların hangileri olduğu konusunda bir fikir edinmesi de gerekmektedir[421]. Avukatlıkta bir yandan müşteri sayısını artırmak, nam kazanmak gibi gayelerle reklama başvurulabileceği gibi diğer yandan vatandaşlarda hukuk bilincini sağlamak, adaletin gerçekleştirilmesini sağlamak ve kişilerin müdafaa hakkını anımsatmak niyetleriyle de yapılabilmektedir[422]. Reklam yasağı engelinin kaldırılmasıyla birlikte kişiler, tercih-seçim haklarını daha sağlıklı bir şekilde kullanabileceklerdir[423]. Reklam yasağı uygulamasının gelişmeler karşısında tekrar düzenlenmesinin faydalı olacağı görüşü bu şekilde ağır basmaktadır. Daha sonra detaylı değerlendirmemizi yapacağız ancak şuan kısaca söylemek gerekirse; avukatlıkta reklam yasağının eskimiş ve günümüze uymayan bir uygulama olduğu kanaatindeyiz. Reklam yasağının Türkiye'de çok katı düzenlemelere sahip olmasının nedenini konunun anayasal haklar ve özgürlükler kapsamında konunun tartışılmamış olması olarak görmekteyiz. Bir şekilde iş almaya çalışan avukatın bu kadar kısıtlanması hem anayasal hakkı olan

[419] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.84.
[420] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde", s.146.
[421] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde", s.145.
[422] Özdemir ve diğerleri, "Avukatlık Mesleği ve Reklam", s.186.
[423] Bilici ve Bayar, "Reklam Yasağı" Mı, "Reklam Serbestisi" Mi?, s.201.

çalışma özgürlüğünü elinden almakta hem de avukatın kendini geliştirip göstermesini engellemektedir. Belli bir alanda uzmanlık kazanmak için uğraşan ve sonunda da bu tür davalara yoğunlaşan avukatların varlığı hem meslek hem avukat hem de vatandaş için önemli bir nimettir. Yasağın kaldırılması ya da en azından revize edilerek iyileştirilmesi ile kendisine bu imkânların verildiği avukatın da çalışarak hukuka ve mesleğe daha fazla katkı yapacağı açıktır. Bu ve daha birçok nedenlerden dolayı yasağın günümüz koşullarına uygun ve modern bir şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

Reklam yasağı uygulamasını takip etmesi gereken ve daha çok somut kararlar ile şekillenmesini sağlayan barolardır. Baroların kararlarına karşı da itiraz mercii olarak Türkiye Barolar Birliği'ne gidilmektedir. Kanunda, Meslek Kurallarında ve Yönetmelikte yer alan ölçütler reklam yasağı konusunda belli bir netlik yaratmakla beraber bunların da yerine göre "reklam niteliği taşımayacak şekilde" hareket edilmesini istediği hallerde, çözümler uygulamaya bırakılmış olmaktadır. Bunun sonucu olarak yerel Baroların Disiplin Kurullarının ve son aşamada TBB Disiplin Kurulunun kararları bu netleştirme çabalarına katkı sunmaktadır[424].

Ülkemizde bu yasak kapsamında hangi düzenlemelerin bulunduğunu ve bu düzenlemelerin günümüz koşullarına uygun olup olmadığı değerlendirmemiz gerekir.

2.2.2.Türk Hukukunda Avukatlıkta Reklam Yasağına İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Yargısal Kararlar

Ülkemizde avukatlıkta reklam yasağıyla ilgili birçok düzenleme yapılmış olmakla birlikte bu düzenlemelerin ilk olarak nasıl ve ne şekilde çıktığına bakmak gerekir.

Daha önce de bahsetmiş olduğumuz üzere ülkemizde 3 Nisan 1924'te 460 sayılı Muhamat Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda avukatlıkla ilgili temel düzenlemeler yapılmıştır. Ancak kanunda avukatlık tam olarak düzenlenmemiştir. Bu yüzden avukatların reklam yasağı hususlarına değinilmemiş ve bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak aynı dönemde yürürlüğe giren 11 Ağustos 1925

[424] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.229.

tarihli İstanbul Barosu Dahili Nizamnamesi'nin 35.maddesinde avukatlıkta reklam yasağına ilişkin ilk kez birtakım düzenlemeler yer almıştır. Kanunun 35.maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: "*Bir şahsın veya bir şirket veya daireiresmiyenin vekâletini kendisine tevdi ettirmek için avukatların mümafii haysiyet teşebbüsat ve münasebatta ve müvekkil celbi zımnında cerait ve vesaiti saire ile ilanatta bulunmaları ve küşat ettikleri yazıhanelerine kendi isim ve unvanlarından başka evsaf izafe eylemeleri memnudur*."[425] Düzenlemeden anlaşılacağı üzere avukatların müvekkil kazanmak için ilanlar yapması veya bürolarında bulunan tabelalar üzerine isim ve unvanları dışında başka unvanlar kullanmaları yasaklanmıştır. Daha sonra Muhamat Kanunu'nu ve diğer mevzuatı yürürlükten kaldıran 3499 Sayılı 27 Haziran 1938 tarihli Avukatlık Kanunu kabul edilmiştir. Kanuni olarak avukatlıkta reklam yasağı ilk kez bu kanunla düzenlenmiştir. Kanunun 43.maddesine göre: "*Avukatların iş celbi hususunda teşebbüsatta bulunmaları, gazetelere reklam mahiyetinde ilan vermeleri memnudur*." [426] Maddede yer alan hükme göre avukatların gazetelere reklam mahiyetinde ilan vermeleri ya da iş almak için teşebbüslerde bulunmaları yasaklanmıştır. Görüldüğü üzere avukatların tam olarak hangi faaliyetlerinin reklam yasağına aykırılık teşkil ettiği detaylı olarak düzenlenmeyip sadece soyut olarak belirtilmiştir. Kanunun yürürlükte olduğu döneme bakıldığında henüz avukatlığın yeni yeni oturduğu görülecektir. Hayatımıza yeni giren ve kamu hizmeti olduğu kabul edilip yargı hizmetine katkı sağlayan mesleğin reklamla anılması istenmemiş ayrıca avukat sayısının azlığından dolayı da açıkçası reklama bugünkü kadar gerek duyulmamıştır. Ancak hükümden anlaşılacağı üzere avukatın genel olarak reklam yapması ve bu yönde teşebbüslerde bulunması yasaklanmıştır. Bu kanun 19 Mart 1969 tarihli 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'yla mülga edilmiştir. Hala yürürlükte olan Avukatlık Kanunu'nda reklam yasağı kanunun 55.maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

"Avukatların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında avukat unvanı ile akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

[425] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.621
[426] 3499 Sayılı Avukatlık Kanunu, m.43.

(Ek fıkra: 2/5/2001 - 4667/35 md.) Bu yasak, ortak avukatlık bürosu ve avukatlık ortaklığı hakkında da uygulanır.

(Ek fıkra: 2/5/2001 - 4667/35 md.) Yukarıdaki yasaklara ilişkin esaslar Türkiye Barolar Birliğince düzenlenecek yönetmelikle belirlenir."[427]

Maddedeki düzenleme net açıklamalar yapılarak ya da örnekler verilerek somutlaştırılmamıştır. Maddede sadece reklam ifadesi kullanılmış olup bununla neyin tam olarak kast edildiği de belirtilmemiştir. Bu nedenle yukarıda[428] yaptığımız yasal ve yargısal düzenlemeler dikkate alarak reklam ifadesiyle neyin kast edildiği tahmin edilebilir.

Kanun maddesine 02.05.2001 tarihinde 4667 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik ile iki fıkra daha eklenmiştir. Bu fıkralardan ilki ile yasağın avukatlık bürolarını ve ortaklıklarını da kapsadığı düzenlenmiştir. Avukatlık büro ve ortaklığı ifadesinden de nelerin kast edildiğini yine yukarıda belirtmiştik[429]. Bununla birlikte ikinci düzenleme olan maddenin üçüncü fıkrasında yasağın yönetmelikle belirleneceği söylenmiş. Bu fıkra kapsamında önce 14.11.2001 tarih ve 24583 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliği yayımlanmış. Ancak bu yönetmelik yaklaşık iki yıl sonra ilga edilmiş ve günümüzde de hala yürürlükte olan Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliği[430] çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte nelerin yasak kapsamına alındığı daha detaylı açıklanmıştır. Tez kapsamında oldukça önem arz eden bu yönetmeliğe aşağıda ayrı bir başlık açılarak yer verdik.

Tüm bunlara ek olarak Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Meslek Kuralları'nda da reklam yasağına ilişkin birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere ilişkin en belirgin kurallar 7, 8 ve 40.maddelerde yer almaktadır. Bununla birlikte Meslek Kuralları'nda yer almadığı sebebiyle yönetmelikte yer alan meslek kuralı tarzındaki hususların da meslek kurallarına taşınması [431] gerektiği görüşü de bulunmaktadır.

[427] Avukatlık Kanunu, m.55.
[428] bkz. ss.66-73.
[429] bkz. ss.60-63.
[430] RG:21.11.2003/25296.
[431] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.129.

Ülkemizde reklam yasağının amacıyla ilgili ayrıca TBBDK ve Danıştay kararları da mevcuttur. TBBDK'nin konuyla alakalı olarak verdiği benzer nitelikteki kararlarına bakacak olursak: "*Kamu hizmeti niteliği dikkate alınarak tesis edilen reklam yasağı mesleğin ticarileşmesini engellediği kadar avukatın bağımsızlığını da korumayı, meslek anlayışının zarara uğratılmasını önlemeyi amaçlamaktadır*."[432](TBBDK 21.3.2003 T. 2002/349 E. 2003/88 K.). "*Avukatların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları yasaktır. Avukat kendisine iş sağlama niteliğindeki her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları yasaktır. Avukat kendisine iş sağlama niteliğindeki her türlü davranıştan çekinmelidir*" [433] (TBBDK 1.2.1992 T. 1992/95 E. 1992/8 K.). "*Ülkemizde olduğu gibi, uluslararası uygulamada da, avukatın kendine iş sağlama yönündeki reklam yasağı ile ilgili hükümler, bir kamu hizmeti olan avukatlık mesleğini iş temini konusunda meslektaşlar arasında haksız rekabetin yaratılması, mesleğin ticarileşmesi ve avukatın iş sahipleri karşısında bağımsızlığını kaybetme tehlikesine karşı korumak için getirilen kurallar olduğu açıktır*" [434](TBBDK 03.01.2016 T. 2015/863 E. 2016/27 K.). "*Reklam yasağının amacı, bir kamu hizmeti olan avukatlık mesleğini iş temini konusunda meslektaşlar arasında haksız rekabetin yaratılması, mesleğin ticarileşmesi ve avukatın iş sahipleri karşısında bağımsızlığını kaybetme tehlikesine karşı korumaktır*" [435] (TBBDK 25.06.2016 T. 2016/314 E. 2016/462 K.). Kararlarda da görüleceği üzere yasakta amaç mesleğin ticarileşmesini engellemek, mesleğin kamu hizmeti niteliğinden dolayı bağımsızlığını korumak, meslektaşlar arasındaki haksız rekabeti önlemek gibi hususlardır. Bu sebeplere bağlı olarak yapılan düzenlemeler ve verilen kararlar ile reklam yasağı düzenlemesi günümüzde de devam etmektedir. Ancak şu sıralarda uygulamanın değişmesine yönelik birtakım adımlar da atılmaya başlandı. TBB tarafından yayımlanan duyurularda[436] görüleceği üzere hem meslek kurallarında hem de reklam yasağı yönetmeliğinde değişikliklere gidilmesi ve günümüz koşullarına uyarlanması amaçlanmaktadır.

[432] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.134.
[433] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.142.
[434] TBBDKK, ss.741-744.
[435] TBBDKK, ss.744-748.
[436] bkz: Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı Duyuru No: 2022/17 ve 2022/18, https://www.barobirlik.org.tr (Erişim Tarihi:02/03/2022).

2.2.3.Reklam Yasağı Yönetmeliği

2.2.3.1.Reklam Yasağı Yönetmeliği İle İlgili Genel Bilgiler

Avukatlık mesleğinde reklam yasağının tüm avukatlara yönelik olarak ve meslek faaliyetinin sürdürüleceği ortamın düzeyini, mesleğin onur ve vakarını korumak için oluşturulmuş[437] olduğunu belirtmiştik. Bu kapsamda mevzuatta ne gibi düzenlemelerin yapıldığına da yer vermiştik. Tez kapsamında en önemli hususun yönetmelik olduğu açıktır. Çünkü reklam yasağı kapsamında en somut düzenleme yönetmelikte yapılmıştır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz üzere doktrinde reklam yasağı uygulamasına karşı olanların bu yönetmeliğe de karşı olduğu ve buna yönelik birtakım eleştirilerde bulunduğu da doğal olarak gözlenmektedir.

Doktrinde yönetmeliği savunan hukukçulara göre; Yönetmeliğin, reklam ile mesleğin onuru arasında doğrudan bir ilgi görmekte olduğunu belirtip yönetmeliğin varlığını gerekli görmekteler[438]. Ayrıca; yönetmelikte yer alan düzenlemeler avukatlık mesleğinin kamusal yönünü dikkate alıp kamu hizmeti anlayışına ağırlık verilmesi gerektiği fikri çerçevesinde yapılmış olup, avukatı yargının sacayaklarından biri değil de en temel öğesi haline getirmeyi amaç edinen düzenlemelerdir. Bu şekilde değer verilen avukatlık mesleğinin üyelerinin reklama ihtiyacı olmamalıdır denilerek mesleğin kamu hizmeti niteliği gereği bu şekilde bir yasaklamanın varlığını da mecburi olarak görmüşlerdir[439]. Avukatın, yargı menfaatine uygun olarak reklam konusundaki sınırlamalara katlanmak zorunda olduğunu düşünmektedirler[440].

Doktrinde yönetmeliğe karşı çıkanlarsa; yönetmeliğin eskide kalması, güncellik ve günümüz koşullarından uzak olması sebebiyle yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşündeler. Düzenlenecek yeni yönetmeliğe avukatların daha fazla uyacakları kanaatindeler. Avukatların gereksinimlerine göre düzenlenecek yönetmeliğe avukatların daha ciddi bir şekilde uyacakları gerekçesiyle yönetmeliğe uymayan avukatlara verilen disiplin cezalarına da daha az tepki gösterileceği

[437] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı, s.209.
[438] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.675.
[439] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde", s.163.
[440] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.287.

savunulmaktadır[441]. Yönetmelikte asıl olarak avukatlığın ahlaki değerleri ve saygınlığı düzenlenmesi gerekirken katı ve sert bir şekilde, avukatlığın serbest meslek yönü dikkate alınmaksızın ve avukatların anayasal haklarından olan ifade özgürlüğü de göz ardı edildiği savunularak avukatlığın hem ticari bir amacının da olduğu hem de avukatların anayasal haklarının da göz ardı edildiği belirtilmiştir[442]. Reklam yasağı düzenlemesi günümüz koşullarına uyacak şekilde yeniden düzenlenmeli [443] ve yeni düzenlemenin ekonomik ve sosyal gelişmeler karşısında bir kez daha gözden geçirilmesi yararlı [444] olacağı belirtilmiştir. Genel olarak yönetmeliğin ihtiyaçları karşılamadığı, mesleği icra edenleri daha da zorladığı, günümüz gelişmelerine aykırı olduğu, meslek menfaatlerini karşılamadığı, meslektaşlar arasında yapılan ayrımcılıklarla adaletsizlik oluşturduğu ve düzen oluşturmasının aksine disiplinsizlik meydana getirdiği gibi sebepler ileri sürülerek değiştirilmesi gerektiği savunulmuştur.

2.2.3.2.Reklam Yasağı Yönetmeliği Düzenlemesi

Reklam Yasağı Yönetmeliği yukarıda da bahsettiğimiz üzere Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesine dayanılarak 21.11.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanıp aynı gün yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte 7/9/2010 tarih ve 27695 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "TBB Reklam Yasağı Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile birtakım değişiklikler yapılmış olup çalışmamızda değişikliklerden önceki düzenlemeler ile değişiklikten sonraki düzenlemeler birlikte ele alınacaktır. Yönetmelik hükümlerini 15.madde gereğince Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütmektedir. Yönetmelik; 3 bölüm, 15 maddeden oluşmaktadır. Yönetmeliğin birinci bölümü amaç, kapsam ve dayanak başlıklı olup yönetmeliğin amacını, kapsamını ve hukuki dayanağını düzenler. Yönetmeliğin ikinci bölümü ise genel hükümler başlıklı olup yasak kapsamına giren hal ve hareketleri düzenler. Bu bölüm 8 maddeden oluşmaktadır. Dördüncü maddede "büro" kavramı ve kapsamı, beşinci maddede "tabela" kavramı ve kapsamı, altıncı maddede "basılı evrak" kavramı ve kapsamı, yedinci maddede "telefon rehberi" kavramı ve kapsamı, sekizinci maddede "medya ilişkileri" kavramı ve kapsamı, dokuzuncu maddede "internet"

[441] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.129.
[442] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde", s.163.
[443] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?",s.133.
[444] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.62.

kavramı ve kapsamı, onuncu maddede "işbirliği" kavramı ve kapsamı son olarak da on birinci maddede yükümlülükler durumu düzenlenmiştir. Yönetmeliğin üçüncü ve son bölümü ise "çeşitli ve son hükümler" başlığını taşıyıp önemli olarak on ikinci maddesinde "yönetmelik hükümlerine aykırılık" durumu düzenlenmiştir.

2.2.3.3.Reklam Yasağının Amacı ve Kapsamı

Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin amacı 1.maddede şu şekilde düzenlemektedir: "*Bu Yönetmeliğin amacı; bu Yönetmelik kapsamında olanların, iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü girişim ve eylemde bulunmalarının önlenmesidir. Avukatların mesleklerini özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmelerini, avukatlık sıfatının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır şekilde hareket etmelerini, yargılama faaliyetindeki yerlerini ve işlevlerini olumsuzlaştıracak ve yargının görünümünü bozacak davranışlardan kaçınılmasını sağlamaktır*." Maddedeki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere yönetmelik Avukatlık Kanunu'nda da belirtildiği gibi "avukatların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü girişim ve eylemleri"ni önlemek gayesiyle çıkarılmıştır. Bununla birlikte bu eylemlerin önlenmesinin amacı da "avukatlık faaliyetinin saygı ve güveni" ile "yargılama faaliyetindeki işlevleri olumsuzlaştırmayı engelleme" gibi durumlara bağlanmıştır.

Yönetmeliği'nin 2. maddesi ise yönetmeliğin kapsamını şu şekilde düzenlemiştir: "*Bu Yönetmelik; avukatları, avukatlık ortaklıklarını, avukatlık bürolarını, avukat stajyerlerini ve dava vekillerini kapsar*". Görüleceği üzere Yönetmelik hükümleri; avukatlara, avukatlık ortaklıklarına, avukatlık bürolarına, avukatlık stajyerlerine ve dava vekillerine uygulanmaktadır. Görüleceği üzere dava vekilleri ibaresini kullanması bile yönetmeliğin hala günümüz koşullarına uyarlanmadığını göstermektedir. Çünkü dava vekilleri tarzında bir meslek veya zanaat günümüzde ülkemizde bulunmamaktadır.

2.2.3.4.Reklam Yasağının Hukuki Dayanağı

Yönetmeliğin üçüncü maddesi ise yönetmeliğin hukuki dayanağının 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesi olduğunu düzenlemiştir. Yönetmeliğin 3. maddesine bakacak olursak bu bölümde yönetmeliğe aykırılık durumunda nasıl bir yol izleneceği şöyle açıklanmıştır:

"*Bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık tespiti halinde barolar tarafından ilgiliye bir uyarı yazısı gönderilir ve söz konusu aykırılığın 15 gün içerisinde giderilmesi gerektiği aksi takdirde baro tarafından resen soruşturma açılacağı bildirilir. Uyarı yazısının ilgilisine tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde aykırılığın giderilmediği tespit edilirse, baro tarafından resen soruşturma başlatılır. Bu Yönetmeliğe aykırı fiil veya fiilleri birden fazla işleyenler hakkında uyarı yazısı gönderilmez, derhal ve resen disiplin soruşturması açılır.*

Türkiye Barolar Birliğine yapılan şikayet başvuruları içerik incelemesine tabi tutulmaksızın avukatın kayıtlı olduğu baroya gönderilir".

Görüleceği üzere yönetmeliğe aykırı olarak reklam yapan avukatlara, stajyerlere, ortaklıklara öncelikle bağlı oldukları baroları tarafından aykırılığı 15 gün içinde gidermesi için uyarı yazısı gönderilir. Aksi durumda baro tarafından resen soruşturma açılacağına bu uyarı yazasında yer verilir. Baro yazının ilgiliye tebliğini, tebliğden itibaren 15 günlük sürenin geçip geçmediğini, bu süre içinde aykırılığın giderilip giderilmediğini takip eder ve eğer kişi aykırılığı gidermemişse resen soruşturma başlatır. Ancak şöyle bir detay var ki; bu uyarı yazısı ve 15 günlük süre sadece aykırılığı ilk kez yapan ilgililere gönderilip verilir. Başka bir deyişle eğer kişi bu aykırılığı daha önce işlemişse o zaman ilgili baro soruşturmayı resen ve derhal açar.

Bu maddenin ikinci fıkrası ise direkt olarak Türkiye Barolar Birliğine yapılan şikayetlerin ilgili baroya gönderileceğini düzenlemiştir. Maddedeki bu hüküm daha önceleri "*Bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık tespiti halinde barolar tarafından resen soruşturma açılır*" iken; 7/9/2010 tarih ve 27695 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TBB Reklam Yasağı Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 6.maddesiyle değiştirilip mevcut şekilde düzenlenmiştir. Görüleceği üzere ilgili baronun resen soruşturma yetkisi alınıp öncelikle durumun düzeltilmesi için avukata süre verilmesi ilkesi esas olmuştur. Yapılan bu değişikliğin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Amaç yasağa aykırı hareket eden avukatın direkt olarak cezalandırılması değildir, amaç bu yasakların engellenerek hem yasağı bilerek veya bilmeden çiğneyen avukata gerekli iyileştirme süresinin verilmesi, hem de mesleğin onurunun korunması ve meslektaşların zarar görmesinin engellenmesidir.

Yönetmelikte yerel baroların ilgili aleyhine verdiği kararlara karşı nasıl bir yol izleneceği ayrıca düzenlenmemiştir. Ancak bu kararlara karşı Türkiye Barolar Birliğine itiraz yolu imkanı bulunmaktadır. Türkiye Barolar Birliğinin verdiği kararlara karşı İdare Mahkemesinde dava açma hakkı da vardır. Görüleceği üzere yerel mahkeme kararına karşı gidilebilecek merciler de bulunmaktadır.

Aşağıda yönetmeliğin ikinci bölümünde geçen yasak kapsamında düzenlenen hususları tek tek ele alacağız.

2.2.3.5. Reklam Yasağının Uygulama Alanları

2.2.3.5.1.Bürolar ve Hukuk Bürosu İfadesi

Yönetmeliğin dördüncü maddesinde büro kavramı düzlenmiştir. Bürolar, avukatların mesleki faaliyetlerini yürüttükleri işyerleridir. Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin 4.maddesi şu şekilde düzenlenmiştir:

"*Avukat, müvekkillerini bürosunda kabul eder. Bunun mümkün olmaması halinde müvekkille görüşme yapılacak yerin, bu amaca elverişli ve mesleğin saygınlığına yaraşır nitelikte olması gerekir.*

Avukat büroları; avukatlık hizmetinin bağımsızlığına aykırı olacak şekilde, meslek hizmetleri dışındaki iş ve amaçlara tahsis edilemez"

Görüleceği üzere avukatın yapacağı müvekkil görüşmelerinin bürosunda olması gerektiği düzenlenmiştir. Bu durum mümkün değilse eğer yapılacak görüşmenin uygun bir yerde olması gerektiği belirtilmiştir. Avukatın bir bürosunun olması ve yalnızca o büroda görüşmeler yapıp iş kabul etmesinin ana gerekçesi; avukatlar arasındaki haksız rekabeti engelleme fikridir[445]. Bununla birlikte maddenin 2. fıkrasında da avukatlık mesleğinin bağımsızlığı dikkate alınarak büroların başka işler için kullanılması yasaklanmıştır. Yönetmeliğin 4.maddesinin 2.fıkrası 7/9/2010 tarihinde yapılan değişiklikten önce şu şekilde düzenlenmekteydi: "*Mesleki*

[445] Aday, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, s.69.

faaliyetlerin yürütüldüğü büro; bu amaca elverişli ve mesleğin saygınlığına yaraşır nitelikte olmalıdır". Ancak 2010 yılında yapılan değişiklikle bugünkü halini almıştır.

Ayrıca reklam yasağı kapsamında ele almamız gereken ve uygulamada da sıkça karşımıza çıkan avukatların tabela, kartvizit gibi basılı evraklarında ya da diğer kullanımlarda "hukuk bürosu" ifadesine yer vermeleridir. Çünkü bu ifade Yönetmelikte yasaklanmıştır. Daha doğrusu Yönetmeliğin 5. ve 6. maddelerinde avukatların birlikte çalışması halinde "avukatlık bürosu" ibaresini, avukatlık ortaklığı halinde de "avukatlık ortaklığı" ibaresinin kullanılması gerektiğini düzenlemiştir. Aşağıda yer vereceğimiz örnek disiplin kararlarında da "hukuk bürosu" ibaresi disiplin suçu oluşturur nitelikte kabul edilerek disiplin cezası verilmiştir. Yoğun olarak kullandığımız ve kabul ettiğimiz hukuk bürosu ifadesi yönetmeliğe göre yasaklanmıştır[446]. Bu durum Barolar ve Türkiye Barolar Birliği kararlarıyla da desteklenmektedir. Yerel baroların disiplin kurulları da hukuk bürosu ifadesini sanki birden çok avukatın çalıştığı şirketleşmiş bir yapının olduğu izlenimini vererek vatandaşları yanıltacağından bahisle disiplin cezaları vermektedirler[447]. Ayrıca bu ifadenin bir şirket olarak algılanacağından haksız rekabete neden olabileceği belirtilmektedir. Ancak bu durum Meslek Kurallarıyla çelişmektedir. Çünkü Meslek Kurallarının 7/d maddesinde şu ifadeler yer almaktadır: "*Ortak büro kuran avukatlar, büronun reklam aracı olmamasına, hukuk bürosu olma niteliğini yitirmemesine dikkat ederler.*"[448] 1971'den beri uygulanan meslek kurallarında kullanılan hukuk bürosu ifadesi aslında bu şekilde meşrulaşmış olmaktadır[449]. Bu ibare göstermektedir ki bu terim meslek kurallarında yer edinmiş ve yıllarca kullanılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir. Görüleceği üzere Türkiye Barolar Birliğinin yayımladığı Meslek Kuralları ile Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliği birbiriyle çelişmektedir. Ayrıca uygulamada her yerde karşımıza çıkan "hukuk bürosu" ibaresinin yasaklanmasında herhangi bir yarar bulunmamaktadır. Hukuk bürosu ibaresinin avukat olsun olmasın çoğu kimse tarafından kullanımı ve meslek kurallarında da geçmesi sebepleriyle avukatlık bürosu ibaresinin kullanımının

[446] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", ss.129-130.
[447] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.130.
[448] TBB Meslek Kuralları, md.7/d.
[449] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.130.

ısrarından vazgeçilmelidir ve hukuk bürosu ibaresi yasak olmaktan çıkarılmalıdır[450]. Ortak hukuk veya sadece hukuk bürosu tabirinin mesleğin niteliği ve meslek kuralları ile bağdaşmadığının kabulü güçtür. Kaldı ki, bu tabirlerin avukatlık bürosu veya ortak avukat bürosu tabirlerinden hiçbir farkı bulunmamakta ve reklam sayılabilecek bir yönü de bulunmamaktadır [451] . Bu sebeple Yönetmelikle uygulama birliğinin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Konuyla ilgili olarak TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında da yer vermek faydalı olacaktır:

-Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 13.09.1997 tarihinde 1997/97 esas ve 1997/81 karar ile verdiği bir kararında birden fazla avukatın ortak olarak kullandığı büronun hukuk bürosu olarak adlandırılmasını ve "ortak avukat bürosu" ifadesini kullanmasını normal görmüştür[452].

-TBBDK'nin 22.10.2004 tarihinde 2004/175 esas ve 2004/321 karar sayı ile gördüğü bir dosyada; yalnız çalışan avukatın hukuk bürosu ibaresini tabelasında kullanmasını kendisine iş temin etmeye yönelik olması sebebiyle haksız rekabet olarak görüp avukata disiplin cezası vermiştir[453].

-TBBDK'nin 02.12.2005 tarihinde 2005/318 esas ve 2005/399 karar sayı ile gördüğü bir dosyada; yine yalnız iş yapan avukatın gerçek bir avukatlık ortaklığı kurmadan hukuk bürosu ibaresini kullanmasını diğer avukatlara karşı haksız rekabete neden olacağı gerekçesiyle disiplin cezasıyla cezalandırılmıştır[454].

Disiplin kararlarında bu ibarenin kullanılmasının engellenmesindeki amaç; vatandaşın gideceği büroda karşısında bir şirket bulacağı kanısına varıp onlara sırf bu sebeple yönelmesini engellemek ve meslektaşlar arasındaki haksız rekabeti önlemek gayesi yatmaktadır. Ancak kanaatimizce bu ibarenin oldukça sık kullanılması, meslek kurallarında geçmesi ve diğer birçok sebepten dolayı bu ifadenin yasaklanmaması ve

[450] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.130.
[451] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.176.
[452] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.131.
[453] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.143.
[454] Güner**, Avukatlık Hukuku**, s.522.

buna yönelik düzenlemenin de Yönetmelikte yapılarak en azından bundan sonrası için bu sebeple avukata disiplin cezası verilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir.

-TBBDK 19.12.1992 tarihinde 1992/94 esas ve 1992/102 karar sayılı kararında ise avukatların hangi yer barosuna kayıtlılarsa yalnızca orada bir bürolarının olmasını şart koşmuştur[455].

-TBBDK 14.12.1991 tarihinde 1991/85 esas ve 1991/87 karar sayı ile verdiği kararında da ortak çalışan avukatların bürolarının da ortak olacağını belirtmiştir[456].

-TBBDK hem 14.12.1991 tarihinde 1991/85 esas ve 1991/87 karar sayılı, hem de 16.02.2002 tarihinde 2001/200 esas ve 2002/34 karar sayılı ilamlarında verdiği kararlarda yine avukatların tek bürolarının olacağını ve irtibat bürosu şeklinde o ilin ilçelerinde farklı bir bürosunun olmasını disiplin suçu saymıştır[457].

-Son olarak TBBDK'nin 23.02.2013 tarih ve 2013/716 esas ve 2014/120 karar sayılı ilamında da avukatın iki büro adresi vermesini iş elde etmeye yönelik eylem olarak görüp yerel baronun disiplin suçuna ilişkin kararını onamıştır[458].

2.2.3.5.2.Tabela

Yönetmeliğin 5. maddesinde tabela kavramı şu şekilde düzenlenmiştir:

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar kullanacakları tabelada; avukatlık unvanı ile ad ve soyadı, varsa akademik unvanı, büronun bulunduğu kat ve büro/daire numarası telefon numarası, internet adresi ile e-posta adresi yer alabilir. Tabelada bu Yönetmelik'te belirlenenlerin dışında unvan, deyim, şekil, amblem ile Türkçe dışında yabancı dillerde ifade ve sair şekiller, işaret, resim, fotoğraf ve benzerlerine yer verilemez.*

Aynı büroda birlikte çalışma halinde, avukatlardan birinin veya bir kaçının adı ve soyadı veya sadece soyadı yanında "avukatlık bürosu" ibaresinin ve avukatlık

[455] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.146.
[456] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.146.
[457] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.146.
[458] TBBDKK, ss.726-729.

ortaklığı halinde de; ortaklık sözleşmesinde belirtilen ortaklığın adı ve unvanı yanında "avukatlık ortaklığı" ibaresinin de yer alması zorunludur.

Tabela, fiziki imkansızlık hallerinde bina cephelerine, büro balkonu ve pencerelerine asılabilir. Fiziki imkansızlık halleri dışında, büronun bulunduğu binanın giriş kapısının yanına, giriş holü veya koridoruna, büro giriş kapılarının yanına asılabilir. (Bu fıkranın 7/9/2010 tarihindeki değişiklikten önceki hali ise şu şekildeydi: *Tabela, fiziki imkansızlık dışında, büronun bulunduğu binanın giriş kapısının yanına, giriş holü veya koridoruna, büro giriş kapılarının yanına asılabilir." şeklindeki 3. fıkra, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.*)

Bina cephelerine, büro balkonu ve pencerelerine birden fazla tabela asılamaz, benzeri yazılar yazılamaz. Tabela yerine ışıklı pano kullanılamaz, tabela ışık verici donanımla süslenemez. Tabelada en çok iki renk kullanılabilir.

Tabela (70 cm x 100 cm) boyutunu geçemez. Ancak birden fazla avukata ya da avukatlık ortaklığına ait tabelalar ile yüksek katlarda kullanılacak tabelalarda bu boyut (100 cm x 150 cm) ye kadar arttırılabilir."[459]

Tabelanın sade, belli şekil, büyüklük ve renklerde olması gerektiği gibi hususlar düzenlenmiştir. Bu şartların sebebi ise tabelanın sırf bu hususlardan dolayı ilgi çekmesinin önüne geçilerek haksız rekabetin önlenmesidir. Tabelanın kullanım amacı yalnızca avukatın o binadaki yerini göstermektir[460].

Tabelalar maalesef ülkemizde binaların her yerine asıldığı için kötü ve çirkin görüntüler oluşturmaktadır. Tabelanın büyüklüğünün avukata herhangi bir faydası olmamakta, işler avukatın hukuki bilgisine ve yeteneğine göre gelmektedir[461]. Sırf tabelanın avukatlar arasında haksız rekabete sebep olacağı durumu kanaatimizce fazla büyütülmüştür. Çünkü vatandaşların sırf tabeladan dolayı herhangi bir avukatı tercih etmesi fikri fazla ütopik gelmektedir. Bazı kesimlere göre tabelanın renkleri ve ışıklandırması konusunda özgürlük sağlanarak katı uygulamadan vazgeçilmesi

[459] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.5.
[460] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?",s.130.
[461] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.432.

gerektiği söylenmektedir[462]. Tabelada yabancı ifadelerin bulunması belki haksız rekabet yaratma riski taşıyabilir. Ancak ülkemizde özellikle tatil bölgelerinde birçok yabancı bulunmakta ve gelip gitmektedir. Burada oldukları süre boyunca herhangi bir şekilde hukuki yardıma ihtiyaç duymaları olasıdır. Bu sebeple avukat tabelalarında yabancı kelimelerin veya ifadelerin yer alması bu kişilere de fayda sağlayacaktır. Bu nedenlerle sırf tabeladan dolayı avukatların reklam yasağını ihlal ettiği iddia edilip disiplin cezaları almaları günümüz koşullarına hiçbir şekilde uymamaktadır.

Konuyla ilgili olarak Danıştay ve TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında da yer vermek faydalı olacaktır:

-Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 05.09.1983 tarihinde 1983/74 esas ve 1983/9 karar sayı ile gördüğü bir dosyada az evvel belirttiğimiz gibi avukatın tabela ve basılı evrakta Türkçe dışında ifade kullanması yasaklanmıştır.[463]

-TBBDK'nin 05.10.2007 tarihinde 2007/248 esas ve 2007/310 karar sayısı ile baktığı dosyada da avukatın tabelasının ölçülerinin Yönetmelikte belirtildiğinden büyük olduğunu, tabelada hukuk bürosu ifadesinin ve yer almaması gerekirken amblemlerin bulunduğunu belirterek tabelanın yönetmeliğe aykırı ve reklam niteliğinde olduğundan bahisle ilgili avukata disiplin cezası vermiştir[464]. Görüleceği üzere disiplin cezaları önceki yıllarda kalmış olup günümüz şartlarına ve gelişimlerine uymamaktadır. Bu sebeple Yönetmeliğin bu maddesi de revize edilmelidir.

-TBBDK'nin 07.11.2008 tarihinde 2008/264 esas ve 2008/417 karar sayı ile baktığı dosyada tabelanın logo ve sembol içerdiği, hukuk bürosu ibaresinin olduğu ve bunların Yönetmeliğe aykırı olduğunu ve bu durumun reklam niteliği taşıyacak aşırılığa yol açtığını belirterek avukatın yalnızca Yönetmeliğin 6/5.maddesinde yer alan hususları basılı kağıdında ve tabelasında kullanabileceğinden bahisle ilgili avukat hakkında disiplin cezasına hükmetmiştir[465].

[462] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?",s.130.
[463] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.129.
[464] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.432.
[465] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.439-440.

-TBBDK 07.04.2005 tarihinde 2005/26 esas ve 2005/113 karar sayı ile gördüğü dosyada şikayetli avukatın kartvizitinde fotoğrafının bulunduğu ve kartın arkasında da eşinin daha önceki işyeri ve unvanının bulunduğunu belirtip bu durumun avukatın kendisine iş sağlama niyetinde olduğunu gösterdiğini belirtip disiplin cezası vermiştir[466].

-Son olarak Danıştay'ın konu hakkında verdiği bir kararına bakacak olursak; Danıştay 8.Dairesinin 19.02.1997 tarihinde 1995/1883 esas ve 1997/579 karar sayısı ile gördüğü dosyada yerel baronun avukatın kartvizitinde yer alan ibarelerin iş elde etme amacıyla hareket ettiğine yönelik kararının iptali amacıyla öncelikle TBBDK'ye, verilen karardan sonra Danıştay'a idari yargı yoluna başvurması gerektiğini belirtmiştir[467].

2.2.3.5.3.Basılı Evrak

Yönetmeliğin 6. maddesinde basılı evrak kavram ve durumu şu şekilde düzenlenmiştir:

"*Başlıklı kağıtlar, kartvizitler ve diğer basılı evrak, reklam niteliği taşıyacak aşırılıkta olamaz.*

Başlıklı kağıtlarda, kartvizitlerde ve diğer basılı evrakta; sadece avukatlık unvanı, varsa akademik unvan, adı ve soyadı, adres, telefon-faks numaraları, internet ve eposta adresleri ile bağlı bulunulan; baro ve Türkiye Barolar Birliği sicil numaraları, vergi dairesi ile vergi sicil numarası Türkiye Barolar Birliği ve/veya kayıtlı bulunduğu baronun amblemi yer alabilir.

Birlikte çalışma halinde; "avukatlık bürosu" ibaresi, avukatlık ortaklığı halinde "avukatlık ortaklığı" ibaresi ve ortaklıkta yer alan avukatların ad ve soyadlarının yer alması da zorunludur.

Ortaklığa mensup avukatların, başlıklı kağıtlarında, kartvizitlerinde ve diğer basılı kağıtlarında; büro ya da ortaklığın adı yanında, kendi ad ve soyadlarını da kullanmaları zorunludur.

[466] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.440.
[467] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.138.

Başlıklı kağıtlarda, kartvizitlerde ve diğer basılı kağıtta avukat unvanı ve akademik unvan dışında; emekli yargıç, emekli savcı, emekli noter, hukuk uzmanı, marka-patent vekili, sigorta uzmanı, bilirkişi, bakan, milletvekili ve benzeri sıfatlar kullanılamayacağı gibi kamu kurum ve kuruluşu ile özel kurum ve kuruluşlardaki, siyasi partilerdeki geçmiş ve mevcut görevler belirtilemez. Barolar ve Türkiye Barolar Birliği organlarında geçmişte görev alan avukatlar bu unvanlarını kullanamazlar. Halen görevli olanlar bu unvanlarını; ancak bu görevin ifasında ve bu görevleri ile sınırlı olmak kaydıyla kullanabilirler.

Başlıklı kağıtlarda, kartvizitlerde ve diğer basılı evrakta; avukatın veya avukatlık ortaklığının ad ve unvanını belirtme amacını aşan her türlü yazı, deyim, resim, kayıtlı bulunduğu baro veya Türkiye Barolar Birliği amblemi dışında amblem ve şekiller yer alamaz.

Avukatlık hizmeti, hiçbir unvan altında marka tesciline konu olamaz; bu yolda başvuruda bulunulamaz.

Bu Yönetmelik kapsamında olanlar mühür biçiminde damgalar kullanamazlar."[468](Bu fıkra 7/9/2010 tarihinde yapılan değişiklikle yönetmeliğe eklenmiştir.)

Bu düzenleme ile bir önceki maddede yapılan düzenleme -tabela- benzer içerikte ifadeler barındırmaktadır. Bu şekilde bir benzerlik normal olup tabelanın da basılı evrakların da genelde aynı ifadeleri ihtiva etmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yasak kapsamına aşağıda yer vereceğimiz disiplin suçları ile birçok hüküm girmekle beraber şunu da belirtmek gerekir ki; iş almak amacıyla broşür yazıp dağıtan avukatın bu davranışı reklam sayılıp, yasa ve meslek kurallarına aykırıdır[469]. Bu tür eylemlerin yasağı ihlal ettiği savunulmaktadır. Ancak daha baskın ve bizim de katıldığımız görüş şu ki; bu yasak bazı hususlarda gerekli olsa da diğer hususlarda aşırı ve katı bir düzenlemedir. Şamil Demir avukatların özgürce amblem ve şekiller kullanmasını bu şekilde açıklamıştır: "*Avukatlar kendilerine özgü tasarımlarla, içerisinde bayrak veya herhangi bir yasa dışı unsur içermeyen amblem ve şekil kullanabilmelidir. Bu durum*

[468] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.6.
[469] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.108.

bir tabu haline getirilmemeli, avukatların kendi tarzlarını geliştirmelerine izin verilmelidir."[470]

Avukatların yalnızca avukatlık unvanı ile akademik unvanları dışında herhangi bir unvan veya ifade kullanmamaları gerekir. Öncelikli olarak unvan ve sıfat kavramlarını irdelemek gerekir: Unvan aynı zamanda bir sıfattır. Kişinin sıfatını belirtmesi, belirli devrelerden geçerek elde ettiği unvanını belirtmesi anlamındadır. Unvan ve sıfatın belirtilmesi, aslında uzmanlık alanının belirtilmesidir. Belirli aşamalardan sonra, unvanın ve sıfatın elde edilmesi mümkündür. Sıfat veya unvan, aynı zamanda uzmanlaşmanın da bir göstergesidir. Unvan, bir kişiye yetkili makam veya kişilerce verilir. Sıfat ise, yetkili makam ve mercilerin yanında, kişinin bir alana yoğunlaşarak elde edilmesidir[471]. Sonuç olarak avukatın kendi kişisel çalışmaları sonucu uzmanlaşacağı belli bir alan onun sıfatı olabilir fakat unvanı olamaz. Bu şekilde sıfat, tabelada, basılı kâğıtlarda ve diğer yerlerde kullanılamaz[472]. Avukatların hangi unvanları kullanacağı da Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesinde ve Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin Basılı Evrak başlıklı 6.maddesinde düzenlenmiş ve yalnızca akademik unvanlar kabul edilmiştir.

Avukatların kullanabileceği unvan ve sıfatlar oldukça sınırlıdır. Avukatlar yalnızca avukat unvanlarını ve akademik unvanlarını kullanabilir. Bu durumda nelerin akademik unvan kapsamına girdiğini incelememiz gerekecektir. Avukatlık Kanunu'nun 12.maddesinde "Avukatlıkla Birleşebilen İşler" başlığının b fıkrasında "Hukuk alanında profesör ve doçentlik" hükmü düzenlenmiştir. Danıştay 8. Dairesinin bir kararında da profesör ile doçentlik unvanlarının hukuksal olarak denk olduklarını ifade etmiştir[473].

Profesör ve doçentlik gibi unvanları bulunan avukatlar, bu unvanlarını tabelalarında ve basılı kâğıtlarında kullanabilir ve web sayfalarında da belirtebilirler. Bu durum hem Avukatlık Kanunu hem de Yükseköğretim Kanunu[474] ile teminat altına alınmıştır.

[470] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.130.
[471] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.99.
[472] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.99.
[473] Danıştay 8. D. 03.11.1999, 801/5772 Sayılı Kararı, https://kararara ma.danistay.gov.tr (Erişim Tarihi: 02/02/2020).
[474] RG:6.11.1981 /17506.

Y.K. 29.maddeye göre: "*Ayrıca başka bir işe geçmek, emekli olmak veya çekilmek ya da işten çekilmiş sayılmak yoluyla öğretim görevinden ayrılanlar, akademik unvanlarını taşıyabilirler. Ancak profesörlük, doçentlik veya doktor öğretim üyesi unvanlarını kazananlar her unvan dönemi içinde yükseköğretim kurumlarında fiilen iki yıl yapmadıkları takdirde yükseköğretim kurumları dışındaki çalışmalarında bu unvanı kullanamazlar*." Bununla birlikte "Fahri doktorluk" akademik bir unvan olmadığından kullanılamaz[475].

Ayrıca avukatların "marka ve patent vekilliği" unvanını kullanmaları da yasak kapsamına girmektedir. Konuyla ilgili Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun verdiği bir karar şu şekildedir: Marka ve patent vekilliği akademik bir unvan olmadığından bu yasak kapsamındadır. Patent ve marka vekilliğinin avukatlıkla birlikte yürütülebilmesinin mümkün olması, bir avukata bu sıfatı basılı kağıtlarında bir unvan ve uzmanlık statüsü şeklinde kullanmak ve reklam yapmaya araç etmek hakkını veremez[476]. Karardan da anlaşılacağı üzere bu unvanı kullanmak yasak kapsamına girmektedir.

Bununla birlikte avukatlıkta uzmanlık hususuna değinmek bu başlık kapsamındaki en önemli husustur. Avukatların herhangi bir alanda uzmanlaşmaları mümkün iken bu durumun yayımlanması, tabela veya basılı evraklarda ya da avukatların internet sitelerinde belirtilmesi yasaktır. Mesela ülkemizde avukatların "uzman avukat" unvanını kullanmaları yasaktır. Türk hukuku, uzmanlık ifade eden ibarelerin basılı kâğıtlarda kullanılmaması konusunda son derece hassastır[477]. Devletin özel olarak uzmanlık için açtığı bir sınav sonucunda o alanda uzman olunduğu izleniminin yaratılması istenmemektedir[478]. Bununla alakalı olarak Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu kararına göre de Avukatlık Kanunu'nda uzman avukatlık tarzında bir unvanın olmadığı ve avukatların meslektaşlarından farklı olarak uzman oldukları izlenimi yaratacak sıfatların kullanılmasının bu şekilde hem kanuna hem de

[475] Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, s.91.
[476] TBBDKK, 18.07.1998, 60/94 Sayılı Kararı, https://www.barobirlik.org.tr (Erişim Tarihi: 02/02/2021).
[477] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** ss.679-680.
[478] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** ss.678-679.

Meslek Kuralları'na aykırı olduğunu belirtmiştir[479]. Bu konu reklam yasağı ile ilgili olarak günümüzde üzerinde en çok tartışılan konulardan biridir. Çünkü yasak kapsamında avukatları en çok etkileyen, avukatlara mesleğini yapmaları önünde engel olan ve iş alma durumlarını etkileyen en önemli hususlardan biridir. Uzmanlaşmanın basılı evrakta belirtilememesi çok eleştirilen bir yasaktır. Nitekim, uygulamada zaman zaman kişi ve kuruluşların şu veya bu hukuk alanında çalışan avukatların kimler olduğu konusunda barolara sorular sordukları görülmektedir. Özellikle büyük şehirlerde, hak sahiplerine her türlü uyuşmazlıkta yardımcı olan ve hukuk hizmeti veren "pratisyen" avukatların yerini "belli alanlarda uzmanlaşmış" avukatların aldığı gözlemlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, avukatların uzmanlık alanlarını olmasa da ilgi duydukları faaliyet alanlarını ifade edebilmelerine olanak sağlanmasının mümkün olması gerektiği düşünülebilir[480].

Bu noktada uzmanlık kavramını irdelemek gerekir. Avukat Atilla Sav' a göre uzmanlık avukatın yalnızca bir alana yoğunlaşması demek değildir. Avukatın kişisel tercihi ile ya da iş bölümü gereği bazı alanlara yoğunlaşması uzmanlık bölünmesi demek değildir[481]. Avukat kişisel tercihi gereği herhangi bir alanda daha fazla deneyim edinerek bu alanda bilgisini artırabilir. Avukatlar çoğunlukla günlük ve sosyal olaylara göre iş ve davalar alarak bu yönde ilerlemekteler bu sebeple avukatın gelişimini ve mesleki niteliğini kendisine gelen bu tür işler belirlemektedir[482]. Bu işler sonucunda edindikleri tecrübeler gereği o alandan iş almak ve nam salmak istemeleri doğal karşılanmalıdır.

2016 tarihinde TBB tarafından hazırlanan Avukatlık Kanunu Tasarısı'nın 55.maddesinde uzman avukatlıkla ilgili hükme yer vermiştir. Aynı şekilde Adalet Bakanlığının Avukatlık Kanunu Taslağı'nın 75.maddesinde uzman avukatlıkla ilgili düzenleme yer almıştır. Ancak bu tasarı ve taslak kanunlaşmadığından dolayı şuan için uzmanlık belirten ifadeler reklam yasağı kapsamına girmektedir. Fakat avukatın

[479] TBBDKK, 18.07.1998, 60/94 Sayılı Kararı, https://www.barobirlik.org.tr (Erişim Tarihi:03/01/2022).
[480] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.680.
[481] Sav, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", s.140.
[482] Demir, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler II", s.337.

uzmanlığının haksız bir şekilde reklam yasağı kapsamında değerlendirilmesi kişilerin bilgi alma haklarını önlediği için bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir [483].

Hukuk her alanda uzman olunamayacak kadar geniştir[484]. Buna paralel olarak avukatlık mesleğinde uzmanlaşma yolunun açılması gerekir. Artık tek bir yargılama alanında dahi tam bilgi sahibi olabilme imkânı bulunmamaktadır. Sonuç olarak günümüzde özel mahkemelerin sayısının giderek artmakta olması, bu mahkemelerde görülecek davalar bakımından söz konusu alanda uzman olan avukatların davayı takip edebilmelerinin ve bazı davalar bakımından avukatla takip zorunluluğunun düzenlenmesini gerekli kılmaktadır[485]. Herhalde avukatın mesleki faaliyetini belli bir alana hasrederek uzmanlaşmasında sakınca değil yarar bulunmaktadır [486]. Bu bakımdan oldukça geniş bir alana sahip hukukta spesifik olarak belli alanlara yönelmek, mesleği daha üst noktalara taşıyabilir bu şekilde vatandaşlara daha iyi bir hizmet verilebilir. Bunun bir ihtiyaç olduğunun kabulü ve bu eksikliğin giderilmesi gerekir. Zira her alanda olduğu gibi hukuk alanında da tüketicilerin, alanında uzman kişilerden yararlanma hakkı vardır[487]. Müvekkilin istediği avukatı seçmesi ve onunla işini yürütmesi en tabii hakkıdır[488]. Her alanda uzmanlaşma ve yetkinleşmenin esas olduğu günümüzde avukatlıkta da avukatın uzmanı olduğu alan ve bildiği yabancı dil gibi konularda bilgilendirilmeyi bekleyen bilinçli bireylerin sayılarının giderek artmakta olduğu unutulmamalıdır[489]. Uzmanlık alanının belirtilememesinden dolayı hem avukat hem de vatandaşlar zarar görmektedir. Her şeyden önce hukuki sorununun çözümü konusunda ehliyetli bir danışman arayan iş sahibinin başvurduğu, avukatın hangi alan veya alanlarda uzman olduğunu bilmesinde büyük çıkarı bulunmaktadır[490]. Avukata yaptığı hizmetleri ve faaliyet gösterdiği alanları topluma yayma fırsatının verilmesi, diğer taraftan vatandaşa da avukatların kapısını tek tek çalmayıp kendi hukuki sorununa ve aradığı hizmete uygun avukatın hangisinin olduğunu bilmek fırsatına hâkim olması gerekmektedir[491]. Uzmanlık alanı belirtilemediğinden dolayı

[483] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.95.
[484] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.177.
[485] Deliduman, "Medeni Yargıda Avukatlık"**,** ss.384-385.
[486] Aday, **Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri**, s.16.
[487] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.177.
[488] Çelik, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", s.418.
[489] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.467.
[490] Aday, **Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri**, s.15.
[491] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.37.

hak sahipleri başvurdukları avukatın hangi alanda uzman olduğunu ve onlara ne ölçüde yardımcı olunacağını bilemeyeceklerinden dolayı bu durum müvekkillerin de zararına olmaktadır.

Ülkemizde avukatlık mesleğinde uzmanlık olmadığından uygulamada sözlü olarak yer almakta olup buna ilişkin kanuni düzenlemeler de yoktur. Kısaca avukatlıkta uzmanlık belirtecek hukuki bir altyapı bulunmamaktadır[492]. Mevcut duruma göre bu sorun şu şekilde aşılabilir; "uzmanlık alanı" gibi mevzuata aykırı olabilecek ibareler yerine "iş dava kabul edilen alanlar" gibi haksız rekabet ve reklam sonucu doğurmayacak ibareler kullanılabilir[493]. Bu ibarelerin kullanılması kanaatimizce herhangi bir haksız rekabet teşkil etmemektedir.

Uzman avukatlık sayesinde avukatlar, meslek sırasında gördükleri eğitime daha fazla önem verip uygulamada el yordamıyla oluşmuş bir uzmanlık dışında teoriye uygun bir uygulama birliği de sağlanmış olacaktır. Bununla birlikte avukatlara bazı alanlarda kariyer yapma olanağı da doğacaktır[494].

Uzmanlık yargı ile akademiyi ve avukatlığı birleştirerek teori ile uygulamanın bir arada yürütülmesini ve avukatlık mesleğinin daha etkin yapılmasını sağlayacaktır[495]. Şöyle ki; uzmanlık akademik ya da pratik olarak ayrıdır. Ülkemizde mevzuat ile uygulama arasında büyük farklar mevcut olup bu farkların giderilmesi için uzmanlık, akademi ile pratik bir araya getirilerek yapılmalı ve bu şekilde gerçek uzmanlık niteliği kazanılabilmelidir. Öğretim üyelerinin çalıştığı bilimsel alanın uygulama boyutunda olması, ulaşılan teorik bilgilerin yalnızca teorik olmaktan çıkmasını sağlayarak uygulamada daha etkili ve çözümü hızlandıran gelişmelerin varlığını sağlayabilir. Akademisyenlerin uygulama ile iç içe oldukları sürece yapacakları bilimsel çalışmalar daha değerli olacaktır[496]. Sonuç olarak avukatlık ile hukukta akademik eğitim verilmesi hukukun gelişimi için birleşebilmelidir.

[492] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.30.
[493] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı, s**.177.
[494] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s.30.
[495] Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", s31.
[496] Mustafa S. Özbek, "Avukatlıkla Bağdaşabilen Akademik Unvanlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2012, s.37.

Tüm bu gerekçeler gösteriyor ki avukatlıkta uzmanlık ya da iş alınabilecek alanların belirtilmesinin engellenmesinin hem vatandaşa hem avukata faydası yoktur. Bu sebeple uzmanlık ibaresi kullanılmazsa dahi hiç olmazsa hangi alanlarda iş kabul edileceği belirtilebilmelidir. Bir kimsenin belli bir alanı faaliyette bulunduğu alan olarak bildirmesi, onun o konuda uzmanlık iddiasını da mutlaka içermez. Böyle bir belirleme sadece avukatın başka konularla meşgul olmadığını ve belirtilen konular dışında kendisine başvurulmaması gerektiği uyarısını taşır[497]. Bu durum hem avukata hem de müvekkile zaman ve emek tasarrufu sağlayarak kendi asıl işlerine yoğunlaşabilmelerini sağlar.

Konuyla ilgili olarak Danıştay ve TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında da yer vermek faydalı olacaktır:

-Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 09.06.2017 tarihinde 2017/223 esas ve 2017/588 karar sayı ile verdiği ilamda avukat tarafından verilen hukuk hizmetinin TPE sitesinde marka tescili olarak tescillenmesinin Yönetmeliğe aykırı olduğunu ve bu durumun düzeltilmesi için avukata yapılan ihtar ile 15 günlük süre verildiği ancak avukatın bunu düzeltmediğinden bahisle disiplin cezası vermiştir. Ayrıca avukat ya da buna benzer kelimelerin hem 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun hem de Avukatlık Kanunu'na göre marka ismi olarak tescil edilmesinin yasal olarak mümkün olmadığına aksine bu durumun Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin 6/7 maddesine göre yasaklandığına yer vermiştir[498].

-Türkiye Barolar Birliğinin 05.02.1994 tarihinde 1994/8 esas ve 1994/10 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın avukatlık unvanı dışında başka unvanlar kullanmasını ve bunu bir takvime işleyip dağıtmasını eski unvanını kullanarak iş almaya çalışmak olarak değerlendirip disiplin cezasına hükmetmiştir[499].

-TBBDK'nin 06.06.2003 tarihinde 2003/59 esas ve 2003/164 karar sayısı ile gördüğü dosyada avukatın kartvizitinde 'emekli yüksek hâkim' sıfatını kullanmasını Avukatlık

[497] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.213.
[498] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/979.
[499] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.130.

Kanunu'na, Reklam Yasağı Yönetmeliği'ne ve Meslek Kurallarına aykırı bularak disiplin cezasına hükmetmiştir[500].

-TBBDK 13.12.2002 tarihinde 2002/228 esas ve 2002/358 karar sayısı ile verdiği kararında avukatlık sıfatı dışında 'Emekli Cumhuriyet Savcısı' gibi başka sıfatların kullanılmasını disiplin suçu olarak tekrar belirtmiştir[501].

-TBBDK 29.04.2005 tarihinde 2005/76 esas ve 2005/166 karar ile verdiği kararında da avukatlığın başka bir unvan veya sıfatı gerektirmeyecek kadar saygın bir meslek olduğunu belirtmiştir[502].

-TBBDK 23.04.2004 tarihinde 2003/344 esas ve 2004/12 karar sayısı ile gördüğü dosyada avukatın bilirkişi olarak hazırladığı raporun altında eski unvanlarını kullanmasını hem Kanun'un 55.maddesine hem de Yönetmelik hükümlerine açıkça aykırı olduğundan, avukatın eylemini disiplin suçu olarak görmüştür[503].

-TBBDK 18.07.1998 tarihinde 1998/59 esas ve 1998/93 karar sayısı ile gördüğü dosyada patent ve marka vekilliği unvanının avukatlıkla birlikte kullanılamayacağını bu durumun uzmanlık anlamına geldiği izlenimini verdiğini ve avukatın basılı kâğıtlarında bu unvanlara yer vermesinin mümkün olmadığını belirtmiştir[504].

-TBBDK 27.09.1975 tarihinde 1975/36 esas ve 1975/22 karar sayı ile gördüğü dosyada adres değişikliği ilanında avukatın adres ilanıyla alakası olmayacak şekilde Yargıtay'daki görevinden isteğiyle ayrıldığını belirtip eski unvanını kullanmasını Yönetmelik ve Meslek Kurallarına aykırı bulmuştur[505].

-TBBDK 05.02.1994 tarihinde 1994/8 esas ve 1994/10 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın siyasi amaçlı tanıtım amacıyla avukat unvanıyla propaganda yapmasını

[500] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.130.
[501] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.130.
[502] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.131.
[503] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.131.
[504] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.131.
[505] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.132.

Yönetmeliğin 9/f maddesi uyarınca belirtilen sürelere uymayarak hareket etmesini yasaklamıştır[506].

-TBBDK 11.06.2002 tarihinde 2002/60 esas ve 2002/188 karar sayı ile gördüğü dosyada, aynı zamanda bilirkişi olan avukatın hazırladığı raporda avukat unvanını kullanabileceği fakat bunu antetli olarak göstermesinin iş ve ün elde etmeye yönelik reklam mahiyetinde olduğunu belirtip disiplin cezasına hükmetmiştir[507].

-TBBDK 11.02.2005 tarihinde 2004/379 esas ve 2005/54 karar sayısı ile gördüğü dosyada yüksek lisans yapmış olmanın 2547 sayılı Y.K.'ye göre akademik unvan sayılmadığını ve bunun yüksek eğitimi belgeleyen sıfat olduğunu ve bu sıfatın kullanılmasının da bu sebeple mümkün olmadığını belirtmiştir[508].

-TBBDK 11.6.2004 tarihinde 2004/114 esas ve 2004/207 karar sayısı ile gördüğü dosyada 'doktor' unvanını basılı kâğıtlarında kullanan avukatın bu eylemini haksız rekabet olarak görmüştür[509].

-TBBDK 06.06.2003 tarihinde 2003/59 esas ve 2003/164 karar ile gördüğü dosyada avukatın 'emekli yargıç' gibi başka unvanları kartvizitinde kullanmasını ilgili mevzuatlara aykırı görüp disiplin cezası vermiştir[510].

-TBBDK 12.07.2002 tarihinde 2002/97 esas ve 2002/229 karar ile gördüğü dosyada; avukatın yayınladığı kitabın kapağında avukatlık ile birlikte eski unvanını da kullanmasını avukatlığa yeterince değer vermemek olarak değerlendirmiştir. Ayrıca avukatın kitabın yayımlandığı zaman hangi unvanı kullanıyorsa kitabında o unvanına yer vermesinin uygun olduğunu ve uzmanlık yaratacak ibarelerin kullanmasını da yasak olduğunu belirtmiştir[511].

-TBBDK 13.12.2002 tarihinde 2002/228 esas ve 2002/358 karar ile gördüğü dosyada avukatın kartvizitinde 'Emekli Cumhuriyet Savcısı' gibi eski görevine ait unvanı

[506] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.142.
[507] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.143.
[508] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.435-436.
[509] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.436.
[510] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.436-437.
[511] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.437.

kullanmasını, reklam niteliğinde iş elde etmeye yönelik olarak görüp disiplin cezasına hükmetmiştir[512].

-TBBDK 24.03.2006 tarih 2006/36 esas ve 2006/114 karar ile verdiği kararında marka vekili unvanının kartvizitte kullanılmasını reklam yasağına aykırı olarak görmüştür[513].

- TBBDK 30.09.2005 tarihinde 2005/205 esas ve 2005/296 karar ile gördüğü dosyada avukatın baro görevlerine ilişkin unvanlarını yalnız görevi süresince kullanabileceği kararı vermiştir[514].

- TBBDK 25.06.2005 tarih 2005/136 esas ve 2005/213 karar sayılı dosyasında kitap yayımlayan avukatın 'avukat' unvanını oldukça büyük puntolarla ve koyu olarak yazmasını reklam niteliği taşıyacak aşırılıkta olduğunu bu sebeple reklam yasağına aykırı olduğunu belirtmiştir[515].

- TBBDK 05.09.2015 tarihinde 2015/542 esas ve 2015/741 karar sayı ile gördüğü dosyada şikayetli avukatın siyasi görevlerde bulunacak olması sebebiyle fotoğrafının ve adresinin insanların göreceği şekilde otobüslerin arkasında ve billboardlarda yayımlanmasında hukuka ve mevzuata aykırılık görmeyip aksi şekilde karar veren yerel baronun kararını kaldırıp eylemin disiplin suçu oluşturmadığına karar vermiştir[516].

- TBBDK 21.02.2007 tarihinde 2007/1 esas ve 2007/61 karar ile gördüğü dosyada avukatın kartvizitinde sembol ve ünlü bir sözün bulunmasını ve internet sitesinin de yasağa aykırı bir şekilde ifade özgürlüğü sınırlarını aşmış olduğunu belirterek disiplin cezasına hükmetmiştir. Kararda ayrıca avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliğinden dolayı mevzuata aykırı olarak haksız iş teminine yönelmesini avukatın bağımsızlığına aykırı davranışlar olarak görmüştür[517].

[512] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.437-438.
[513] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.438.
[514] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.440.
[515] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.440-441.
[516] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.457.
[517] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.451-452.

-TBBDK 23.03.2014 tarihinde 2014/22 esas ve 2014/202 karar sayı ile incelediği olayda avukatların kitapçık yayımlayarak kitapçıkta da bürolarının tanıtımını yapmasını, ilgilendikleri alanlarının da belirtilmesi gibi hususların reklam niteliği taşıyacak aşırılıkta olduğundan bahisle disiplin cezasına hükmetmiştir[518].

-TBBDK 06.12.2013 tarihinde 2013/600 esas ve 2013/998 karar ile gördüğü dosyada avukatın marka patent vekilliği unvanını kullanmasını ve bunu kendi sosyal medya hesabında da paylaşıp bürosunun reklamını yapmasının yasak olduğunu belirtmiştir[519].

-Aynı şekilde TBBDK'nin 15.09.2006 tarihinde 2006/237 esas ve 2006/313 karar ile verdiği kararında da yine marka vekili unvanının kullanılamayacağını ve bunu başlıklı kâğıda da yazamayacağını çünkü bu durumun avukatın farklı özel bir uzmanlık alanının olduğu izlenimi yaratarak mesleğin ticari bir işe dönüşmemesi gerektiğini belirtilmiştir[520].

-TBBDK 12.11.1975 tarihinde 1975/58 esas ve 1975/61 karar ile baktığı dosyada avukatın 'emekli hâkim' olarak eski unvanını kullanmasını yukarıda belirttiğimiz birçok kararda olduğu gibi yine yasaklamıştır[521].

-TBBDK 18.07.1998 tarihinde 1998/60 esas ve 1998/94 karar ile gördüğü dosyada yine avukatların marka ve patent vekilliği yapabileceklerini ancak uzmanlık izlenimi verecek şekilde yanlış anlaşılmalara sebep olması sebebiyle bu unvanı basılı evraklarında kullanamayacakları şeklinde aynı kararı vermiştir[522].

- TBBDK 01.06.2007 tarihinde 2007/116 esas ve 2007/178 karar ile gördüğü dosyada avukatlık dışında 'emekli yargıç, emekli savcı, emekli noter ya da eski siyasi görevlerine ait unvanların kullanılmasını reklam niteliği taşıması sebebiyle yasaklamıştır[523].

-TBBDK 15.09.2006 tarihinde 2006/256 esas ve 2006/325 karar[524] ve TBBDK 07.04.2005 Tarihinde 2006/256 Esas ve 2005/113 Karar[525] ile verdiği kararlarda

[518] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/588.
[519] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/725.
[520] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.517.
[521] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.149.
[522] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.521.
[523] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.517.
[524] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları,** s.130.
[525] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları,** s.130.

avukatın kartvizitinde fotoğrafının olmasını ve kendisi dışında biri hakkında bilgi vermesini disiplin suçu olarak görmüştür.

- TBBDK 11.02.2005 tarihinde 2004/370 esas ve 2005/46 karar ile gördüğü dosyada avukatın TSE logosunu kullanarak hizmetlerinden memnun kalmayanların TSE Başkanlığına başvuracakları izlenimi yaratacak şekilde vatandaşları aldatmaya yönelik davranışı yönetmeliğe aykırı bularak disiplin cezası vermiştir[526].

- TBBDK 16.02.2002 tarihinde 2001/210 esas ve 2002/40 karar ile verdiği dosyada avukatın isminin ve büro adresinin olduğu masa takvimi bastırıp dağıtmasını mevzuata aykırı olacak şekilde iş elde etmeye yönelik bulup disiplin cezası vermiştir[527].

-TBBDK 13.12.2002 tarihinde 2002/224 esas ve 2002/356 karar ile gördüğü dosyada avukatın hukuk bürosu ibaresiyle yayımladığı broşürde bürosunu, faaliyet alanlarını ve büroda çalışan kişilere yönelik bilgileri vermesini tanıtıma yönelik bilgi vermenin sınırlarını aşacak şekilde ölçüsüz olduğunu aksine bu durumun reklama yönelik olduğunu belirterek disiplin cezası vermiştir[528].

-TBBDK 07.11.2008 tarihinde 2008/309 esas ve 2008/443 karar ile gördüğü dosyada da belli bir kesime yönelik yazılan ve iş elde etmeye yönelik davetiyelerin ve 'gayrimenkul hukuk bürosu' ibaresinin de vatandaşta büronun taşınmaz davaları alanında uzman olduğu izlenimi yaratmasını yönetmeliğe aykırı olduğunu belirtmiştir[529].

-TBBDK 27.09.2014 tarihinde 2014/392 esas ve 2014/625 karar ile gördüğü dosyada avukatın bürosunu tanıtan bilgilerin yer aldığı CD'nin dağıtıldığı bu durumun yönetmeliğe aykırı olduğunun kendisine bildirildiği fakat verilen 15 günlük süre içinde hiçbir girişimde bulunmamasını Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin 1 ve 6 maddelerine ve Meslek Kurallarına aykırı olması gerekçesiyle disiplin cezasına hükmetmiştir[530].

[526] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.137.
[527] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.441-442.
[528] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.434-435.
[529] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.435.
[530] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/664.

-TBBDK 26.04.2013 tarihinde 2012/756 esas ve 2013/302 karar ile gördüğü dosyada avukatın kartvizitinde kâtip olarak bir isim ve soyadın bulunduğunu ayrıca sağlık sebebiyle uğranılacak zararların tazminin sağlanacağına dair yönetmeliğe aykırı ifadelerin bulunmasının hem Yönetmeliğe aykırı olarak disiplin suçunu oluşturduğu ayrıca Avukatlık Kanunu'nun 48.maddesi kapsamında da aracılık eyleminin adli suç olduğunu belirtecek şekilde değerlendirmiştir[531].

-Avukatın iş temini amacıyla kişilere mektup göndermesi Disiplin Kurulu kararları ile yasaklanmıştır. Örneğin TBBDK'nin 19.12.1987 tarihinde 1987/62 esas ve 1987/67 karar ile gördüğü dosyada avukatın bu hareketi avukata duyulan güveni sarsacağı belirtilerek yasaklanmıştır[532]. Bununla birlikte TBBDK'nin 19.03.2004 tarihinde 2003/413 esas ve 2004/83 karar sayı ile gördüğü dosyada da avukatın mektup gönderip davada yargı giderleri dışında herhangi bir peşin ücret almayacağını bildirmesini, açacağı davalarda emsal kararların olduğunu belirtip davayı kazanacaklarına dair ifadelerin iş temini amaçlı olduğu belirtilmiştir[533].

- TBBDK 02.12.2005 tarih 2005/729 esas ve 2005/382 karar sayılı ilamında Disiplin Kurulu avukatın müşteri aramak niyetiyle şirketlere mektup göndermesini mesleğin bağımsızlığına aykırı görüp avukatın iş peşinden koşmamasını tersine işin avukatın peşinden geleceğini belirterek avukatın eylemlerini meslek kurallarının 8.maddesine aykırı bulmuştur[534].

-TBBDK 27.04.2007 tarihinde 2007/135 esas ve 2007/135 karar sayı ile verdiği kararında da avukatın antetli kağıda yazıp potansiyel müvekkil adayına gönderilen mektupta ayrıca olaya yönelik hangi yargı merciinde ve hangi mevzuat dikkate alınarak dava açılmasına yönelik ibarelerin uzmanlık görüntüsü vererek iş elde etmeye yönelik olarak değerlendirerek Yönetmeliğe aykırı görülmüştür[535].

TBBDK 4.7.1992 tarihinde 1992/41 esas ve 1992/51 karar sayılı ilamında yine avukatın iş temini amacıyla yakınlarını trafik kazasında kaybedecek potansiyel müvekkil adaylarına mektup gönderip tazminat davası açabileceklerini belirtmesini

[531] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/460.
[532] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.142.
[533] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.143.
[534] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.144.
[535] Güner**, Avukatlık Hukuku**, s.520.

hem Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesine hem de Meslek Kuralları'nın 8.maddesine aykırı olduğu değerlendirmesini yaparak yerel baronun verdiği disiplin cezasını onamıştır[536]. Bu konuya benzer olarak TBBDK 29.08.2014 tarihinde 2014/391 esas ve 2014/551 karar ile gördüğü dosyada da avukatın iş temini amacıyla gönderdiği mektupta potansiyel müvekkil adayının taşınmazının kamulaştırma kararı olmadan el atıldığını bunun dışında etrafta yer alan diğer taşınmazlarda kamulaştırmasız el atma davalarını kendilerinin açtığını belirtip şahısları büroya davet etmesi şeklindeki eylemleri disiplin suçu olarak görmüştür[537].

-TBBDK 5.3.1994 tarihinde 1994/24 esas ve 1994/20 karar ile gördüğü dosyada; avukatın iş sağlama amacıyla diğer avukatlara gönderdiği mektuplarda Ankara'da hukuki işlemleri verecekleri yetki belgesiyle uygun ücrete yapacağını belirtmesi yine yasak kapsamında değerlendirmiştir[538].

-TBBDK 07.10.2016 tarihinde 2016/443 esas ve 2016/669 karar sayılı dosyada da avukatın iş elde etme amacıyla hazırlayıp dağıttığı ilanlarda 'kadastroya uğrayacak taşınmazlarını geri alabileceklerine yönelik dava açtıklarını ve bu davanın kısa süreceğini ayrıca dava başında peşin ücret alınmayıp yüzde olarak ücret alacağını' belirten ifadeleri Meslek Kuralları'nın 7 ve 8.maddelerine ve Avukatlık Kanunu'nun da 34, 55 ve 134.maddelerine aykırı görmüştür[539].

-Son olarak konuyla ilgili olarak Danıştay 8.Dairesinin 17.5.1971 tarihinde 1971/1436 esas ve 1971/1315 karar sayısı ile gördüğü dosyada da iş elde etmek amacıyla avukatın hareket etmesini reklam niteliğinde görüp kanun ve Meslek Kuralları'na aykırı bulmuştur[540].

2.2.3.5.4.Telefon Rehberi

Yönetmeliğin 7. maddesinde telefon rehberinin yasak kapsamındaki durumu şu şekilde düzenlenmiştir:

[536] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.215.
[537] TBBDKK, ss.734-737.
[538] Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, s.100.
[539] TBBDKK, S.751,755.
[540] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.283.

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar, telefon rehberinin "meslekler" kısmına alfabetik sırada dizilmiş olmak ve diğer avukatlardan, avukat bürolarından ve avukatlık ortaklıklarından ayırt edici her hangi bir ifade, sembol, işaret ve saire kullanmamak koşulu ile; adı, soyadı, büro adresi, telefon ve faks numaraları, internet adresi ve e-posta adresini yayınlatabilirler.*"[541]

Açıkçası telefon rehberi tarzında bir rehberin günümüzde pek kullanılmadığını söylemek gerekir. Günümüz teknolojik gelişmelerinden dolayı artık vatandaş istediği avukata çok kısa sürede ulaşabilmektedir. Bunu da genelde barolar ve baroların internet siteleri aracılığıyla yapabilmektedir. Ancak Yönetmelikte yer aldığından dolayı bu hususu da incelemek durumundayız.

Telefon rehberinde avukatların alfabetik sıraya göre yer alması, ayırt edici herhangi bir ifadeye yer verilmemesi, ayırt edici renk veya biçimlerde yazılmaması gerekmektedir. Bu şekilde herhangi bir düzenleme yasak kapsamındadır. Aynı şekilde, avukatla ilgili telefon rehberindeki kayıtların ayrı bir baskı ile çerçeve içine alınması veya farklı bir şekilde vurgulanması reklam yasağının ihlalidir[542]. Avukatın telefon rehberindeki kayıtları, ayrı bir baskı ile çerçeve içine alma veya diğer bir biçimde vurgulaması da yasaktır[543]. Görüleceği üzere ilgi çekici hususlar engellenerek haksız rekabetin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Ancak yukarıda belirttiğimiz üzere bu tür hususların günümüz koşullarında pek bir önemi kalmamış olup buna yönelik düzenlemelerin Yönetmelikte yapılması gerekmektedir.

Konuyla ilgili TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında yer vermek faydalı olacaktır:

-TBBDK 23.01.2004 tarihinde 2003/357 esas ve 2004/20 karar sayılı kararında avukatların adres değişikliğinde ayırt edici bir ibare kullanmadan yalnızca isim ve soyisim ile telefon numaralarını ve adreslerini yayınlayabileceklerini, ün kazanmaya yönelik eylemlerde bulunmamaları gerektiğini karara bağlamıştır[544].

---

[541] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.7.
[542] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.108, Erem, Reklam Yasağı, s.23.
[543] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.287.
[544] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.136.

-TBBDK 23.01.2004 tarihinde 2003/357 esas ve 2004/20 karar sayılı ilamında iş rehberinde avukatın baktığı davalarla ilgili bilgilere yer vermesini iş elde etmek amacıyla yaptığı belirtilerek avukatın bu tür eylemlerden kaçınması gerektiği de yazılmıştır[545].

2.2.3.5.5.Medya İlişkileri ve Yükümlülükler

Yönetmeliğin 8. ve 11. maddelerinde medya ilişkileri ve yükümlülükler kavram ve durumu şu şekilde düzenlenmiştir:

Madde 8:

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar;*

a. *Adres değişikliğini, büro açılışını ve altı ayı aşan ara vermeden sonra yeniden mesleğe dönüşünü; avukatlık ortaklığına girişini ve çıkışını, reklam niteliğini taşımayacak şekilde, gazete ve sair yazılı basın yolu ile bir kez duyurabilirler. Avukatlık ortaklığının tescil ya da sona ermesi ya da ortaklardan birinin ayrılması ilan yolu ile duyurulabilir,*

b. *Yaşamları, kazançları, mesleki faaliyeti hakkında "reklam niteliğinde" yayınlarda bulunamaz, halen ya da eskiden takip ettiği, devam eden veya sonuçlanmış bir dava hakkında; dava ile özdeşleşip tarafların sözcüsü gibi hareket edemez, davanın hukuki boyutları içinde kalmak kaydıyla ve zorunlu haller dışında yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçlarına ve internete görüntü, bilgi, demeç veremez, açıklama yapamazlar,*

c. *Yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçlarında ve internette röportaj, sohbet, konuşma, tartışma ve benzeri programlara katıldıklarında; reklam sayılabilecek her türlü davranıştan, avukatlık mesleğini zedeleyici her türlü açıklamadan kaçınmak zorundadırlar,*

d. *Avukat unvanı kullanarak yazılı, işitsel, görsel iletişim araçlarında ve internette yönetmen, düzenleyici, danışman ve sair sıfatlar ile dizi, sürekli yayın, süreli ya da*

[545] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.442.

süresiz programlar hazırlayamaz, sunamaz, yönetemez, hazırlanmasına, sunulmasına ve yönetilmesine katılamazlar,

e. *Gerek mahkemede temsil görevini yerine getirirken, gerek yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçları ve internet ile ilişkisinde kendisini veya üzerinde çalışmakta olduğu hukuki işi reklam olabilecek nitelikte ön plana çıkaramazlar.*

f. *Bu Yönetmelik kapsamında olanlar iş sağlama amacına yönelik olmamak ve meslektaşlarıyla haksız rekabete yol açmamak kaydıyla, baro veya Türkiye Barolar Birliği organ ve başkanlık seçimleri ile genel veya yerel seçimlerdeki adaylıklarına ilişkin bilgileri seçim tarihinden azami 2 ay önce başlayıp seçimi izleyen 10 gün içinde sona erdirmek kaydı ile yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçları veya internet yoluyla duyurabilirler. Bu duyurular amaca elverişli ve mesleğin saygınlığına yaraşır nitelikte olur.*"[546](Bu fıkra 7/9/2010 tarihinde yapılan değişiklikle yönetmeliğe eklenmiştir.)

Madde 11:

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar; salt ün kazanmaya yönelik her tür girişim ve eylemlerden kaçınmak, iş elde etmek için reklam sayılabilecek her hangi bir girişim ve eylemde bulunmamak, üçüncü kişilerin kendileri için reklam sayılabilecek bu tür eylem ve davranışlarına izin vermemek, engel olmak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler.*"[547]

Meslek Kuralları'nın 40.maddesinde de düzenlendiği şekliyle:

"*Avukat kesin olarak zorunlu bulunmadıkça, müvekkili adına basına açıklamada bulunamaz. Açıklamalarda, adalete etkili olmak amacı güdülemez.*"[548]

Medya, günümüzde oldukça yaygın oluşu ve büyük kitlelere ulaşması sebepleriyle avukatlar tarafından reklam yasağının en yaygın şekilde ihlal edildiği alanlardan biridir. Ayrıca bu durum dikkat edilmez ve önlem alınmazsa kontrolden

[546] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.8.
[547] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.11.
[548] TBB Meslek Kuralları, md.40.

çıkmaya müsaittir. Avukatların basın, internet, gazete ve benzeri medya araçlarını kullanmaları günümüzde oldukça normaldir. Yönetmelik kapsamında avukatların bu yollardan belli başlı hususları paylaşmaları da "reklam niteliği taşımayacak şekilde" olması koşuluyla hukuka uygun bulunmuştur. Mesela; büronun açılışının veya başka bir yere naklinin, açılışa davet kartlarıyla üçüncü kişilere duyurulması reklam niteliğinde sayılmamalıdır[549]. Bununla birlikte avukatın bu yolları kullanarak isteyerek veya istemeden reklam yapabilmesi de mümkündür. Burada dikkat edilen husus avukatın amacı ve eğer reklam niteliği taşıyan bir durum varsa bunun engellenmesi veya önlenmesine yönelik davranışlarıdır. Avukat istemeden reklama sebep olacak etkilerde bulunmuşsa; bu durum objektif olarak değerlendirilerek avukatın önleme yükümlülüğünün olup olmamasına bakmak gerekecektir[550]. Bunun dışında avukatın iş/dava almak için bilerek bu yollara başvurması oldukça yaygındır. Örneğin kamuyu ilgilendiren davalarda görevli avukatlar bu durumu fırsat olarak görüp medyada görünmekten çekinmemekteler[551]. Bu şekilde hem vatandaşlar tarafından bu kimselere rağbet artmakta hem de vatandaşların avukatların bu tür davalarda uzman olduğu izlenimine kapılmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte cevap hakkının avukat tarafından vekaleten kullanılması da kurala aykırıdır[552]. Bu durumda avukatın sürekli olarak bu sebeple basına çıkması sorunu ortaya çıkacaktır. Avukatın bu şekilde durumu kötü niyetli bir şekilde kullanması mümkündür. Meslek prensipleri, sürmekte olan davaya ilişkin kamuoyuna bilgi vermeyi yani beyanatta bulunmayı da yasaklamaktadır. Bir taraftan reklam etkisi, öte taraftan uyuşmazlık taraflarının menfaatlerinin korunması ve davanın hukuk devleti gerekliliklerini karşılaması gerekliliği de bunu yaratmaktadır[553]. Mecburi olarak gerekmedikçe ve müvekkil tarafından istenmedikçe veya müvekkilin menfaatini taşımadıkça avukatın süregelen davalarda kamuoyunu bilgilendirmesi Meslek Kuralları'na aykırıdır. Bu hususlara aykırı davranan avukatın eylemlerinin disiplin cezası ile cezalandırılabilmeleri için tespiti gerekmektedir. Bunların tespiti yalnızca şikayet ile mümkündür. Çünkü barolar, mensupları hakkında şikayet oldukça onların yaptıkları ihlallerden haberdar olup buna uygun işlemleri yapabilmektedirler. Uygulamada ve denetimde birlik sağlanabilmesi

[549] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.105.
[550] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.736.
[551] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[552] Erem, **Meslek Kuralları Şerh**, s.178.
[553] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.462.

için Barolar Birliği gibi baroların da medyayla anlaşarak bu tür ihlallerin takibini yapabilmeleri gerekmektedir[554]. Bu şekilde en azından yönetmeliğe aykırı eylemler cezalandırılarak caydırıcılığı sağlanacaktır. Bununla birlikte sadece özel olarak kendi davaları kapsamında yapılanlar dışında genel olarak avukatların yaptıkları açıklamalar yasak kapsamında değerlendirilebilir. Basına verilen yazılı veya sözlü demeçlerde herhangi bir ilişik kurulmadan kişinin avukat unvanını kullanması reklam olarak kabul edilebilir[555]. Bu durumda avukat kimliği öne çıkarılarak reklam yapılmaya çalışılmakta olduğu açıktır. Bu husus ayrıca 8.maddenin d bendinde düzenlenmiştir.

Medya yoluyla avukatların reklam yapmasının yasaklanması bazı hukukçular tarafından desteklenmektedir. Burada daha çok avukatlık mesleğinin onur ve saygınlığı gerekçe gösterilmektedir. Bu hukukçuların görüşlerine göre avukat kendi yaşamı veya mesleğiyle ilgili reklam tarzında yayınlar yapamaz[556]. Avukat müvekkilinin hak ve menfaatlerini korurken kendisini ön plana çıkararak kendi reklamını yapması mesleğin özgürlüğüne aykırı görülüp yasaklanmıştır[557]. Avukatın bu şekilde olayları kullanarak bilgi veriyor görüntüsü altında kendi reklamını yapmasına ve reklam gayesi taşımasına izin verilmemelidir[558]. Hukukun üstünlüğü prensibine dayalı savunmayı kutsal gören ülkelerde, avukatın müvekkili ile ilgili basına demeçler vermesi yasaklanmıştır[559]. Avukatların TV programlarına katılıp ücretsiz danışmanlık niteliğinde soru-cevap yapması yasaklanmalıdır[560]. İnternet sitelerinde normalde avukatın bürosunda ücretli danışmanlık hizmeti adı altında vereceği bilgilerin ücretsiz paylaşılarak avukatların iş imkanlarının kısıtlanmasına sebep olacak uygulamaların da önüne geçilmesi gerekir[561]. Kurallar uygulanırken avukatlar arasında ayrımcılık yapılmayacak şekilde sponsorluk ve bağış adı altında avukatların adının duyurulmasına izin verilmemelidir[562]. Belirtilen hususların hemen hepsi zaten yönetmelik kapsamında yasaklanan davranışlardır. Yukarıda da

[554] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[555] Özkan, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, s.460.
[556] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.683.
[557] Çelik, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri…", s.397.
[558] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.735.
[559] Çelik, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri…", s.398.
[560] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[561] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[562] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.

söylediğimiz gibi; buradaki amaç mesleğin korunması ve meslektaşlar arasındaki haksız rekabetin önlenmesi düşüncesidir.

Bazı hukukçular da medya yoluyla avukatların reklam yapması desteklemektedir. Bu düşüncedeki hukukçular ise avukatların iş alanlarını artırmayı ve günümüzde medya ile olan yoğun ilişkiyi haklı gerekçe olarak görmektedirler. Avukatın mesleki olarak gelişimini sağlayacak, toplumda hukuk bilinci oluşturacak şekilde kamunun faydasına olacak yayın ve programlar düzenlenerek avukatların katılımının ve yönetiminin özendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler[563].

Avukat, üçüncü kişilerin kendisi lehine reklam yapmasına engel olacak davranışlarda bulunmalıdır. Bu kişiler gerçek veya tüzel kişi olabilir. Eğer basın organı avukatın adını veya resmini ona sormadan yayınlamışsa ne olacaktır? Avukat, adının özellikle devam eden veya eskiden takip ettiği bir dava ile ilgili olarak basın organlarında belirtilmesinden kaçınmak zorundaysa da, avukatı tamamen kendi dışında hazırlanan bir haberin yayınlanmasında bu haberin içeriğini kontrol etme ve adının haberde geçmesini önleme yükümlülüğü altına koymak kural olarak mümkün değildir[564]. Avukat reklam yapma amacı olmamakla birlikte istemeden böyle bir sonuç ortaya çıkmışsa ya da basında böyle bir haberin yer almasına sebep olmuşsa Yönetmeliğin 11.maddesi kapsamında adının geçmesini önleme yükümlülüğü olduğu kabul edilebilir[565]. Bu husus Yönetmeliğin 11.maddesinde "yükümlülükler" başlığı altında ayrıca düzenlenmiştir. Bu madde ile avukata kendisiyle ilgili reklamların yapılmasını önleme yükümlülüğünün yüklenmiş olduğunu görürüz.

Hangi hususların reklam niteliğinde olduğu hangilerinin olmadığı yönetmelikle birlikte doktrin tarafından verilen görüşler ve disiplin kararlarıyla daha somut bir hale gelmiştir. Bunlara örnek vermek gerekirse: Bir açılışa telgraf çeken veya çiçek gönderen avukat için, açılışı yapılan kuruluş tarafından gazetede diğer kişiler yanında avukatın ismi de verilerek ilan yolu ile teşekkür edilmesi reklam değildir[566]. İlan biçim olarak abartılı, göze batan ve reklam niteliğini taşır özelliklerde

[563] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[564] Öztek, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı,** s.684.
[565] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.289.
[566] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,**s.112.

olmamalıdır[567]. Avukatın ilanda ücretsiz olarak danışmanlık faaliyetinde bulunduğu gibi bir açıklamada bulunması mümkün değildir[568]. Avukatların hediyelik eşya dağıtması ve bu eşyalarda isim ve unvanlarının bulunması reklam yasağına aykırılık teşkil eder. Televizyon ekranlarında avukatın görüntüsü verilerek avukat unvanı ve isminin söylenmesi kamuyu bilgilendirme amacı güdüyorsa reklam olmayabilir[569]. "Adliye haberleri" ile "gazetelerde demeçlerde bulunma" "açık oturumlar düzenlemek" birbirinden farklı hususlardır. Adliye haberlerinin, avukat ile haberi yapan gazeteci arasında bir sözleşme yoksa reklam amacı taşıdığı söylenemez[570]. Şüphesiz Facebook, Twitter, İnstagram gibi en güncel ve yoğun etkileşimli sitelerde avukatın açıkça reklam adı altında tanıtım yazıları, görselleri, videoları ve içerikleri de Kanun'un 55.maddesine, Meslek Kuralları'na ve Yönetmeliğin 8. ve 9.maddelerine aykırılık teşkil etmeli ve disiplin cezası verilmelidir[571]. Fakat avukatın sadece avukatlık unvanını bu medya platformlarında kullanması, kendi sitesini ve yazılarını paylaşması, aşırılığa kaçmadığı müddetçe büro ve çalışma arkadaşlarının fotoğraflarını bu platformlarda yayınlaması tek başına reklam sayılmamalıdır. Paylaştığı sitenin linkinin yanında hiçbir sözcük yahut görsel ibareler bulunmaması da aynı şekilde değerlendirilmelidir[572]. Özellikle avukatın şahsına yönelik tecavüzler karşısında kendisini savunması gerekmişse veya önemli olayları resmen açıklamak veya düzeltme zorunluluğu doğmuşsa, açıklamada avukatın isminin de anılmasına izin vermek gerekir[573]. Bir avukatın sık aralıklarla gazetelere sekreter veya temizlikçi ilanları vermesiyle adı ve bürosu bir şekilde insanların dikkatini çekecek ve böylece reklam yapmış olacaktır. Ancak bu reklamın en basit ve hemen dikkat çekici örneklerinden birisidir[574]. Avukat eğer sürekli olarak bir televizyon programında hukuki bilgiler veriyorsa reklam yasağına aykırı hareket etmiş olur. Çünkü burada esas alacağımız şey avukatın bilgi vermesi değil bunu süreklilik haline getirmesidir. Seçim takvimi başlamış ve avukatın adaylığı kesinleşmişse yasal propaganda süresi içinde

[567] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.112.
[568] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.112.
[569] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,**s.114.
[570] Erem, "Reklam Yasağı", s.25.
[571] Berat Barulay, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler Ve Sosyal Medya Açısından Tahlili", (Erişim Tarihi: 12.11.2021), .s.9.
[572] Barulay, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler…", s.9.
[573] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.249.
[574] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.171.

gazete ve diğer vasıtalarla, avukat unvanı ile birlikte siyasi amaçlı her türlü reklam yapılabilir[575]. Görüleceği üzere dikkat edilen hususları özellikle avukat unvanının kullanılıp kullanılmaması ve bilgi verme amacı taşıyıp taşımaması olarak değerlendirebiliriz. Bu sebeple her olayın özellikleri dikkate alınarak reklam yasağına aykırı davranılıp davranılmadığına karar verilmelidir[576].

Konuyla ilgili Danıştay ve TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında yer vermek faydalı olacaktır:

-Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 09.08.2018 tarihinde 2018/720 esas ve 2018/768 karar ile gördüğü dosyada Reklam Yasağı Yönetmeliği'nin md.8/f bendine göre belirlenen sürelerde -2 aylık süre içinde- avukatın aday olduğu siyasi seçimlerde yaptığı davranışların meslektaşlarına karşı haksız rekabete yol açtığı açık bir şekilde belirlenmemesi nedeniyle avukatın davranışlarının hukuka uygun olduğunu belirtmiştir[577].

-TBBDK 27.10.1990 tarihinde 1989/101 esas ve 1990/2 karar sayılı ilamında da avukatın sürekli medyada yer almasını amacına ve gerekçesine bakmaksızın yasak kapsamında değerlendirmiştir[578].

-TBBDK'nin 16.3.2002 tarihinde 2001/276 esas ve 2002/86 karar sayılı ilamıyla verdiği bir kararda da gazetede büyük boy fotoğrafı ve avukat unvanıyla medyada kendini ön plana çıkarmaya çalışan avukatın eylemini disiplin suçu olarak görmüştür[579]. Aynı şekilde TBBDK 5.4.1995 tarih 1995/20 esas ve 1995/22 karar sayılı kararında da avukatın kartvizitinin dergide yayımlanmasını reklam niteliğinde görüp Yönetmeliğe aykırı olduğu hükmüne varmıştır[580].

-TBBDK 26.12.2003 tarihinde 2002/317 esas ve 2003/432 karar sayı ile gördüğü dosyada[581] ve TBBDK 26.12.2003 tarihinde 2002/317 esas ve 2003/432 karar sayı ile

[575] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.111.
[576] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.735.
[577] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/972, (Erişim Tarihi:02/03/2021).
[578] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.132.
[579] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.132.
[580] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.132.
[581] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, ss.134-135.

gördüğü dosyada[582] avukatın medyada yer alacak ve kendisine de ün kazandıracak şekilde yaptığı eylemlerin reklam yasağı teşkil edeceğini belirtmiştir. Ayrıca avukatın reklamını yapacak gereksiz hal ve hareketlerde de bulunmaması gerektiği de belirtilmiştir.

-TBBDK 06.06.2003 tarihinde 2003/62 esas ve 2003/167 karar sayılı ilamında ise bankaların temsilini yapan hukuk firmalarının yer aldığı bir kitapçıkta geçen ve nicelik veya nitelik olarak büronun büyüklüğü ifade eden ibarelerin yasak olduğuna hükmetmiştir[583].

-TBBDK 10.04.2004 tarihinde 2004/19 esas ve 2004/112 karar ile gördüğü dosyada avukatın gazetede ilan şeklinde yayınlanıp avukatın beyanlarının yer almasını Disiplin Kurulu iş elde etmeye yönelik davranış olarak görüp disiplin suçuna hükmetmiştir[584].

-TBBDK 2.12.2005 tarihinde 2005/320 esas ve 2005/401 karar ile gördüğü dosyasında avukatın x belediyesine karşı açtığı davayı kazanmasının gazetede yayımlanmasını reklam yasağı kapsamında değerlendirmiştir[585].

-TBBDK 27.1.1990 tarihinde 1989/1001 esas ve 1990/2 karar sayılı ilamında da yine avukatın sürekli basında yer alarak bir kampanya sürdürmesinin doğru olmadığına hükmetmiştir[586].

-TBBDK 23-24.11.2001 tarihinde 2001/139 esas ve 2001/194 karar ile gördüğü dosyada avukatın Meslek Kuralları'nın 40.maddesine aykırı bir şekilde zorunlu olmadan yürüttüğü dava hakkında basın açıklamasında bulunmasını doğru bulmamıştır[587]. TBBDK 13.4.2002 tarihinde 2001/293 esas ve 2002/106 karar sayı ile gördüğü dosyada da yine aynı şekilde avukatın müvekkili ile ilgili basına bilgi vermesi için buna mecbur olmasını ve yargılamayı etkilememek şartları kapsamında kısıtlanması kapsamında karar vermiştir[588]. TBBDK 21.2.2003 tarih 2002/318 esas ve

[582] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, ss.134-135.
[583] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, ss.135-136.
[584] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.136.
[585] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.132.
[586] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.147.
[587] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.147.
[588] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.148.

2003/55 karar sayılı kararı da Meslek Kuralları'nın 40.maddesinde zorunluluğun ön şart olduğunu belirtiyor[589].

-TBBDK 12.1.2007 tarihli 2006/431 esas ve 2007/17 karar sayılı dosyada da yine zorunlu olmadıkça avukatın medyaya demeç vermesini yasaklanmış ayrıca avukatın müvekkilinin düşüncelerini topluma aktarmak gibi bir sorumluluğunun da olmadığını belirtmiştir[590].

-TBBDK 17.11.2006 tarihinde 2006/354 esas ve 2006/421 karar sayılı ilamında ise avukatın büro açılışı davetinin gazetede yer alması ve siyasetçi ve yargının üst kademelerinde yer alan babasına ait bilgilerin verilmesi gibi gazetede olmaması gereken ibarelerin yer almasını Yönetmeliğin 8/a maddesine aykırı görmüştür[591].

-TBBDK 10.10.2003 tarihinde 2003/205 esas ve 2003/319 karar ile gördüğü dosyada gazeteye ilan verilen büro naklinde Yönetmeliğin 8/a maddesine aykırı olacak şekilde abartılı ifadelerin yer almasını yasağa aykırı eylem olarak görmüştür[592].

-TBBDK 26.12.2003 tarihinde 2003/317 esas ve 2003/432 karar sayılı dosyasında avukatın gazeteye ilan vererek ilgilendiği hukuki alanları belirtmesini avukatların hiçbirinin mesleki çalışmaları hakkında reklam niteliğinde girişimlerde bulunamayacakları gerekçesiyle avukatın eylemini yasağa aykırı görmüştür[593].

-TBBDK 14.06.2002 tarihinde 2002/50 esas ve 2002/178 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın kamuya ilgilendiren ve siyasi bir davada gazete muhabirini Adliyeye çağırarak dava hakkında verdiği demeç ve müvekkili ile cübbeli fotoğrafının yer alması Yönetmeliğe aykırı görülmüştür[594].

-TBBDK 02.12.2005 tarihinde 2005/320 esas ve 2005/401 karar sayılı ilamında avukatın gazeteye ilan vererek Belediyeye karşı açtığı ve işçi avukatı olduğu davalar

[589] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.148.
[590] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.148.
[591]Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.443-444.
[592] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.444.
[593] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.444-445.
[594] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.445.

hakkında bilgiler vermesinin bunun yanında telefon ve adresini de ilan etmesinin reklam yasağına aykırı olduğuna karar vermiştir[595].

-TBBDK 28.07.2006 tarihinde 2006/210 esas ve 2006/286 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın uzun bir süre yürütülen işleme karşı açıp kazandığı davanın gazetede bilgisi dışında yer aldığını iddia etmesine rağmen hukuk kitaplarıyla çektirdiği büyük boy fotoğrafının bu iddiasını çürütür nitelikte olduğuna kanıt teşkil ettiğinden avukatın beyanlarına itibar edilmeyerek disiplin cezasına hükmedilmiştir[596].

-TBBDK 17.11.2006 tarih 2006/326 esas ve 2006/407 karar sayısı ile gördüğü dosyada avukatın yürüttüğü ve kamuoyunu ilgilendiren dava hakkında çeşitli gazetelere beyanda bulunmasını disiplin suçu olarak görmüştür[597].

-TBBDK 30.01.2009 tarihinde 2008/481 esas ve 2009/76 karar sayı ile gördüğü bir dosyada avukatın kendisine ait olmayan internet sitesinde yer alan bilgilerinin Baro tarafından kendisine bildirilmesinden hemen sonra silmesine yönelik hareketi Yönetmeliğin 11.maddesi kapsamında üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi olarak değerlendirerek disiplin cezasına hükmetmemiştir[598].

-TBBDK 25.06.2016 tarihinde 2016/280 esas ve 2016/448 karar ile incelediği dosyada avukatın dergide yayınlanan röportajlarının yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarından iş elde etmeye yönelik olduğundan bahisle eylemlerin Avukatlık Kanunu'nun 34,55,134 ve Meslek Kuralları'nın da 7 ve 8.maddelerine aykırılık teşkil ettiğinden disiplin cezasına hükmetmiştir.

-TBBDK 21.10.2016 tarihinde 2016/449 esas ve 2016/705 karar sayı ile gördüğü dosyada, avukatın kamuya açık ilan panosuna verdiği ilanı ulusal ve uluslararası düzenlemeler kapsamında reklamı yorumlayarak eylemi reklam niteliğinde görmüştür[599].

---

[595] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.445-446.
[596] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.446.
[597] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.446-447.
[598] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.455-456.
[599] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/919, (Erişim Tarihi: 12/11/2021).

-TBBDK 02.01.2016 tarihinde 2015/828 esas ve 2016/6 karar sayı ile gördüğü dosyada, avukatın dergiye verdiği röportajı haksız rekabet kapsamında değerlendirerek avukatlığın kamu hizmeti niteliğine de aykırı olduğunu belirtmiştir[600].

-TBBDK 06.09.2013 tarihinde 2013/274 esas ve 2013/692 karar ile gördüğü dosyada avukatın kazandığı birçok önemli davalarla ilgili gazeteye verdiği röportajları disiplin suçu olarak görmüştür[601].

-TBBDK 21.03.1998 tarihinde 1998/20 esas ve 1998/43 karar sayısı ile incelediği dosyada avukatın kardeşinin şirketinin irtibat adresi olarak kendi büro ve adresinin gazetede yayınlanmasını Avukatlık Kanunu'na ve Meslek Kuralları'na aykırı görmüştür[602].

-TBBDK 27.01.1990 tarihinde 1990/101 esas ve 1990/2 karar ile verdiği bir kararında avukatın sık sık medyada yer almasını amacına bakılmaksızın yasaklamıştır[603].

- TBBDK 13.04.2002 tarihinde 2001/294 esas ve 2002/107 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın dergide yayımlanan yazısında yer alan ibarelerin reklam niyetiyle yapıldığına hükmetmiştir[604].

-TBBDK 21.06.2013 tarihinde 2012/838 esas ve 2013/382 karar sayısı ile gördüğü dosyada avukatın gazetede yer alan ve kazandığı dava ile ilgili haberde ayrıca müvekkilinin kendisine para öderken çekilmiş fotoğrafının olmasını reklam niteliğinde olduğunu yorumlayıp avukatın reklam amacıyla girişimlerde bulunmaması gerektiğine karar vermiştir[605].

-TBBDK tarafından 06.09.2013 tarihinde 2013/274 esas ve 2013/692 karar ile görülen dosyada avukatın fabrika sahibi adına açıp kazandığı davayla ilgili olarak gazetede yaptığı röportajdan ve yayınlanan fotoğraflardan dolayı disiplin cezasına hükmedilmiştir[606].

---

[600] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/869.
[601] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/534, (Erişim Tarihi:02/03/2022).
[602] Çelik, **Tarihte Savunma Ve Meslek Kuralları,** s.150.
[603] Özkan, **Avukatlık Hukuku**, ss.287-288.
[604] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.523.
[605] TBBDKK, S.720,721.
[606] TBBDKK, ss.723-726.

- TBBDK 23.03.2014 tarihinde 2014/22 esas ve 2014/202 karar ile gördüğü dosyada avukatla ilgili gazetede yer alan haberlerde avukat ve ekibinin ilçede gün geçtikte büyüdüklerini ve sevildiklerini belirten ifadelerin şikayetli avukatın reklamının yapılması kapsamında değerlendirip uyarma cezasıyla cezalandırmıştır[607].

-TBBDK'nin 13.07.2013 tarihinde 2013/101 esas ve 2013/514 karar sayı ile incelediği dosyada avukatın iş elde etmek amacıyla gönderdiği mektupların ve başlıklı evrakların reklam niteliğinde olduğu ve bu durumun da avukatlığa zarar verdiğini belirtmiştir[608].

-Danıştay 8.Dairesi'nin 19.04.2005 tarihinde 2004/2155 esas ve 2005/1841 karar ile gördüğü dosyada davacının vekili olduğu firmanın ürünü hakkında medyada açıklama yapmasını ve avukat unvanıyla bu ilana imza atmasını Avukatlık Kanunu'nun 55. ve Meslek Kuralları'nın da 7.maddesine aykırı bir şekilde reklam yapmasını mevzuata aykırı görmüştür[609].

2.2.3.5.6.İnternet

Yönetmeliğin 9. maddesinde internet kavram ve durumu şu şekilde düzenlenmiştir:

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar, internet dahil, teknolojinin ve bilimin olanak tanıdığı her tür ortamda avukatlık mesleğinin onur ve kurallarına, avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene, Türkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen 'Avukatlık Meslek Kuralları'na aykırı olmayacak şekilde kendisini ifade etme hakkına sahiptir.*

Bu Yönetmelik kapsamında olanlar, mesleki faaliyetlerini internet üzerinden sürdürmek, müvekkillerini bilgilendirmek, mesleki makalelerini ve bilimsel çalışmalarını yayımlamak amacıyla internet sitesi açabilir. Tabelada, basılı evraklarında ve internet sitesinde tercih ettiği e-posta adreslerini kullanabilir. İnternet sitesi üzerinden mesleki faaliyetini yürütürken avukatlık mesleğinin onur ve kurallarına, avukat unvanının gerektirdiği saygı ve güvene aykırı olmamak şartı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alarak, sır saklama yükümlülüğüne uygun davranmak kaydı ile internetin kendine özgü araçlarını ve sadece ilgili kişinin ulaşabileceği, şifre-algoritma ile korunan internet sitesinin geri planında kişiselleştirilmiş "sanal ofis"

[607] TBBDKK, ss.729-731.
[608] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/390, (Erişim Tarihi: 15/06/2021).
[609] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, ss.137-138.

benzeri uygulamaları kullanabilir. Bu uygulamalar ilgilisinin dışındakilerin kullanımına açılamaz. (Bu fıkranın 7/9/2010 tarihindeki değişiklikten önceki hali ise şu şekildeydi: Mesleki faaliyetlerini internet üzerinden sürdürmek, müvekkillerini bilgilendirmek, mesleki makalelerini ve bilimsel çalışmalarını yayınlamak amacıyla yalnızca "av.tr" uzantılı internet sitesi açabilir. Tabelada, basılı evraklarında ve internet sitesinde sadece av.tr uzantılı veya Türkiye Barolar Birliğinin ya da bağlı bulunduğu barosunun verdiği e-posta adreslerini kullanabilir. İnternet sitesi üzerinden mesleki faaliyetini yürütürken avukatlık mesleğinin onur ve kurallarına, avukat unvanının gerektirdiği saygı ve güvene aykırı olmamak şartı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alarak sır saklama yükümlülüğüne uygun davranmak kaydı ile internetin kendine özgü araçlarını ve sadece ilgili kişinin ulaşabileceği, şifre-algoritma ile korunan internet sitesinin geri planında kişiselleştirilmiş "sanal ofis" benzeri uygulamaları kullanabilir. Bu uygulamalar ilgilisinin dışındakilerin kullanımına açılamaz.)

Bu Yönetmelik kapsamında olanlar açacakları internet sitelerinde;

a. *Site sahibi ya da sahiplerinin adı soyadı varsa akademik unvanı, avukatlık ortaklığı ise tescil unvanı, avukatlık bürosu ise büro unvanı, fotoğrafı, Türkiye Barolar Birliği ve baro sicil numaraları, mesleğe başlama tarihi, mezun oldukları üniversite, bildikleri yabancı dil, mesleki faaliyetin yürütüldüğü büro adresi, telefon ve faks numaraları, e-posta adresi, baro ve Türkiye Barolar Birliği seçimlerine yönelik oy verecek üye ve delegeleri kendileri ve diğer adaylar hakkında bilgilendirme gibi bilgilerin bulunmasını sağlar,* (Bu fıkranın 7/9/2010 tarihindeki değişiklikten önceki hali ise şu şekildeydi: "e-posta adresi" ibaresinden sonra gelmek üzere ", baro ve Türkiye Barolar Birliği seçimlerine yönelik oy verecek üye ve delegeleri kendileri ve diğer adaylar hakkında bilgilendirme" ibaresi eklenmiştir.)

b. *İş sağlama amacına yönelik olmamak ve meslektaşlarıyla haksız rekabete yol açmamak kaydıyla internet sitelerini arama motorlarına kayıt ederken anahtar kelime (keyword) olarak; "adı ve soyadı", "avukatlık ortaklığı unvanı", "avukatlık bürosu unvanı", "bulunduğu şehir ve kayıtlı oldukları baro" "avukat, hukuk, hukukçu, adalet, savunma, iddia, eşitlik, hak" dışında bir sözcük ya da tanıtım tümcesi kullanamaz,*

c. *İş sağlama amacına yönelik ve meslektaşlarıyla haksız rekabete yol açacak şekilde, internet kullanıcılarını kendi sitesine veya kendi sitesinden bir başka siteye yönlendirecek internet kısa yolları kullanamaz, kullanılmasına izin veremez ve reklam veremez ve alamaz.*"[610]

Bu başlıkta yukarıda açıkladığımız medya ilişkilerinin daha çok internet boyutuyla ilgileneceğiz. Bu maddede internet kanalıyla avukatların yapabileceği ve yapamayacağı hususlar düzenlenmiştir. Daha çok avukatlık onur ve saygınlığı dile getirilmiş ve yasak olan veya olmayan eylemler bu şekilde belirlenmiştir.

Uygulamaya bakınca göreceğimiz üzere avukatlar tarafından reklam yasağının en çok ihlal edildiği alanlardan biri de internet üzerinden paylaşılan ve düzenlenen hususlardır. Yönetmeliğe ilişkin genel değerlendirmemizi daha sonra yapacak olmakla birlikte, internete ilişkin düzenlemenin günümüz koşullarına uygun olarak revize edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Globalleşme ile birlikte avukatın mesleğinin icrasının sınırı olarak belirlenmiş olan ulusal sınırlar da ortadan kalkmaktadır[611]. Sayısı oldukça artan avukatların kendi tanıtımları için bu şekilde geniş alana sahip interneti kullanmaları ve reklam yapmaları günümüzde çok yaygın bir durumdur. Fakat buna rağmen yönetmeliğe aykırı davranması nedeniyle bu kişilerin disiplin cezası ile cezalandırılmalarına ise daha az rastlanılmaktadır. Bu sebeplerle avukatların gelişen teknolojiden faydalanmaları düzenlenirken hem tüketici olarak vatandaşların hakları ve çıkarları hem de dünyadaki tercihler dikkate alınmalıdır[612]. Aynı zamanda diğer avukatların hakları da korunmalıdır. Bu sebeple yönetmeliğin ilgili maddelerinin yeniden düzenlenmesi uygulama birliği ve meslektaşlar arasındaki eşitliğin sağlanması için şarttır.

Yukarıda da yer verdiğimiz ve ikinci fıkrada geçen değişiklikte de görüleceği üzere daha önce internet sitesi açmak isteyen avukatların av.tr uzantılı site açmak mecburiyetleri vardı. Yönetmelikte yapılan değişiklikle birlikte internet sayfalarının av.tr uzantılı olması şartı kaldırılmıştır. Bu şartın kaldırılması avukatlar açısından lehe bir düzenlemedir. Alan adının alınmasının zor ve uğraştırıcı olduğunun farkına

[610] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.9.
[611] Memiş, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma Ve Şirketleşme,** s.736.
[612] Memiş, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma Ve Şirketleşme,** s.734.

varılarak, her avukatın mevzuata uygun olarak kolaylıkla internet sitesi açabilmesi sağlanmıştır. Değişiklikten önce bu şart sebebiyle avukatların çoğu bu durumdan dolayı makalelerini, açamadıkları kendi sitelerinde değil de diğer hukuk sitelerinde yayınlamaktaydılar. Bu durum reklam yasağının olumsuz bir diğer etkisiydi. Bu tür engellerden dolayı avukatlar makale yazmaktan ve kendi sitelerini açıp hukuki paylaşım yapmaktan çekinip uzak durmakta ve maalesef akademinin teorik bilgilerle gelişmesinin önü kapatılmaktaydı. Bu şekilde bir ortam da akademik olarak ilerlemek isteyen hukukçuların yazdığı ve detaylarla dolu, okunması güç çalışmalar içerirdi[613]. Bu sebeplerle yapılan değişiklik kanaatimizce yerinde olup ayrıca mesleğin gelişimine de oldukça faydalıdır. Makalelerin doktrin ile uygulamayı kapsaması sebebiyle sadece avukatlık değil diğer tüm meslek mensupları için faydalı bilgileri içerdiği açıktır. Avukatlık mesleğinin gelişmesi ve hukuki bilginin artması ve çeşitlenmesi için hukuk siteleri oluşturulmalı ve özendirilmelidir[614]. Bu tür sitelerden öğrenilen bilgilerin kullanılması ile teorik bilgiler uygulamada kullanılarak avukatlık mesleğinin kalitesi de artacaktır.

İnternetin olumlu yanlarının yanında olumsuz birçok özelliği bulunmaktadır. İnternet konusunda özellikle alan adları haksız rekabet kapsamında önem arz eden konuların başında gelmektedir. Avukatın kullandığı alan isminin ve arama motorlarına bildirdiği kelimelerin reklam yasağına aykırı olmaması için bunların avukatın mesleki faaliyeti ile ilgisi olmalıdır. İnternet kullanıcılarının her geçen gün artması sayfa sahibinin kendisinin diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayacak birtakım yenilikler bulmasını gerektirmekte bu da reklam yasağı sınırlarını biraz daha zorlamak anlamına gelmektedir[615]. Arama motorlarına girilen herhangi bir sözcük ile avukata direkt ulaşılmaması gerekir[616]. Arama motorlarına verilen bu kelimelerle internet kullanıcıları belirli web sayfalarına yönlendirilmektedir. Örneğin; arama motorlarına verilecek sigorta, danışma, marka ve haksız rekabet gibi kelimeler yazılınca karşımıza bir avukatlık bürosu veya avukat ismi yazılı olan bir web sayfası geliyorsa reklam yasağı ihlal edilmiş olacaktır[617]. Reklam yasağı, alan ismi ve arama motorlarına

[613] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[614] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.132.
[615] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.173.
[616] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.173.
[617] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.172.

verilecek kelimeler için geçerli olduğu gibi sayfanın içeriği için de geçerlidir. Avukat, sayfanın içeriği konusunda da reklam yasağına riayet etmekle yükümlüdür[618]. Avukatın bir sponsor aracılığıyla reklam yapması veya sayfasında tanıtımlarda bulunması reklam yasağını ihlal eder. Sonuç olarak; avukatın web sayfası kullanmasının mevzuata aykırı bir yönü bulunmadığı ancak avukatın kullanacağı alan isminin, arama motorlarına vereceği kelimelerin ve son olarak sayfanın içeriğinin avukatlık mevzuatı ve avukatlık mesleğinin niteliği gereği reklam sayılabilecek nitelikte olmaması gerekir[619]. Bu alan rekabete açıktır ve reklam yapılmasını -ki bunun sınırını önceden çizebilmek de mümkün değildir- intaç edebilir[620]. Bir yandan iletişim araçları ve teknoloji avukatın mesleki faaliyetini geniş bir kitleye yayabilmesi olanağı vermekte diğer yandan da özellikle internet ve kitle iletişim araçları yolu ile tanıtım olanaklarının artması; reklam yasaklarının sürekli ihlalini gündeme getirmekte, yasağın sınırlarının ne olduğu konusundaki soru ve sorunların yeniden yanıtlanması zorunluluğunu doğurmaktadır[621]. Bu gibi gerekçelerden dolayı iyi ve etkili bir düzenleme yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

İnternet günümüzde en yaygın ve etkili iletişim araçlarındandır. Oldukça etkili ve yaygın olan internetin olumlu yanlarının dışında olumsuz zararlı etkileri de vardır[622]. İnternetin olumsuz etkilerini azaltmak için bazı düzenlemelerin yapılması gerekmekte olup avukatlık kapsamında bu hususa daha sonra yer vereceğiz. Güncel teknolojik gelişmeler sonucunda internet, her mesleğe etki ve güdüm kattığı gibi avukatlık mesleğinde de etki doğuran bir mecra olma özelliğine sahiptir[623]. Gelişen teknoloji sayesinde internetten sadece birkaç saniye içinde istediğimiz yargı kararlarına ve mevzuata ulaşabiliriz. Hem bu şekilde hem de müvekkillerle iletişim ve iş yapma olasılığı kapsamında da internetin avukatlar için önemi büyüktür ve bu önem günümüz koşullarında yadsınamaz düzeydedir. Günümüzün en etkili iletişim aracından yani internetten avukatlar da mutlaka faydalanacaktır. Fakat bu faydalanmanın avukatlık mesleğinden ve hukuktan kaynaklı kısıtlamaları da olacaktır.

---

[618] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.173.
[619] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.180.
[620] Deliduman, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, s.173.
[621] Saraç, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağı", s.57.
[622] Çelik, "İnternette Hukuk Siteleri"**, Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 1, 2001, s.209.
[623] Barulay, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler…", s.2.

İnternetin kullanımının hem Avukatlık Kanunu hem de Meslek Kuralları bakımından yasallığı ve doğruluğu tartışılabilir. Örneğin avukatın internetteki bilgileri gerçeğe uygun, faaliyet alanını gösterir şekilde somut durumuna uygun olmalıdır. Somut duruma aykırılık teşkil eden bilgiler, vatandaşı yanlış yönlendireceği için diğer hususlara bakılmadan reklam yasağına aykırılık teşkil eder. Bu sebeplerle avukatın mesleğini yürütürken internet ortamında haksız rekabet teşkil edecek hareketlerde bulunmamaya dikkat etmelidir.

İnternet siteleri, dataları ve verileri üretip iletecek bir teknik ile oluşturulur[624]. Bu teknik süreçten sonra hazırlanan internet sitesine avukatlık mesleğinde de ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüzde avukatlık mesleğinin internet ortamında da yürütülebilmesi için mutlaka bir web sayfasına gereksinim duyulur. İşte bu sitenin içeriğindeki bilgiler haksız rekabet oluşup oluşmadığının tespiti bakımından büyük önem arz etmektedir[625]. Çünkü burada verilen bilgiler ve yapılan paylaşımlarla oldukça kolay bir şekilde reklam yapılabilmekte ve geniş kitlelere ulaşılabilmektedir. Bu haliyle de haksız rekabet yaratmaktadır. Haksız rekabet oluşturan birtakım davranışlara örnek vermemiz gerekirse; Akademik bir sayfaymış gibi oluşturulan internet sayfalarında avukatın bazı konularda uzman olduğu izlenimini yaratan "gizli reklamlar" Avukatlık Kanunu'na ve Reklam Yasağı Yönetmeliği'ne aykırı olup haksız rekabet oluşturmaktadır[626]. Daha önce de belirttiğimiz gibi avukatlıkta uzmanlık gibi bir husus bulunmadığından vatandaş üzerinde böyle bir intibaın oluşturulması yasaktır. Bunun gibi avukatın kendisini tecrübeli ve nitelikli gösterip diğer avukatları karalar tarzda ifadeler kullanması haksız rekabet teşkil eder[627]. İnternet sayfası olan avukatın bir ödül almış gibi bu durumu internet sayfasından ilan etmesi ya da üye olduğu parti veya toplulukların bu sitede yer alması da haksız rekabet teşkil eder. İnternet sayfalarından belli bazı avukatların isimlerinin yer alması ve önerilmesi de haksız rekabettir[628]. Tüm bu hususlar dikkat edileceği üzere yönetmeliğe aykırı olup haksız rekabet oluşturmaktadır. Ancak yönetmelikte bu hususlar detaylı olarak

[624] Güzide Soydemir, **İnternette Haksız Rekabetin Önlenmesi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015, s.143.
[625] Memiş, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", s.6.
[626] Memiş, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", s.6.
[627] Memiş, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", s.6.
[628] Memiş, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", s.8.

belirtilmemiştir. Yönetmelik, internet sitelerinin muhtevasını genel özellikleriyle çizip geri kalan kısmı avukatın kendi iradesine bırakmıştır[629]. Yasağın sınırlarını daha çok uygulamada verilen kararlar çizmektedir.

Avukatların interneti aktif olarak kullanmasına olanak sağlanması ve internet sitelerinden birtakım hususları paylaşması bazı kesimlerce desteklenmektedir. Aşağıda bu kesimin görüşlerini bağladıkları sebeplere yer vereceğiz. Hukuk yeni görüşlere açık olduğu sürece gelişeceği için avukatların internet sitesi ile çalışmalarını ilan ederek hukukun gelişimi sağlanmalıdır[630] denerek avukatların çalışmalarını yayımlayabilmelerinin önünün açılmasının internet yoluyla sağlanabileceğine dair görüşler vardır. Avukatların danışmanlık veya vekâlet ücretleri değil mesleki yeterlilik ve kabiliyetleri ile yaptıkları akademik çalışmalarla rekabet etmeleri sağlanmalıdır[631] denilerek aslında avukatların yoğun bir şekilde ilgilendikleri alanların paylaşılması desteklenmiştir. Avukatlar web sayfalarında çalıştıkları ya da ilgilendikleri alanlara yer verebilmelidirler fakat bunu yaparken hukukun her alanını belirtmemelidirler. Burada detaylı düzenlemeler yerine iyi niyet kuralları esas alınarak düzenleme yapılmalıdır[632]. Avukatlar web sayfalarında yayınladıkları "Faaliyet alanları" kısmı reklam yasağını ihlal eder niteliktedir. Bunun için o alanlarla ilgili avukatın sahip olduğu belgeler ve aldığı eğitimler yer alacak şekilde yeniden düzenlenmelidir[633]. Bu şekilde yapılarak avukatların web sayfaları hem avukata hem de vatandaşa fayda sağlayacak unsurları içermelidir[634]. Avukatların bu tür hususları paylaşması hem onların hem de istediği avukatı seçme konusunda vatandaşların lehine bir düzenleme olacaktır. Ancak tüm bu hususların haksız rekabet oluşturmasına engel olunacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. İnternette bulunan hukuk sayfaları günümüz koşullarının bir gereğidir. Bu siteleri tek kaynaktan denetleyip yönlendirecek bir sistem gerekmektedir. Bu konuda asıl sorumluluk ulusal anlamda denetim ve yönetim yükümlülüğü olan Türkiye Barolar Birliğindedir. TBB bu hususları düzenlemelidir[635]. TBB kapsamında oluşturulacak bir kayıt/sicil ile internet sitelerinin sahipleri ve

[629] Barulay, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler…", s.3.
[630] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.131.
[631] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.132.
[632] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.132.
[633] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.132.
[634] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.132.
[635] Çelik, "İnternette Hukuk Siteleri", s.218.

sorumluları tespit edilerek mesleğin ahlak ve saygınlığına yakışmayacak tarzda paylaşımlar yapanlarla önce iletişim kurulmalı ve sonrasında bu kişiler konu hakkında uyarılmalıdır. Uyarıları dikkate almayanlar hakkında da gerekli disiplin işlemleri yapılmalıdır[636]. Bu şekilde ortak bir düzenleme uygulama birliği açısından da büyük öneme sahiptir.

Konuyla ilgili olarak TBB Disiplin Kurulunun verdiği kararların bazılarına başlık kapsamında da yer vermek faydalı olacaktır:

-Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 10.10.1998 tarihinde 1998/98 esas ve 1998/130 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın web sayfasında kullandığı 'dünyanın her yerinde profesyonel hizmet' ibaresini reklam olarak görmüştür[637].

-TBBDK 21.2.2003 tarihinde 2002/311 esas ve 2003/48 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın web sayfasında uzman olduğu ifadelerine yer vermesinin bilgi verme kapsamında olmayacak şekilde ölçülülük sınırlarını aştığını belirtmiştir[638].

-TBBDK 19.04.2003 tarihinde 2003/14 esas ve 2003/119 karar sayılı ilamıyla avukatın mailden gönderdiği ve katıldığı eğitim ve ilgilendiği faaliyet alanlarını yazdığı hususları reklam olarak değerlendirmiştir[639].

-TBBDK 06.06.2003 tarihinde 2003/63 esas ve 2003/168 karar sayılı dosyada avukatın internet sayfasında çalıştığı ve vekili olduğu kurum veya kuruluşları açıklamasını reklam yasağına aykırı olarak görmüştür[640].

-TBBDK 13.12.2002 tarihinde 2002/244 esas ve 2002/372 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın web sayfasında yer alan ve meslektaşlarına karşı üstünlük belirtecek şekilde 'en iyi hukuki hizmeti' kendilerinin sunduğuna dair sözleri reklam olarak değerlendirerek disiplin cezasına hükmetmiştir[641].

---

[636] Demir, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", s.133.
[637] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.133.
[638] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.133.
[639] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.134.
[640] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.134.
[641] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.143.

-TBBDK 21.03.2003 tarihinde 2002/349 esas ve 2003/88 karar sayılı ilamında da yine avukatların web sayfalarında çalıştıkları ve vekili oldukları kurum ve şirketleri 'hakkımızda' başlığı altında belirtmesini, iş elde etmeye yönelik olarak görmüştür[642].

-TBBDK 19.04.2003 tarihinde 2003/14 esas ve 2003/119 karar ile mail grubunun herkese açık olduğu ve mail grubunda şikayetli avukatın yaptığı paylaşımların da avukatlık mesleğinin saygınlığına aykırı olduğundan bahisle avukat hakkında disiplin cezasına hükmetmiştir[643].

-TBBDK 13.09.2014 tarihinde 2014/361 esas ve 2014/586 karar sayılı ilamında avukatın web sayfasında basında yer alan haberlerine yer vermesine yönelik eylemlerinin disiplin suçu oluşturduğuna hükmetmiştir[644].

-TBBDK 28.09.2003 tarihinde 2003/208 esas ve 2003/301 karar sayı ile gördüğü dosyada da avukatın kendi internet sayfasında kayıtlı olduğu büro dışında birden fazla işyeri adresi ve telefon numarası gösterdiğini fakat bu durumun Kanun ve Yönetmeliğe aykırı oluşundan dolayı disiplin cezasına hükmetmiştir[645].

-TBBDK 08.08.2016 tarihinde 2016/354 esas ve 2016/521 karar ile incelediği dosyada avukatın firmadan ayrılan işçilerle birlikte kurup üye olduğu topluluğa dair internet sayfası oluşturup bu sayfada bu yönde yayınlar yapmasını haksız rekabet olarak değerlendirerek disiplin cezası vermiştir[646].

-TBBDK 17.05.2013 tarihinde 2012/807 esas ve 2013/349 karar sayı ile incelediği dosyada avukatın sosyal platformlardan iş elde etmek amacıyla yazdığı yazıları yerel baronun aksine Meslek Kuralları'nın 8.maddesine aykırı olarak ve disiplin suçu oluşturacak eylem olarak niteleyip şikayetli avukata uyarma cezası vermiştir[647].

-TBBDK 22.08.2013 tarihinde 2013/205 esas ve 2013/635 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın internet sitesinden yaptığı ve 10 liralık sms karşılığı hukuki

[642] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.448.
[643] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, s.449.
[644] Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Kararları 2013-2017, **Türkiye Barolar Birliği Yayınları:335**, Şubat 2017, Ankara, ss.737-741.
[645] Mısır, **Avukatlık Disiplin Hukuku**, ss.453-454.
[646] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/946.
[647] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/475.

danışmanlık hizmeti vermesine yönelik eylemi disiplin suçu olarak görmüş ve bu tür faaliyetlerin yalnızca kamuyu bilgilendirme amacı kapsamında kendi internet sitesinde yayınlayabileceğini ve bunun dışında farklı uygulamalara başvurmaması gerektiğini belirtmiştir[648].

-TBBDK 22.08.2013 tarihinde 2013/189 esas ve 2013/625 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın iş elde etmek amacıyla internette yaptığı ilan sebebiyle toplanan kafede potansiyel müvekkil kitlesine yaptığı konuşmayı Avukatlık Kanunu'na ve Meslek Kuralları'na aykırı olarak iş elde etme amacıyla yaptığına kanaat getirmiştir[649].

-TBBDK 13.12.2002 tarihinde 2002/231 esas ve 2002/361 karar sayı ile gördüğü dosyada, avukatın açtığı web sitesinde ücretsiz hukuki bilgiler yayınlandığı, gizli reklam olarak farklı sitelere yönlendirdiğinden bahisle bu eylemlerin reklam amaçlı yapıldığına hükmedilmiştir[650].

-TBBDK 16.06.2006 tarihinde 2006/128 esas ve 2006/228 karar sayı ile verdiği bir kararında avukatın internet sitesinde yapmış olduğu işleri, bürosunda çalışan kişileri ve hangi alanlarda faaliyet gösterdiklerini yayınlamasını disiplin suçu saymıştır[651].

-Son olarak TBBDK'nin 08.09.2016 tarihinde 2016/334 esas ve 2016/591 karar sayı ile verdiği kararı inceleyecek olursak; Disiplin Kurulu avukatın internet sayfasında yer alan reklamlar konusunda kendisine uyarı yapılmasına rağmen süresi içinde sitesinde yer alan reklamlarla ilgili düzenleme yapmamasına karşı disiplin cezası vermiştir[652].

2.2.3.5.7.İşbirliği

Yönetmeliğin 10. maddesinde işbirliği kavramı şu şekilde düzenlenmiştir:

"*Bu Yönetmelik kapsamında olanlar, ülke içinde ve dışında işbirliği yaptıkları ve başka kentlerdeki avukatları, ortak avukat bürolarını ve avukatlık ortaklıklarını;*

[648] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/452.
[649] https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/448.
[650] Özkan, **Avukatlık Hukuku,** s.292.
[651] Güner, **Avukatlık Hukuku,** ss.526-527.
[652] TBBDKK, ss.748-751.

irtibat bürosu ve benzeri tanımlarla, işbirliğini genelleştirecek ve süreklilik kazandıracak biçimde açıklayamazlar, duyuramazlar."[653]

Bu maddede görüleceği üzere amaç; avukatların dördüncü maddede düzenlenen ve birden fazla olacak şekilde gösteremeyecekleri işyeri adreslerinin yani büroların diğer avukatlarla yapılan işbirliği neticesinde irtibat bürosu şeklinde süreklilik kazanamamasına yönelik düzenlemedir. Avukatların yönetmelik kapsamında genel olarak belirtildiği üzere tek bir büroları olabilir ve avukatlık bürolarının herhangi bir şubesi ya da herhangi bir irtibat bürosu olamaz.

Konu hakkında Danıştay'ın verdiği şu kararı incelemekte fayda olacaktır. Danıştay 8.Dairesinin 11.03.2008 tarihinde 2007/9224 esas ve 2008/1793 karar ile verdiği ilamda, davacıların yurtdışındaki büroları irtibat bürosu olarak göstermesini reklam niteliğinde değerlendirip Yönetmeliğin 10.maddesine aykırı bulmuştur[654].

Danıştay da TBB ile aynı görüşte olup yönetmelikteki düzenlemeye göre karar vermiştir. Bu kapsamda sonuç olarak; avukatların irtibat bürosu ya da şube şeklindeki bürolarının varlığı reklam yasağına aykırı olup şikayet halinde barolarca disiplin soruşturmasına sebep olabilecektir.

2.2.4.Avukatlıkta Reklam Yasağına Aykırı Yapılan Eylemlere Karşı Verilen Disiplin Cezaları ve Bu Cezalara Karşı Gidilecek İtiraz Yolu

Avukatların yukarıda belirtilen ve Yönetmeliğe, Meslek Kurallarına ve Avukatlık Kanunu'na aykırı eylemlerine karşı disiplin yaptırımının olduğunu yukarıda yer verdiğimiz kararlardan da anlayabiliriz. Disiplin kararlarının ne zaman verileceği ve bu kararların neler olacağı hususu Avukatlık Kanunu'nda düzenlenmiştir. Aşağıda Avukatlık Kanunu'nda bu konu kapsamında düzenlenen hususlara yer vereceğiz.

[653] Reklam Yasağı Yönetmeliği, md.10.
[654] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, ss.138-139.

Avukatların disiplin işlemleri ve cezaları Avukatlık Kanunu'nun "Disiplin işlem ve Cezaları" başlıklı Onuncu kısmında, md.134-162 arasında düzenlenmiştir.

Disiplin cezalarının uygulanacağı halleri düzenleyen Av. K. 134.madde şu şekildedir: "*Avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla, meslekî çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanunda yazılı disiplin cezaları uygulanır*".[655] Maddeden anlaşılacağı üzere disiplin cezalarında amaç mesleğin onurunun ve saygınlığının korunmasıdır.

Disiplin cezalarının neler olduğu ise bir sonraki maddede yani 135.maddede düzenlenmiştir. Bu cezalar sırasıyla; uyarma, kınama, para cezası, işten çıkarma veya belli süreli faaliyetin yasaklanması ve son olarak meslekten çıkarma şeklindedir. Kanun maddesi ise şu şekildedir:

"*Disiplin cezaları şunlardır:*

1.Uyarma; avukatın mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin kendisine bildirilmesidir.

2. Kınama; meslekinde ve davranışında kusurlu sayıldığının avukata bildirilmesidir.

3.Onbin liradan yüzellibin liraya kadar para cezası.

4.İşten çıkarma, avukatın veya avukatlık ortaklığının üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere meslekî faaliyetlerinin yasaklanmasıdır.

5. Meslekten çıkarma; avukatlık ruhsatnamesinin geri alınarak avukatın adının baro levhasından silinmesi ve avukatlık unvanının kaldırılmasıdır. Avukatlık ortaklığı için de baro avukatlık ortaklığı sicilinden silinmesidir".[656]

Disiplin Kurulu kararlarına karşı itiraz ise 157.maddede düzenlenmiştir. İtirazın Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kuruluna tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük

[655] Av. K. Md..134.
[656] Av.K. md.135.

sürede yapılacağı düzenlenmiştir. TBBDK'nin vereceği kararlar üzerine yapılacak itirazlarda ise İdare Mahkemeleri görevlidir.

Gerek internet sitelerinde ve sosyal medyada gerekse Yönetmelikte bahsi geçen diğer mecralarda reklam yasağına aykırılık durumunda mevzuat, kademeli bir anlayış öngörmüş ve avukatın reklam yasağı ihlalinde acele olarak cezalandırılmaması öncelikle ihlalin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır[657]. Bu konuda biz de aynı fikre sahibiz. Amaç cezalandırmaktan ziyade uygulama birliğinin sağlanması, mesleğin ve meslektaşların korunması olmalıdır. Tabi yine de avukatın kendisine herhangi bir uyarı veya ikazın yapılmadan üzerine düşen görevi her zaman yerine getirmesi gerekmektedir. Konu hakkında TBBDK'nin 11.06.2004 tarihinde 2004/122 esas ve 2004/211 karar sayı ile gördüğü dosyada avukatın reklam yasağı yönetmeliğine uygun davranması için kendisine baro tarafından uyarı yapılmasını beklememesi şeklinde karar vermiştir[658]. Karar şu şekildedir: "*Avukat mesleğinin yerine getirilmesi ile doğrudan ilgili bulunan avukatlık yasası, meslek kuralları ve yasa uyarınca çıkarılmış olan yönetmelikleri iyi bilmek, özümsemek ve bu alanda yapılacak değişikliklerde tüm olanaklarını kullanarak izlemek zorundadır. Bu nedenle reklam yasağı yönetmeliğinin uygulanması için baronun kendilerine uyarıda bulunmasını beklemeden gereğini yerine getirmelidirler*." Karardan anlaşılacağı üzere avukatın mevzuatı bilmesi, üzerine düşen görevi de yerine getirmesi gerekmektedir.

2.2.5.Karşılaştırmalı Hukukta Avukatın Reklam Faaliyeti

Avukatlık mesleğinin icrasında reklam yasağının farklı ülkelerde değişik şekillerde değerlendirilmesi, avukatlık mesleğinin hukuki niteliği konusunda genellikle aynı esaslardan hareket edilmesine rağmen yaklaşım ve yorum farklılıklarından kaynaklanmaktadır[659]. Avukatlık mesleği tarihsel süreç bakımından farklılık arz etmenin yanında her ülkenin ekonomik ve sosyal gelişiminden kaynaklı birbirinden ayrılır. Bu durum avukatlık mesleğindeki reklam yasağının, mesleğe

[657] Barulay, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler…", s.11.
[658] Çelik, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, s.137.
[659] Ersoy, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", s.208.

yaklaşımın ve buna bağlı yapılan yorumların ülkelerde zamanla değişmesini ve yasağın yumuşatılmasını sağlamaktadır.

Başlık kapsamında ülkemizde avukatlıkta reklam yasağının daha iyi anlaşılabilmesi ve analiz edilmesi için bazı Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki düzenlemeler genel hatlarıyla incelenmiş olup konuyla ilgili mevzuatlardan faydalanılmıştır.

2.2.5.1.İsviçre'de Avukatın Reklam Faaliyeti

İsviçre Avukatlık Kanunu'nun Meslek Kuralları'nı düzenleyen 12. Maddesi, avukatların objektif kalarak kamunun enformasyon ihtiyacını karşılayacak şekilde reklam yapmasına izin vermektedir.

İsviçre'de avukatlık mesleği ile ilgili federal bir kanun bulunmadığından bu konuyu her kanton kendi kanununda düzenlemiştir. Örneğin; Vod Kantonu Meslek Kuralları'nın 4.maddesi, "Avukat, reklâm sayılabilecek her şeyden kaçınmağa mecburdur. Mesleki faaliyetinin üstüne kamunun dikkatini çekmek için davaları hakkında yayında bulunamaz." düzenlemesi ile avukatın reklam yapması eskiden bu şekilde yasaklanmıştır. Ancak yapılan yeni düzenlemelerde kural olarak avukatlara reklam yapma özgürlüğü tanınmakla birlikte Federal Barolar Birliği tarafından çıkarılan meslek kuralları ile genel bir reklam yasağı tesis edilmiştir[660]. Kural olarak avukatlara reklam yapma özgürlüğü tanınmakla beraber bu özgürlük, abartılı reklam veya avukatlık mesleğine uymayan referans veya tavsiyelerden kaçınma gibi muğlak ifadelerle sınırlandırılmıştır[661].

Görüldüğü üzere İsviçre'de reklam yasağı ile ilgili her kantonun uygulaması farklı olmakla beraber reklam yasağı çok katı bir şekilde uygulanmayıp reklam yapmak hak ve özgürlük olarak kabul edilmektedir.

2.2.5.2.İngiltere'de Avukatın Reklam Faaliyeti

[660] Tekin Memiş, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma Ve Şirketleşme, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan,** Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s.722.
[661] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.89.

İngiltere'de avukatın iş arama yasağı kuralı 1933 yılında yazılı hale getirilmiştir. Ancak 1933 yılından önce de avukatlar için bu yönde bir yasak bulunmaktaydı sadece yazılı hale getirilmemiş bir yasaktı[662]. Başlangıçta getirilen bu düzenleme ile avukatlık meslek ve onuru bu şekilde korunmaya çalışılmıştır.

İngiltere'de dava üstlenip mahkemelerde savunma yapan gerçek anlamda avukat "*barrister*" ile sınırlı konularda görev üstlenen, daha ziyade hukuk danışmanı gibi çalışan "*soliciator*" ayrımı bulunmaktadır. Bunu uzmanlaşma olarak kabul edebiliriz. Barristerlar için reklam yasağı vardır. Soliciatorlar için reklam konusunda daha geniş bir alan bulunmaktadır[663]. Ancak yasak her iki meslek grubu için de çok katı bir şekilde uygulanmayıp çerçevesi daraltılmıştır.

2.2.5.3.Avusturya'da Avukatın Reklam Faaliyeti

Avusturya'da 1990 yılına kadar kesin reklam yasağı bulunuyordu. Avusturya Barolar Birliği 1990 yılında yaptığı düzenleme ile objektif davranmak koşuluyla avukatların kendi şahısları ve faaliyetleri ile ilgili bilgileri, akademik unvanlarını, bildikleri yabancı dilleri, yapmaya yetkili oldukları diğer meslekleri, mesleki yayınlarını, mesleki kuruluşlara üyeliklerini, mesleki geçmişlerini ve genelde uğraştıkları dava türlerini reklam yasağının dışına almış ve reklama doğru bilgi ve aldatıcı olmama koşuluyla izin vermiştir[664]. Avusturya Avukatlık Kanunu'nun 10. maddesinin 5.fıkrasına göre, avukat mesleki faaliyetleri hakkında gerçek ve nesnel bilgi vermesi ve mesleki yükümlülüklerine uyması halinde reklam yapabilir.

Avusturya'da Avukatların Mesleğinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik de bulunmaktadır. Bu yönetmelikte avukatların reklam yapma durumu ve sınırları düzenlenmiştir. Avukatlık Mesleğinin İcrasına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre avukatın reklam hakkı ve sınırı şu şekilde somutlaştırılmaya çalışılmıştır:

-Avukat, her şeyden önce mesleki faaliyetleri ile ilgili reklam yapabilir.

[662] Memiş, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma ve Şirketleşme,** s.721.
[663] Güner, **Avukatlık Hukuku,** s.528.
[664] Güner, **Avukatlık Hukuku,** ss.532-533.

-Reklam; gerçek, amaca uygun, meslek onur ve itibarına yaraşır ve hukuki yardım çerçevesinde avukatın mesleki yükümlülük ve görevine uygun olduğu sürece yasaldır.

-Avukatın; göz alıcı reklamlarla kendini övmesi, kendini diğer meslektaşlarıyla kıyaslayacak reklamlar yapması ve zor durumundan faydalanıp müvekkil elde etmesi gibi davranışları yasaktır.

-Avukat, üçüncü kişilerce özellikle medya tarafından kendisinin meslek kurallarına aykırı reklamının yapılmamasını sağlamaya elinden geldiğince gayret etmelidir[665].

Avusturya Yüksek Mahkemesi verdiği bir kararda reklamın avukatların ekonomik gayelerine ulaşmalarında bir araç olduğunu, bahse konu reklamda ise avukatın özel bir davetinin ve özel kabiliyetlerinin bulunmadan nesnel olarak bazı bilgilerin verilmesini avukatlık meslek kurallarına aykırı görmemiştir[666].

Avukat medya ile olan ilişkilerinde müvekkilinin hak ve çıkarlarını göz önünde bulundurmalı, mesleğin etik ve saygınlığına dikkat etmelidir. Vekâlet ücretine ilişkin yazıları da müvekkilinin olurunu alıp yayınlamak zorundadır[667]. Avukat, gerçeğe aykırı olmamak ve karşı tarafı yanıltmamak kaydı ile şahsı ve mesleki faaliyetleri hakkında bilgi verebilir[668].

Böylece Avusturya'da avukatın reklam hakkında nesnellik ve orantılılık prensipleri genel olarak uygulanan ilkelerdir

2.2.5.4.Almanya'da Avukatın Reklam Faaliyeti

Almanya'da 1878'de yayınlanan Avukatlık Kanunu ile Alman avukatlar uzun bir süre sonra ilk defa kendine özgü, ulusal anlamda yasayla belirlenmiş bir meslek grubu olmuşlardır[669].

---

[665] Christian Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde Almanya'da ve Avrupa'da Avukatların Reklam Yapma Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl 68, Sayı 1, 2010,ss.158-159.
[666] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.158.
[667] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.159.
[668] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.90.
[669] Osman Korkut Kanadoğlu, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 146, 2020, s.79.

Almanya'da reklam yasağı ile ilgili düzenlemeler ise Alman Anayasası'nın 12.maddesi, Alman Avukatlık Kanunu(BRAO) ve Meslek Kuralları(BORA)nda yer almaktadır.

Alman Federal Avukatlık Kanunu'nun 43/b maddesinde belirtildiği üzere; avukat mesleğiyle ve hukuki bilgisiyle alakalı olmayan konularda nesnel bilgi vermesi şartıyla reklama başvurabilir. Kural olarak avukat reklam yapma hakkına sahiptir ancak bunun şartları var:

İlk olarak, avukat sadece avukatlık faaliyeti ile ilgili karşı tarafı bilgilendirmek amacıyla reklam yapabilir. İkinci olarak, bu bilgilendirmenin gerek biçim gerekse içerik yönünden amaca uygun yani avukat mesleğinin gereklerine ve sadece karşı tarafı bu konuda bilgilendirmeye yönelik olması gerekir. Son olarak, yapılan reklamın belirli bir olayda iş almak amacına yönelik olmaması gerekir[670].

Bu kanuna bağlı olarak çıkarılan Avukatlık Kanunu Yönetmeliği'nin 6.maddesinde reklam hakkı ve sınırları daha detaylı olarak düzenlenmiştir.

Alman Meslek Kuralları'nda da avukatın reklam yapmasına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Avukatlık Meslek Kuralları'nın 6.maddesine göre:

(1) "*Avukat, hizmetleri ve şahsı hakkında; beyanlarının amaca uygun, bilgi verici ve meslekle ilgili olması şartıyla malumat verebilir.*
(2) Büro broşürleri, sirkülerler veya diğer benzeri bilgi vasıtalarında, 7.maddede belirlenen açıklamaların yanında ilgi ve faaliyet alanları ile ilgili açıklamalar da yer alabilir.
(3) Başarı ve kazanç içerikli beyanlar kullanılamaz. Müvekkillerle ilgili açıklamalar, ancak ikinci fıkrada bahsedilen bilgi vasıtaları ile veya istek üzerine müvekkilin açıkça rıza göstermesi halinde mümkündür.
(4) *Avukat kendisi için yasaklanmış reklam faaliyetlerini üçüncü kişilere yaptırtamaz.*"[671]

[670] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.88.
[671] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.149.

Federal Alman Avukatlık Kanunu'nun (Brao) 43/c maddesi, altı hukuk alanında avukatın 'Uzman Avukatlık' unvanını kullanabileceğini belirtmiştir. Uzman Avukatlık unvanı; İdare Hukuku, Vergi Hukuku, Sosyal Hukuk, Aile Hukuku ve Ceza Hukuku alanlarında kullanılabilmektedir. Bir avukat ancak iki hukuk alanı için Uzman Avukat unvanı kullanabilmektedir[672].

Federal Baro, 11 Mart 1997 tarihinde Meslek Kuralları'nı tespit etmiştir. Meslek Kuralları'nın 6/2 paragrafı uyarınca; avukatlar broşür, bülten, sirküler ve benzeri bilgilendirme vasıtaları yayınlayabilirler. En az iki yıl faaliyet gösterdikleri alanlarla ilgili kart, basılı kâğıt kullanabilir ve bunu tabelalarında gösterebilirler. Trafik Hukuku, İcra ve İflas Hukuku gibi başlıklı kâğıtlarda kısaltmalar ve başlıklar kullanabilirler[673].

Sonuç olarak Almanya'da avukatların reklam yapması; nesnellik, orantılılık ve doğruluk gibi ilkelere bağlanmış ve bu ilkelerle sınırlandırılmıştır. Bunun dışında ise reklam yasağından ziyade reklam hakkı kabul edilmekte ve uygulama bu kapsamda oluşmaktadır.

2.2.5.5.Fransa'da Avukatın Reklam Faaliyeti

Fransa'da avukatların kişisel olarak kendilerini tanıtması ve kamuoyuna gerekli bilgileri vererek duyurması mümkündür. İlk zamanlar Paris Barosu İç Yönetmeliği'nin 37. maddesi, "Reklâm niteliğindeki her davranış yasaktır." şeklinde olan düzenlemesi sonradan değiştirilmiştir.

Avukatın kendisini tanıtmasına olanak sağlayan kuralların "gerçeğe uygun", "meslek sırrına saygılı" ve "saygınlıkla ve incelikle" uygulanması öngörülmektedir[674]. Bu hususlara dikkat edilerek yapılan tanıtım ve reklamın da herhangi bir sakıncası bulunmamaktadır. Bu durum aşağıda yer verdiğimiz Kararnamelerde açıkça belirtilmiştir.

27 Kasım 1991 tarihli Kararnamenin 161.maddesine göre; Avukat topluma gerekli bilgileri verdiği sürece reklam yapabilir. Avukat bu gaye için kullandığı araçların

[672] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları**, s.36.
[673] Çelik, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları**, s.36.
[674] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.531.

meslek saygınlığına zarar vermesine engel olmalı ve avukatın talep olmaksızın kendiliğinden karşı tarafa danışmanlık teklifinde bulunamaması gerekir[675].

Maddede belirtildiği üzere, avukat reklamı kamu yararına olduğu sürece yapabilecektir. Ancak kararnamede avukatın reklam yapınca kullandığı araçların meslek saygınlığına uygun olmasına dikkat çekilmektedir[676].

Fransa mevzuatında ayrıca 12 Temmuz 2005 tarihli Avukatlık Meslek Kuralları ile ilgili bir kararname bulunmaktadır. Kararnamenin 4.maddesine göre; Avukatın kanuna uygun olarak yaptığı açıklamalar haricinde yapacağı açıklamalar meslek sırrına aykırı şekildeyse kabul edilemez [677] . Bu şekilde avukatın sır saklama yükümlülüğü de korunmaya çalışılmıştır.

Fransa'da Meslek Kuralları'nın 15.maddesi direkt olarak avukatın reklam yapmasına ilişkin düzenlenmiştir. Bu maddenin 1.fıkrasında avukatın meslek kurallarına saygılı olmak şartıyla topluma bilgi vermek amacıyla reklam faaliyetinde bulunabileceği düzenlenmektedir. Düzenlemeden anlaşılacağı üzere avukatın reklam yapma olanağı, mesleğin kuralları ve topluma bilgi verme şartlarıyla kısıtlanmıştır. Avukatın potansiyel müvekkil veya müvekkillere yönelik hizmeti ise yasaklanmıştır[678]. Bu haliyle, benzer durumdaki kişilere yönelik reklam yapılmasına izin verilmemiş ancak genel olarak kamuya yönelik bilgi verme veya tanıtım yapılmasına izin verilmiştir. Bu ise reklam yasağının bu haliyle de olsa devam ettirilmesine yönelik bir tutum olarak değerlendirilebilir.

2.2.5.6.İspanya'da Avukatın Reklam Faaliyeti

İspanya'da 19 Aralık 1997 tarihli Avukatlık Mesleği ile ilgili Reklam Yönetmeliği olarak bulunmaktadır. Reklamlar tarafsız ve gerçekçi olup meslek kurallarına da uyuyorsa yasal kabul edilmiştir. Burada da az önce bahsettiğimiz diğer Avrupa ülkelerinde görülen düzenlemeye benzer bir düzenleme olduğunu

[675] Rumph, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.156.
[676] Murat Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", Mehmet Akif Aydın'a Armağan**,** Ocak, 2016, https://dergipark.org.tr/tr(Erişim Tarihi: 15/11/2021), s.738.
[677] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", s.738.
[678] Yavaş, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", ss.738-739.

görmekteyiz. Şöyle ki; reklam avukatlara hak olarak tanınmış ancak sınırı da dürüstlük kuralına uygun olması ile çizilmiştir.

İspanya'da;

-Müvekkiller ve davalar hakkında bilgi vermek,

-Politik, göze batan, kendini öven ve kıyaslar tarzda içerikler,

-Aldatıcı bilgiler vermek,

-Başarılı olacağına söz vermek,

-Resmi bir şekilde ispat edilemeyecek şekilde uzmanlık izlenimi vermek[679] gibi reklam yasağına giren eylemlerde bulunamazlar. Amaç vatandaşların yanlış bilgi ile bilgilendirilmesine ve avukatlar arasında haksız rekabete engel olmaktır.

2.2.5.7.Amerika Birleşik Devletleri'nde Avukatın Reklam Faaliyeti

Amerikan Avukatları Ahlak Yasası'nın 27.maddesine göre, "Avukatın doğrudan veya dolaylı olarak reklam faaliyetinde bulunması yasaktır." şeklindeki düzenlemelerden vazgeçilerek; reklamın bir yasak olmaktan çıkıp bir serbesti veya hak olarak kabul edilmesi ilk kez ABD'de gerçekleşmiştir[680]. Bu gelişme diğer ülkeleri de etkilemiştir. Bununla birlikte Amerika'da reklam yasağına ilişkin federal bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda eyaletlerin kendi yasal düzenlemeleri veya örf ve adet kuralları geçerlidir[681]. Avukatların reklam yapmalarına genel olarak izin verilmektedir[682]. Ancak bu durum daha çok Federal Mahkeme kararlarına göre belirlenip şekillenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi'nin reklamla alakalı olarak verdiği ilke niteliğindeki karara göre; avukatın yaptığı reklam Anayasa'da yer alan ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmektedir[683]. Bu kapsam

[679] Rumph, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.160.
[680] Nurettin Bilici ve İbrahim Bayar, "Reklam Yasağı" Mı, "Reklam Serbestisi" Mi? (İspanya Ve İngiltere Örneği Işığında Türkiye Uygulamasının Değerlendirilmesi)**, Hukuk Kurultayı 2004**, Ankara, s.200.
[681] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.91.
[682] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.91.
[683] Güner, **Avukatlık Hukuku**, s.534.

altında değerlendirince de reklamın anayasal bir hak olan ifade özgürlüğü ile ilişkilendirilerek hak olarak değerlendirmesi yapılmıştır.

Uygulamada bu konuda, reklam yapma (advertising) ile müşteri kapmak (solicitation) arasında bir ayrım yapılmaktadır[684]. Eğer avukat hukuki yardıma muhtaç kişiye doğrudan ulaşırsa bu reklam yapma değil de müşteri kapma olarak kabul edilir. Bu durum da Amerika'da yasaklanmıştır. Ancak tek bir kişiden ziyade bir hedef kitlesine karşı yapılan faaliyetler reklam hakkı içerisinde değerlendirilip bu faaliyetlere izin verilir.

2.2.5.8.Genel Değerlendirme

Meslek Kuralları özgürlük temelli olmalarına rağmen, Kıta Avrupa'sında 1900'lerden beri savunmanlara reklam yasağı kuralı getirilmiştir[685]. Uluslararası Barolar Birliğinin 1956 Oslo toplantısında aldığı karar (8) şu idi: "Reklama yapmak, avukatlığın onur ve şerefiyle bağdaşmaz."[686]

Avrupa Birliği'nde avukatlıkla ilgili tam manasıyla uygulama ve teori birliği yoktur[687]. Avrupa'da avukatların reklam yasağı henüz tam bir uyum göstermemektedir. Fakat Avrupa'da temel hukuk ilkeleri birbirine benzer olup genel hukuk ilkelerinden bahsedilebilir. Uzun bir tarihi olan avukatlık mesleğinin ahlakından ortaya çıkan; nesnellik, gerçekçilik ve ölçülülük gibi hususlar Roma Hukuku'nun uygulandığı ülkelerde daha sert, Almanca dilinin konuşulduğu ülkelerde ise daha esnek bir şekilde reklam ahlakıyla değişen ekonomik hayata direnmektedir[688]. Farklı ülkelerde farklı uygulamalar uygulanabilmektedir. Ancak bu uygulamalar ülkelerin kültürel durumlarına göre de benzerlik gösterebilmektedir.

Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Kuralları'nın 2/6. maddesine göre avukatın verdiği bilgilerin yanıltıcı ve gerçeklikten uzak olmaması, müvekkiliyle arasındaki sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranmaması koşullarıyla kamuya bilgi verme

---

[684] Akcan ve Ercan, **Avukatlıkta Reklam Yasağı,** s.91.
[685] Adil Giray Çelik, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri Veya Olayla İlgili Açıklama Yapmaları", **Türkiye Barolar Birliği Dergileri**, Sayı 2, 2000, s.396.
[686] Faruk Erem, "Reklam Yasağı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 1, 1996, s.18.
[687] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.154
[688] Rumpf, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde…", s.165.

hakkına sahip olduğu ve kurallara uygun olarak basın ve medya kanallarını kullanarak veya kullanmayarak şahsi reklamını yapmasına müsaade edilmiştir[689]. Görüldüğü üzere amaç yine avukatın kamuyu aldatmasına engel olmak bunun dışında da avukatın reklam hakkına zarar vermemektir. Bu haliyle hem vatandaşlar doğru bilgiye ulaşarak seçim haklarını kullanabilmekte hem de avukatlar verdikleri hizmetin reklamını yaparak geniş kesime ulaşabilmektedir. Fransa, İspanya ve ABD gibi ülkelerde avukatların reklam yapması, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirildiği için suistimal edici ibarelere karşı daha kolay önlem alınabilmektedir[690]. Böyle değerlendirildiğinde yasağa karşı önlem almaktansa özgürlüğün sınırlarının belirlenmesi yasağın uygulanması açısından daha faydalı olacaktır.

Ülkemizde reklam kampanyalarının barolar tarafından yapılması avukatlık mesleğinin gelişimi açısından da faydalı olacaktır. Öncelikle bu tür kampanyalar barolar tarafından anlaştıkları reklam ajanslarına yaptırılması, avukatların reklama başvurduklarında diğer avukatları karalayacak ifadeleri kullanmamasını sağlamaktadır[691]. Barolar tarafından yapılacak reklam kampanyaları ile vatandaşlar daha bilinçli bir hale gelip avukatlara danışma konusunda talep artacaktır. Bu şekilde artan iş oranıyla avukatlar da meslekte verdikleri emek karşılığında hak ettikleri ücretleri alabilecektir. Baroların kamuya açık alanlarda avukatlık hizmetleri ile ilgili reklamlar yapması ülkemiz bakımından vatandaşlarda hukuk bilinci oluşturarak avukatlık faaliyetlerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır[692].

[689] CCBE (Avrupa Baroları Ve Hukuk Birlikleri Konseyi) Avrupada Avukatların Temsilcisi, Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü Ve Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları, İstanbulbarosu.org.tr(Erişim Tarihi: 27/11/2021), ss. 23-24.
[690] Tennur Koyuncuoğlu, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği"**, İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt 91, Sayı 1, 2017, s.37.
[691] Doğan ve Doğan, "Koruyucu Meleğiniz Hukuk Mezunu!", s.310.
[692] Doğan ve Doğan, "Koruyucu Meleğiniz Hukuk Mezunu!", s.311.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ELEŞTİRİLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ELEŞTİRİLER

Avukatlıkta reklam yasağına ilişkin olumlu ve olumsuz eleştiriler bulunmakta fakat eleştirilerin çoğunluğu olumsuz niteliktedir.

Reklam yasağını savunan görüşte; avukatlık mesleğinin eski dönemlerden itibaren korunan saygınlık ve onurunun olduğunu ve bu niteliklerin korunması gerektiğini ileri sürmektedir. Avukatlığın bağımsızlığının da aynı şekilde korunmaya çalışılması gerektiği ileri sürülmektedir. Avukatın mesleğini yürütürken hiç kimseden emir almaması ve özgür bir şekilde vatandaşın hakkını sağlamaya çalışması gerektiği düşünülmektedir. Reklam yasağını savunan görüşün bir diğer gerekçesi ise, reklam faaliyetlerinin avukatlık hizmetini pahalılaştırarak vatandaşların avukatlardan faydalanmasını zorlaştıracağını iddia etmektedir. Avukatlık Kanunu'nun birinci maddesinde de belirtildiği üzere avukatlığın kamu hizmetini sağlamaya yönelik bir meslek olduğunun ve bu durumun vatandaşın avukata ve adalete güven duymasını sağlayacak nitelikte olmasının avukatlık mesleğini koruduğu ve mesleğin devamlılığını sağladığı savunulmaktadır. Bu gibi gerekçelerle avukatlıkta reklam yasağı desteklenmekte ve devamlılığı da savunulmaktadır.

Reklam yasağını olumsuz bir şekilde eleştiren görüş ise çoğunluktadır. Bu görüşte ise; Avukatlık Kanunu'nun birinci maddesinde avukatlığın serbest meslek olarak düzenlenmesinin avukatın reklam yapmasına izin verdiği savunulmaktadır. Reklam yasağı düzenlemesinin avukatlık mesleğine katkısının olmadığını ve avukatlık mesleğinin reklamdan bağımsız bir şekilde kişilerin hakkını özgür bir şekilde sağlamaya çalışmasının avukatlık onur ve saygınlığını oluşturduğu savunulmaktadır. Avukatın bağımsızlığını reklam yapmayarak değil aksine reklam yapıp kendine iş istihdamı sağlayarak koruyacağı iddia edilmektedir. Reklam yasağının avukatlık hizmetlerini ucuzlaştırmadığı aksine pahalılaştırdığı iddia edilmektedir. Şöyle ki; reklam yapamayıp sınırlı sayıda iş alan avukatın aldığı işlerin azlığından dolayı yüksek ücretler talep ederek kazanç sağlama yoluna gittiği savunulmaktadır. Ayrıca reklam yaparak hizmetlerini etkin bir şekilde yansıtan avukatlar arasında rekabet yaşanarak kaliteli hizmetin düşük bir bedelle vatandaşa verileceği belirtilmektedir. Reklam yasağı toplumun bilgi alma hakkını, avukatın da ifade özgürlüğünü engellemektedir. Toplum, istediği avukatı çaba harcamadan bulmayı istemektedir. Vatandaşın, uzmanlığını ve çalıştığı faaliyet alanlarını bilmeden avukatların çoğunu dolaşması hem vatandaşı hem de avukatı yıpratan bir süreçtir. Bu sürecin mümkün olduğunca en kısa

şekilde geçmesi her iki tarafın da menfaatinedir. Tüm bunlarla birlikte ayrıca reklam yasağı uygulaması mesleğe yeni başlayan avukatları oldukça sınırlamakta ve aldıkları işleri azaltmaktadır. Bu uygulama uzun yıllar avukatlık yapmış ve belli bir müşteri çevresi oluşturmuş avukatı ise koruyarak avukatın daha fazla iş almasını sağlamaktadır. Bu ise gençlerin ve yeni nesillerin avukatlıktan uzak durarak bu alanı tercih etmemesine neden olmaktadır. Avukatlıkta uzmanlığın olmayışı, çoğu alanda az çok bilgi sahibi fakat yetersiz avukatların piyasayı oluşturmasına sebep olduğu belirtilmektedir. Avukatlar reklam yasağını aşmak için dolaylı reklamlara girişerek meslek anlayışına zarar vermektedirler.

Görüleceği üzere reklam yasağı uygulamasına karşı iki ayrı görüş vardır. Bu görüşleri savunanların birçok argümanları bulunmaktadır. Bu argümanlar ileri sürülerek görüşler somutlaştırılmaya çalışılmaktadır. Fakat şunu söylememiz gerekir ki; avukatlıkta reklam yasağını savunan görüşün aksine avukatlıkta reklam yasağını eleştiren görüşün iddialarının mesleğe daha fazla yarar sağlayacağı açık bir şekilde gözlemlenmektedir.

3.2.AVUKATLIKTA REKLAM YASAĞINA İLİŞKİN YAPILAN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Avukatlıkta reklam yasağı uygulaması 1969 yılında yürürlüğe giren Avukatlık Kanunu'nda düzenlenip günümüze kadar gelmiş eski bir uygulamadır. Bu uygulama eskide kalmış olup günümüz koşullarına uymamaktadır. Bu durumda reklam yasağına ilişkin uygulamanın düzenlenmesi ve yeni koşullara uyarlanması gerekmektedir. Reklam yasağına ilişkin düzenlemeleri barolar ve Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu çok dar yorumlamamalıdır. Yasak, çok katı bir şekilde uygulanmamalıdır. Yasağı uygulayacak kurumlar daha hoşgörülü olmalı ve avukatlık mesleğinin gelişimini esas almalıdır. Mevzuat hükümleri yorumlanırken asıl olanın özgürlük olduğu yönündeki hukuk prensibi esas alınmalıdır.

Tabelalarda, kartvizitlerde, basılı kâğıtlarda ve internet sayfalarında avukatın uzmanlığına ve ilgilendiği alanlara, yabancı dil bilgisine ve akademik özgeçmişine yer verilmesine izin verilmeli ve gereksiz sınırlandırmalar kaldırılarak avukatın yasağı çiğnemesinin önüne geçilmelidir. Avukatın iyi niyet kurallarına uygun bir şekilde uzmanlığını ve ilgilendiği alanını belirtmesi gerekmektedir.

Yüksek lisans veya doktora diplomasına sahip avukatların kısıtlama olmadan buna ilişkin unvanları kullanabilmeleri sağlanmalıdır.

Yönetmelikte reklamın tanımının yapılması gerekmektedir. Reklam ile tanıtım arasındaki sınırın da çizilmesi gerekmektedir. Böylelikle nelerin reklam nelerin tanıtım kapsamına girdiğini bilen avukatlar daha dikkatli davranacaklardır.

Yapılacak yeni düzenlemeler ayrıntılı, katı, çelişkili hükümlerden uzak olmalıdır.

Yönetmelik hükümleri ile Meslek Kuralları arasındaki çelişkiler ortadan kaldırılarak aralarındaki uyum sağlanmalıdır.

Düzenlemeler yapılınca yasağa ilişkin hukuksal risk analizi yapılarak öncelikle avukatın genel olarak da toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

Yönetmelikte gerekli iyileştirmeler yapılarak kanunların ve mevzuatın uygulanmasını sağlayarak adaletin gerçekleştirilmesine yardımcı olan avukatların, kendilerine dair çıkarılan hukuksal düzenlemelere uymaması çelişkisine neden olacak hükümlerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Yapılacak olan düzenlemelerde diğer Avrupa ülkelerindeki değişiklikler dikkate alınarak reklam yapmak yasak olmaktan çıkarılıp hak olarak değerlendirilmelidir.

Aynı zamanda Amerika'daki sisteme benzer şekilde avukatlığın ticari bir iş olarak görülmesine neden olacak aşırı serbestiden de uzak durulmalıdır.

Türkiye Barolar Birliği tarafından yapılacak araştırmalar ile avukatların reklam yasağı konusunda genel önerilerine ve hassasiyetlerine dikkat edilerek, avukatlık mesleğinin niteliğiyle bağdaşır, günümüz teknolojik ve hukuksal gelişimler dikkate alınarak avukatın ve toplumun menfaatine uyacak şekilde yeni bir yönetmelik düzenlenmelidir.

Yasağa uymayan avukatlara caydırıcı cezalar verilerek etkin denetim sağlanmalıdır.

Türkiye Barolar Birliği tarafından ülke çapında avukatlık mesleğinin tanıtımını sağlayacak ve vatandaşlarda hukuk bilincini artırarak avukata gitmeyi özendirecek reklamlar yapılarak hem avukatların istihdamları artırılmalı hem de vatandaşların hukuki konularda daha az sorun yaşamaları sağlanmalıdır.

SONUÇ

Avukatların günümüz koşullarında karşılaştıkları birçok zorluk bulunmaktadır. Özellikle vakıf üniversiteleri başta olmak üzere hukuk fakültelerinin artmasına bağlı olarak artan hukuk mezunları ve sonrasında sadece 1 yıllık zorunlu fakat denetimsiz staj ile avukatlık ruhsatının alınması sonucu avukat sayısı oldukça artmıştır. Artan

avukat sayısı ile avukatların iş/dava alma oranlarının azalması riski doğmuştur. Avukatlar, diğer meslektaşlarının arasından öne çıkarak gelir kaybı riskini engellemeye yönelik uğraşılar aramak mecburiyetinde kalmışlardır. Bu sebeplerle avukatlar, günümüz olanaklarını da kullanarak kendi tanıtımlarını yapmak amacıyla birtakım yollara başvurmaktadırlar. Reklam ise hem geniş kitlelere hitap etmesi hem de insanlar üzerinde daha kolay bir şekilde etki yaratması sebebiyle bu yolların başında gelmektedir. Ancak avukatlık mesleğinin ülkemizde köklü bir geçmişe sahip olmayışı ve kamu hizmeti adı altında bazı sınırlamalara tabi olması sonucunda avukatların reklam yapmasına izin verilmemektedir. Ülkemizde avukatların reklam yapması yasaklanmıştır.

Hukuk ve mevzuatımızda avukatlıkta reklam yasağı adı altında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Sık sık bahsettiğimiz düzenlemelere değinmek gerekirse bunların Avukatlık Kanunu'nun 55.maddesi, Avukatlık Meslek Kuralları ve Reklam Yasağı Yönetmeliği olduğunu söyleyebiliriz. Bu düzenlemelerde avukatların reklam yapması; avukatlığın kamu hizmeti niteliği, bağımsızlığı ve onuru gibi başlıca sebepler gerekçe gösterilerek yasaklanmıştır. Ancak ülkemizde avukatların reklam yapmasının bu şekilde yasaklanması büyük bir kesim tarafından oldukça katı ve sert bir anlayış olarak değerlendirilmektedir. Buna gerekçe olarak avukatların reklam ile tanıtımlarının yapılmasının avukatlığa zarar vermediği aksine avukatlık mesleğinin yaygınlaşmasını sağladığı, insanların avukatlara ulaşmasını kolaylaştırdığı ve avukatların istedikleri alana yoğunlaşmalarını sağladığı gibi gerekçeler ileri sunmaktadırlar. Ayrıca diğer ülkelerde reklam yapmak yasak değil de hak olarak karşılanmaya ve bu şekilde düzenlemeler yapılmaya başlandığından dolayı ülkemizdeki uygulamanın yumuşatılması gerektiği dile getirilmektedir.

Kanaatimizce reklam yasağına ilişkin düzenlemeler oldukça katı ve sert niteliğe sahip olup günümüz koşullarına uygun değişiklikler yapılması gerekmektedir. Çalışmamız kapsamında yeri geldikçe belirttiğimiz üzere avukatın reklam yapmasının önü açılmalıdır. Aslında burada reklamdan ne anlaşıldığı da önemlidir. Mesela avukatın uzmanlık alanını belirtmesi gerekir. Avukatın bu alanı belirtmesi hem onun hem vatandaşın lehinedir. Şöyle ki; avukata bu alanda dosyalar gelmeye başladıkça avukat da gerçek manada bu alanda uzmanlık kazanarak hem vatandaşa daha fazla

fayda sağlayacak hem yargılama sürecini hızlandırarak mahkemelerin iş yükünü de azaltacaktır. Vatandaş ise kendi dosyası ile ilgilenen avukatı çok fazla araştırmadan ve diğer avukatlarla görüşüp vakit harcamadan kolaylıkla istediği avukata ulaşabilecektir. Bu kapsamda avukatın uzmanlık alanını belirtmesinin önü açılmalıdır. Bunun gibi avukatın internet sitesi açarak haksız rekabete sebep olmayacak şekilde paylaşımlar yapmasının makaleler yayımlamasının da yine önü açılmalıdır. Avukatın medya ile olan ilişkilerinde de çok fazla sınırlandırılmaması gerekir. Tabela, büro, basılı evrak gibi hususlarda da hiç kimseye faydası olmayacak sınırlandırmalar kaldırılmalıdır.

Bunlarla birlikte karşılaştığımız kadarıyla uygulamada ne yazık ki herkese eşit şekilde yaklaşılmamaktadır. Bu durum ise uygulamada ayrılıklara aynı zamanda adaletsizliklere ve eşitsizliklere sebep olmaktadır. Yasağın bazı kimselere uygulanmayıp bazılarına uygulanmasına ise engel olmak için faydası olmayacak bazı hususların yasak olmaktan çıkarılması, faydası olacak ve gerçekten haksız rekabete engel olacak hususların da gerçek manada herkese eşit bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Sonuç olarak reklam yasağı başlığı altında avukat oldukça fazla sınırlandırılmakta ve dar bir alana sıkıştırılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu durum avukatlık mesleğine fayda sağlamamakta aksine zarar vermekte ve mesleğin gelişimine engel olmaktadır. Avukatın reklam yapmasının hiçbir sınırının olmaması da mesleğe bir o kadar zarar vermektedir. Bu sebeple tabiri caizse aradaki sınırın iyi çizilmesi gerekmektedir. Yönetmelik ve diğer düzenlemeler günümüz koşullarına uyarlanmalı ve yumuşatılmalıdır ama aynı zamanda sınırsız bir reklam hakkı da verilmemelidir. Bu gerekçelerle Türkiye Barolar Birliği tarafından reklam yasağının ve meslek kurallarının değiştirilerek günümüz koşullarına uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Zor koşullarda mesleğin daha fazla zarar görmesine engel olmak için reklam yapmak, yasak olmaktan ziyade hak olarak düzenlenmeli ve mesleğin gelişimine katkı sağlanmalıdır.

Sonuç olarak günümüz koşullarında adaleti sağlamaya çalışan, kişilerin haklarını savunan ve arayan avukatların ve avukatlık mesleğinin köklü geçmişi olduğuna ve büyük bir öneme sahip olduğuna çalışmamız kapsamında yer verdik. Bu kapsamda avukatlık mesleğine gereken değerin verilmesi gerektiği aşikârdır. Bunu sağlamak ise avukatlık mesleğini geliştirerek yani mesleğin önünde duran engelleri

kaldırarak mümkündür. Avukatlıkta reklam yasağı ise, mesleğin gelişimi önündeki engellerden biridir. Çünkü uygulama hem günümüz ülke ve dünya koşullarına uygun olmamakta hem de tam manasıyla uygulanmayan bir düzenleme olarak öylece durmaktadır. Bu sebeple Türkiye Barolar Birliği tarafından gerekli düzenlemeler yapılmalı ve yönetmelikteki hükümler değiştirilmelidir. Yapılacak olan değişiklikler ile gerçek manada haksız rekabete sebep olacak ya da avukatlık mesleğine zarar verecek eylemler yasaklanarak yasağa aykırı hareket eden kişiler uygulama birliği içerisinde tespit edilerek gerekli cezaları almaları sağlanmalıdır. Avukatların gelişimi önündeki engeller kaldırıldığında görüleceği üzere hukuk sistemimiz çok daha fazla gelişecektir. Çünkü avukat, hukuku ayakta tutan ve besleyen ayrıca adaletin sağlanmasına yardımcı olan en büyük dayanaktır. Avukatların önü açılarak ülkenin gelişimi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

ABEL, Richard L., "Avukat Sayısını Belirleyen Faktörler: Olan ve Olması Gereken", (Çev.), Kasım AKBAŞ, **Ankara Barosu Dergisi,** 2018, Sayı:4, s.497-518.

ADAY, Nejat, **Avukatlık Hukukunun Genel Esasları**, 2. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 1997.

ADAY, Nejat, "**Türk Hukukunda Avukatın Mesleki Yükümlülükleri"**, 1993, http://www.nejataday.av.tr/makaleler/Avukatin.Mesleki.Yukumlulukleri.pdf (Erişim Tarihi: 09/12/2020).

Ana Britannica Ansiklopedisi, Hürriyet Yayınevi, Cilt:2.

AKCAN, Recep, İbrahim ERCAN, **Avukatlıkta Reklam Yasağı, Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan,** Alkım Yayınevi, İstanbul 2003, s.83-122.

AKYÜZ, A. Erdem, "Avukatlık Başka Mesleklerin Emeklilik Alanı Değildir", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, Sayı:3, s.269-272.

ANSAY, Tuğrul, "Avukatlık Kanunu'ndaki Değişiklikler Ve Globalleşme", **Ankara Barosu Dergisi**, 2013, Sayı:1, s.23-27.

ASLAN, Ali Çetin, "Avukatlık Tekeline Genel Bir Bakış", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2014, C:16, Özel Sayı, s.1669-1711.

ATİAS, Christian, "Hukuk Biliminde Gelişme", (Çev.) Sururi AKTAŞ, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, s.259-266.

AYBAY, Rona, "Avukatlığın Kamu Hizmeti Niteliği, Avukatın Tarafsız Olmasını Ne Zaman Gerektirir?", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2014, Sayı:4, s.15-21.

AYDIN, M. Akif, **Türk Hukuk Tarihi**, 18. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2021.

BALIK, İfakat, **Haksız Rekabet Hukuku Açısından Karşılaştırmalı Reklam**, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

BARULAY, Berat, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağının Teknolojik Gelişmeler Ve Sosyal Medya Açısından Tahlili", https://www.jurix.com.tr/article/19098 (Erişim Tarihi:02/09/2021).

BİLİCİ, Nurettin, İbrahim BAYAR, "Reklam Yasağı" Mı, "Reklam Serbestisi" Mi? (İspanya Ve İngiltere Örneği Işığında Türkiye Uygulamasının Değerlendirilmesi), **Hukuk Kurultayı 2004**, Ankara, s.187-202.

BOZKURT, H. Argun, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesine Bir Bakış", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.211-223.

BOZKURT, H. Argun, **Hukukun Öyküsü**, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2006.

COŞAR, Vedat Ahsen, "Avukatlık Mesleğinin Ve Baroların Tarihsel Gelişimi", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.225-242.

ÇAYCI, Cumhur, "Devlet Avukatları, Namıdiğer Kamu Avukatları", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.483-496.

ÇELİK, Adil Giray, "Avukatların Müvekkilleri Adına Medyaya Demeç Vermeleri Veya Olayla İlgili Açıklama Yapmaları", **Türkiye Baroları Birliği Dergileri**, 2000, Sayı:2, s.395-398.

ÇELİK, Adil Giray, "İnternette Hukuk Siteleri", **Ankara Barosu Dergisi**, 2001, Sayı:1, s.209-218.

ÇELİK, Adil Giray, **Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları**, Basım Ajans Matbaası, Denizli 1999.

ÇELİK, M. Lamih, "Meslek Kurallarında Avukatın Bilgi Verme Yükümlülüğü", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2006, Sayı 67, s.399-420.

ÇELİK, M. Lamih, **TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011.

DELİDUMAN, Seyithan, **İnternet Üzerinden Avukatlık ve Reklam Yasağı**, **Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan,** Alkım Yayınevi, İstanbul 2003, s.169-180.

DELİDUMAN, Seyithan, "Medeni Yargıda Avukatlık", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Haziran 2003, Cilt:7, Sayı: 1-2, s.377-385.

DEMİR, Şamil, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler", **Ankara Barosu Dergisi**, 2009, Yıl:67, Sayı:3, s.61-69.

DEMİR, Şamil, "Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler II", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, Sayı:4, s.335-349.

DEMİR, Şamil, "Avukatların Reklam Yasağı Nasıl Olmalı?", **Ankara Barosu Dergisi**, 2009, Yıl:67, Sayı:4, s.127-133.

DERBİL, Süheyp, "Kamu Hizmeti Nedir?", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1950, Sayı:3, s.28-36.

DOĞAN, Oğuz Kaan, Mete Han DOĞAN, "Koruyucu Meleğiniz Hukuk Mezunu!", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, 2020, Sayı:1, s.307-311.

DURHAN, İbrahim, "Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2004, Cilt:8, Sayı:3-4, s.23-46.

ELÇİ, Mehmet Harun, "Geçmişten Geleceğe Avukatlık", **İzmir Barosu Dergisi**, 2010, Sayı:3, s.18-60.

EREM, Faruk**, Meslek Kuralları(Şerh),** Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2007.

EREM, Faruk, "Reklam Yasağı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1996, Sayı:1, s.16-26.

EREM, Faruk, "Savunma Hakkının Tarihsel Gelişimi", **Ankara Barosu Dergisi**, 1990, Sayı:2, s.206-214.

EROĞLU, Ender Canan, "Aldatıcı Reklamlar"**, Ankara Barosu Dergisi**, 2005, Sayı:2, s.15-32.

ERSOY, Yüksel, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", **Hukuk Kurultayı 2004**, Ankara, s.203-229.

ERTEKİN, Orhan Gazi, Bir " Yakın Dövüş Sanatı Olarak" Avukatlık, **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.441-445.

EYÜPOĞLU, Samiye, "Patent Vekilliği Mesleği"**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi,** 2000, Sayı:1, s.151-159.

FERAH, Hüseyin Avni, "Avukatlık Şirketlerinin Kuruluş Tartışmaları İle İlgili Bir Değerlendirme", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1998, Sayı:1, ss.73-76.

GÖKCAN, Hasan Tahsin, "Yeni Türk Ceza Kanunu Hükümleri Karşısında Avukatlık Mesleği", **Ankara Barosu Dergisi**, 2009, Yıl 67, Sayı:2, s.151-156.

GÜNER, Semih, **Avukatlık Hukuku**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

GÜNER, Semih, "Avukatlık Meslek Etiği", **Ankara Barosu Dergisi**, 2002, Sayı:2, s.19-31.

GÜRSELER, İ. Güneş, "Tükenmeyen Özlem; Geleceğin Avukatlığını Karşılayabilecek Bir Avukatlık Yasası", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.259-266.

İNANICI, Haluk, **21.Yüzyılda Avukatlık Ve Baro Eleştirel Bir Değerlendirme**, Legal Yayıncılık, İstanbul 2008.

KAÇAR, Yusuf, "Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi", http://www.vekil.net/forum/hukuk-sohbetleri/avukatlik-mesleginin-tarihcesi-dunyada-ve-turkiye'de-gecmisten-bugune-avukatlik (Erişim Tarihi:02/08/2021).

KANADOĞLU, Osman Korkut, "Barolar Ve Avukatların Meslek Özgürlükleri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2020, Sayı:146, s.77-122.

KARA, Ertuna, "Yargıtay Kararları Işığında Haksız Rekabet Açısından Aldatıcı Reklamlar", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2016, Cilt:90, Sayı:4, s.291-300.

KARADENİZ, Özcan, "Hukuk Öğretimi Bakımından Roma Hukuku", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1969, Sayı:1, s.323-347.

KAYAR, İsmail, **Ticari İşletme Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2018.

KAYHAN, Fahrettin, "Avukatlık Kimliği ve Avukatın Yargı Sistemi İçerisindeki Yeri", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, Sayı:3, s.275-247.

KAYHAN, Fahrettin, "Avukat-Müvekkil Etkileşiminde Aktarım ve Karşı Aktarım", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, Yıl:68, Sayı:4, s.249-259.

KAYIKÇI, Berşan, "Avukatlık Metodolojisi: Yargının Yargılanması", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.447-449.

KAZICI, Ziya, **İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi**, 20. Baskı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2021.

KELSEN, Hans, "Adalet Nedir?", (Çev.), Ali ACAR, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2013, Sayı:107, s.431-454.

KENDİGELEN, Abuzer, Fatih DOĞAN, "Avukatlık Mesleğinin Birlikte İcrası-Avukatlık Limited Şirketi-", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2003, Sayı:1-2, s.315-340.

KOCAOĞLU, N. Kağan, "Roma Hukukunda Adli Teşkilatlanma", **Ankara Barosu Dergisi**, 2013, Sayı:1, s.187-200.

KOYUNCUOĞLU, Tennur, "Avukatlıkta Uzmanlık Ve Bir Uzmanlık Dalı Örneği", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2017, Cilt:91, Sayı:1, s.30-41.

MEMİŞ, Tekin, **Avukatlıkta Reklam Yasağı-Uzmanlaşma ve Şirketleşme**, **Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan,** Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s.715-740.

MEMİŞ, Tekin, "Haksız Rekabet Açısından İnternet Ortamında Avukatlık Mesleğinin İcrası", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2001, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_39.htm, (Erişim tarihi:02/05/2021).

MISIR, M. Haşim, **Avukatlık Disiplin Hukuku,** Türkiye Barolar Birliği Yayınları:306, Ankara 2016.

ÖZBEK, Mustafa S., "Avukatlıkla Bağdaşabilen Akademik Unvanlar", **Ankara Barosu Dergisi**, 2012, Sayı:1, s.19- 42.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa, "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 2004, Sayı:3, s.61-90.

ÖZDEMİR, Semih Sırrı, **Haksız Rekabet Kavramı Açısından Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar,** 12 Levha Yayınları, İstanbul 2013.

ÖZDEMİR Nadire, Funda ALGIN, Deniz ŞAHİN, Avukatlık Mesleği ve Reklam, **Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi 24 Sempozyum**, s.181-186.

ÖZDEN, Yekta Güngör, Avukatlık Mesleği, **Hukuk Merceği Konferans ve Paneller**, Ankara Barosu Yayınları, 1998-2000, s.25-45.

ÖZDEN, Yekta Güngör, "Hukukçunun Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2013, Sayı:1, s.371-379.

ÖZFIRAT Saadet, Neslihan ÖZENSOY, Nilüfer AKMAN, "Avrupa Birliği Avukatlık Meslek Etik Kuralları", **Ankara Barosu Dergisi**, 2005, Sayı:2, s.75-88.

ÖZKAN, Meral Sungurtekin, **Avukatlık Hukuku**, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 2006.

ÖZKAN, Meral Sungurtekin, **Avukatlık Mesleği Avukatın Hak Ve Yükümlülükleri**, 4. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013.

ÖZKAN, Meral Sungurtekin, "Yazılı ve Görsel Basın Yoluyla Yapılan Avukatlık Reklamı", **İzmir Barosu Dergisi**, 1998, Sayı:1, s.18-26.

ÖZKENT, Ali Haydar, **Avukatın Kitabı**, Arkadaş Basımevi, İstanbul 2002.

ÖZKENT, Ali Haydar, "Genç Avukatlarla Gizli Konuşmalar", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, Sayı:3, s.299-312.

ÖZKORKUT, Nevin Ünal, "Savcılık, Avukatlık ve Noterlik Kurumlarının Osmanlı Devleti'ne Girişi", **Ankara Barosu Dergisi**, 2003, Sayı:4, s.147-154.

ÖZTEK, Selçuk, **Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı, Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına Armağan,** Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2006, s.673-685.

ÖZTÜRK, Zülal, "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarınca Verilen Disiplin Cezalarının, "5525 sayılı Disiplin Affı Kanunu" Karşısındaki Durumu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2007, Yıl:65, Sayı:2, s.214-219.

PEKİN, Ahmed, "Avukatlıkta Reklam Yasağı", **Hukuk Kurultayı 2004**, s.230-241.

RAPPAPORT, Anna, "Türk Avukatları Tarafından Amerikalılarla İş Yaparken Yapılan Beş Büyük Hata", **Ankara Barosu Dergisi**, 2012, Sayı:1, s.220-221.

RUMPF, Christian, "Türk Hukuku İle Mukayese Edildiğinde Almanya'da Ve Avrupa'da Avukatların Reklam Yapma Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, Yıl:68, Sayı:1, s.145-166.

SARAÇ, Filiz, "Avukatlık Mesleğinde Reklam Yasağı", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2006, Cilt:80, Sayı:1, s.41-58.

SAV, Atilla, "Adalet Tarihimize İlişkin Notlar", **Ankara Barosu Dergisi**, 2007, Yıl:65, Sayı:3, s.186-195.

SAV, Atilla, "Avukatlık Mesleğine Yakışacak Tutum Ve Davranışlar Deyimi Muğlak Ve Objektiflikten Uzak Mıdır?", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2015, Sayı:121, s.421-434.

SAV, Atilla, "Hukuk Öğrenimi- Meslek Eğitimi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1993, Sayı:2, s.206-211.

SAV, Atilla, "Meslek Ustaları", **Ankara Barosu Dergisi**, 1990, Sayı:2, s.215-217.

SAV, Atilla, "Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, Yıl:68, Sayı:1, s.133-143.

SAV, Önder, "Baroların Bağımsızlığı", **Ankara Barosu Dergisi**, 1990, Sayı:2, s.203-205.

SEÇKİN, M. İhsan, "Profesyonel Meslek Grubu: Avukatlar Ve Profesyonel Meslek Örgütleri: Barolar Ve İşlevleri", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2013, Cilt:87, Sayı:4, s.31-52.

SOYDEMİR, Güzide, **İnternette Haksız Rekabetin Önlenmesi**, Seçkin Yayınları, Ankara 2015.

ŞENOL, Talay, "Bağımsız Avukatlık", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2004, Sayı:54, s.269-291.

TOPRAK, Zafer, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye'de Adalet Örgütü, Cumhuriyet Dönemi Hukuk Devrimi, **Türk Hukukçu Kadınlar Derneği Yayınları,** İstanbul 1994.

Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Kararları 2013-2017, Türkiye Barolar Birliği Yayınları:335, Ankara 2017, s.720-755.

UYGUR, Gülriz, "Adalet Ve Hukuk Devleti", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2004, Sayı:3, Cilt:53, s.29-38.

ÜÇOK, Coşkun, **Savcılıkların Avrupa Hukukunda Gelişmesi ve Türkiye'de Kuruluşu,** S.S.Ansay'ın Hatırasına Armağan, Ankara 1964.

ÜNAL, Sedef, "Avukatların Sendikalaşması Ve Avukatlar Sendikası Pratiği", **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı:4, s.285-298.

YALTI, Başar, "Avukat", **İstanbul Barosu Dergisi**, 2011, Cilt:85, Sayı:4, s.3-4.

YAVAŞ, Murat, "Türk Hukukunda Avukatın Reklam Yapma Yasağı", Mehmet Akif Aydın'a Armağan, 2016, s.727-739.

YILMAZ, Ejder, "Bir Meslek Olarak Dünden Yarına Avukatlık", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1995, Sayı:1-4, s.193-208.

YILMAZ, Ejder, "Kamuda Çalışan Avukatlar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2008, Sayı:3, s.733-751.

WISSLER, Roselle L., "Avukatların ADR'yi Tartışması ve Kullanması Önündeki Engeller", (Çev.), Nilüfer Boran GÜNEYSU, **Ankara Barosu Dergisi**, 2014, Sayı:2, s.409-413.

25.11.2006 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Genel İlkeler Tüzüğü.

11.05.2007 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatlık Mesleğine İlişkin Genel İlkeler Tüzüğü'ne İlişkin Şerh.

28.10.1988 Tarihli CCBE Genel Kurulunda kabul edilen Avrupada Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları.

BAĞLANTILAR

https://www.academia.edu/39653037/Avukatl%C4%B1k_Mesle%C4%9Fi_ve_Rekl%C3%A2m, (Erişim Tarihi: 01/01/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/979,(Erişim Tarihi: 20/05/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/972, (Erişim Tarihi: 20/05/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/869, (Erişim Tarihi: 02/03/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/932, (Erişim Tarihi: 01/03/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/919, (Erişim Tarihi: 01/04/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/946, (Erişim Tarihi: 01/03/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/588, (Erişim Tarihi: 01/12/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/664, (Erişim Tarihi: 01/06/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/311, (Erişim Tarihi: 02/03/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/448, (Erişim Tarihi: 01/05/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/390, (Erişim Tarihi: 01/03/2020).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/475, (Erişim Tarihi: 08/08/2020).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/452, (Erişim Tarihi: 01/09/2020).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/460, (Erişim Tarihi: 01/03/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/725, (Erişim Tarihi: 01/04/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/534, (Erişim Tarihi: 01/11/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/289, (Erişim Tarihi: 01/12/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/315, (Erişim Tarihi: 01/03/2020).

https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/282, (Erişim Tarihi: 01/03/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/acis-konusmasi-5602, (Erişim Tarihi:01/02/2022).

https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/duyuru-202217-82467 (Erişim Tarihi:02/06/2021).

https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/duyuru-202218-82468 (Erişim Tarihi: 02/02/2022).

https://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=348&type=print-article, (Erişim Tarihi: 01/02/2022).

http://www.vekil.net/forum/hukuk-sohbetleri/avukatlik-mesleginin-tarihcesi-dunyada-ve-turkiye'de-gecmisten-bugune-avukatlik/msg1388/#msg1388, (Erişim Tarihi: 12/01/2022).

KARARLAR DİZİNİ

DANIŞTAY KARARLARI

Danıştay 8.D. 19.2.1997 T. 1995/1883 E. 1997/579 K.

Danıştay 8.D. 17.5.1971 T. 1971/1436 E. 1971/1315 K.

Danıştay 8.D. 19.4.2005 T. 2004/2155 E. 2005/1841 K.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DİSİPLİN KURULU KARARLARI

TBBDK 22.10.2004 T. 2004/175 E. 2004/321 K.

TBBDK 02.12.2015 T. 2005/318 E. 2005/399 K.

TBBDK 19.12.1992 T. 1992/94 E. 1992/102 K.

TBBDK 14.12.1991 T. 1991/85 E. 1991/87 K.

TBBDK 14.12.1991 T. 1991/85 E. 1991/87 K.

TBBDK 16.02.2002 T. 2001/200 E. 2002/34 K.

TBBDK 23.02.2013 T. 2013/716 E. 2014/120 K.

TBBDK 5.9.1983 T, 1983/74 E. 1983/9 K.

TBBDK 05.10.2007 T. 2007/248 E. 2007/310 K.

TBBDK 07.11.2008 T. 2008/264 E. 2008/417 K.

TBBDK 07.04.2005 T. 2005/26 E. 2005/113 K.

TBBDK 09.06.2017 T. 2017/223 E. 2017/588 K.

TBBDK 5.2.1994 T. 1994/8 E. 1994/10 K.

TBBDK 06.06.2003 T. 2003/59 E. 2003/164 K.

TBBDK 13.12.2002 T. 2002/228 E. 2002/358 K.

TBBDK 29.04.2005 T. 2005/76 E. 2005/166 K.

TBBDK 23.04.2004 T. 2003/344 E. 2004/12 K.

TBBDK 18.07.1998 T. 1998/59 E. 1998/93 K.

TBBDK 27.09.1975 T. 1975/36 E. 1975/22 K.

TBBDK 5.2.1994 T. 1994/8 E. 1994/10 K.

TBBDK 11.6.2002 T. 2002/60 E. 2002/188 K.

TBBDK 11.02.2005 T. 2004/379 E. 2005/54 K.

TBBDK 11.06.2004 T. 2004/114 E. 2004/207 K.

TBBDK 06.06.2003 T. 2003/59 E. 2003/164 K.

TBBDK 12.07.2002 T. 2002/97 E. 2002/229 K.

TBBDK 13.12.2002 T. 2002/228 E. 2002/358 K.

TBBDK 24.03.2006 T. 2006/36 E. 2006/114 K.

TBBDK 14.06.2002 T. 2002/60 E. 2002/188 K.

TBBDK 30.09.2005 T. 2005/205 E. 2005/296 K.

TBBDK 25.06.2005 T. 2005/136 E. 2005/213 K.

TBBDK 05.09.2015 T. 2015/542 E. 2015/741 K.

TBBDK 21.02.2007 T. 2007/1 E. 2007/61 K.

TBBDK 23.03.2014 T. 2014/22 E. 2014/202 K.

TBBDK 06.12.2013 T. 2013/600 E. 2013/998 K.

TBBDK 12.11.1975 T. 1975/58 E. 1975/61 K.

TBBDK 15.09.2006 T. 2006/237 E. 2006/313 K.

TBBDK 01.06.2007 T. 2007/116 E. 2007/178 K.

TBBDK 18.07.1998 T. 1998/60 E. 1998/94 K.

TBBDK 15.09.2006 T. 2006/256 E. 2006/325 K.

TBBDK 07.04.2005 T. 2006/256 E. 2005/113 K.

TBBDK 11.02.2005 T. 2004/370 E. 2005/46 K.

TBBDK 16.02.2002 T. 2001/210 E. 2002/40 K.

TBBDK 13.12.2002 T. 2002/224 E. 2002/356 K.

TBBDK 07.11.2008 T. 2008/309 E. 2008/443 K.

TBBDK 27.09.2014 T. 2014/392 E. 2014/625 K.

TBBDK 26.04.2013 T. 2012/756 E. 2013/302 K.

TBBDK 19.12.1987 T. 1987/62 E. 1987/67 K.

TBBDK 19.03.2004 T. 2003/413 E. 2004/83 K.

TBBDK 02.12.2005 T. 2005/729 E. 2005/382 K.

TBBDK 27.04.2007 T. 2007/135 E. 2007/135 K.

TBBDK 4.7.1992 T. 1992/41 E. 1992/51 K.

TBBDK 5.3.1994 T. 1994/24 E. 1994/20 K.

TBBDK 29.08.2014 T. 2014/391 E. 2014/551 K.

TBBDK 07.10.2016 T. 2016/443 E. 2016/669 K.

TBBDK 23.01.2004 T. 2003/357 E. 2004/20 K.

TBBDK 23.01.2004 T. 2003/357 E. 2004/20 K.

TBBDK 09.08.2018 T. 2018/720 E. 2018/768 K.

TBBDK 27.10.1990 T. 1989/101 E. 1990/2 K.

TBBDK 16.3.2002 T. 2001/276 E. 2002/86 K.

TBBDK 5.4.1995 T. 1995/20 E. 1995/22 K.

TBBDK 26.12.2003 T. 2002/317 E. 2003/432 K.

TBBDK 06.06.2003 T. 2003/62 E. 2003/167 K.

TBBDK 10.04.2004 T. 2004/19 E. 2004/112 K.

TBBDK 2.12.2005 T. 2005/320 E. 2005/401 K.

TBBDK 27.1.1990 T. 1989/1001 E. 1990/2 K.

TBBDK 23-24.11.2001 T. 2001/139 E. 2001/194 K.

TBBDK 13.4.2002 T. 2001/293 K. 2002/106 K.

TBBDK 21.2.2003 T. 2002/318 E. 2003/55 K.

TBBDK 12.1.2007 T. 2006/431 E. 2007/17 K.

TBBDK 17.11.2006 T. 2006/354 E. 2006/421 K.

TBBDK 10.10.2003 T. 2003/205 E. 2003/319 K.

TBBDK 26.12.2003 T. 2003/317 E. 2003/432 K.

TBBDK 14.06.2002 T. 2002/50 E. 2002/178 K.

TBBDK 02.12.2005 T. 2005/320 E. 2005/401 K.

TBBDK 28.07.2006 T. 2006/210 E. 2006/286 K.

TBBDK 17.11.2006 T. 2006/326 E. 2006/407 K.

TBBDK 27.09.2014 T. 2014/392 E. 2014/625 K.

TBBDK 30.01.2009 T. 2008/481 E. 2009/76 K.

TBBDK 25.06.2016 T. 2016/280 E. 2016/448 K.

TBBDK 21.10.2016 T. 2016/449 E. 2016/705 K.

TBBDK 02.01.2016 T. 2015/828 E. 2016/6 K.

TBBDK 21.03.1998 T. 1998/20 E. 1998/43 K.

TBBDK 27.01.1990 T. 1990/101 E. 1990/2 K.

TBBDK 13.04.2002 T. 2001/294 E. 2002/107 K.

TBBDK 8.12.1973 T. 1973/29 E. 1973/24 K.

TBBDK21.06.2013 T. 2012/838 E. 2013/382 K.

TBBDK 06.09.2013 T. 2013/274 E. 2013/692 K.

TBBDK 23.03.2014 T. 2014/22 E. 2014/202 K.

TBBDK 13.07.2013 T. 2013/101 E. 2013/514 K.

TBBDK 06.06.2003 T. 2003/62 E. 2003/167 K.

TBBDK 10.10.1998 T. 1998/98 E. 1998/130 K.

TBBDK 21.2.2003 T. 2002/311 E. 2003/48 K.

TBBDK 19.04.2003 T. 2003/14 E. 2003/119 K.

TBBDK 06.06.2003 T. 2003/63 E. 2003/168 K.

TBBDK 13.12.2002 T. 2002/244 E. 2002/372 K.

TBBDK 21.03.2003 T. 2002/349 E. 2003/88 K.

TBBDK 19.04.2003 T. 2003/14 E. 2003/119 K.

TBBDK 13.09.2014 T. 2014/361 E. 2014/586 K.

TBBDK 28.09.2003 T. 2003/208 E. 2003/301 K.

TBBDK 08.08.2016 T. 2016/354 E. 2016/521 K.

TBBDK 17.05.2013 T. 2012/807 E. 2013/349 K.

TBBDK 22.08.2013 T. 2013/205 E. 2013/635 K.

TBBDK 22.08.2013 T. 2013/189 E. 2013/625 K.

TBBDK 13.12.2002 T. 2002/231 E. 2002/361 K.

TBBDK 16.06.2006 T. 2006/128 E. 2006/228 K.

TBBDK 08.09.2016 T. 2016/334 E. 2016/591 K.

TBBDK 11.6.2004 T. 2004/122 E. 2004/211 K.

TBBDK, 18.07.1998 T. 1998/ 60 E. 1998/94 K.